תלמוד בבלי · סדר מועד

סוכה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

סוכה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/סוכה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 5
דף ג. 7
דף ג: 8
דף ד. 9
דף ד: 10
דף ה. 11
דף ה: 12
דף ו. 13
דף ו: 13
דף ז. 14
דף ז: 15
דף ח. 16
דף ח: 17
דף ט. 18
דף ט: 18
דף י. 19
דף י: 20
דף יא. 21
דף יא: 23
דף יב. 24
דף יב: 25
דף יג. 26
דף יג: 27
דף יד. 27
דף יד: 29
דף טו. 30
דף טו: 31
דף טז. 31
דף טז: 32
דף יז. 33
דף יז: 34
דף יח. 35
דף יח: 36
דף יט. 36
דף יט: 37
דף כ. 38
דף כ: 39
דף כא. 41
דף כא: 41
דף כב. 42
דף כב: 43
דף כג. 44
דף כג: 45
דף כד. 45
דף כד: 46
דף כה. 47
דף כה: 48
דף כו. 49
דף כו: 50
דף כז. 51
דף כז: 52
דף כח. 53
דף כח: 55
דף כט. 56
דף כט: 57
דף ל. 58
דף ל: 59
דף לא. 59
דף לא: 60
דף לב. 61
דף לב: 62

דף לג. 63
דף לג: 65
דף לד. 66
דף לד: 67
דף לה. 68
דף לה: 69
דף לו. 70
דף לו: 71
דף לז. 72
דף לז: 73
דף לח. 74
דף לח: 75
דף לט. 75
דף לט: 76
דף מ. 77
דף מ: 77
דף מא. 79
דף מא: 80
דף מב. 81
דף מב: 82
דף מג. 83
דף מג: 84
דף מד. 85
דף מד: 86
דף מה. 87
דף מה: 88
דף מו. 89
דף מו: 90
דף מז. 92
דף מז: 92
דף מח. 93
דף מח: 94
דף מט. 95
דף מט: 96
דף נ. 97
דף נ: 98
דף נא. 99
דף נא: 100
דף נב. 102
דף נב: 103
דף נג. 105
דף נג: 106
דף נד. 107
דף נד: 108
דף נה. 109
דף נה: 110
דף נו. 111
דף נו: 113

דף ב.

סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — פְּסוּלָה. וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.
וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְשֶׁאֵין לָהּ (שְׁלֹשָׁה) דְּפָנוֹת, וְשֶׁחַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ — פְּסוּלָה.

גְּמָ' תְּנַן הָתָם: מָבוֹי שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — יְמַעֵט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ.
מַאי שְׁנָא גַּבֵּי סוּכָּה דְּתָנֵי פְּסוּלָה, וּמַאי שְׁנָא גַּבֵּי מָבוֹי דְּתָנֵי תַּקָּנְתָּא?
סוּכָּה דְּאוֹרָיְיתָא, תָּנֵי פְּסוּלָה. מָבוֹי דְּרַבָּנַן, תָּנֵי תַּקָּנְתָּא.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: בְּדְאוֹרָיְיתָא נָמֵי תָּנֵי תַּקָּנְתָּא, מִיהוּ סוּכָּה דִּנְפִישֵׁי מִילָּתַהּ — פָּסֵיק וְתָנֵי פְּסוּלָה, מָבוֹי דְּלָא נְפִישׁ מִילֵּיהּ — תָּנֵי תַּקָּנְתָּא.
מְנָא הָנֵי מִילֵּי?
אָמַר רַבָּה, דְּאָמַר קְרָא: "לְמַעַן יֵדְעוּ דוֹרוֹתֵיכֶם כִּי בַסּוּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", עַד עֶשְׂרִים אַמָּה, אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁהוּא דָּר בַּסּוּכָּה, לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — אֵין אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁדָּר בַּסּוּכָּה, מִשּׁוּם דְּלָא שְׁלְטָא בַּהּ עֵינָא.
רַבִּי זֵירָא אָמַר מֵהָכָא: "וְסוּכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב", עַד עֶשְׂרִים אַמָּה אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה, לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — אֵין אָדָם יוֹשֵׁב בְּצֵל סוּכָּה אֶלָּא בְּצֵל דְּפָנוֹת.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּעַשְׂתְּרוֹת קַרְנַיִם, הָכִי נָמֵי דְּלָא הָוֵי סוּכָּה?
אָמַר לֵיהּ: הָתָם, דֵּל עַשְׂתְּרוֹת קַרְנַיִם — אֵיכָּא צֵל סוּכָּה. הָכָא, דֵּל דְּפָנוֹת — לֵיכָּא צֵל סוּכָּה.
וְרָבָא אָמַר, מֵהָכָא: "בַּסּוּכּוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים". אָמְרָה תּוֹרָה: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים צֵא מִדִּירַת קֶבַע וְשֵׁב בְּדִירַת עֲרָאי. עַד עֶשְׂרִים אַמָּה אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרָאי, לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — אֵין אָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרָאי אֶלָּא דִּירַת קֶבַע.
אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, עָשָׂה מְחִיצוֹת שֶׁל בַּרְזֶל וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן, הָכִי נָמֵי דְּלָא הָוֵי סוּכָּה?
אָמַר לֵיהּ: הָכִי קָאָמֵינָא לָךְ: עַד עֶשְׂרִים אַמָּה דְּאָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת עֲרָאי, כִּי עָבֵיד לֵיהּ דִּירַת קֶבַע, נָמֵי נָפֵיק. לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, דְּאָדָם עוֹשֶׂה דִּירָתוֹ דִּירַת קֶבַע, כִּי עָבֵיד לֵיהּ דִּירַת עֲרָאי, נָמֵי לָא נָפֵיק.

דף ב:

כּוּלְּהוּ כְּרַבָּה לָא אָמְרִי, הָהוּא יְדִיעָה לְדוֹרוֹת הִיא.
כְּרַבִּי זֵירָא נָמֵי לָא אָמְרִי, הָהוּא לִימּוֹת הַמָּשִׁיחַ הוּא דִּכְתִיב.

וְרַבִּי זֵירָא — אִם כֵּן לֵימָא קְרָא: ״וְחוּפָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם״, וּמַאי ״וְסוּכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם״ — שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי.

כְּרָבָא נָמֵי לָא אָמְרִי, מִשּׁוּם קוּשְׁיָא דְּאַבָּיֵי.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַבִּי יֹאשִׁיָּה אָמַר רַב: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁאֵין דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ, אֲבָל דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ — אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. כְּמַאן?

כְּרַבָּה, דְּאָמַר מִשּׁוּם דְּלָא שָׁלְטָא בַּהּ עֵינָא, וְכֵיוָן דִּדְפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ, מִשְׁלְטָא שָׁלְטָא בַּהּ עֵינָא.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁאֵין בָּהּ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל יֵשׁ בָּהּ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. כְּמַאן?

כְּרַבִּי זֵירָא, דְּאָמַר: מִשּׁוּם צֵל הוּא, וְכֵיוָן דִּרְוִיחָא — אֵיכָּא צֵל סוּכָּה.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב חָנָן בַּר רַבָּה אָמַר רַב: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁאֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ, אֲבָל מַחְזֶקֶת יוֹתֵר מִכְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ — אֲפִילּוּ לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה כְּשֵׁרָה. כְּמַאן — דְּלָא כְּחַד.

בְּשִׁלְמָא דְּרַבִּי יֹאשִׁיָּה פְּלִיגָא אַדְּרַב הוּנָא וְרַב חָנָן בַּר רַבָּה, דְּאִינְהוּ קָא יְהֲבִי שִׁעוּרָא בְּמִשָּׁכָא, וְאִיהוּ לָא קָא יָהֵיב שִׁעוּרָא בְּמִשָּׁכָא.

אֶלָּא רַב הוּנָא וְרַב חָנָן בַּר רַבָּה, נֵימָא בְּהֶכְשֵׁר סוּכָּה קְמִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר הֶכְשֵׁר סוּכָּה בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמָר סָבַר הֶכְשֵׁר סוּכָּה בְּמַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ?

לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא הֶכְשֵׁר סוּכָּה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ. וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר בְּמַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ פְּלִיגִי, אֲבָל יוֹתֵר מֵרֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה,

וּמָר סָבַר מֵרֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ עַד אַרְבַּע אַמּוֹת פְּלִיגִי, אֲבָל יוֹתֵר מֵאַרְבַּע אַמּוֹת — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה.

מֵיתִיבִי: סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה — פְּסוּלָה, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר עַד אַרְבָּעִים וַחֲמִשִּׁים אַמָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּהֵילֵנִי הַמַּלְכָּה בְּלוֹד שֶׁהָיְתָה סוּכָּתָהּ גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, וְהָיוּ זְקֵנִים נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין לְשָׁם וְלֹא אָמְרוּ לָהּ דָּבָר. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָיה? אִשָּׁה הָיְתָה וּפְטוּרָה מִן הַסּוּכָּה. אָמַר לָהֶן: וַהֲלֹא שִׁבְעָה בָּנִים הָווּ לָהּ, וְעוֹד: כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עָשְׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים.

לְמָה לִי לְמֵיתְנֵי ״וְעוֹד כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עָשְׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים״?

הָכִי קָאָמַר לְהוּ: כִּי תֹּאמְרוּ בָּנִים קְטַנִּים הָיוּ, וּקְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה — כֵּיוָן דְּשִׁבְעָה הֲווֹ, אִי אֶפְשָׁר דְּלָא הֲווֹ בְּהוּ חַד שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ.

וְכִי תֵּימְרוּ קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ מִדְּרַבָּנַן הוּא דְּמִיחַיַּיב, וְאִיהִי בִּדְרַבָּנַן לָא מַשְׁגְּחָה, תָּא שְׁמַע: וְעוֹד, כָּל מַעֲשֶׂיהָ לֹא עָשְׂתָה אֶלָּא עַל פִּי חֲכָמִים.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר בְּשֶׁאֵין דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ מַחְלוֹקֶת, דַּרְכָּהּ שֶׁל מַלְכָּה לֵישֵׁב בְּסוּכָּה שֶׁאֵין דְּפָנוֹת מַגִּיעוֹת לַסְּכָךְ,

דף ג.

מִשּׁוּם אַוִּירָא. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בְּסוּכָּה קְטַנָּה מַחְלוֹקֶת, וְכִי דַּרְכָּהּ שֶׁל מַלְכָּה לֵישֵׁב בְּסוּכָּה קְטַנָּה? אָמַר רַבָּה בַּר רַב אַדָּא: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה קִיטוֹנִיּוֹת קִיטוֹנִיּוֹת.

וְכִי דַּרְכָּהּ שֶׁל מַלְכָּה לֵישֵׁב בְּסוּכָּה הָעֲשׂוּיָה קִיטוֹנִיּוֹת קִיטוֹנִיּוֹת? אָמַר רַב אָשֵׁי: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְקִיטוֹנִיּוֹת שֶׁבָּהּ.

רַבָּנַן סָבְרִי: בָּנְיָהּ בְּסוּכָּה מְעַלְיָא הֲווֹ יָתְבִי, וְאִיהִי יָתְבָה בְּקִיטוֹנִיּוֹת מִשּׁוּם צְנִיעוּתָא, וּמִשּׁוּם הָכִי לָא אָמְרִי לַהּ דָּבָר. וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: בָּנְיָהּ גַּבָּהּ הֲווֹ יָתְבִי, וַאֲפִילּוּ הָכִי לָא אָמְרִי לַהּ דָּבָר.

אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר יִצְחָק: הֲלָכָה, צְרִיכָה שֶׁתְּהֵא מַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: כְּמַאן, כְּבֵית שַׁמַּאי? אָמַר לֵיהּ: אֶלָּא כְּמַאן?!

אֵיכָא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי אַבָּא: דַּאֲמַר לָךְ מַנִּי? אָמַר לֵיהּ: בֵּית שַׁמַּאי הִיא, וְלָא תְּזוּז מִינַּהּ.

מַתְקֵיף לַהּ רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: מִמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּסוּכָּה קְטַנָּה פְּלִיגִי? דִּלְמָא בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה פְּלִיגִי, וּכְגוֹן דְּיָתֵיב אַפּוּמָּא דְּמָטוּלְתָּא וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. דְּבֵית שַׁמַּאי סָבְרִי: גָּזְרִינַן שְׁמָא יְמַשֵּׁךְ אַחַר שׁוּלְחָנוֹ, וּבֵית הִלֵּל סָבְרִי: לָא גָּזְרִינַן.

וְדַיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאִם אִיתָא, מַחְזֶקֶת וְאֵינָהּ מַחְזֶקֶת מִיבָּעֵי לֵיהּ.

וּבְסוּכָּה קְטַנָּה לָא פְּלִיגִי? וְהָתַנְיָא: מַחְזֶקֶת רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ — כְּשֵׁרָה. רַבִּי אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת.

וְתַנְיָא אִידַּךְ, רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סוּכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֲפִילּוּ אֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ — כְּשֵׁרָה. וְאֵילּוּ שׁוּלְחָנוֹ לְא קָתָנֵי. קַשְׁיָין אַהֲדָדֵי. אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: הָא בֵּית שַׁמַּאי, הָא בֵּית הִלֵּל.

אָמַר מָר זוּטְרָא: מַתְנִיתִין נָמֵי דַּיְקָא, מִדְּקָתָנֵי: "בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין", וְאִם אִיתָא, "בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים לֹא יָצָא, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים יָצָא" מִיבָּעֵי לֵיהּ.

וְאֶלָּא קַשְׁיָא "מִי שֶׁהָיָה"!

לְעוֹלָם בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי: פְּלִיגִי בְּסוּכָּה קְטַנָּה, וּפְלִיגִי בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה. וְחַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: לֹא יָצָא, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: יָצָא. וְשֶׁאֵינָהּ מַחְזֶקֶת אֶלָּא כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בִּלְבַד, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: בַּיִת שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקֶה, וְאֵינוֹ מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, וְאֵינוֹ נֶחְלָט בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה,

וְאֵין חוֹזְרִין עָלָיו מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה, וְאֵין מְעָרְבִין בּוֹ, וְאֵין מְשַׁתַּתְּפִין בּוֹ, וְאֵין מַנִּיחִין בּוֹ עֵירוּב,

דף ג:

וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ עִיבּוּר בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת, וְאֵין הָאַחִין וְהַשּׁוּתָּפִין חוֹלְקִין בּוֹ.

לֵימָא רַבִּי הִיא וְלָא רַבָּנַן? אָפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן הָתָם אֶלָּא לְעִנְיַן סוּכָּה — דְּדִירַת עֲרַאי הִיא, אֲבָל לְגַבֵּי בַּיִת — דְּדִירַת קֶבַע הוּא, אֲפִילּוּ רַבָּנַן מוֹדוּ דְּאִי אִית בֵּיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — דְּיִירֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי, וְאִי לָא — לָא דְּיִירֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי.

אָמַר מָר: פָּטוּר מִן הַמְּזוּזָה, וּמִן הַמַּעֲקֶה, וְאֵין מִטַּמֵּא בִּנְגָעִים, וְאֵינוֹ נֶחְלָט בְּבָתֵּי עָרֵי חוֹמָה, וְאֵין חוֹזְרִין עָלָיו מֵעוֹרְכֵי הַמִּלְחָמָה. מַאי טַעְמָא? דְּ"בַיִת" כְּתִיב בְּהוּ בְּכוּלְּהוּ.

וְאֵין מְעָרְבִין בּוֹ, וְאֵין מְשַׁתַּתְּפִין בּוֹ, וְאֵין מַנִּיחִין בּוֹ עֵירוּב. מַאי טַעְמָא — דְּלָא חֲזֵי לְדִירָה. עֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת — אֵין מַנִּיחִין בּוֹ, אֲבָל שִׁיתּוּף מַנִּיחִין בּוֹ.

מַאי טַעְמָא — דְּלָא גָּרַע מֵחָצֵר שֶׁבְּמָבוֹי. דִּתְנַן: עֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת בֶּחָצֵר, שִׁיתּוּפֵי מָבוֹי בַּמָּבוֹי. וְהָוֵינַן בַּהּ, עֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת בֶּחָצֵר? וְהָתְנַן: הַנּוֹתֵן עֵירוּבוֹ בְּבֵית שַׁעַר אַכְסַדְרָה וּמִרְפֶּסֶת — אֵינוֹ עֵירוּב, וְהַדַּר שָׁם אֵינוֹ אוֹסֵר.

אֶלָּא אֵימָא: עֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת בְּבַיִת שֶׁבֶּחָצֵר, וְשִׁיתּוּפֵי מְבוֹאוֹת בְּחָצֵר שֶׁבַּמָּבוֹי. וְהַאי לָא גָּרַע מֵחָצֵר שֶׁבְּמָבוֹי.

וְאֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ עִיבּוּר בֵּין שְׁתֵּי עֲיָירוֹת. דַּאֲפִילּוּ כְּבוּרְגָּנִין לָא מְשַׁוֵּינַן לֵיהּ. מַאי טַעְמָא — בּוּרְגָּנִין חֲזוּ לְמֵילְתַיְיהוּ, וְהַאי לָא חֲזֵי לְמֵילְתֵיהּ.

וְאֵין הָאַחִין וְהַשּׁוּתָּפִין חוֹלְקִין בּוֹ. טַעְמָא דְּלֵית בֵּיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת, הָא אִית בֵּיהּ אַרְבַּע אַמּוֹת — חוֹלְקִין,

וְהָתְנַן: אֵין חוֹלְקִין אֶת הֶחָצֵר עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה וְאַרְבַּע אַמּוֹת לָזֶה!

אֶלָּא אֵימָא: אֵין בּוֹ דִּין חֲלוּקָּה כְּחָצֵר. דְּאָמַר רַב הוּנָא: חָצֵר לְפִי פְּתָחֶיהָ מִתְחַלֶּקֶת. וְרַב חִסְדָּא אָמַר: נוֹתֵן לְכָל פֶּתַח וָפֶתַח אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהַשְּׁאָר חוֹלְקִין אוֹתוֹ בְּשָׁוֶה.

דְּהָנֵי מִילֵּי בַּיִת, דִּלְמָהֲוֵי קָאֵי — יְהַבִינַן לֵיהּ חָצֵר. הַאי, דִּלְמִיסְתַּר קָאֵי — לָא יְהַבִינַן לֵיהּ חָצֵר.
הָיְתָה גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה וּבָא לְמַעֲטָהּ בְּכָרִים וּכְסָתוֹת — לָא הָוֵי מִיעוּט.

דף ד.

וְאַף עַל גַּב דְּבַטְּלִינְהוּ [לְכוּלְּהוּ], מִשּׁוּם דְּבָטְלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם.
תֶּבֶן וּבְטֵלוֹ הָוֵי מִיעוּט, וְכָל שֶׁכֵּן עָפָר וּבְטֵלוֹ.
תֶּבֶן וְאֵין עָתִיד לְפַנּוֹתוֹ, וְעָפָר סְתָם — מַחְלוֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנָן. דִּתְנַן: בַּיִת שֶׁמִּילְאָהוּ תֶּבֶן אוֹ צְרוֹרוֹת וּבִיטְּלוֹ — מְבוּטָּל.
בִּיטְּלוֹ — אִין, לֹא בִּיטְּלוֹ — לָא. וְתָנֵי עֲלַהּ, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: תֶּבֶן וְאֵין עָתִיד לְפַנּוֹתוֹ — הֲרֵי הוּא כְּעָפָר סְתָם, וּבָטֵל. עָפָר וְעָתִיד לְפַנּוֹתוֹ — הֲרֵי הוּא כִּסְתָם תֶּבֶן, וְלָא בָּטֵיל.
הָיְתָה גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה וְהוּצִין יוֹרְדִין בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים אַמָּה, אִם צִלָּתָם מְרוּבָּה מֵהֶמָּתָם — כְּשֵׁרָה, וְאִם לָאו — פְּסוּלָה.
הָיְתָה גְּבוֹהָה עֶשְׂרָה טְפָחִים, וְהוּצִין יוֹרְדִין לְתוֹךְ עֶשְׂרָה, סָבַר אַבָּיֵי לְמֵימַר אִם חֲמָתָם מְרוּבָּה מִצִּלָּתָם — כְּשֵׁירָה.
אֲמַר לֵיהּ רָבָא: הָא דִּירָה סְרוּחָה הִיא, וְאֵין אָדָם דָּר בְּדִירָה סְרוּחָה.
הָיְתָה גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה וּבָנָה בָּהּ אִיצְטְבָא כְּנֶגֶד דּוֹפֶן הָאֶמְצָעִי, עַל פְּנֵי כוּלָּהּ וְיֵשׁ בָּהּ הֶכְשֵׁר סוּכָּה — כְּשֵׁרָה.
וּמִן הַצַּד, אִם יֵשׁ מִשְּׁפַּת אִיצְטְבָא לַכּוֹתֶל אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה, פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת — כְּשֵׁרָה.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאָמְרִינַן דּוֹפֶן עֲקוּמָה? תְּנֵינָא: בַּיִת שֶׁנִּפְחֲתָה וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּיו, אִם יֵשׁ מִן הַכּוֹתֶל לַסִּיכּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה, הָא פָּחוֹת מִכָּאן כְּשֵׁרָה!
מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּחַזְיָא לְדוֹפֶן, אֲבָל הָכָא, דְּלָא חַזְיָא לְדוֹפֶן — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
הָיְתָה גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה וּבָנָה אִיצְטְבָא בְּאֶמְצָעִיתָהּ, אִם יֵשׁ מִשְּׁפַּת אִיצְטְבָא וְלַדּוֹפֶן אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל רוּחַ וְרוּחַ — פְּסוּלָה, פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת — כְּשֵׁרָה.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּאָמְרִינַן דּוֹפֶן עֲקוּמָה? הַיְינוּ הָךְ!
מַהוּ דְּתֵימָא: דּוֹפֶן עֲקוּמָה מֵרוּחַ אַחַת — אָמְרִינַן, אֲבָל כָּל רוּחַ וְרוּחַ — לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.
הָיְתָה פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרָה טְפָחִים, וְחָקַק בָּהּ כְּדֵי לְהַשְׁלִימָהּ לַעֲשָׂרָה, אִם יֵשׁ מִשְּׁפַת חֲקָק וְלַכּוֹתֶל שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה.

דף ד:

פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה.
מַאי שְׁנָא הָתָם, דְּאָמְרַתְּ פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, וּמַאי שְׁנָא הָכָא, דְּאָמְרַתְּ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים?
הָתָם, דְּאִיתֵיהּ לְדוֹפֶן, פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת — סַגֵּיא, הָכָא, לְשַׁוּוֵיי לְדוֹפֶן, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים — אֵין, אִי לָא — לָא.
הָיְתָה גְּבוֹהָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה, וּבָנָה בָּהּ עַמּוּד שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְיֵשׁ בּוֹ הֶכְשֵׁר סוּכָּה — סָבַר אַבָּיֵי לְמֵימַר, גּוּד אַסֵּיק מְחִיצָתָא.
אָמַר לֵיהּ רָבָא: בָּעֵינַן מְחִיצוֹת הַנִּיכָּרוֹת, וְלֵיכָּא.
תָּנוּ רַבָּנָן: נָעַץ אַרְבָּעָה קוּנְדֵּיסִין וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן, רַבִּי יַעֲקֹב מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.
אָמַר רַב הוּנָא: מַחְלוֹקֶת עַל שְׂפַת הַגָּג, דְּרַבִּי יַעֲקֹב סָבַר: אָמְרִינַן גּוּד אַסֵּיק מְחִיצָתָא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: לָא אָמְרִינַן גּוּד אַסֵּיק מְחִיצָתָא, אֲבָל בָּאֶמְצַע הַגָּג — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה. וְרַב נַחְמָן אָמַר: בְּאֶמְצַע הַגָּג מַחְלוֹקֶת.
אִיבַּעְיָא לְהוּ: בְּאֶמְצַע הַגָּג מַחְלוֹקֶת, אֲבָל עַל שְׂפַת הַגָּג דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, אוֹ דִלְמָא, בֵּין בָּזוֹ וּבֵין בָּזוֹ מַחְלוֹקֶת? תֵּיקוּ.
מֵיתִיבִי: נָעַץ אַרְבָּעָה קוּנְדֵּיסִין בָּאָרֶץ וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן, רַבִּי יַעֲקֹב מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין.
וְהָא אֶרֶץ, דְּכֶאֱמְצַע הַגָּג דָּמֵי, וְקָא מַכְשִׁיר רַבִּי יַעֲקֹב! תִּיובְתָּא דְּרַב הוּנָא, תִּיובְתָּא.
וְעוֹד: בָּאֶמְצַע הוּא דִּפְלִיגִי, אֲבָל עַל שְׂפַת הַגָּג דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה! לֵימָא תֵּיהֲוֵי תִּיובְתֵּיהּ דְּרַב הוּנָא בְּתַרְתֵּי.
אָמַר לְךָ רַב הוּנָא: פְּלִיגִי בְּאֶמְצַע הַגָּג, וְהוּא הַדִּין עַל שְׂפַת הַגָּג. וְהַאי דְּקָמִיפַּלְגִי בְּאֶמְצַע הַגָּג, לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יַעֲקֹב, דַּאֲפִילּוּ בְּאֶמְצַע הַגָּג נָמֵי מַכְשִׁיר.
תָּנוּ רַבָּנַן: נָעַץ אַרְבָּעָה קוּנְדֵּיסִין בָּאָרֶץ וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן, רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: רוֹאִין כָּל שֶׁאֵילּוּ יֶחָקְקוּ וְיֶחָלְקוּ, וְיֵשׁ בָּהֶן טֶפַח לְכָאן וְטֶפַח לְכָאן — נִידּוֹנִין מִשּׁוּם דִּיוֹמְד, וְאִם לָאו — אֵין נִידּוֹנִין מִשּׁוּם דִּיוֹמְד. שֶׁהָיָה רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר: דִּיוֹמְדֵי סוּכָּה טֶפַח, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהוּ שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן, וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח.
וְשֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים. מְנָלַן?
אִתְּמַר, רַב וְרַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן וְרַב חֲבִיבָא מַתְנוּ.
בְּכוּלָּהּ סֵדֶר מוֹעֵד, כָּל כִּי הַאי זוּגָא — חַלּוֹפֵי רַבִּי יוֹחָנָן וּמְעַיְּילִי רַבִּי יוֹנָתָן.
אָרוֹן תִּשְׁעָה, וְכִפּוֹרֶת טֶפַח — הֲרֵי כָּאן עֲשָׂרָה, וּכְתִיב: ”וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת“,

דף ה.

וְתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מֵעוֹלָם לֹא יָרְדָה שְׁכִינָה לְמַטָּה, וְלֹא עָלוּ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ לַמָּרוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי אָדָם”.

וְלֹא יָרְדָה שְׁכִינָה לְמַטָּה? וְהָכְתִיב: ”וַיֵּרֶד ה' עַל הַר סִינַי”! לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים.

וְהָכְתִיב: ”וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם הַהוּא עַל הַר הַזֵּיתִים”! לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים.

וְלֹא עָלוּ מֹשֶׁה וְאֵלִיָּהוּ לַמָּרוֹם? וְהָכְתִיב: ”וּמֹשֶׁה עָלָה אֶל הָאֱלֹהִים”! לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה.

וְהָכְתִיב: ”וַיַּעַל אֵלִיָּהוּ בַּסְּעָרָה הַשָּׁמָיִם”! לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה. וְהָכְתִיב: ”מְאַחֵז פְּנֵי כִּסֵּא פָּרְשֵׂז עָלָיו עֲנָנוֹ”, וְאָמַר רַבִּי תַּנְחוּם: מְלַמֵּד שֶׁפִּירֵשׂ שַׁדַּי מִזִּיו שְׁכִינָתוֹ וַעֲנָנוֹ עָלָיו! לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה.

מִכָּל מָקוֹם ”מְאַחֵז פְּנֵי כִּסֵּא” כְּתִיב! אִישְׁתַּרְבּוֹבֵי אִישְׁתַּרְבַּב לֵיהּ כִּסֵּא עַד עֲשָׂרָה, וּנְקַט בֵּיהּ.

בְּשִׁלְמָא אֲרוֹן תִּשְׁעָה, דִּכְתִיב: ”וְעָשׂוּ אֲרוֹן עֲצֵי שִׁטִּים אַמָּתַיִם וָחֵצִי אָרְכּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי רָחְבּוֹ וְאַמָּה וָחֵצִי קוֹמָתוֹ”. אֶלָּא כַּפּוֹרֶת טֶפַח, מְנָלַן? דְּתָנֵי רַבִּי חֲנִינָא: כָּל הַכֵּלִים שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה, נָתְנָה בָּהֶן תּוֹרָה מִדַּת אָרְכָּן וּמִדַּת רָחְבָּן וּמִדַּת קוֹמָתָן. כַּפּוֹרֶת, מִדַּת אָרְכָּהּ וּמִדַּת רָחְבָּהּ — נָתְנָה, מִדַּת קוֹמָתָהּ — לֹא נָתְנָה.

צֵא וּלְמַד מִפָּחוּת שֶׁבַּכֵּלִים, שֶׁנֶּאֱמַר: ”וְעָשִׂיתָ לּוֹ מִסְגֶּרֶת טֹפַח סָבִיב”, מָה לְהַלָּן טֶפַח, אַף כָּאן טֶפַח. וְנֵילַף מִכֵּלִים גּוּפַיְיהוּ! תְּפַשְׂתְּ מִרוּבֶּה — לֹא תְּפַשְׂתְּ, תְּפַשְׂתְּ מוּעָט — תְּפַשְׂתְּ.

וְנֵילַף מִצִּיץ, דְּתַנְיָא: צִיץ דּוֹמֶה כְּמִין טַס שֶׁל זָהָב, וְרָחַב שְׁתֵּי אֶצְבָּעוֹת וּמוּקָּף מֵאֹזֶן לְאֹזֶן, וְכָתוּב עָלָיו שְׁתֵּי שִׁיטִין: ”יוֹד הֵא' מִלְמַעְלָה, וְ'קֹדֶשׁ לַמֶּד' מִלְמַטָּה. וְאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי רְאִיתִיו בְּרוֹמִי, וְכָתוּב עָלָיו ”קֹדֶשׁ לַה”' בְּשִׁיטָה אַחַת!

דַּיְין כְּלִי מִכְּלִי, וְאֵין דַּיְין כְּלִי מִתַּכְשִׁיט.

וְנֵילַף מִזֶּה. דְּאָמַר מָר: זֶר מַשֶּׁהוּ! דַּיְין כְּלִי מִכְּלִי, וְאֵין דַּיְין כְּלִי מֵהֶכְשֵׁר כְּלִי. אִי הָכִי, מִסְגֶּרֶת נָמֵי הֶכְשֵׁר כְּלִי הוּא! מִסְגַּרְתּוֹ לְמַטָּה הָיְתָה.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַטָּה הָיְתָה, אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מִסְגַּרְתּוֹ לְמַעְלָה הָיְתָה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? הַאי הֶכְשֵׁר כְּלִי הוּא!

אֶלָּא: דַּיְין דָּבָר שֶׁנִּתְנָה בּוֹ תּוֹרָה מִדָּה מִדָּבָר שֶׁנִּתְנָה בּוֹ תּוֹרָה מִדָּה, וְאַל יוֹכִיחוּ צִיץ וְזֶר, שֶׁלֹּא נִתְּנָה בָּהֶן תּוֹרָה מִדָּה כְּלָל.

רַב הוּנָא אָמַר, מֵהָכָא: ”עַל פְּנֵי הַכַּפּוֹרֶת קֵדְמָה”, וְאֵין פָּנִים פָּחוֹת מִטֶּפַח.

וְאֵימָא כְּאַפֵּי

דף ה:

דְּבַר יוֹכָנִי! תָּפַשְׁתָּ מְרוּבֶּה לֹא תָּפַשְׁתָּ מוּעָט תָּפַשְׁתָּ. וְאֵימָא כְּאַפֵּי דְּצִיפַּרְתָּא דְּזוּטַר טוּבָא! אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: רַב הוּנָא "פְּנֵי" "פְּנֵי" גָּמַר. כְּתִיב הָכָא: "אֶל פְּנֵי הַכַּפּוֹרֶת", וּכְתִיב הָתָם: "מֵאֵת פְּנֵי יִצְחָק אָבִיו".

וְנֵילַף מִפָּנִים שֶׁל מַעְלָה, דִּכְתִיב: "כִּרְאוֹת פְּנֵי אֱלֹהִים וַתִּרְצֵנִי"! תָּפַשְׁתָּ מְרוּבֶּה לֹא תָּפַשְׁתָּ, תָּפַשְׁתָּ מוּעָט תָּפַשְׁתָּ.

וְנֵילַף מִכְּרוּב, דִּכְתִיב: "אֶל הַכַּפּוֹרֶת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרוּבִים"!

אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: גְּמִירִי אֵין פְּנֵי כְרוּבִים פְּחוּתִין מִטֶּפַח, וְרַב הוּנָא נָמֵי מֵהָכָא גְּמִיר. וּמַאי כְּרוּב? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: כְּרָבְיָא, שֶׁכֵּן בְּבָבֶל קוֹרִין לְיָנוֹקָא רָבְיָא.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אֶלָּא מֵעַתָּה, דִּכְתִיב: "פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם", הַיְינוּ כְּרוּב הַיְינוּ אָדָם! אַפֵּי רַבְרְבֵי וְאַפֵּי זוּטְרֵי.

וּמַאי דְּחָלְלֵהּ עֲשָׂרָה בַּר מִסְכָּכֵהּ? אֵימָא בַּהֲדֵי סְכָכֵהּ!

אֶלָּא מִבֵּית עוֹלְמִים גְּמַר, דִּכְתִיב: "וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנָה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה לַה' שִׁשִּׁים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתוֹ". וּכְתִיב: "קוֹמַת הַכְּרוּב הָאֶחָד עֶשֶׂר בָּאַמָּה וְכֵן הַכְּרוּב הַשֵּׁנִי", וְתַנְיָא: מָה מָצִינוּ בְּבֵית עוֹלְמִים כְּרוּבִים בִּשְׁלִישׁ הַבַּיִת הֵן עוֹמְדִין. מִשְׁכָּן נָמֵי — כְּרוּבִים שְׁלִישׁ הַבַּיִת הֵן עוֹמְדִין.

מִשְׁכָּן כַּמָּה הָוֵי — עֶשֶׂר אַמּוֹת, דִּכְתִיב: "עֶשֶׂר אַמּוֹת אוֹרֶךְ הַקָּרֶשׁ", כַּמָּה הָוֵי לְהוּ — שִׁיתִּין פּוּשְׁכֵי, תִּלְתֵּיהּ כַּמָּה הָוֵי — עֶשְׂרִים פּוּשְׁכֵי, דַּל עַשְׂרָה דְּאָרוֹן וְכַפּוֹרֶת, פָּשׁוּ לְהוּ עַשְׂרָה, וּכְתִיב: "וְהָיוּ הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׂי כְנָפַיִם לְמַעְלָה סוֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל הַכַּפּוֹרֶת", קָרְיֵיהּ רַחֲמָנָא סָכְכָה לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה.

מַמַּאי דְּגַדְפֵינְהוּ עִילָּוֵי רֵישַׁיְיהוּ קָיְימִי, דִּלְמָא לַהֲדֵי רֵישַׁיְיהוּ קָיְימִי! אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: "לְמַעְלָה" כְּתִיב. וְאֵימָא דְּמִידְּלֵי טוּבָא? מִי כְּתִיב "לְמַעְלָה לְמַעְלָה"?

הָנִיחָא לְרַבִּי מֵאִיר, דְּאָמַר: כָּל הָאַמּוֹת הָיוּ בֵּינוֹנִיּוֹת. אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר, אַמָּה שֶׁל בִּנְיָן שִׁשָּׁה טְפָחִים, וְשֶׁל כֵּלִים חֲמִשָּׁה — מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

אָרוֹן וְכַפּוֹרֶת כַּמָּה הָוֵי לְהוּ? תְּמָנְיָא וּפַלְגָא, פָּשׁוּ לְהוּ חַד סְרֵי וּפַלְגָא, אֵימָא סוּפָּה עַד דְּהָוְיָא חַד סְרֵי וּפַלְגָא!

אֶלָּא, לְרַבִּי יְהוּדָה הִלְכְתָא גְּמִירִי לַהּ. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: שִׁיעוּרִין, חֲצִיצִין, וּמְחִיצִין — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

שִׁיעוּרִין דְּאוֹרַיְיתָא נִינְהוּ! דִּכְתִיב: "אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעוֹרָה וְגֶפֶן וּתְאֵנָה וְרִמּוֹן אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן וּדְבָשׁ", וְאָמַר רַב חָנִין: כָּל הַפְּסוּק הַזֶּה לְשִׁיעוּרִין נֶאֱמַר!

חִטָּה — לְבֵית הַמְנוּגָּע, דִּתְנַן: הַנִּכְנָס לְבֵית הַמְנוּגָּע וְכֵלָיו עַל כְּתֵפָיו, וְסַנְדָּלָיו וְטַבָּעוֹתָיו בְּיָדוֹ — הוּא וְהֵן טְמֵאִין מֵיָּד.

דף ו.

הָיָה לָבוּשׁ כֵּלָיו וְסַנְדָּלָיו בְּרַגְלָיו וְטַבָּעוֹתָיו בְּאֶצְבְּעוֹתָיו — הוּא טָמֵא מֵיָּד, וְהֵן טְהוֹרִים עַד שֶׁיִּשְׁהֶה בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, פַּת חִטִּין וְלֹא פַּת שְׁעוֹרִין, מֵיסֵב וְאוֹכֵל בְּלִיפְתָּן.
שְׁעוֹרָה — דִּתְנַן: עֻצָּם כִּשְׁעוֹרָה — מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְאֵינוֹ מְטַמֵּא בְּאֹהֶל.
גֶּפֶן — כְּדֵי רְבִיעִית יַיִן לְנָזִיר.
תְּאֵנָה — כְּגַרְוֹגֶרֶת לְהוֹצָאַת שַׁבָּת.
רִמּוֹן — דִּתְנַן: כָּל כְּלֵי בַּעֲלֵי בָתִּים — שִׁיעוּרָן כְּרִמּוֹנִים.
"אֶרֶץ זֵית שֶׁמֶן (וּדְבָשׁ)" — אֶרֶץ שֶׁכָּל שִׁיעוּרֶיהָ כְּזֵיתִים. "כָּל שִׁיעוּרֶיהָ" סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! הָא אִיכָּא הָנֵי דְּאָמְרִינַן! אֶלָּא אֵימָא: שֶׁרוֹב שִׁיעוּרֶיהָ כְּזֵיתִים.
דְּבָשׁ — כְּכוֹתֶבֶת הַגָּסָּה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.
אַלְמָא דְּאוֹרְיְיתָא נִינְהוּ! וְתִסְבְּרָא? שִׁיעוּרִין מִי כְּתִיבִי? אֶלָּא הִלְכְתָא נִינְהוּ, וּקְרָא אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא.
חֲצִיצִין דְּאוֹרְיְיתָא נִינְהוּ! דִּכְתִיב: "וְרָחַץ (אֶת בְּשָׂרוֹ) בַּמַּיִם", שֶׁלֹּא יְהֵא דָּבָר חוֹצֵץ בֵּינוֹ לְבֵין הַמַּיִם!
כִּי אֲתַאי הִלְכְתָא — לִשְׁעָרוֹ, כִּדְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה. דְּאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָא: נִימָא אַחַת קְשׁוּרָה — חוֹצֶצֶת, שָׁלֹשׁ — אֵינָן חוֹצְצוֹת, שְׁתַּיִם — אֵינִי יוֹדֵעַ.
שְׁעָרוֹ נָמֵי דְּאוֹרְיְיתָא נִינְהוּ, דִּכְתִיב: "וְרָחַץ אֶת בְּשָׂרוֹ בַּמַּיִם", אֶת הַטָּפֵל לִבְשָׂרוֹ, וּמַאי נִיהוּ — שְׁעָרוֹ!
כִּי אֲתַאי הִלְכְתָא, לְכִדְרַבִּי יִצְחָק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק:

דף ו:

דִּבֵּר תּוֹרָה, רוּבּוֹ וּמִקְפִּיד עָלָיו — חוֹצֵץ, וְשֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד עָלָיו — אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְנָזְרוּ עַל רוּבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד מִשּׁוּם רוּבּוֹ הַמַּקְפִּיד, וְעַל מִיעוּטוֹ הַמַּקְפִּיד מִשּׁוּם רוּבּוֹ הַמַּקְפִּיד.
וְלִיגְזוֹר נָמֵי עַל מִיעוּטוֹ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד מִשּׁוּם מִיעוּטוֹ הַמַּקְפִּיד, אִי נָמֵי מִשּׁוּם רוּבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַקְפִּיד!
הֵיא גּוּפָא גְּזֵירָה, וַאֲנַן נֵיקוּם וְנִגְזוֹר גְּזֵירָה לְגְזֵירָה?!
מְחִיצִין — הָא דַּאֲמַרַן. הָנִיחָא לְרַבִּי יְהוּדָה, אֶלָּא לְרַבִּי מֵאִיר — מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?
כִּי אֲתַאי הִלְכְתָא — לְגוּד, וְלָבוּד, וְדוֹפָן עָקוּמָה.

וְשָׁאֵין לָהּ שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת.
תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן, וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן, וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טֶפַח.
בְּמַאי קָמִיפַּלְגִי? רַבָּנַן סָבְרִי: יֵשׁ אֵם לַמָּסוֹרֶת, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא.
רַבָּנַן סָבְרִי: יֵשׁ אֵם לַמָּסוֹרֶת, "בְּסֻכַּת" "בְּסֻכַּת" "בַּסֻּכּוֹת" — הֲרֵי כָּאן אַרְבַּע.
דַּל חַד לְגוּפֵיהּ, פָּשׁוּ לְהוּ תְּלָתָא. שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן, וַאֲתַאי הִלְכָתָא וּגְרַעְתַּהּ לִשְׁלִישִׁית וְאוֹקֶמְתַּהּ אַטֶּפַח.
רַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר: יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא, "בַּסֻּכּוֹת" "בַּסֻּכּוֹת" "בַּסֻּכּוֹת" — הֲרֵי כָּאן שֵׁשׁ, דַּל חַד קְרָא לְגוּפֵיהּ, פָּשׁוּ לְהוּ אַרְבַּע. שָׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן, אֲתַאי הִלְכָתָא וּגְרַעְתַּהּ לִרְבִיעִית וְאוֹקֶמְתַּהּ אַטֶּפַח.
וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא יֵשׁ אֵם לַמִּקְרָא, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר: סְכָכָה בָּעָיְא קְרָא, וּמָר סָבַר: סְכָכָה לָא בָּעָיְא קְרָא.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא יֵשׁ אֵם לַמָּסוֹרֶת, וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר: כִּי אֲתַאי הִלְכָתָא — לְגָרֵעַ. וּמָר סָבַר: כִּי אֲתַאי הִלְכָתָא — לְהוֹסִיף.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא, כִּי אֲתַאי הִלְכָתָא — לְגָרֵעַ, וְיֵשׁ אֵם לַמָּסוֹרֶת. וְהָכָא בְּדוֹרְשִׁין תְּחִילּוֹת קָמִיפַּלְגִי: מָר סָבַר: דּוֹרְשִׁין תְּחִילּוֹת, וּמַר סָבַר: אֵין דּוֹרְשִׁין תְּחִילּוֹת.
רַב מַתְנָה אָמַר: טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן מֵהָכָא: "וְסוּכָּה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר".
וְאוֹתוֹ טֶפַח הֵיכָן מַעֲמִידוֹ? אָמַר רַב: מַעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד הַיּוֹצֵא.
אָמְרִי לֵיהּ רַב כָּהֲנָא וְרַב אַסִּי לְרַב:

דף ז.

וַיַּעֲמִידֵנוּ כְּנֶגֶד רֹאשׁ תּוֹר?! שְׁתֵּיק רַב.
אִיתְּמַר נָמֵי, אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְּׁמֵיהּ דְּלֵוִי: מַעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד הַיּוֹצֵא. וְכֵן מוֹרִין בֵּי מִדְרְשָׁא: מַעֲמִידוֹ כְּנֶגֶד הַיּוֹצֵא.
רַבִּי סִימוֹן, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: עוֹשֶׂה לוֹ טֶפַח שׁוֹחֵק, וּמַעֲמִידוֹ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים סָמוּךְ לַדּוֹפֶן, וְכָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַדּוֹפֶן כְּלָבוּד דָּמֵי.
אָמַר רַב יְהוּדָה: סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּמָבוֹי — כְּשֵׁרָה, וְאוֹתוֹ טֶפַח מַעֲמִידוֹ לְכָל רוּחַ שֶׁיִּרְצֶה.
רַבִּי סִימוֹן, וְאִיתֵּימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: עוֹשֶׂה לוֹ פַּס אַרְבָּעָה וּמַשֶּׁהוּ, וּמַעֲמִידוֹ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַדּוֹפֶן, וְכָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַדּוֹפֶן כְּלָבוּד דָּמֵי.

וּמַאי שְׁנָא הָתָם דְּקָאָמְרַתְּ סַגִּיא טֶפַח שׁוֹחֵק, וּמַאי שְׁנָא הָכָא דְּקָאָמְרַתְּ בָּעֲיָא פַּס אַרְבָּעָה? הָתָם דְּאִיכָּא שְׁתֵּי דָּפְנוֹת כְּהִלְכָתָן — סַגִּי לֵיהּ בְּטֶפַח שׁוֹחֵק, הָכָא דְּלֵיכָּא שְׁתֵּי דָּפְנוֹת, אִי אִיכָּא פַּס אַרְבָּעָה — אֵין, אִי לָא — לָא.

אָמַר רָבָא: וְאֵינָהּ נִתֶּרֶת אֶלָּא בְּצוּרַת הַפֶּתַח.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: וְנִתֶּרֶת נָמֵי בְּצוּרַת הַפֶּתַח.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רָבָא: וּצְרִיכָא נָמֵי צוּרַת הַפֶּתַח.

רַב אָשֵׁי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב כָּהֲנָא דְּקָא עָבֵיד טֶפַח שׁוֹחֵק, וְקָא עָבֵיד צוּרַת הַפֶּתַח. אֲמַר לֵיהּ: לָא סָבַר מָר לְהָא דְּרָבָא, דְּאָמַר רָבָא: וְנִתֶּרֶת נָמֵי בְּצוּרַת הַפֶּתַח? אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא כְּאִידַּךְ לִישָּׁנָא דְּרָבָא סְבִירָא לִי. דְּאָמַר רָבָא: וּצְרִיכָא נָמֵי צוּרַת הַפֶּתַח.

שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן כּוּ'. אָמַר רָבָא: וְכֵן לְשַׁבָּת, מִגּוֹ דְּהַוְיָא דּוֹפֶן לְעִנְיַן סוּכָּה — הַוְיָא דּוֹפֶן לְעִנְיַן שַׁבָּת.

אֵיתִיבֵיהּ אַבַּיֵי: וּמִי אָמְרִינַן מִגּוֹ? וְהָתַנְיָא: דּוֹפֶן סוּכָּה כְּדוֹפֶן שַׁבָּת, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין קָנֶה לַחֲבֵרוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים.

וִיתֵּירָה, שַׁבָּת עַל סוּכָּה, שֶׁהַשַּׁבָּת אֵינָהּ נִתֶּרֶת אֶלָּא בְּעוֹמֵד מְרוּבֶּה עַל הַפָּרוּץ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסוּכָּה.

מַאי לָאו: יְתֵירָה שַׁבָּת דְּסוּכָּה אַסּוּכָּה, וְלָא אָמְרִינַן מִגּוֹ!

לָא: יְתֵירָה שַׁבָּת דְּעָלְמָא עַל שַׁבָּת דְּסוּכָּה.

אִי הָכִי, לִיתְנֵי נָמֵי: יְתֵירָה סוּכָּה דְּעָלְמָא אַסּוּכָּה דְּשַׁבָּת, דְּאִילּוּ סוּכָּה דְּעָלְמָא בָּעֲיָא טֶפַח שׁוֹחֵק, וְאִילּוּ סוּכָּה דְּשַׁבָּת לָא בָּעֲיָא טֶפַח שׁוֹחֵק, וְסַגִּי בְּלֶחִי.

דְּהָא אַתְּ הוּא דְּאָמַרְתְּ: סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֶחִי — כְּשֵׁרָה!

הָהוּא לָא אִצְטְרִיכָא לֵיהּ, הַשְׁתָּא מִקִּילְתָא לַחֲמִירְתָּא אָמְרִינַן, מֵחֲמִירְתָּא לְקִילְתָא לֹא כָּל שֶׁכֵּן.

גּוּפָא. אָמַר רָבָא:

דף ז:

סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי מָבוֹי שֶׁיֵּשׁ לוֹ לֶחִי — כְּשֵׁרָה.

וְאָמַר רָבָא: סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת — כְּשֵׁרָה.

וּצְרִיכָא. דְּאִי אַשְׁמְעִינַן מָבוֹי, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שְׁתֵּי דָּפְנוֹת מֵעַלְיָיתָא. אֲבָל גַּבֵּי פַּסֵּי בֵּירָאוֹת, דְּלֵיכָּא שְׁתֵּי דָּפְנוֹת מֵעַלְיָיתָא — אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן פַּסֵּי בֵּירָאוֹת, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא שָׁם אַרְבַּע דָּפְנוֹת, אֲבָל סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי מָבוֹי, דְּלֵיכָּא שָׁם אַרְבַּע דָּפְנוֹת — אֵימָא לָא.

וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי, מֵחֲמִירְתָּא לְקִילְתָּא, אֲבָל מִקִּילְתָּא לְחֲמִירְתָּא — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

וְשֶׁחֲמָתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ — פְּסוּלָה.

תָּנוּ רַבָּנָן: חֲמָתָהּ מֵחֲמַת סִיכּוּךְ, וְלֹא מֵחֲמַת דְּפָנוֹת. רַבִּי יְאוֹשִׁיָּה אוֹמֵר: אַף מֵחֲמַת דְּפָנוֹת. אָמַר רַב יֵימַר בַּר שֶׁלֶמְיָה מִשְּׁמֵיהּ דְּאַבָּיֵי: מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבִּי יְאוֹשִׁיָּה, דִּכְתִיב: "וְסַכּוֹתָ עַל הָאָרוֹן אֶת הַפָּרֹכֶת", פָּרוֹכֶת מְחִיצָה, וְקָא קָרֵייהּ רַחֲמָנָא "סְכָכָה", אַלְמָא מְחִיצָה כִּסְכָךְ בָּעֵינַן.

וְרַבָּנַן? הַהוּא דִּנְיכּוֹף בַּיהּ פּוּרְתָּא, דְּמֵחֲזֵי כִּסְכָךְ.

אָמַר אַבָּיֵי: רַבִּי, וְרַבִּי יְאוֹשִׁיָּה, וְרַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל, וּבֵית שַׁמַּאי, וְרַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר, וַאֲחֵרִים — כּוּלְּהוּ סְבִירָא לְהוּ: סוּכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן.

רַבִּי — דְּתַנְיָא, רַבִּי אוֹמֵר: כָּל סוּכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה.

רַבִּי יְאוֹשִׁיָּה — הָא דַּאֲמַרַן.

רַבִּי יְהוּדָה דְּתַנַּן סוּכָּה שֶׁהִיא גְּבוֹהָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה פְּסוּלָה רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן — דְּתַנְיָא: שְׁתַּיִם כְּהִלְכָתָן וּשְׁלִישִׁית אֲפִילּוּ טֶפַח, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ כְּהִלְכָתָן וּרְבִיעִית אֲפִילּוּ טֶפַח.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל — דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה, רַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל, וְרַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר.

בֵּית שַׁמַּאי — דְּתָנָן: מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.

רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר — דְּתָנָן: הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שֶׁסְּמָכָהּ לְכוֹתֶל, רַבִּי אֶלְיֶעֶזֶר פּוֹסֵל לְפִי שֶׁאֵין לָהּ גַּג, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

אֲחֵרִים — דְּתַנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּשׁוֹבָךְ — פְּסוּלָה, לְפִי שֶׁאֵין לָהּ זָוִיּוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה כְּכִבְשָׁן, אִם יֵשׁ בְּהֶקֵּיפָהּ כְּדֵי לֵישֵׁב בָּהּ עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה בְּנֵי אָדָם — כְּשֵׁרָה, וְאִם לָאו — פְּסוּלָה.

כְּמַאן — כְּרַבִּי, דְּאָמַר: כָּל סוּכָּה שֶׁאֵין בָּהּ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת פְּסוּלָה.

מִכְּדֵי, גַּבְרָא בְּאַמְּתָא יָתֵיב, כֹּל שֶׁיֵּשׁ בְּהֶקֵּיפוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים יֵשׁ בּוֹ רוֹחַב טֶפַח, בְּתֵרֵיסַר סַגִּין?

דף ח.

הָנֵי מִילֵּי בְּעִיגּוּלָא, אֲבָל בְּרִיבּוּעָא — בָּעֵיָא טְפֵי.

מִכְּדֵי כַּמָּה מְרוּבָּע יוֹתֵר עַל הָעִיגּוּל — רְבִיעַ, בְּשִׁיתְּסַר סַגִּין?

הָנֵי מִילֵּי בְּעִיגּוּל דְּנָפֵיק מִגּוֹ רִיבּוּעָא, אֲבָל רִיבּוּעָא דְּנָפֵיק מִגּוֹ עִגּוּלָא — בָּעֵינַן טְפֵי, מִשּׁוּם מוּרְשָׁא דְּקָרְנָתָא.

מִכְּדֵי כָּל אַמְּתָא בְּרִיבּוּעָא אַמְּתָא וּתְרֵי חוּמְשֵׁי בַּאֲלַכְסוֹנָא, בְּשִׁיבְסַר נְכֵי חוּמְשָׁא סַגִּיא? לָא דָּק.

אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן לָא דָּק פּוּרְתָּא, טוּבָא מִי אָמְרִינַן לָא דָּק?

אֲמַר לֵיהּ מָר קַשִּׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב חִסְדָּא לְרַב אָשֵׁי: מִי סָבְרַתְּ גַּבְרָא בְּאַמְּתָא יָתֵיב, תְּלָתָא גַּבְרֵי בְּתַרְתֵּי אַמְּתָא יָתְבִי. כַּמָּה הָווּ לְהוּ — שִׁיתְסַר, אֶנַן שִׁיבְסַר נְכֵי חוּמְשָׁא בָּעֵינַן! לָא דָּק.

אֵימוֹר דְּאָמְרִינַן לָא דָּק לְחוּמְרָא, לְקוּלָּא מִי אָמְרִינַן לָא דָּק?

אֲמַר לֵיהּ רַב אַסִי לְרַב אָשֵׁי: לְעוֹלָם גַּבְרָא בְּאַמְּתָא יָתֵיב, וְרַבִּי יוֹחָנָן מְקוֹם גַּבְרֵי לָא קָחָשֵׁיב.

כַּמָּה הָווּ לְהוּ — תַּמְנֵי סְרֵי, בְּשִׁיבְסַר נְכֵי חוּמְשָׁא סַגִּיא! הַיְינוּ דְּלָא דָּק וּלְחוּמְרָא לָא דָּק.

רַבָּנַן דְּקֵיסָרִי, וְאָמְרִי לַהּ דַּיְינֵי דְּקֵיסָרִי אָמְרִי: עִיגּוּלָא דְּנָפֵיק מִגּוֹ רִיבּוּעָא — רִבְעָא,

דף ח:

רִיבּוּעָא דְּנָפֵיק מִגּוֹ עִיגּוּלָא — פַּלְגָא. וְלָא הִיא, דְּהָא קָחָזֵינַן דְּלָא הָווּ כּוּלֵּי הַאי.

אָמַר רַבִּי לֵוִי מְשׁוּם רַבִּי מֵאִיר: שְׁתֵּי סוּכּוֹת שֶׁל יוֹצְרִים זוֹ לִפְנִים מִזּוֹ — הַפְּנִימִית אֵינָהּ סוּכָּה, וְחַייֶבֶת בִּמְזוּזָה. וְהַחִיצוֹנָה סוּכָּה, וּפְטוּרָה מִן הַמְּזוּזָה.

וְאַמַּאי? תְּהֵוֵי חִיצוֹנָה כְּבֵית שַׁעַר הַפְּנִימִית, וְתִתְחַייֵב בִּמְזוּזָה! מְשׁוּם דְּלָא קְבִיעַ.

תָּנוּ רַבָּנַן: גַּנְבַּ"דְּ: סוּכַּת גּוֹיִם, סוּכַּת נָשִׁים, סוּכַּת בְּהֵמָה, סוּכַּת כּוּתִים סוּכָּה מִכָּל מָקוֹם — כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא מְסוּכֶּכֶת כְּהִלְכָתָהּ.

מַאי "כְּהִלְכָתָהּ"? אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא שֶׁעָשָׂאָהּ לְצֵל סוּכָּה.

"מִכָּל מָקוֹם" לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי: סוּכַּת רַקְבַּ"שׁ. דְּתָנוּ רַבָּנַן: סוּכַּת רַקְבַּ"שׁ: סוּכַּת רוֹעִים, סוּכַּת קַייָצִים סוּכַּת בּוּרְגָּנִין סוּכַּת שׁוֹמְרֵי פֵּירוֹת, סוּכָּה מִכָּל מָקוֹם — כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא מְסוּכֶּכֶת כְּהִלְכָתָהּ.

מַאי "כְּהִלְכָתָהּ"? אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא שֶׁעָשָׂאָהּ לְצֵל סוּכָּה.

"מִכָּל מָקוֹם" לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי: סוּכַּת גַּנְבַּ"דְּ.

הַאי תַּנָּא דְּגַנְבַּ"דְּ, אַלִּימָא לֵיהּ גַּנְבַּ"דְּ מִשּׁוּם דִּקְבִיעִי, וְקָא תָּנֵא "מִכָּל מָקוֹם" לְאֵתוֹיֵי רַקְבַּ"שׁ, דְּלָא קְבִיעִי.

וְהַאי תַּנָּא דְּרַקְבַּ"שׁ, אַלִּימָא לֵיהּ רַקְבַּ"שׁ, דִּבְנֵי חִיוּבָא נִינְהוּ, וְתָנֵא "מִכָּל מָקוֹם" לְאֵתוֹיֵי גַּנְבַּ"דְּ, דְּלָאו בְּנֵי חִיוּבָא נִינְהוּ.

דף ט.

מַתְנִי׳ סוּכָּה יְשָׁנָה — בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. וְאֵיזוֹ הִיא סוּכָּה יְשָׁנָה, כָּל שֶׁעָשָׂאהּ קוֹדֶם לָחָג שִׁלשִׁים יוֹם. אֲבָל אִם עֲשָׂאהּ לְשֵׁם חַג, אֲפִילּוּ מִתְּחִילַּת הַשָּׁנָה — כְּשֵׁרָה.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמַיְּיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי? אָמַר קְרָא: ״חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה׳״, סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה לְשֵׁם חַג בָּעֵינַן.

וּבֵית הִלֵּל? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַב שֵׁשֶׁת. דְּאָמַר רַב שֵׁשֶׁת מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָא: מִנַּיִן לַעֲצֵי סוּכָּה שֶׁאֲסוּרִין כָּל שִׁבְעָה — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה׳״,

וְתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁחָל שֵׁם שָׁמַיִם עַל הַחֲגִינָה, כְּךְ חָל שֵׁם שָׁמַיִם עַל הַסּוּכָּה, שֶׁנֶּאֱמַר: ״חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַה׳״, מָה חַג לַה׳ — אַף סוּכָּה לַה׳.

וּבֵית שַׁמַּאי נָמֵי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְהָכִי! אִין הָכִי נָמֵי,

אֶלָּא מַאי טַעְמַיְּיהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי — כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: ״חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים״, סוּכָּה הָעֲשׂוּיָה לְשֵׁם חַג בָּעֵינַן.

וּבֵית הִלֵּל — הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְעוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

וּבֵית שַׁמַּאי — סְבִירָא לְהוּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר: אֵין עוֹשִׁין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

וּבֵית הִלֵּל לֵית לְהוּ דְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב? דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: עֲשָׂאהּ מִן הַקּוֹצִין וּמִן הַנִּימִין וּמִן הַגְּרָדִין — פְּסוּלָה. מִן הַסִּיסִין — כְּשֵׁרָה,

כִּי אַמְרִיתַהּ קַמֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל, אָמַר לִי: אַף מִן הַסִּיסִין נָמֵי פְּסוּלָה, (אַלְמָא) דְּבָעֵינַן טְוִיָּה לִשְׁמָהּ. הָכָא נָמֵי בָּעֵינַן סוּכָּה עֲשׂוּיָה לִשְׁמָהּ!

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: ״גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה לָךְ״, לָךְ — לְשֵׁם חוֹבָתְךָ. הָכָא נָמֵי: ״חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ״, לָךְ — לְשֵׁם חוֹבָתְךָ!

הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי גְּזוּלָה. הָתָם נָמֵי מִיבָּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי גְּזוּלָה!

הָתָם כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא: ״וְעָשׂוּ לָהֶם״ — מִשֶּׁלָּהֶם.

דף ט:

מַתְנִי׳ הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ תַּחַת הָאִילָן — כְּאִילּוּ עֲשָׂאהּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת. סוּכָּה עַל גַּבֵּי סוּכָּה — הָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה וְהַתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין דִּיּוֹרִין בָּעֶלְיוֹנָה — הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה.

גְּמָ׳ אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּאִילָן שֶׁצִּלָּתוֹ מְרוּבָּה מֵחַמָּתוֹ, אֲבָל חַמָּתוֹ מְרוּבָּה מִצִּלָּתוֹ — כְּשֵׁרָה.

מַאי — מִדְּקָתָנֵי: ״כְּאִילּוּ עָשָׂאוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת״: לְמָה לִי לְמֵיתְנֵי ״כְּאִילּוּ עָשָׂאוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת״? לֵיתְנֵי ״פְּסוּלָה״! אֶלָּא, הָא קָא מַשְׁמַע לַן דְּאִילָן דּוּמְיָא דְּבַיִת: מָה בַּיִת צִלָּתוֹ מְרוּבָּה מֵחַמָּתוֹ — אַף אִילָן צִלָּתוֹ מְרוּבָּה מֵחַמָּתוֹ.

וְכִי חַמָּתוֹ מְרוּבָּה מִצִּלָּתוֹ, מַאי הָוֵי? הָא קָא מִצְטָרֵף סְכָךְ פָּסוּל בַּהֲדֵי סְכָךְ כָּשֵׁר! אָמַר רַב פָּפָּא: בְּשֶׁחֲבָטָן.

אִי בְּשֶׁחֲבָטָן מַאי לְמֵימְרָא! מַהוּ דְּתֵימָא: נִיגְזוֹר הֵיכָא דַּחֲבָטָן אַטּוּ הֵיכָא דְּלָא חֲבָטָן, קָא מַשְׁמַע לַן דְּלָא גָּזְרִינַן.

הָא נָמֵי תְּנֵינָא: הִדְלָה עָלֶיהָ: אֶת הַגַּפָּן וְאֶת הַדְּלַעַת וְאֶת הַקִּיסוֹס, וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן — פְּסוּלָה, וְאִם הָיָה סִיכּוּךְ הָרְבֵּה מֵהֶן אוֹ שֶׁקִּצְצָן — כְּשֵׁרָה.

הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵּימָא בְּשֶׁלֹּא חֲבָטָן, הָא קָא מִצְטָרֵף סְכָךְ פָּסוּל עִם סְכָךְ כָּשֵׁר! אֶלָּא לְאוֹ, כְּשֶׁחֲבָטָן, וּשְׁמַע מִינַּהּ דְּלָא גָּזְרִינַן! מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי בְּדִיעֲבַד — אֲבָל לְכַתְּחִילָּה לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

סוּכָּה עַל גַּבֵּי סוּכָּה וְכוּ׳. תָּנוּ רַבָּנָן: ״(בַּסּוּכוֹת) תֵּשְׁבוּ״, וְלֹא בְּסוּכָּה שֶׁתַּחַת הַסּוּכָּה, וְלֹא בְּסוּכָּה שֶׁתַּחַת הָאִילָן, וְלֹא בְּסוּכָּה שֶׁבְּתוֹךְ הַבַּיִת.

אַדְּרַבָּה: ״בַּסּוּכוֹת״ תַּרְתֵּי מַשְׁמַע! אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: ״בַּסֻּכֹּת״ כְּתִיב.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: פְּעָמִים שֶׁשְּׁתֵּיהֶן כְּשֵׁירוֹת, פְּעָמִים שֶׁשְּׁתֵּיהֶן פְּסוּלוֹת, פְּעָמִים שֶׁתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה וְהָעֶלְיוֹנָה פְּסוּלָה, פְּעָמִים שֶׁתַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה וְהָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה.

פְּעָמִים שֶׁשְּׁתֵּיהֶן כְּשֵׁירוֹת הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁתַּחְתּוֹנָה חֲמָתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ, וְהָעֶלְיוֹנָה צִלָּתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ, וְקַיְימָא עֶלְיוֹנָה בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים.

פְּעָמִים שֶׁשְּׁתֵּיהֶן פְּסוּלוֹת הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דְּתַרְוַיְיהוּ צִלָּתָן מְרוּבָּה מֵחַמָּתָן, וְקַיְימָא עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים אַמָּה.

פְּעָמִים שֶׁתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה וְהָעֶלְיוֹנָה פְּסוּלָה

דף י.

הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה צִלָּתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ, וְעֶלְיוֹנָה חֲמָתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ, וְקַיְימִי תַּרְוַיְיהוּ בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים.

וּפְעָמִים שֶׁהָעֶלְיוֹנָה כְּשֵׁרָה וְתַחְתּוֹנָה פְּסוּלָה הֵיכִי דָּמֵי? כְּגוֹן דְּתַרְוַיְיהוּ צִלָּתָן מְרוּבָּה מֵחֲמָתָן, וְקַיְימָא עֶלְיוֹנָה בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים.

פְּשִׁיטָא! תַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה וְעֶלְיוֹנָה פְּסוּלָה אִיצְטְרִיכָא לֵיהּ. מַהוּ דְּתֵימָא: נִיגְזַר דִּילְמָא מִצְטָרֵף סְכָךְ פָּסוּל בַּהֲדֵי סְכָךְ כָּשֵׁר, קָא מַשְׁמַע לַן.

כַּמָּה יְהֵא בֵּין סוּכָּה לְסוּכָּה. וּתְהֵא תַּחְתּוֹנָה פְּסוּלָה?

אָמַר רַב הוּנָא: טָפַח, שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּאָהֳלֵי טוּמְאָה טָפַח. (דְּתַנְיָא:) טָפַח עַל טָפַח בְּרוּם טָפַח — מֵבִיא אֶת הַטּוּמְאָה, וְחוֹצֵץ בִּפְנֵי הַטּוּמְאָה. אֲבָל פָּחוֹת מֵרוּם טָפַח — לֹא מֵבִיא, וְלֹא חוֹצֵץ.

וְרַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמְרִי: אַרְבָּעָה, שֶׁלֹּא מָצִינוּ מָקוֹם [חָשׁוּב] פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עֲשָׂרָה. מַאי טַעְמָא דִּשְׁמוּאֵל — כְּהֶכְשֵּׁרָהּ כָּךְ פְּסוּלָהּ. מָה הֶכְשֵּׁרָהּ בַּעֲשָׂרָה, אַף פְּסוּלָהּ בַּעֲשָׂרָה.

תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵין דָּיוֹרִין בָּעֲלִיּוֹנָה — הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה.

מַאי אֵין דָּיוֹרִין? אִילֵימָא דְּיוֹרִין מַמָּשׁ: אַטּוּ דְּיוֹרִין קָא גָּרְמִי? אֶלָּא לָאו, מַאי אֵין דָּיוֹרִין — כָּל שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְדִירָה, וְהֵיכִי דָּמֵי? דְּלָא גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה. מִכְּלָל דְּתַנְּא קַמָּא סָבַר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְדִירָה פְּסוּלָה.

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר, אָמְרִי בְּמַעֲרְבָא: אִם אֵין הַתַּחְתּוֹנָה יְכוֹלָה לְקַבֵּל כָּרִים וּכְסָתוֹת שֶׁל עֲלִיּוֹנָה — הַתַּחְתּוֹנָה כְּשֵׁרָה.

מִכְּלָל דְּתַנְּא קַמָּא סָבַר אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְקַבֵּל פְּסוּלָה?

אֵיכָא בֵּינַיְיהוּ דִּיכוֹלָה לְקַבֵּל עַל יְדֵי הַדְחָק.

מַתְנִי' פֵּירַס עָלֶיהָ סָדִין מִפְּנֵי הַחַמָּה, אוֹ תַּחְתֶּיהָ מִפְּנֵי הַנָּשֶׁר, אוֹ שֶׁפֵּירַס עַל גַּבֵּי הַקִּינוֹף — פְּסוּלָה. אֲבָל פּוֹרֵס הוּא עַל גַּבֵּי נַקְלִיטֵי הַמִּטָּה.

גְּמָ' אָמַר רַב חִסְדָּא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא מִפְּנֵי הַנָּשֶׁר. אֲבָל לְנָאוֹתָהּ — כְּשֵׁרָה. פְּשִׁיטָא, מִפְּנֵי הַנָּשֶׁר תְּנַן! מַהוּ דְּתֵימָא: הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ לְנָאוֹתָהּ, וְהַאי דְּקָתָנֵי מִפְּנֵי הַנָּשֶׁר — אוֹרְחָא דְּמִילְּתָא קָתָנֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: סִיכְּכָהּ כְּהִלְכָתָהּ וְעִיטְּרָהּ בְּקָרְמִין וּבְסָדִינִין הַמְצוּיָרִין, וְתָלָה בָּהּ אֲגוֹזִין שְׁקֵדִים אֲפַרְסְקִין וְרִמּוֹנִים, פַּרְכִּילֵי עֲנָבִים וַעֲטָרוֹת שֶׁל שִׁבּוֹלִין, יֵינוֹת שְׁמָנִים וּסְלָתוֹת — אָסוּר לְהִסְתַּפֵּק מֵהֶן

דף י:

עַד מוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. וְאִם הִתְנָה עֲלֵיהֶם — הַכֹּל לְפִי תְּנָאוֹ. דְּלְמָא מִן הַצַּד.

אִתְּמַר: נוֹיֵי סוּכָּה אֵין מְמַעֲטִין בַּסּוּכָּה. אָמַר רַב אָשֵׁי: וּמִן הַצַּד — מְמַעֲטִין.

מְנָיְמִין עַבְדֵּיהּ דְּרַב אָשֵׁי אִיטְמִישָׁא לֵיהּ כִּתּוּנְתָּא בְּמַיָּא, וְאַשְׁטְחֵהּ אַמְּטַלְלְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי: דַּלְיֵיהּ, דְּלָא לֵימְרוּ קָא מְסַכְּכִי בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה. וְהָא קָא חָזוּ לֵיהּ דְּרַטִיבָא! לְכִי יָבְשָׁה קָאָמֵינָא לָךְ.

אִתְּמַר: נוֹיֵי סוּכָּה הַמּוּפְלָגִין מִמֶּנָּה אַרְבָּעָה, רַב נַחְמָן אָמַר: כְּשֵׁרָה, רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמְרִי: פְּסוּלָה.

רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אִיקְּלְעוּ לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא. אַגְּנִינְהוּ רַב נַחְמָן בְּסוּכָּה שֶׁנּוֹיֶיהָ מוּפְלָגִין מִמֶּנָּה אַרְבָּעָה טְפָחִים, אִשְׁתִּיקוּ וְלָא אָמְרוּ לֵיהּ וְלָא מִידֵּי. אָמַר לְהוּ: הֲדוּר בָּהוּ רַבָּנַן מִשְּׁמַעְתֵּיהוּ? אֶמְרוּ לֵיהּ: אֲנַן שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֲנַן, וּפְטוּרִין מִן הַסּוּכָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מוּתָּר לִישַׁן בְּכִילָּה בַּסּוּכָּה, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּג, וְהוּא שֶׁאֵינָהּ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה.

תָּא שְׁמַע: הַיְשֵׁן בְּכִילָּה בַּסּוּכָּה — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן, כְּשֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה.

מֵיתִיבִי: הַיְשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה בַּסּוּכָּה — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ! הָא תַּרְגְּמַהּ שְׁמוּאֵל בְּמִטָּה גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה.

תָּא שְׁמַע: אוֹ שֶׁפִּירַס עַל גַּבֵּי קִינוֹפוֹת — פְּסוּלָה! הָתָם נָמֵי דִּגְבִיהֵי עֲשָׂרָה.

וְהָא לָא קָתָנֵי הָכִי. דְּתַנְיָא: נַקְלִיטִין שְׁנַיִם, וְקִינוֹפוֹת אַרְבָּעָה. פֵּירַס עַל גַּבֵּי קִינוֹפוֹת — פְּסוּלָה, עַל גַּבֵּי נַקְלִיטִין — כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִהְיוּ נַקְלִיטִין גְּבוֹהִין מִן הַמִּטָּה עֲשָׂרָה.

מִכְּלָל דְּקִינוֹפוֹת — אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גְּבוֹהִין עֲשָׂרָה!

שָׁאנֵי קִינוֹפוֹת, דְּקִבִּיעִי. וְהֲרֵי סוּכָּה עַל גַּבֵּי סוּכָּה דְּקִבִּיעָא, וְאָמַר שְׁמוּאֵל: כְּהֶכְשֵׁרָהּ כָּךְ פְּסוּלָהּ! אָמְרִי: הָתָם, דִּלְמִפְסַל סוּכָּה — בַּעֲשָׂרָה. הָכָא, דִּלְשַׁוּוֵיי אוּהֲלָא — בְּצִיר מֵעֲשָׂרָה נָמֵי הָוֵי אוּהֲלָא.

אָמַר רַב תַּחְלִיפָא בַּר אֲבִימִי אָמַר שְׁמוּאֵל: הַיְשֵׁן בְּכִילָּה עָרוֹם — מוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לַכִּילָּה וְקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע.

מֵיתִיבִי: הַיְשֵׁן בְּכִילָּה עָרוֹם — לֹא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לַכִּילָּה וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּשֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: הָא לְמָה זֶה דּוֹמֶה? לְעוֹמֵד בְּבֵית עָרוֹם, שֶׁלֹּא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ חוּץ לַחַלּוֹן וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע. שְׁמַע מִינַּהּ.

דף יא.

וּבֵית נָמֵי, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין גְּבוֹהַּ עֲשָׂרָה, כֵּיוָן דְּקִבִּיעַ — אוּהֲלָא הוּא, דְּלָא גָּרַע מִקִּינוֹפוֹת.

לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָמְרִי לַהּ, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מוּתָּר לִישַׁן בְּכִילַּת חֲתָנִים בַּסּוּכָּה לְפִי שֶׁאֵין לָהּ גַּג, אַף עַל פִּי שֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה.

מֵיתִיבִי: הַיְשֵׁן בְּכִילָּה בַּסּוּכָּה — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ גַּג.

תָּא שְׁמַע: נַקְלִיטִין שְׁנַיִם, וְקִינּוֹפוֹת אַרְבָּעָה, פֵּירַס עַל גַּבֵּי קִינּוֹפוֹת — פְּסוּלָה, עַל גַּבֵּי נַקְלִיטִין — כְּשֵׁרָה, וּבַלְבַד שֶׁלֹּא יְהוּ נַקְלִיטִין גְּבוֹהִין מִן הַמִּטָּה עֲשָׂרָה טְפָחִים. הָא גְּבוֹהִין מִן הַמִּטָּה עֲשָׂרָה — פְּסוּלָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ גַּג!

שָׁאנֵי נַקְלִיטִין, דִּקְבִיעִי. אִי קְבִיעִי, לֵיהֱוֵי כְּקִינּוֹפוֹת! לְגַבֵּי קִינּוֹפוֹת — לָא קְבִיעִי, לְגַבֵּי כִּילָּה — קְבִיעִי.

דָּרֵשׁ רַבָּה בַּר רַב הוּנָא: מוּתָּר לִישַׁן בְּכִילָּה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָהּ גַּג, אַף עַל פִּי שֶׁגְּבוֹהָה עֲשָׂרָה. כְּמַאן — כְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר: לֹא אָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע. דִּתְנַן, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נוֹהֲגִין הָיִינוּ לִישַׁן תַּחַת הַמִּטָּה בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים.

וְלִימָא הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה!

אִי אָמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה, הָווּ אָמֵינָא: הָנֵי מִילֵּי מִטָּה, דִּלְגַבָּהּ עֲשׂוּיָה, אֲבָל כִּילָּה, דִּלְתוֹכָהּ עֲשׂוּיָה — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה דְּלָא אָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע, לָא שְׁנָא מִטָּה וְלָא שְׁנָא כִּילָּה.

מַתְנִי' הִדְלָה עָלֶיהָ אֶת הַגֶּפֶן וְאֶת הַדַּלַּעַת וְאֶת הַקִּיסוֹס וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּהּ — פְּסוּלָה. וְאִם הָיָה סִיכּוּךְ הַרְבֵּה מֵהֶן, אוֹ שֶׁקְּצָצָן — כְּשֵׁרָה.

זֶה הַכְּלָל: כֹּל שֶׁהוּא מְקַבֵּל טוּמְאָה וְאֵין גִּידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ — אֵין מְסַכְּכִין בּוֹ. וְכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ — מְסַכְּכִין בּוֹ.

גְּמָ' יָתֵיב רַב יוֹסֵף קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: אוֹ שֶׁקְּצָצָן כְּשֵׁרָה, וְאָמַר רַב: צָרִיךְ לְנָעְנֵעַ.

אָמַר לֵיהּ רַב הוּנָא: הָא שְׁמוּאֵל אָמְרָהּ. אַהְדְּרִינְהוּ רַב יוֹסֵף לְאַפֵּיהּ וַאֲמַר לֵיהּ: אַטּוּ מִי קָאָמֵינָא לָךְ דְּלָא אָמְרָהּ שְׁמוּאֵל? אָמְרָהּ רַב, וְאָמְרָהּ שְׁמוּאֵל! אֲמַר לֵיהּ רַב הוּנָא: הָכִי קָאָמֵינָא לָךְ דִּשְׁמוּאֵל אָמְרָהּ וְלָא רַב, דְּרַב אַכְשׁוֹרֵי מַכְשַׁר. כִּי הָא דְּרַב עַמְרָם חָסִידָא רְמָא תְּכֵלְתָּא לְפַרְזוּמָא דְּאִינָשֵׁי בֵּיתֵיהּ. תִּלָּאן, וְלֹא פָּסַק רֹאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן.

אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִיָּיא בַּר אָשֵׁי, אֲמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַב: מְפַסְקָן וְהֵן כְּשֵׁרִין. אַלְמָא: פְּסִיקָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן. הָכָא נָמֵי: קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן.

וְסָבַר שְׁמוּאֵל לָא אָמְרִינַן פְּסִיקָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּיתָן? וְהָא תְּנֵי שְׁמוּאֵל מְשׁוּם רַבִּי חִיָּיא: הֵטִיל לִשְׁנֵי קְרָנוֹת בְּבַת אַחַת, וְאַחַר כָּךְ פָּסַק רֹאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן — כְּשֵׁרִין. מַאי לָאו — שֶׁקִּוֹשֵּׁר וְאַחַר כָּךְ פּוֹסֵק! לֹא, שֶׁפּוֹסֵק וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵּׁר.

פּוֹסֵק וְאַחַר כָּךְ קוֹשֵּׁר מַאי לְמֵימְרָא! מַהוּ דְּתֵימָא:

דף יא:

בָּעֵינַן כָּנָף בִּשְׁעַת פְּתִיל — וְלֵיכָּא, קָא מַשְׁמַע לַן.
מֵיתִיבִי: תְּלָאָן וְלֹא פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן — פְּסוּלִין. מַאי לָאו: פְּסוּלִין לְעוֹלָם, וּתְיוּבְתָּא דְּרַב? אָמַר לְךָ רַב: מַאי פְּסוּלִין — פְּסוּלִין עַד שֶׁיִּפְסְקוּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: פְּסוּלִין לְעוֹלָם. וְכֵן אָמַר לֵוִי: פְּסוּלִין לְעוֹלָם. וְכֵן אָמַר רַב מַתְנָה אָמַר שְׁמוּאֵל: פְּסוּלִין לְעוֹלָם.
אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב מַתְנָה: בְּדִידִי הֲוָה עוֹבָדָא, וַאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל, וַאֲמַר לִי: פְּסוּלִין לְעוֹלָם.
מֵיתִיבִי: תְּלָאָן, וְאַחַר כָּךְ פָּסַק רָאשֵׁי חוּטִין שֶׁלָּהֶן פְּסוּלִין. וְעוֹד תַּנְיָא גַּבֵּי סוּכָּה: "תַּעֲשֶׂה" — וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי. מִכָּאן אָמְרוּ: הִדְלָה עָלֶיהָ אֶת הַגָּפֶן וְאֶת הַדַּלַּעַת וְאֶת הַקִּיסוֹס וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּן — פְּסוּלָה.
הֵיכִי דָּמֵי? אִילֵימָא בְּשֶׁלֹּא קְצָצָן, מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" — וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי? תִּיפּוֹק לֵיהּ דִּמְחוּבָּרִין נִינְהוּ! אֶלָּא בְּשֶׁקְּצָצָן, וְקָתָנֵי פְּסוּלָה, וּשְׁמַע מִינַּהּ דְּלָא אָמְרִינַן קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וּתְיוּבְתָּא דְּרַב!
אָמַר לְךָ רַב: הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — דְּשַׁלְּפִינְהוּ שַׁלּוֹפֵי, דְּלָא מִינַּכְּרָא עֲשִׂיָּה דִּידְהוּ. מִכָּל מָקוֹם, תְּלָאָן וְאַחַר כָּךְ פָּסַק, קַשְׁיָא לְרַב! קַשְׁיָא.
לֵימָא כְּתַנָּאֵי. עָבַר וְלִיקְּטָן — פָּסוּל, דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יְהוֹצָדָק. וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.
סַבְרוּהָ דְּכוּלֵי עָלְמָא לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, וְיָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה. דִּכְתִיב גַּבֵּי סוּכָּה: "תַּעֲשֶׂה" — וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי.
מַאי לָאו, בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: דְּמַאן דְּמַכְשִׁיר סָבַר: אָמְרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וְגַבֵּי לוּלָב נָמֵי אָמְרִינַן לְקִיטָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן. וּמַאן דְּפָסֵיל סָבַר: לָא אָמְרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וְגַבֵּי לוּלָב נָמֵי לָא אָמְרִינַן לְקִיטָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן!
לָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא אָמְרִינַן גַּבֵּי סוּכָּה קְצִיצָתָן זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן, וְהָכָא בְּמֵילַף לוּלָב מִסּוּכָּה קָמִיפַּלְגִי. מַאן דְּמַכְשַׁר סָבַר: לָא יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה, וּמַאן דְּפָסֵיל סָבַר: יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה.
וְאִי בָּעֵית אֵימָא: אִי סְבִירָא לַן דְּלוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, כּוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּיָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה. וְהָכָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, מָר סָבַר: צָרִיךְ אֶגֶד, וּמַר סָבַר: אֵין צָרִיךְ אֶגֶד. וּבְפִלּוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: לוּלָב, בֵּין אָגוּד בֵּין שֶׁאֵינוֹ אָגוּד — כָּשֵׁר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָגוּד — כָּשֵׁר, שֶׁאֵינוֹ אָגוּד — פָּסוּל.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבִּי יְהוּדָה? יָלִיף "לְקִיחָה" "לְקִיחָה" מֵאֲגוּדַּת אֵזוֹב. כְּתִיב הָתָם: "וּלְקַחְתֶּם אֲגוּדַּת אֵזוֹב", וּכְתִיב הָכָא: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן". מָה לְהַלָּן בַּאֲגוּדָּה, אַף כָּאן נָמֵי בַּאֲגוּדָּה. וְרַבָּנַן: "לְקִיחָה" מִ"לְקִיחָה" לָא יָלְפִינַן.

כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: לוּלָב מִצְוָה לְאוֹגְדוֹ, וְאִם לֹא אֲגָדוֹ — כָּשֵׁר. אִי רַבִּי יְהוּדָה, כִּי לֹא אֲגָדוֹ אַמַּאי כָּשֵׁר? אִי רַבָּנַן, אַמַּאי מִצְוָה? לְעוֹלָם רַבָּנַן הִיא, וּמִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר: "זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ" — הִתְנָאֶה לְפָנָיו בְּמִצְוֹת.

זֶה הַכְּלָל: כָּל דָּבָר שֶׁמְּקַבֵּל טוּמְאָה כּוּ'. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ, אָמַר קְרָא: "וְאֵד יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ". מָה אֵד — דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אַף סוּכָּה — דָּבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ.

הָנִיחָא לְמַאן דְּאָמַר עַנְנֵי כָבוֹד הָיוּ. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר סוּכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּתַנְיָא: "כִּי בַסּוּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", עַנְנֵי כָבוֹד הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: סוּכּוֹת מַמָּשׁ עָשׂוּ לָהֶם. הָנִיחָא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, אֶלָּא לְרַבִּי עֲקִיבָא מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "חַג הַסּוּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ", מַקִּישׁ סוּכָּה לַחֲגִיגָה. מָה חֲגִיגָה — דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אַף סוּכָּה — דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל טוּמְאָה וְגִידּוּלוֹ מִן הָאָרֶץ.

דף יב.

אִי: מָה חֲגִיגָה בַּעֲלֵי חַיִּים, אַף סוּכָּה נָמֵי בַּעֲלֵי חַיִּים!

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, אָמַר קְרָא: "בְּאָסְפְּךָ מִגָּרְנְךָ וּמִיִּקְבֶךָ", בִּפְסוֹלֶת גּוֹרֶן וְיֶקֶב הַכָּתוּב מְדַבֵּר.

וְאֵימָא גּוֹרֶן עַצְמוֹ וְיֶקֶב עַצְמוֹ! אָמַר רַבִּי זֵירָא: "יֶקֶב" כְּתִיב כָּאן, וְאִי אֶפְשָׁר לְסַכֵּךְ בּוֹ.

מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי יִרְמְיָה: וְאֵימָא יַיִן קָרוֹשׁ הַבָּא מִשְּׁנִיר שֶׁהוּא דּוֹמֶה לְעִיגּוּלֵי דְּבֵילָה! אָמַר רַבִּי זֵירָא: הָא מִלְּתָא הֲוָה בִּידַיְן, וַאֲתָא רַבִּי יִרְמְיָה וּשְׁדָא בַּיהּ נַרְגָּא.

רַב אָשֵׁי אָמַר: "מִגָּרְנְךָ" וְלֹא גּוֹרֶן עַצְמוֹ, "מִיִּקְבֶךָ" וְלֹא יֶקֶב עַצְמוֹ.

רַב חִסְדָּא אָמַר מֵהָכָא: "צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ עֲלֵי זַיִת וַעֲלֵי עֵץ שֶׁמֶן וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְּמָרִים וַעֲלֵי עֵץ עָבוֹת".

הַיְינוּ "הֲדַס", הַיְינוּ "עֵץ עָבוֹת"! אָמַר רַב חִסְדָּא: הֲדַס שׁוֹטָה — לְסוּכָּה, וְעֵץ עָבוֹת — לְלוּלָב.

מַתְנִי׳ חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֲצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִין — אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן. וְכוּלָּן שֶׁהִתִּירָן — כְּשֵׁרוֹת. וְכוּלָּן כְּשֵׁרוֹת לִדְפָנוֹת.

גְּמ׳ אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב: שְׁמַעְתִּית מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן תַּרְתֵּי: חָדָא — הָא, וְאִידַּךְ — הַחוֹטֵט בַּגְּדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — אֵינָהּ סוּכָּה.

חָדָא: מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר. וַחֲדָא מִשּׁוּם: "תַּעֲשֶׂה", וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי. וְלָא יָדַעְנָא הֵי מִינַּיְיהוּ מִשּׁוּם אוֹצָר וְהֵי מִינַּיְיהוּ מִשּׁוּם תַּעֲשֶׂה וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי.

אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה: נִיחְזֵי אֲנַן, דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֲצִים וַחֲבִילֵי זְרָדִין אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן? פְּעָמִים שֶׁאָדָם בָּא מִן הַשָּׂדֶה בָּעֶרֶב וַחֲבִילָתוֹ עַל כְּתֵפוֹ, וּמַעֲלֶה וּמַנִּיחָהּ עַל גַּבֵּי סוּכָּתוֹ כְּדֵי לְיַבְּשָׁהּ, וְנִמְלַךְ עָלֶיהָ לְסִיכּוּךְ, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: "תַּעֲשֶׂה", וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי. מִדְּהָא מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר, הָא מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי.

וְרַבִּי יַעֲקֹב? הָךְ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ.

אָמַר רַב אָשֵׁי: אַטּוּ חֲבִילֵי קַשׁ וַחֲבִילֵי עֲצִים מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר אִיכָּא, מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי לֵיכָּא? וְהַחוֹטֵט בְּגָדִישׁ, מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי אִיכָּא, מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר לֵיכָּא?

וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר לְךָ, הָכָא דְּקָתָנֵי: "אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן", לְכַתְּחִלָּה הוּא

דף יב:

דְּאֵין מְסַכְּכִין מִשּׁוּם גְּזֵרַת אוֹצָר, הָא דְּאוֹרְיְיתָא שַׁפִּיר דָּמֵי. הָתָם דְּקָתָנֵי "אֵינָהּ סוּכָּה" אֲפִילּוּ דִּיעֲבַד — מִדְּאוֹרְיְיתָא נָמֵי אֵינָהּ סוּכָּה.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב: סְכָכָהּ בְּחִיצִּין וְכָרִים — כְּשֵׁרָה. בִּנְקֵבוֹת — פְּסוּלָה.

זְכָרִים כְּשֵׁרָה, פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: נִיגְזוֹר זְכָרִים אַטּוּ נְקֵבוֹת, קָא מַשְׁמַע לַן.

(אָמַר מָר:) בִּנְקֵבוֹת פְּסוּלָה, פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: בֵּית קִבּוּל הֶעָשׂוּי לְמַלְאוֹת לָא שְׁמַיהּ קִיבּוּל, קָמַשְׁמַע לַן.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סְכָכָהּ בַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן — פְּסוּלָה. בְּהוּצְנֵי פִּשְׁתָּן — כְּשֵׁרָה. וְהוּשְׁנֵי פִּשְׁתָּן, אֵינִי יוֹדֵעַ מַהוּ.

וְהוּשְׁנֵי עַצְמָן אֵינִי יוֹדֵעַ. מָה נַפְשָׁךְ: אִי דְּיֵיק וְלָא נָפֵיק — הוּשְׁנֵי קָרֵי לֵיהּ, אֲבָל תְּרֵי וְלָא דְּיֵיק — הוּצְנֵי קָרֵי לֵיהּ, אוֹ דִלְמָא: תְּרֵי וְלָא דְּיֵיק נָמֵי הוּשְׁנֵי קָרֵי לֵיהּ.

אָמַר רַב יְהוּדָה: הֲנֵי שׁוּשֵׁי וּשְׁווֹצְרֵי — מְסַכְּכִין בָּהּ. אַבָּיֵי אָמַר: בְּשׁוּשֵׁי מְסַכְּכִין, בִּשְׁווֹצְרֵי לָא מְסַכְּכִין. מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן

דף יג.

דְּסָרֵי רֵיחַיְיהוּ — שָׁבֵיק לְהוּ וְנָפֵיק.
אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: הָנֵי הֵיזְמֵי וְהֵיגֵי מְסַכְּכִין בְּהוּ. אַבָּיֵי אָמַר: בְּהֵיזְמֵי — מְסַכְּכִינַן, בְּהֵיגֵי — לָא מְסַכְּכִינַן. מַאי טַעְמָא — כֵּיוָן דְּנָתְרֵי טַרְפַיְיהוּ, שָׁבֵיק לַהּ וְנָפֵיק.
אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב: הַאי אַפְקוּתָא דְּדִיקְלָא מְסַכְּכִין בְּהוּ. אַף עַל גַּב דַּאֲגִידִי, אֱגֻד בִּידֵי שָׁמַיִם לָא שְׁמֵיהּ אֱגֻד. אַף עַל גַּב דַּהֲדַר אֲגִיד לְהוּ, אֱגֻד בְּחַד לָא שְׁמֵיהּ אֱגֻד.
אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רָבִינָא בַּר שֵׁילָא: הָנֵי דּוּקְרֵי דְּקָנֵי מְסַכְּכִין בְּהוּ. אַף עַל גַּב דַּאֲגִידִי נִינְהוּ — אֱגֻד בִּידֵי שָׁמַיִם לָא שְׁמֵיהּ אֱגֻד. אַף עַל גַּב דַּהֲדַר אֲגִיד לְהוּ — אֱגֻד בְּחַד לָא שְׁמֵיהּ אֱגֻד.
תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: קָנִים וְדוּקָרְנִין מְסַכְּכִין בָּהֶן. קָנִים פְּשִׁיטָא! אֵימָא: קָנִים שֶׁל דּוּקָרְנִין מְסַכְּכִין בָּהֶן.
וְאָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר רָבִינָא בַּר שֵׁילָא: הָנֵי מָרֵירְיָתָא דְּאַגְמָא — אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח.
מֵיתִיבִי: אֵזוֹב, וְלֹא אֵזוֹב יוֹן, וְלֹא אֵזוֹב כּוֹחֶלִי, וְלֹא אֵזוֹב מִדְבָּרִי, וְלֹא אֵזוֹב רוֹמִי, וְלֹא אֵזוֹב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִי.
אָמַר אַבָּיֵי: כֹּל שֶׁנִּשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה, וּבָאתָה תּוֹרָה וְהִקְפִּידָה עָלָיו — בְּיָדוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לָוִי. וְהָנֵי לֹא נִשְׁתַּנָּה שְׁמַיְיהוּ קוֹדֶם מַתַּן תּוֹרָה כְּלָל.
רָבָא אָמַר: הָנֵי — מָרֵירְיָתָא סְתָמָא שְׁמַיְיהוּ, וְהַאי דְּקָרֵי לְהוּ מָרֵירְיָתָא דְּאַגְמָא — מִשּׁוּם דְּמִשְׁתְּכַח בְּאַגְמָא.
אָמַר רַב חִסְדָּא: אֱגֻד בְּחַד — לָא שְׁמֵיהּ אֱגֻד. שָׁלֹשׁ — שְׁמֵיהּ אֱגֻד. שְׁנַיִם — מַחְלוֹקֶת רַבִּי יוֹסֵי וְרַבָּנָן. דְּתַנְנָן: מִצְוַת אֵזוֹב, שְׁלֹשָׁה קְלָחִים וּבָהֶן שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִין. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִצְוַת אֵזוֹב שְׁלֹשָׁה גִּבְעוֹלִין, וּשְׁיָרָיו שְׁנַיִם, וְגַרְדּוּמָיו כָּל שֶׁהוּא.
קָא סָלְקָא דַּעְתִּין מִדְּשְׁיָרָיו שְׁנַיִם, תְּחִילָתוֹ נָמֵי שְׁנַיִם, וְהַאי דְּקָתָנֵי שְׁלֹשָׁה — לְמִצְוָה. וּמִדְּרַבִּי יוֹסֵי שְׁלֹשָׁה לְמִצְוָה, לְרַבָּנָן שְׁלֹשָׁה לְעַכֵּב.
וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵזוֹב תְּחִילָתוֹ שְׁנַיִם וּשְׁיָרָיו אֶחָד פָּסוּל, וְאֵינוֹ כָּשֵׁר עַד שֶׁיְּהֵא תְּחִילָתוֹ שְׁלֹשָׁה וּשְׁיָרָיו שְׁנַיִם! אֵיפוֹךְ: לְרַבִּי יוֹסֵי שְׁלֹשָׁה לְעַכֵּב, לְרַבָּנָן שְׁלֹשָׁה לְמִצְוָה.
וְהָתַנְיָא: אֵזוֹב תְּחִילָתוֹ שְׁנַיִם וּשְׁיָרָיו אֶחָד — כָּשֵׁר, וְאֵינוֹ פָּסוּל עַד שֶׁיְּהֵא תְּחִילָתוֹ וּשְׁיָרָיו אֶחָד.
שְׁיָרָיו אֶחָד פָּסוּל? הָא אָמְרַתְּ שְׁיָרָיו אֶחָד כָּשֵׁר!

דף יג:

אֶלָּא אֵימָא: עַד שֶׁתְּהֵא תְּחִלָּתוֹ כְּשִׁיָּרָיו אֶחָד.
דָּרֵשׁ מָרִימָר: הָנֵי אִיסּוּרְיָיתָא דְּסוּרָא — מְסַכְּכִין בְּהוּ. אַף עַל גַּב דַּאֲגִדָּן — לְמִנְיָנָא בְּעָלְמָא הוּא דַּאֲגִדָּן.
אָמַר רַבִּי אַבָּא: הָנֵי צְרִיפֵי דְּאוּרְבָּנֵי, כֵּיוָן שֶׁהוּתְּרָה רָאשֵׁי מַעֲדָנִים שֶׁלָּהֶן — כְּשֵׁרִין. וְהָא אֲגִידִי מִתַּתַּאי! אָמַר רַב פָּפָּא: דְּשָׁרֵי לְהוּ.
(וְאָמַר) רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אֲפִילּוּ תֵּימָא דְּלָא שָׁרֵי לְהוּ, כָּל אֶגֶד שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי לְטַלְטְלוֹ — לָא שְׁמֵיהּ אֶגֶד.
אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל: יְרָקוֹת שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, מְבִיאִין אֶת הַטּוּמְאָה, וְאֵין חוֹצְצִין בִּפְנֵי הַטּוּמְאָה, וּפוֹסְלִין בַּסּוּכָּה מִשּׁוּם אֲוִיר. מַאי טַעְמָא — כֵּיוָן דִּלְכִי יָבְשִׁי פָּרְכִי וְנָפְלִי, כְּמַאן דְּלֵיתַנְהוּ דָּמֵי.
וְאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר רַב הוּנָא: הַבּוֹצֵר לַגַּת — אֵין לוֹ יָדוֹת.
וְרַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא אָמַר רַב הוּנָא: הַקּוֹצֵר לִסְכָּךְ — אֵין לוֹ יָדוֹת.
מַאן דְּאָמַר קוֹצֵר, כָּל שֶׁכֵּן בּוֹצֵר — דִּלְא נִיחָא לֵיהּ, דִּלְא נִימְצֵייהּ לְחַמְרֵיהּ. מַאן דְּאָמַר בּוֹצֵר שֶׁאֵין לוֹ יָדוֹת, אֲבָל קוֹצֵר יֵשׁ לוֹ יָדוֹת — דְּנִיחָא לֵיהּ דְּלִיסַּכֵּךְ בְּהוּ, כִּי הֵיכִי דִּלְא לִיבַּדְּרָן.
נֵימָא דְּרַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא תַּנָּאֵי הִיא? דְּתַנְיָא: סוֹכֵי תְּאֵנִים וּבָהֶן תְּאֵנִים, פַּרְכִּילִין וּבָהֶן עֲנָבִים, קַשִּׁין וּבָהֶן שִׁבֳּלִים, מַכְבֵּדוֹת וּבָהֶן תְּמָרִים, כּוּלָּן, אִם פְּסוֹלֶת מְרוּבָּה עַל הָאוֹכָלִין — כְּשֵׁרָה, וְאִם לָאו — פְּסוּלָה. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁיְּהוּ קַשִּׁין מְרוּבִּין עַל הַיָּדוֹת וְעַל הָאוֹכָלִין.
מַאי לָאו, בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי: דְּמָר סָבַר יֵשׁ לָהֶן יָדוֹת, וּמַר סָבַר אֵין לָהֶן יָדוֹת!
לְרַבִּי אַבָּא — וַדַּאי תַּנָּאֵי הִיא. לְרַב מְנַשְּׁיָא בַּר גַּדָּא מִי לֵימָא תַּנָּאֵי הִיא? אָמַר לָךְ רַב מְנַשְּׁיָא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא סָבְרִי הַקּוֹצֵר לִסְכָּךְ אֵין לוֹ יָדוֹת. וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן שֶׁקּוֹצְצָן לַאֲכִילָה, וְנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן לְסִיכּוּךְ.
אִי קוֹצְצָן לַאֲכִילָה, מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? וְכִי תֵּימָא קְסָבְרִי רַבָּנַן כֵּיוָן דְּנִמְלַךְ עֲלֵיהֶן לְסִיכּוּךְ, בָּטְלָה לֵיהּ מַחְשַׁבְתּוֹ. וּמִי בָּטְלָה לֵיהּ מַחְשָׁבָה בְּהֶכְיֵי? וְהָתְנַן: כָּל הַכֵּלִים

דף יד.

יוֹרְדִין לִידֵי טוּמְאָה בְּמַחְשָׁבָה, וְאֵין עוֹלִין מִטּוּמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה. מַעֲשֶׂה מוֹצִיא מִיַּד מַעֲשֶׂה וּמִיַּד מַחְשָׁבָה. מַחְשָׁבָה אֵינָהּ מוֹצִיאָה לֹא מִיַּד מַעֲשֶׂה וְלֹא מִיַּד מַחְשָׁבָה.

וְכִי תֵּימָא הָנֵי מִילֵּי כֵּלִים דַּחֲשִׁיבִי, אֲבָל יָדוֹת, דִּלְצוֹרֶךְ אֲכִילָה נִינְהוּ — בְּמַחְשָׁבָה נַעֲשֶׂה וּבְמַחְשָׁבָה סָלְקָא. וְהָתְנַן: כָּל יְדוֹת הָאוֹכָלִין שֶׁבְּסָפָן בַּגּוֹרָן — טְהוֹרוֹת (וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא). בְּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר "בְּסָפָן" — הִתִּיר אִגּוּדָן, שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מַאי "בְּסָפָן" — בְּסָפָן מַמָּשׁ, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר?

הָכָא נָמֵי, שֶׁבְּסָפָן מַמָּשׁ. אִי הָכִי, מַאי טַעְמַיְיהוּ דַּאֲחֵרִים? דַּאֲמוּר כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּתָנַן: רַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא.

הַאי מַאי?! בְּשְׁלָמָא הָתָם — טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹסֵי חַזְיָא לְכִדְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הוֹאִיל וּרְאוּיוֹת לְהוֹפְכָן בְּעֶתֶר.

אֶלָּא הָכָא לְמַאי חַזְיָא? חַזְיָא לְכִי סָתַר לְמִנְקַט לְהוּ בְּגִילַיְיהוּ.

גּוּפָא, כָּל יְדוֹת הָאוֹכָלִין שֶׁבְּסָפָן בַּגּוֹרָן — טְהוֹרוֹת, וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. מַאי "בְּסָפָן"? רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בְּסָפָן מַמָּשׁ. רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר) אוֹמֵר: הִתִּיר אִגּוּדָן.

בְּשְׁלָמָא לְרַבִּי (אֱלִיעֶזֶר), דְּאָמַר "בְּסָפָן" — הִתִּיר אִגּוּדָן, הַיְינוּ דִּמְטַמֵּא רַבִּי יוֹסֵי. אֶלָּא לְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר בְּסָפָן מַמָּשׁ, אַמַּאי מְטַמֵּא רַבִּי יוֹסֵי? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: הוֹאִיל וּרְאוּיוֹת לְהוֹפְכָן בְּעֶתֶר.

אָמַר רַבִּי (אֱלִיעֶזֶר): לָמָּה נִמְשְׁלָה תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים כְּעֶתֶר — לוֹמַר לְךָ: מָה עֶתֶר זֶה מְהַפֵּךְ אֶת הַתְּבוּאָה בַּגּוֹרֶן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, אַף תְּפִלָּתָן שֶׁל צַדִּיקִים מְהַפֶּכֶת דַּעְתּוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִמִּדַּת אַכְזָרִיּוּת לְמִדַּת רַחֲמָנוּת.

מַתְנִי' מְסַפְּכִין בִּנְסָרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר. נָתַן עָלֶיהָ נֵסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִישַׁן תַּחְתֶּיהָ.

גְּמָ' אָמַר רַב: מַחְלוֹקֶת בִּנְסָרִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה, דְּרַבִּי מֵאִיר אִית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה לֵית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה. אֲבָל בִּנְסָרִין שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: בְּשֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחֲלוֹקֶת, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה.

אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה, וַאֲפִילּוּ פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה, הָא קָנִים בְּעָלְמָא נִינְהוּ?

אָמַר רַב פָּפָּא, הָכִי קָאָמַר: יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, מַאי טַעְמָא — קָנִים בְּעָלְמָא נִינְהוּ. כִּי פְּלִיגִי, מִשְּׁלֹשָׁה עַד אַרְבָּעָה. מָר סָבַר: כֵּיוָן דְּלֵיתַנְהוּ שִׁיעוּר מָקוֹם, לָא גָּזְרִינַן. וּמָר סָבַר: כֵּיוָן דְּנָפְקִי לְהוּ מִתּוֹרַת לָבוּד, גָּזְרִינַן.

תָּנַן: נָתַן עָלֶיהָ נֵסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִישַׁן תַּחְתֶּיהָ. בְּשְׁלָמָא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר בְּשֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחֲלוֹקֶת, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, מִשּׁוּם הָכִי לָא יִישַׁן תַּחְתֶּיהָ. אֶלָּא לְרַב דְּאָמַר בְּשֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחְלוֹקֶת, אֲבָל אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, לְרַבִּי יְהוּדָה אַמַּאי לֹא יִישַׁן תַּחְתֶּיהָ?

מִי סָבְרַתְּ דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא? סֵיפָא אֲתָאן לְרַבִּי מֵאִיר.
תָּא שְׁמַע: שְׁנֵי סְדִינִין מִצְטָרְפִין.

דף יד:

שְׁנֵי נְסָרִין אֵין מִצְטָרְפִין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אַף נְסָרִין כְּסְדִינִין.
בְּשִׁלְמָא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר בְּשֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחְלוֹקֶת, אֶבָל יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, מַאי "מִצְטָרְפִין" — מִצְטָרְפִין לְאַרְבָּעָה.
אֶלָּא לְרַב, דְּאָמַר בְּשֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחְלוֹקֶת, אֶבָל אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִית בְּהוּ אַרְבָּעָה, לְמָה לְהוּ לְאִיצְטְרוּפֵי? אִי דְּלֵית בְּהוּ אַרְבָּעָה, אַמַּאי? וְהָא קָנִים בְּעָלְמָא נִינְהוּ?
לְעוֹלָם דְּאִית בְּהוּ אַרְבָּעָה, וּמַאי "מִצְטָרְפִין" — מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַצַּד.
לִישָׁנָא אַחֲרִינָא: בְּשִׁלְמָא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר בְּשֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחְלוֹקֶת, אֶבָל יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, מַאי "מִצְטָרְפִין" — מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַצַּד.
אֶלָּא לְרַב: בְּשִׁלְמָא לְרַבִּי מֵאִיר, מַאי "מִצְטָרְפִין" — מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַצַּד. אֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר אֲפִילּוּ יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה כְּשֵׁרָה, מַאי "אֵין מִצְטָרְפִין"? קָנִים בְּעָלְמָא נִינְהוּ! אֵיידֵי דְּקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר "מִצְטָרְפִין", אָמַר רַבִּי יְהוּדָה "אֵין מִצְטָרְפִין".
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב, תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַב: סְכָכָהּ בִּנְסָרִים שֶׁל אֶרֶז שֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל כְּשֵׁרָה. יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה בְּשִׁעַת הַסַּכָּנָה שֶׁהֵבִיאוּ נְסָרִים שֶׁהָיוּ בָּהֶן אַרְבָּעָה וְסִיכְּכוּ עַל גַּבֵּי מִרְפֶּסֶת, וְיָשְׁבוּ תַּחְתֵּיהֶן! אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה?! אֵין שְׁעַת הַסַּכָּנָה רְאָיָה.
תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דִּשְׁמוּאֵל: סְכָכָהּ בִּנְסָרִים שֶׁל אֶרֶז שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה. אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. וּמוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר שֶׁאִם יֵשׁ בֵּין נָסָר לְנָסָר כְּמִלֹּא נָסָר — שֶׁמַּנִּיחַ פֶּסֶל בֵּינֵיהֶם, וּכְשֵׁרָה. וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה שֶׁאִם נָתַן עָלֶיהָ נָסָר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה, וְאֵין יְשֵׁנִים תַּחְתֶּיהָ, וְהַיְשֵׁן תַּחְתֶּיהָ — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.
אִתְּמַר: הֲפָכָן עַל צִידֵּיהֶן, רַב הוּנָא אָמַר: פְּסוּלָה, וְרַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אָמְרִי: כְּשֵׁרָה.
אִיקְּלַע רַב נַחְמָן לְסוּרָא, עָיֵל לְגַבֵּיהּ רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא. אָמְרִי לֵיהּ: הֲפָכָן עַל צִידֵּיהֶן, מַהוּ? אָמַר לְהוּ: פְּסוּלָה, נַעֲשׂוּ כְּשַׁפּוּדִין שֶׁל מַתֶּכֶת.

אֲמַר לְהוּ רַב הוּנָא: לָא אֲמַרִי לְכוּ אֱמַרוּ כְּווֹתִי? אֲמַרוּ לֵיהּ: וּמִי אָמַר לַן מָר טַעְמָא וְלָא קַבֵּילְנַן מִינֵּיהּ? אֲמַר לְהוּ: וּמִי בְּעֵיתוּ מִינַּאי טַעְמָא וְלָא אֲמַרִי לְכוּ?

לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: אֵינָהּ מַחְזֶקֶת כְּדֵי רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ וְשׁוּלְחָנוֹ, אוֹ שֶׁנִּפְרְצָה בָּהּ פִּרְצָה כְּדֵי שֶׁיְּזַדֵּקֵר בָּהּ גְּדִי בְּבַת רֹאשׁ, אוֹ שֶׁנָּתַן עָלֶיהָ נֶסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִכְנִיס לְתוֹכָהּ אֶלָּא שִׁלְשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה.

הֵיכִי דָּמֵי, (מַאי) לָאו כְּגוֹן שֶׁהָפָכָן עַל צִידֵּיהֶם? לָא, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — כְּגוֹן דְּאַנְּחַהּ אַפּוּמָא דְמָטַלְלְתָּא, דְּעָיֵיל תְּלָתָא לְגָיו וְאַפֵּיק חַד לְבַר, דְּהַוֵה לֵיהּ פְּסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּכָּה, וְכָל פְּסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּכָּה — נִידּוֹן כַּסּוּכָּה.

דף טו.

מַתְנִי' תִּקְרָה שֶׁאֵין עֲלֶיהָ מַעֲזִיבָה, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְפַקְּפֵק, וְנוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְפַקְּפֵק, אוֹ נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם, וְאֵינוֹ מְפַקְּפֵק.

גְּמָ' בְּשִׁלְמָא בֵּית הִלֵּל, טַעְמַיְיהוּ מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי. אִי מְפַקְּפֵק, עֲבִיד לֵיהּ מַעֲשֶׂה. אִי נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם, עָבֵד בַּהּ מַעֲשֶׂה. אֶלָּא בֵּית שַׁמַּאי, מַאי טַעְמַיְיהוּ? אִי מִשּׁוּם "תַּעֲשֶׂה" וְלֹא מִן הָעֲשׂוּי — בַּחֲדָא סַגְיָא! אִי מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּקְרָה — בְּנוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם סַגְיָא!

לְעוֹלָם מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּקְרָה, וְהָכִי קָאָמְרִי: אַף עַל פִּי שֶׁמְּפַקְּפֵק, אִי נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם — אִין, אִי לָא — לָא.

אִי הָכִי, אֵימָא סֵיפָא: רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נוֹטֵל אַחַת מִבֵּינְתַיִם, אֲבָל לֹא יְפַקְּפֵק — רַבִּי מֵאִיר הַיְינוּ בֵּית שַׁמַּאי!

הָכִי קָאָמַר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָבָר זֶה.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? דְּרַבִּי מֵאִיר אִית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה, וְרַבִּי יְהוּדָה לֵית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה — וְהָא אִפְּלִיגוּ בַּהּ חֲדָא זִימְנָא! דִּתְנַן: מְסַכְּכִין בִּנְסָרִים, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְרַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר.

אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רֵישָׁא — בִּנְסָרִים מְשׁוּפִין עָסְקִינַן, וּמִשּׁוּם גְּזֵרַת כֵּלִים נָגְעוּ בָּהּ.

וּלְרַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר: סְכָכָהּ בְּחִיצִּין זְקָרִים — כְּשֵׁרָה. בְּנִקְבוֹת — פְּסוּלָה, וְלָא גָּזַר זְקָרִים אַטּוּ נְקֵבוֹת. הָכָא נָמֵי לָא נִגְזַר נְסָרִים מְשׁוּפִין אַטּוּ כֵּלִים!

אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ רֵישָׁא בִּפְלִינִי בִּגְזֵרַת תִּקְרָה, וְסֵיפָא פְּלִינִי בִּגְזֵרַת תִּקְרָה. וְאִפְּלוּגֵי בְּתַרְתֵּי זִימְנֵי לְמָה לִי?

סֵיפָא רַבִּי יְהוּדָה (הִיא), דְּקָא אָמַר לֵיהּ לְרַבִּי מֵאִיר: אַמַּאי קָא אָסְרַתְּ בְּנָסְרִים — מִשּׁוּם גְּזֵרַת תִּקְרָה? הַאי סְבָרָא לְבֵית שַׁמַּאי הוּא דְּאִית לְהוּ, וּבֵית הִלֵּל לָא גָּזְרִי! וְאָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בְּדָבָר זֶה.

הָנִיחָא לְרַב, דְּאָמַר מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה, דְּרַבִּי מֵאִיר אִית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה וְרַבִּי יְהוּדָה לֵית לֵיהּ גְּזֵרַת תִּקְרָה. אֶלָּא שְׁמוּאֵל, דְּאָמַר בְּשֶׁאֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה מַחְלוֹקֶת, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה, סֵיפָא בְּמַאי פְּלִיגִי?

בְּבֵיטוֹלֵי תִּקְרָה קָא מִיפַּלְגִי: מָר סָבַר בָּטְלָה בְּהָכִי, וּמַר סָבַר בְּהָכִי לָא בָּטְלָה.

מַתְנִי' הַמְקֻרֶה סוּכָּתוֹ בְּשַׁפּוּדִין אוֹ בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה, אִם יֵשׁ רֶיוַח בֵּינֵיהֶן כְּמוֹתָן — כְּשֵׁרָה. הַחוֹטֶט בְּגַדִּישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — אֵינָהּ סוּכָּה.

גְּמָ' לֵימָא תְּיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ. דְּאִתְמַר: פְּרוּץ כְּעוֹמֵד, רַב פָּפָּא אָמַר: מוּתָּר. וְרַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ אָמַר: אָסוּר!

אָמַר לְךָ רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מַאי כְּמוֹתָן — בְּנִכְנָס וְיוֹצֵא.

דף טו:

וְהָא אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם! אָמַר רַבִּי אַמִּי: בְּמַעֲדִיף.

רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא בְּשֶׁאֵין מַעֲדִיף, אִם הָיוּ נְתוּנִים שְׁתֵּי — נוֹתְנָן עֵרֶב, עֵרֶב — נוֹתְנָן שְׁתֵּי.

אוֹ בַּאֲרוּכוֹת הַמִּטָּה. לֵימָא מְסַיֵּיעַ לֵיהּ לְרַבִּי אַמִּי בַּר טַבְיוֹמֵי, דְּאָמַר רַבִּי אַמִּי בַּר טַבְיוֹמֵי: סְכָכָהּ בִּבְלָאֵי כֵּלִים — פְּסוּלָה.

כִּדְאָמַר רַבִּי חָנָן אָמַר רַבִּי: בַּאֲרוּכָּה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, בְּקָצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם. הָכָא נָמֵי: בַּאֲרוּכָּה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, בְּקָצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם.

הֵיכָא אִיתְמַר דְּרַבִּי חָנָן אָמַר רַבִּי? אַהָא דִּתְנַן:

דף טז.

מִטָּה מְטַמֵּאת חֲבִילָה וּמְטַהֶרֶת חֲבִילָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מְטַמֵּאת אֲבָרִים וּמְטַהֶרֶת אֲבָרִים. מַאי נִיהוּ? אָמַר רַבִּי חָנָן אָמַר רַבִּי: אֲרוּכָּה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם, קְצָרָה וּשְׁתֵּי כְרָעַיִם.

לְמַאי חַזְיָא? לְמִסְמְכִינְהוּ אַגּוּדָּא וּלְמֵיתַב עֲלַיְיהוּ וּמִשְׁדֵּא אַשְׁלֵי.

גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אַמִּי בַּר טַבְיוֹמֵי: סְכָכָהּ בִּבְלָאֵי כֵּלִים פְּסוּלָה. מַאי בִּבְלָאֵי כֵּלִים? אָמַר אַבָּיֵי: מַטְלָנִיּוֹת שֶׁאֵין בָּהֶם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, דְּלָא חַזְיָין לֹא לַעֲנִיִּים וְלֹא לַעֲשִׁירִים.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי בַּר טַבְיוֹמֵי: מַחְצֶלֶת שֶׁל שִׁיפָּא וְשֶׁל גֶּמִי, שְׁיָירֶיהָ, אַף עַל פִּי שֶׁנִּפְחֲתוּ מִכְּשִׁיעוּרָהּ — אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן.

מַחְצֶלֶת הַקָּנִים, גְּדוֹלָה — מְסַכְּכִין בָּהּ, קְטַנָּה, — אֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַף הִיא מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ.

הַחוֹטֶט בְּגָדִישׁ. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין שָׁם חָלָל טֶפַח בְּמֶשֶׁךְ שִׁבְעָה, אֲבָל יֵשׁ שָׁם חָלָל טֶפַח בְּמֶשֶׁךְ שִׁבְעָה — הֲרֵי זֹה סוּכָּה.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַחוֹטֶט בְּגָדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — הֲרֵי זֹה סוּכָּה. וְהָאָנַן תְּנַן אֵינָהּ סוּכָּה! אֶלָּא לְאוֹ, שְׁמַע מִינַּהּ כִּדְרַב הוּנָא. שְׁמַע מִינַּהּ.

אִיכָּא דְּרָמֵי לֵיהּ מִירְמָא. תְּנַן: הַחוֹטֶט בְּגָדִישׁ לַעֲשׂוֹת לוֹ סוּכָּה — אֵינָהּ סוּכָּה. וְהָא תַּנְיָא: הֲרֵי זוֹ סוּכָּה! אָמַר רַב הוּנָא, לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם חָלָל טֶפַח בְּמֶשֶׁךְ שִׁבְעָה, כָּאן בְּשֶׁאֵין שָׁם חָלָל טֶפַח בְּמֶשֶׁךְ שִׁבְעָה.

מַתְנִי' הַמְשַׁלְשֵׁל דְּפָנוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה, אִם גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה. מִלְמַטָּה לְמַעְלָה, אִם גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמִּלְמַטָּה לְמַעְלָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, כָּךְ מִלְמַעְלָה לְמַטָּה עֲשָׂרָה טְפָחִים.

גְּמָ' בְּמַאי קְמִיפַּלְגִי? מָר סָבַר מְחִיצָה תְּלוּיָה מַתֶּרֶת, וּמַר סָבַר מְחִיצָה תְּלוּיָה אֵינָהּ מַתֶּרֶת. תְּנַן הָתָם: בּוֹר שֶׁבֵּין שְׁתֵּי חֲצֵירוֹת — אֵין מְמַלְּאִין מִמֶּנּוּ בְּשַׁבָּת אֶלָּא אִם כֵּן עָשָׂה לָהּ מְחִיצָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִלְמַטָּה, בֵּין בְּתוֹךְ אוֹגְנוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

דף טז:

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים מִלְמַעְלָה, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים מִלְמַטָּה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא תִּהֵא מְחִיצָה גְּדוֹלָה מִן הַכּוֹתֶל שֶׁבֵּינֵיהֶן.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַבִּי יְהוּדָה בְּשִׁיטַת רַבִּי יוֹסֵי אֲמָרָהּ, דְּאָמַר מְחִיצָה תְּלוּיָה מַתֶּרֶת.

וְלָא הִיא, לָא רַבִּי יְהוּדָה סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְלָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה.

לָא רַבִּי יְהוּדָה סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יוֹסֵי: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יְהוּדָה הָתָם, אֶלָּא בְּעֵירוּבֵי חֲצֵירוֹת דְּרַבָּנַן. אֲבָל הָכָא, סוּכָּה דְּאוֹרַיְיתָא — לָא.

וְלָא רַבִּי יוֹסֵי סָבַר לַהּ כְּרַבִּי יְהוּדָה: עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי יוֹסֵי הָכָא, אֶלָּא בְּסוּכָּה דְּמִצְוַת עֲשֵׂה. אֲבָל שַׁבָּת, דְּאִיסּוּר סְקִילָה — לָא.

וְאִם תֹּאמַר: מַעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּצִיפּוֹרִי, עַל פִּי מִי נַעֲשָׂה? לֹא עַל פִּי רַבִּי יוֹסֵי, אֶלָּא עַל פִּי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי.

וּמַאי מַעֲשֶׂה — דְּכִי אָתָא רַב דִּימִי, אָמַר: פַּעַם אַחַת שָׁכְחוּ וְלֹא הֵבִיאוּ סֵפֶר תּוֹרָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת, לְמָחָר פֵּירְסוּ סְדִינִין עַל גַּבֵּי הָעַמּוּדִים, וְהֵבִיאוּ סֵפֶר תּוֹרָה וְקָרְאוּ בּוֹ.
פֵּירְסוּ סָלְקָא דַּעְתָּךְ? מֵהֵיכָן הֲבִיאוּם בְּשַׁבָּת! אֶלָּא, מָצְאוּ סְדִינִין פְּרוּסִין עַל גַּבֵּי הָעַמּוּדִים וְהֵבִיאוּ סֵפֶר תּוֹרָה וְקָרְאוּ בּוֹ.
אָמַר רַב חִסְדָּא אָמַר אֲבִימִי: מַחְצֶלֶת אַרְבָּעָה וּמַשֶּׁהוּ — מַתֶּרֶת בְּסוּכָּה מִשּׁוּם דּוֹפֶן. הֵיכִי עֲבִיד? תְּלֵי לֵיהּ בָּאֶמְצַע, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לְמַטָּה וּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה לְמַעְלָה, וְכָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה כְּלִבּוּד דָּמֵי.
פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: חַד לְבוּד אָמְרִינַן, תְּרֵי לָבוּד לָא אָמְרִינַן — קָא מַשְׁמַע לַן.
מֵיתִיבִי: מַחְצֶלֶת שִׁבְעָה וּמַשֶּׁהוּ מַתֶּרֶת בְּסוּכָּה מִשּׁוּם דּוֹפֶן. כִּי תַּנְיָא הָהִיא, בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה.
וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן — דְּמִשַּׁלְשְׁלִין דְּפָנוֹת מִלְמַעְלָה לְמַטָּה כְּרַבִּי יוֹסֵי.
אָמַר רַבִּי אַמִּי: פַּס אַרְבָּעָה וּמַשֶּׁהוּ — מַתִּיר בְּסוּכָּה מִשּׁוּם דּוֹפֶן. וּמוֹקִים לֵיהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה טְפָחִים סָמוּךְ דּוֹפֶן, וְכָל פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַדּוֹפֶן כְּלִבּוּד דָּמֵי.
מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? הָא קָא מַשְׁמַע לַן — שִׁיעוּר מֶשֶׁךְ סוּכָּה קְטַנָּה שִׁבְעָה.

דף יז.

מַתְנִי' הִרְחִיק אֶת הַסִּיכּוּךְ מִן הַדְּפָנוֹת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה.
בַּיִת שֶׁנִּפְחַת וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּיו — אִם יֵשׁ מִן הַכּוֹתֶל לַסִּיכּוּךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה.
וְכֵן חָצֵר שֶׁהִיא מוּקֶפֶת אַכְסַדְרָה, סוּכָּה גְּדוֹלָה שֶׁהַקִּיפוּהָ בְּדָבָר שֶׁאֵין מְסַכְּכִין בּוֹ — אִם יֵשׁ תַּחְתָּיו אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה.
גְּמָ' כָּל הֲנֵי לְמָה לִי? צְרִיכָא: דְּאִי אַשְׁמְעִינַן בַּיִת שֶׁנִּפְחַת — מִשּׁוּם דְּהָנֵי מְחִיצוֹת לְבַיִת עֲבִידָן. אֲבָל חָצֵר הַמּוּקֶפֶת אַכְסַדְרָה, דְּמְחִיצוֹת לָאו לְאַכְסַדְרָה עֲבִידִי — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.
וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָנֵי תַּרְתֵּי, מִשּׁוּם דְּסָכְכָן סָכָךְ כְּשֵׁר הוּא, אֲבָל סוּכָּה גְּדוֹלָה שֶׁהִקִּיפוּהָ בְּדָבָר שֶׁאֵין מְסַכְּכִין בּוֹ, דְּסָכְכָהּ סָכָךְ פָּסוּל הוּא — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.
אָמַר רַבָּה: אַשְׁכַּחְתִּינְהוּ לְרַבָּנַן דְּבֵי רַב דְּיָתְבִי וְקָאָמְרִי: אָוִיר פּוֹסֵל בִּשְׁלֹשָׁה, סָכָךְ פָּסוּל פּוֹסֵל בְּאַרְבָּעָה.
וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: אָוִיר דְּפוֹסֵל בִּשְׁלֹשָׁה מְנָא לְכוּ — דִּתְנַן: הִרְחִיק אֶת הַסִּיכּוּךְ מִן הַדְּפָנוֹת שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה. סָכָךְ פָּסוּל נָמֵי לָא לִיפְסֵיל אֶלָּא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, דִּתְנַן: בַּיִת שֶׁנִּפְחַת וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּיו, אִם יֵשׁ בֵּין הַסִּיכּוּךְ לַכּוֹתֶל אַרְבַּע אַמּוֹת — פְּסוּלָה!
וַאֲמַרוּ לִי: בַּר מִינַּהּ דְּהָהִיא, דְּרַב וּשְׁמוּאֵל אָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מִשּׁוּם דּוֹפֶן עֲקוּמָה נָגְעוּ בָּהּ.

וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: מָה אִילּוּ אִיכָּא סְכָךְ פָּסוּל פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה וַאֲוִיר פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה מַאי? כְּשֵׁרָה. מַלְּיֵיהּ בְּשַׁפּוּדִין מַאי — פְּסוּלָה, וְלֹא יְהֵא אֲוִיר הַפּוֹסֵל בִּשְׁלֹשָׁה כִּסְכָךְ פָּסוּל הַפּוֹסֵל בְּאַרְבָּעָה!

וַאֲמַרוּ לִי: אִי הָכִי, לְדִידָךְ נָמֵי דְּאָמְרַתְּ סְכָךְ פָּסוּל פּוֹסֵל בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מָה אִילּוּ אִיכָּא סְכָךְ פָּסוּל פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וַאֲוִיר פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה, מַאי? כְּשֵׁרָה. מַלְּיֵיהּ בְּשַׁפּוּדִין מַאי — פְּסוּלָה. לֹא יְהֵא אֲוִיר הַפּוֹסֵל בִּשְׁלֹשָׁה כִּסְכָךְ פָּסוּל הַפּוֹסֵל בְּאַרְבַּע אַמּוֹת!

וְאָמֵינָא לְהוּ אֲנָא: הַאי מַאי? בִּשְׁלָמָא לְדִידִי דְּאָמֵינָא אַרְבַּע אַמּוֹת —

דף יז:

מִשּׁוּם שִׁיעוּרָא וְלָאו שִׁיעוּרָא הוּא. הַאי לָאו שִׁיעוּרָא הוּא, כֵּיוָן דְּלָא שָׁוּוּ שִׁיעוּרַיְיהוּ לַהֲדֵדֵי — לָא מְצָטָרְפִי.

אֶלָּא לְדִידְכוּ דְּאָמְרִיתוּ שִׁיעוּר מִשּׁוּם הַפְלָגָה — מָה לִי אִיתַּפְלַג בִּסְכָךְ פָּסוּל, מָה לִי אִתַּפְלַג בִּסְכָךְ פָּסוּל וַאֲוִיר.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וּלְמָר נָמֵי, נְהִי דְּלָא שָׁוּוּ שִׁיעוּרַיְיהוּ בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה, בְּסוּכָּה קְטַנָּה מִי לָא שָׁוּוּ שִׁיעוּרַיְיהוּ?

אָמַר לֵיהּ: הָתָם לָאו מִשּׁוּם דְּשָׁוּוּ שִׁיעוּרַיְיהוּ לַהֲדֵדֵי הוּא, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֵיתֵיהּ לְשִׁיעוּרָא דְּסוּכָּה הוּא.

וְכָל הֵיכָא דְּלָא שָׁוּוּ שִׁיעוּרַיְיהוּ לַהֲדֵדֵי לָא מְצָטָרְפִי? וְהָתְנַן: הַבֶּגֶד שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, הַשַּׂק אַרְבָּעָה עַל אַרְבָּעָה, הָעוֹר חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה, מַפָּץ שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה.

וְתָנֵי עֲלַהּ: הַבֶּגֶד וְהַשַּׂק, הַשַּׂק וְהָעוֹר, הָעוֹר וְהַמַּפָּץ — מְצָטָרְפִין זֶה עִם זֶה.

הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מָה טַעַם — הוֹאִיל וְרָאוּי לְטַמֵּא מוֹשָׁב. כְּדִתְנַן: הַמְקַצֵּעַ מִכּוֹלָּן טֶפַח עַל טֶפַח — טָמֵא.

טֶפַח עַל טֶפַח לְמַאי חֲזַי? וְאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מִשּׁוּם רַבִּי יַנַּאי: הוֹאִיל וְרָאוּי (לִיטָּלוֹ) עַל גַּבֵּי הַחֲמוֹר.

בְּסוּרָא אָמְרִי לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּהַאי לִישָׁנָא. בִּנְהַרְדְּעָא מַתְנוּ: אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: סְכָךְ פָּסוּל בָּאֶמְצַע — פּוֹסֵל בְּאַרְבָּעָה. מִן הַצַּד — פּוֹסֵל בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְרַב אָמַר: בֵּין מִן הַצַּד בֵּין בָּאֶמְצַע — בְּאַרְבַּע אַמּוֹת.

תְּנַן: נָתַן עָלֶיהָ נֵסֶר שֶׁהוּא רָחָב אַרְבָּעָה טְפָחִים — כְּשֵׁרָה. בִּשְׁלָמָא לְרַב דְּאָמַר בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין מִן הַצַּד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מְשׁוּם הָכִי כְּשֵׁרָה. אֶלָּא לִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר בָּאֶמְצַע בְּאַרְבָּעָה — אַמַּאי כְּשֵׁרָה? הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — מִן הַצַּד.

תָּא שְׁמַע: שְׁנֵי סְדִינִין — מִצְטָרְפִין. שְׁנֵי נְסָרִים — אֵין מִצְטָרְפִין. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: נְסָרִים כִּסְדִינִין.
בְּשִׁלְמָא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר רַב בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין מִן הַצַּד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, מַאי ״מִצְטָרְפִין״ — מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת. אֶלָּא לְהָךְ לִישָּׁנָא דְּאָמַר רַב בָּאֶמְצַע בְּאַרְבָּעָה, הֵיכִי דָּמֵי? אִי דְּאִית בְּהוּ אַרְבָּעָה, לְמָה לְהוּ אִצְטְרוֹפֵי? אִי דְּלֵית בְּהוּ אַרְבָּעָה, קָנְיָא בְּעָלְמָא נִינְהוּ?
לְעוֹלָם דְּאִית בְּהוּ אַרְבָּעָה, וּמַאי ״מִצְטָרְפִין״ — מִצְטָרְפִין לְאַרְבַּע אַמּוֹת מִן הַצַּד.
תָּא שְׁמַע: סִכְּכָהּ בִּנְסָרִין שֶׁל אֶרֶז שֵׁשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה. אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.

דף יח.

וּמוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר שֶׁאִם יֵשׁ בֵּין נָסָר לְנָסָר כִּמְלֹא נָסָר — שֶׁמַּנִּיחַ פְּסָל בֵּינֵיהֶם וּכְשֵׁרָה.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר בֵּין בָּאֶמְצַע בֵּין מִן הַצַּד בְּאַרְבַּע אַמּוֹת — מִשּׁוּם הָכִי כְּשֵׁרָה. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בָּאֶמְצַע בְּאַרְבָּעָה, אַמַּאי כְּשֵׁרָה?
אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: הָכָא בְּסוּכָּה דִּלְא הָוְיָא אֶלָּא שְׁמֹנָה מְצוּמְצָמוֹת עָסְקִינַן, וְיָהֵיב נָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל מֵהַאי גִּיסָא, וְנָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל וְנָסָר וּפְסָל מֵהַאי גִּיסָא,
דְּהָווּ לְהוּ שְׁנֵי פְּסָלִין בָּאֶמְצַע, וְאִיכָּא הֶכְשֵׁר סוּכָּה בָּאֶמְצַע.
אָמַר אַבָּיֵי: אֲוִיר שְׁלֹשָׁה בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה וּמֵיעֲטוֹ, בֵּין בְּקָנִים בֵּין בְּשַׁפּוּדִין — הָוֵי מִיעוּט.
בְּסוּכָּה קְטַנָּה, בְּקָנִים — הָוֵי מִיעוּט, בְּשַׁפּוּדִין — לָא הָוֵי מִיעוּט.
וְהָנֵי מִילֵּי מִן הַצַּד. אֲבָל בָּאֶמְצַע — פְּלִיגִי בַּהּ רַב אַחָא וְרָבִינָא, חַד אָמַר: יֵשׁ לָבוּד בָּאֶמְצַע, וְחַד אָמַר: אֵין לָבוּד בָּאֶמְצַע.
מַאי טַעְמֵיהּ דְּמַאן דְּאָמַר יֵשׁ לָבוּד בָּאֶמְצַע — דְּתַנְיָא: קוֹרָה הַיּוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכוֹתֶל אַחֵר, וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת, אַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל אַחֵר וְאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ — פְּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה, אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. שְׁלֹשָׁה — צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.
וְאִידַּךְ — שָׁאנֵי קוֹרוֹת דְּרַבָּנַן.
מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר אֵין לָבוּד בָּאֶמְצַע — דְּתָנָן: אֲרוּבָּה שֶׁבַּבַּיִת וּבָהּ פּוֹתֵחַ טָפַח, טוּמְאָה בַּבַּיִת — כּוּלּוֹ טָמֵא, מַה שֶּׁכְּנֶגֶד אֲרוּבָּה — טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה — כָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ טָהוֹר.
אֵין בָּאֲרוּבָּה פּוֹתֵחַ טָפַח, טוּמְאָה בַּבַּיִת — כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה, טָהוֹר. טוּמְאָה כְּנֶגֶד אֲרוּבָּה — כָּל הַבַּיִת כּוּלּוֹ טָהוֹר.

וְאִידַּךְ? שָׁאנֵי הִלְכוֹת טוּמְאָה דְּהָכִי גְּמִירִי לְהוּ.

דָּרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי: בַּיִת שֶׁנִּפְחֶתֶת וְסִיכֵּךְ עַל גַּבָּיו — כְּשֵׁרָה. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: רַבִּי, פָּרִישׁ, כָּךְ פֵּירֵשׁ אַבָּא: אַרְבַּע אַמּוֹת פְּסוּלָה, פָּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת כְּשֵׁרָה.

דָּרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה בַּר אִלְעַאי: אַבְרוּמָא שַׁרְיָא. אָמַר לְפָנָיו רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי: רַבִּי, פָּרִישׁ, כָּךְ אָמַר אַבָּא: שֶׁל מָקוֹם פְּלוֹנִי — אֲסוּרָה, שֶׁל מָקוֹם פְּלוֹנִי — מוּתֶּרֶת.

כִּי הָא דְּאָמַר אַבָּיֵי: הַאי צַחֲנָתָא דְּבֵב נַהֲרָא שַׁרְיָא. מַאי טַעְמָא? אֵילֵימָא מִשּׁוּם דְּרִדְיְפִי מַיָּא, וְהַאי דָּג טָמֵא כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ חוּט הַשִּׁדְרָה לָא מָצֵי קָאֵים — וְהָא קָא חָזֵינַן דְּקָאֵי! אֶלָּא מִשּׁוּם דְּמִלֵּיחֵי מַיָּא, וְהַאי דָּג טָמֵא, כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ קִילְפֵּי לָא מָצֵי קָאֵי — וְהָא קָא חָזֵינַן דְּקָאֵי! אֶלָּא: מִשּׁוּם דְּלָא מְרַבֵּה טִינְיֵיהוּ דָּג טָמֵא. אָמַר רָבִינָא: וְהָאִידָּנָא, דְּשָׁפְכִי נְהַר אִיתָן וּנְהַר גַּמְּדָא לְהָתָם, אֲסִירָא.

אִתְּמַר: סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי אַכְסַדְרָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ פַּצִּימִין — כְּשֵׁרָה. שֶׁאֵין לָהּ פַּצִּימִין, אַבָּיֵי אָמַר: כְּשֵׁרָה, וְרָבָא אָמַר: פְּסוּלָה. אַבָּיֵי אָמַר כְּשֵׁרָה —

דף יח:

אָמְרִינַן פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם. רָבָא אָמַר פְּסוּלָה — לָא אָמְרִינַן פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם.

אָמַר לֵיהּ רָבָא: אַבָּיֵי, לְדִידָךְ דְּאָמְרַתְּ פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם, אֲפִילּוּ הִפְחִית דּוֹפָן אֶמְצָעִי!

אָמַר לֵיהּ: מוֹדֵינָא לָךְ בְּהָהִיא, דְּהָוֶה לֵיהּ כְּמָבוֹי הַמְפוּלָּשׁ.

לֵימָא אַבָּיֵי וְרָבָא בְּפְלוּגְתָּא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל קָמִיפַּלְגִי. דְּאִתְּמַר: אַכְסַדְרָה בְּבִקְעָה, רַב אָמַר: מוּתָּר לְטַלְטֵל בְּכוּלָּהּ, דְּאָמְרִינַן פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֵין מְטַלְטְלִין בָּהּ אֶלָּא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, דְּלָא אָמְרִינַן פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם.

אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי.

דף יט.

כִּי פְּלִיגִי אַלִּיבָּא דְּרַב. אַבָּיֵי כְּרַב, וְרָבָא אָמַר לָךְ: עַד כָּאן לָא אָמַר רַב הָתָם אֶלָּא דְּמִחְיְצוֹת לְאַכְסַדְרָה הוּא דַּעֲבִידִי, אֲבָל הָכָא דְּלָאו לְהָכִי עֲבִידִי, לָא.

תְּנַן: וְכֵן חָצֵר הַמּוּקֶּפֶת אַכְסַדְרָה. וְאַמַּאי? נֵימָא פִּי תִקְרָה יוֹרֵד וְסוֹתֵם!

תַּרְגְּמַהּ רָבָא אַלִּיבָּא דְּאַבָּיֵי: כְּשֶׁהִשְׁוָה אֶת קֵירוּיוֹ.

בְּסוֹרָא מַתְנִי לְהָא שְׁמַעְתָּא בְּהַאי לִישָׁנָא. בְּפוּמְבְּדִיתָא מַתְנִי: סִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי אַכְסַדְרָה שֶׁאֵין לָהּ פַּצִּימִין, דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָה. יֵשׁ לָהּ פַּצִּימִין, אַבָּיֵי אָמַר: כְּשֵׁרָה, רָבָא אָמַר: פְּסוּלָה. אַבָּיֵי

אָמַר כְּשֵׁרָה — אָמְרִינַן לָבוּד. רָבָא אָמַר פְּסוּלָה — לָא אָמְרִינַן לָבוּד. וְהִלְכְתָא כְּלִישָׁנָא קַמָּא.

רַב אָשֵׁי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב כָּהֲנָא דְּקָא מְסַפֵּךְ עַל גַּבֵּי אַכְסַדְרָה שֶׁאֵין לָהּ פַּצִּימִין. אֲמַר לֵיהּ: לָא סָבַר מָר הָא דְּאָמַר רָבָא: יֵשׁ לָהּ פַּצִּימִין כְּשֵׁרָה, אֵין לָהּ פַּצִּימִין פְּסוּלָה! אַחְוִי לֵיהּ, נְרָאֶה מִבִּפְנִים וְשָׁוֶה מִבַּחוּץ.

אִי נָמֵי, נְרָאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים.

דְּאִתְּמַר: נְרָאֶה מִבַּחוּץ וְשָׁוֶה מִבִּפְנִים, נִידּוֹן מִשּׁוּם לֶחִי. וְלֶחִי הַיְינוּ פַּצִּימִין.

תָּנָא: פְּסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּכָּה — נִידּוֹן כַּסּוּכָּה. מַאי פְּסָל הַיּוֹצֵא מִן הַסּוּכָּה? אָמַר עוּלָּא: קָנִים הַיּוֹצְאִים לַאֲחוֹרֵי סוּכָּה.

וְהָא בָּעֵינַן שָׁלֹשׁ דְּפָנוֹת! בְּדְאִיכָּא. וְהָא בָּעֵינַן הֶכְשֵׁר סוּכָּה! בְּדְאִיכָּא. וְהָא בָּעֵינַן צִלָּתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ! בְּדְאִיכָּא.

אִי הָכִי מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וּלְגַוּואי עֲבִידִי וּלְבָרַאי לָא עֲבִידִי — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַבָּה וְרַב יוֹסֵף אָמְרִי תַּרְוַויְיהוּ: הָכָא בְּקָנִים הַיּוֹצְאִים לִפְנִים מִן הַסּוּכָּה, וּמְשִׁכָּא וְאָזְלָא חָדָא דּוֹפָן בַּהֲדַיְיהוּ. מַהוּ דְּתֵימָא: הָא לֵית בַּהּ הֶכְשֵׁר סוּכָּה, קָא מַשְׁמַע לַן.

רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לְסוּכָּה שֶׁרוּבָּהּ צִלָּתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ, וּמְעוּטָהּ חַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצִּלָּתָהּ. מַהוּ דְּתֵימָא: תִּפְסַל בְּהֶדְּ פּוּרְתָּא, קָא מַשְׁמַע לַן. וּמַאי יוֹצֵא — יוֹצֵא מֵהֶכְשֵׁר סוּכָּה.

רַבִּי אוֹשַׁעְיָא אָמַר: לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא לִסְכָּךְ פָּסוּל פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה, בְּסוּכָּה קְטַנָּה. וּמַאי "יוֹצֵא" — יוֹצֵא מִתּוֹרַת סוּכָּה.

מַתְקֵיף לַהּ רַב הוֹשַׁעְיָא: לֹא יְהֵא אֶלָּא אֲוִיר, וַאֲוִיר פָּחוֹת מִשִּׁלְשָׁה טְפָחִים בְּסוּכָּה קְטַנָּה מִי פָּסֵיל?

אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא: זֶה מִצְטָרֵף וְיֵשׁ תַּחְתָּיו, וְזֶה מִצְטָרֵף וְאֵין יֵשׁ תַּחְתָּיו.

וּמִי אִיכָּא מִידֵּי דְּאִצְטְרוֹפֵי מִצְטָרֵף וְהוּא עַצְמוֹ אֵינוֹ כָּשֵׁר? אָמַר רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְיָשִׁב: אִין,

דף יט:

טִיט הַנָּרוֹק יוֹכִיחַ, שֶׁמִּצְטָרֵף לְאַרְבָּעִים סְאָה, וְהַטּוֹבֵל בּוֹ — לֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָה.

מַתְנִי' הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף, אוֹ שֶׁסָּמְכָה לְכוֹתֶל — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גַּג, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

גְּמָ' תְּנָא: מוֹדֶה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁאִם הִגְבִּיהָהּ מִן הַקַּרְקַע טֶפַח, אוֹ שֶׁהִפְלִיגָהּ מִן הַכּוֹתֶל טֶפַח — שֶׁהֵיא כְּשֵׁרָה.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן? שִׁיפּוּעֵי אוֹהָלִים כְּאוֹהָלִים דָּמוּ.

אַבָּיֵי אַשְׁכְּחֵיהּ לְרָב יוֹסֵף דְּקָא גָּנֵי בְּכִילַּת חֲתָנִים בַּסּוּכָּה. אָמַר לֵיהּ: כְּמַאן — כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? שְׁבָקֵתְּ רַבָּנַן וְעָבְדַתְּ כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר!

אָמַר לֵיהּ, בָּרַיְיתָא אִיפְּכָא תָּנֵי: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מַכְשִׁיר וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. שְׁבָקֵתְּ מַתְנִיתִין וְעָבְדַתְּ כְּבָרַיְיתָא?

אָמַר לֵיהּ: מַתְנִיתִין יְחִידָאָה הִיא. דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ כְּמִין צְרִיף אוֹ שֶׁסְּמָכָהּ לְכוֹתֶל, רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ גַּג, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.

מַתְנִי' מַחְצֶלֶת קָנִים גְּדוֹלָה, עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. לְסִיכּוּךְ — מְסַכְּכִין בָּהּ, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַת קְטַנָּה וְאַחַת גְּדוֹלָה, עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ, לְסִיכּוּךְ — מְסַכְּכִין בָּהּ, וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה.

גְּמָ' הָא גּוּפַהּ קַשְׁיָא. אָמְרַתְּ: עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה, הָא סְתָמָא — לְסִיכּוּךְ.

וַהֲדַר תָּנֵי: לְסִיכּוּךְ מְסַכְּכִין בָּהּ וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ, הָא סְתָמָא — לִשְׁכִיבָה!

הָא לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּגְדוֹלָה, כָּאן בִּקְטַנָּה.

(בִּשְׁלָמָא לְרַבָּנַן לָא קַשְׁיָא, אֶלָּא לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר קַשְׁיָא, דִּתְנַן:) רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַת קְטַנָּה וְאַחַת גְּדוֹלָה, עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה, הָא סְתָמָא — לְסִיכּוּךְ.

אִימָא סֵיפָא: עֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ — מְסַכְּכִין בָּהּ וְאֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה. טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ, הָא סְתָמָא — לִשְׁכִיבָה!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: בִּגְדוֹלָה כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּסְתָמָא לְסִיכּוּךְ. כִּי פְּלִיגִי בִּקְטַנָּה. תַּנָּא קַמָּא סָבַר: סְתָם קְטַנָּה לִשְׁכִיבָה, וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר סָבַר: סְתָם קְטַנָּה נָמֵי לְסִיכּוּךְ.

דף כ.

וְהָכִי קָאָמַר: מַחְצֶלֶת הַקָּנִים גְּדוֹלָה, עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה — מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה, וְאֵין מְסַכְּכִין בָּהּ. טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לִשְׁכִיבָה, הָא סְתָמָא — נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁעֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ, מְסַכְּכִין בָּהּ. (קְטַנָּה, עֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ — מְסַכְּכִין בָּהּ. טַעְמָא דַּעֲשָׂאָהּ לְסִיכּוּךְ, הָא סְתָמָא — נַעֲשֶׂה כְּמִי שֶׁעֲשָׂאָהּ

לִשְׁכִּיבָה, וְאֵין מְסַפְּכִין בָּהּ). וְאָתָא רַבִּי אֶלִיעֶזֶר לְמֵימַר: אַחַת קְטַנָּה וְאַחַת גְּדוֹלָה, סְתָמָא — כְּשֵׁרָה לְסִיכּוּךְ.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: אִי הָכִי, רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַחַת קְטַנָּה וְאַחַת גְּדוֹלָה, "אַחַת גְּדוֹלָה וְאַחַת קְטַנָּה" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

וְעוֹד: כִּי פְּלִיגִי, בִּגְדוֹלָה הוּא דִּפְלִיגִי — וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר לְחוּמְרָא. דְּתַנְיָא: מַחְצֶלֶת הַקָּנִים גְּדוֹלָה מְסַפְּכִין בָּהּ. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אִם אֵינָהּ מְקַבֶּלֶת טוּמְאָה — מְסַפְּכִין בָּהּ.

אֶלָּא אָמַר רַב פָּפָּא: בִּקְטַנָּה כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּסְתָמָא לִשְׁכִּיבָה. כִּי פְּלִיגִי בִּגְדוֹלָה, תַּנָּא קַמָּא סָבַר: סְתָם גְּדוֹלָה לְסִיכּוּךְ, וְרַבִּי אֶלִיעֶזֶר סָבַר: סְתָם גְּדוֹלָה נָמֵי לִשְׁכִּיבָה.

וּמַאי עֲשָׂאָהּ לִשְׁכִּיבָה דְּקָאָמַר — הָכִי קָאָמַר: סְתָם עֲשָׂיָיתָהּ נָמֵי לִשְׁכִּיבָה, עַד דְּעָבֵיד לְסִיכּוּךְ.

תָּנוּ רַבָּנָן: מַחְצֶלֶת שֶׁל שִׁיפָּה וְשֶׁל גֶּמִי, גְּדוֹלָה — מְסַפְּכִין בָּהּ, קְטַנָּה — אֵין מְסַפְּכִין בָּהּ. שֶׁל קָנִים וְשֶׁל חִילְתִּ, גְּדוֹלָה — מְסַפְּכִין בָּהּ, אֲרוּגָה — אֵין מְסַפְּכִין בָּהּ.

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם אָבִיו: אַחַת זוֹ וְאַחַת זוֹ מְסַפְּכִין בָּהּ. וְכֵן הָיָה רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו.

תְּנַן הָתָם: כָּל הַחוֹצְלוֹת מְטַמְּאִין טְמֵא מֵת, דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִדְּרָס.

מִדְּרָס אִין, טְמֵא מֵת לָא? וְהָא אֲנַן תְּנַן: כָּל הַמִּטַּמֵּא מִדְּרָס — מִטַּמֵּא טְמֵא מֵת. אֵימָא: אַף מִדְּרָס.

מַאי חוֹצָלוֹת? אָמַר רַב אַבְדִּימִי בַּר חַמְדּוּרֵי: מַרְזוֹבְלֵי. מַאי מַרְזוֹבְלֵי? אָמַר רַבִּי אַבָּא: מַזְבְּלֵי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אוֹמֵר: מַחְצָלוֹת מַמָּשׁ.

וְאַזְדָּא רֵישׁ לָקִישׁ לְטַעְמֵיהּ. דְּאָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: הֲרֵינִי כַּפָּרַת רַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו, שֶׁבִּתְחִלָּה כְּשֶׁנִּשְׁתַּכְּחָה תּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל — עָלָה עֶזְרָא מִבָּבֶל וְיִסְּדָהּ. חָזְרָה וְנִשְׁתַּכְּחָה — עָלָה הִלֵּל הַבַּבְלִי וְיִסְּדָהּ. חָזְרָה וְנִשְׁתַּכְּחָה — עָלוּ רַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו וְיִסְּדוּהָ. וְכֵן אָמַר רַבִּי חִיָּיא וּבָנָיו: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי דּוֹסָא וַחֲכָמִים עַל מַחְצָלוֹת שֶׁל אוּשָׁא

דף כ:

שֶׁהֵן טְמֵאוֹת, וְשֶׁל טְבֶרְיָא שֶׁהֵן טְהוֹרוֹת. עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל שְׁאָר מְקוֹמוֹת. מָר סָבַר: כֵּיוָן דְּלֵיכָּא דְּיָתֵיב עֲלַיְיהוּ — כִּדְטְבֶרְיָא דָּמְיָין, וּמָר סָבַר: כֵּיוָן דְּמִקְּרֵי וְיָתְבִי עֲלַיְיהוּ — כִּדְאוּשָׁא דָּמְיָין.

אָמַר מָר: כָּל הַחוֹצְלוֹת מְטַמְּאִין טְמֵא מֵת, דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וְהַתַּנְיָא: וְכֵן הָיָה רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר כִּדְבָרָיו!

לָא קַשְׁיָא: הָא דְּאִית לֵיהּ גְּדָנְפָּא, הָא דְּלֵית לֵיהּ גְּדָנְפָּא.

מֵיתִיבִי: חוֹצָלוֹת שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל גֶּמִי וְשֶׁל שַׁק וְשֶׁל סְפִירָא — מִטַּמְּאִין טְמֵא מֵת, דִּבְרֵי רַבִּי דּוֹסָא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף מִדְרָס.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר מַרְזוֹבְלֵי. שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל גֶּמִי — חֲזוּ לְכִינְתָּא דְּפִירֵי. שֶׁל שַׁק וְשֶׁל סְפִירָא — חֲזוּ לִגְוָלְקֵי וְצַנֵּי. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מַחְצָלוֹת מַמָּשׁ, בִּשְׁלָמָא שֶׁל שַׁק וְשֶׁל סְפִירָא — חֲזוּ לִפְרֻסֵי וְנָפְווֹתָא, אֶלָּא שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל גֶּמִי לְמַאי חֲזוּ? חֲזוּ לְנַזְיָאתָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר מַחְצָלוֹת מַמָּשׁ, שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל גֶּמִי — חֲזוּ לְנַזְיָאתָא, שֶׁל שַׁק וְשֶׁל סְפִירָא — חֲזוּ לִפְרֻסֵי וְנָפְווֹתָא. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מַרְזוֹבְלֵי, בִּשְׁלָמָא שֶׁל שַׁק וְשֶׁל סְפִירָא — חֲזוּ לִגְוָלְקֵי וְצַנֵּי, אֶלָּא שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל גֶּמִי — לְמַאי חֲזוּ? חֲזוּ לְכִינְתָּא דְּפִירֵי.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה: כְּשֶׁיָּרַדְתִּי לַגּוֹלָה מָצָאתִי זָקֵן אֶחָד, וְאָמַר לִי: מְסַכְּכִין בְּבוּדְיָא. וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אָחִי אַבָּא, הוֹדָה לְדִבָּרָיו. אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא דְּלֵית לֵיהּ גְּדָנְפָא.

אָמַר עוּלָּא: הָנֵי בּוּדְיָתָא דִּבְנֵי מָחוֹזָא, אִלְמָלֵא קִיר שֶׁלָּהֶן, מְסַכְּכִין בְּהוּ. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: מְסַכְּכִין בְּבוּדְיָא, וְאִם יֵשׁ לָהֶן קִיר — אֵין מְסַכְּכִין בָּהֶן.

הֲדַרַן עֲלָךְ סוּכָּה

הַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה בַּסּוּכָּה — לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נוֹהֲגִין הָיִינוּ שֶׁהָיִינוּ יְשֵׁנִים תַּחַת הַמִּטָּה בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים, וְלֹא אָמְרוּ לָנוּ דָּבָר.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן, מַעֲשֶׂה בְּטָבִי עַבְדּוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהָיָה יָשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה, וְאָמַר לָהֶן רַבָּן גַּמְלִיאֵל לַזְּקֵנִים: רְאִיתֶם טָבִי עַבְדִּי, שֶׁהוּא תַּלְמִיד חָכָם וְיוֹדֵעַ שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה, לְפִיכָךְ יָשֵׁן הוּא תַּחַת הַמִּטָּה. וּלְפִי דַּרְכֵּינוּ: לָמַדְנוּ שֶׁהַיָּשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.

גְּמָ' וְהָא לֵיכָּא עֲשָׂרָה! תַּרְגְּמָא שְׁמוּאֵל בְּמִטָּה עֲשָׂרָה.

תְּנַן הָתָם: אֶחָד חוֹר שֶׁחֲרָרוּהוּ מַיִם, אוֹ שְׂרָצִים, אוֹ שֶׁאָכָלַתּוּ מְלַחַת, וְכֵן מִדְבַּךְ אֲבָנִים, וְכֵן סְוָאר שֶׁל קוֹרוֹת — מַאֲהִיל עַל הַטּוּמְאָה.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל אוֹהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם — אֵינוֹ אוֹהֶל. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה?

דף כא.

יָלִיף "אֹהֶל" "אֹהֶל" מִמִּשְׁכָּן. כְּתִיב הָכָא: "זֹאת הַתּוֹרָה אָדָם כִּי יָמוּת בְּאֹהֶל", וּכְתִיב הָתָם: "וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאֹהֶל עַל הַמִּשְׁכָּן", מָה לְהַלָּן בִּידֵי אָדָם, אַף כָּאן בִּידֵי אָדָם. וְרַבָּנַן: "אֹהֶל" "אֹהֶל" רִיבָּה.

וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל אֹהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם אֵינוֹ אֹהֶל? וְהָרְמִינְהוּ: חֲצֵירוֹת הָיוּ בְּנוּיוֹת בִּירוּשָׁלַיִם עַל גַּבֵּי הַסֶּלַע, וְתַחְתֵּיהֶם חָלָל, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם. וּמְבִיאִין נָשִׁים עוּבָּרוֹת וְיוֹלְדוֹת שָׁם וּמְגַדְּלוֹת בְּנֵיהֶם שָׁם לַפָּרָה.

וּמְבִיאִין שְׁוָורִים וְעַל גַּבֵּיהֶן דְּלָתוֹת, וְתִינוֹקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּיהֶן וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בִּידֵיהֶם. הִגִּיעוּ לַשִּׁילוֹחַ, יָרְדוּ לְתוֹךְ הַמַּיִם וּמִילְּאוּם, וְעָלוּ וְיָשְׁבוּ לָהֶם. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִמְּקוֹמוֹ הָיָה מְשַׁלְשֵׁל וּמְמַלֵּא, מִפְּנֵי קֶבֶר הַתְּהוֹם.

וְתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת, אֶלָּא שְׁוָורִים. וְהָא שְׁוָורִים, דְּאֹהֶל שֶׁאֵינוֹ עָשׂוּי בִּידֵי אָדָם הוּא, וְקָתָנֵי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת אֶלָּא שְׁוָורִים!

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: מוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה כְּמִלֹּא אֻגְרוֹף. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: וּמוֹדֶה רַבִּי יְהוּדָה בִּשְׁקִיפִין וּבְנָקִיקֵי הַסְּלָעִים.

וַהֲרֵי דֶּלֶת, דְּיֵשׁ בָּהּ כַּמָּה אֻגְרוֹפִין, וְקָתָנֵי, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת אֶלָּא שְׁוָורִים! אָמַר אַבָּיֵי, לָא הוּצְרְכוּ לְהָבִיא דְּלָתוֹת.

רָבָא אָמַר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת כָּל עִיקָּר, שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק גַּסָּה עָלָיו, שֶׁמָּא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ אוֹ אֶחָד מֵאֵבָרָיו, וְיִטָּמֵא

דף כא:

בְּקֶבֶר הַתְּהוֹם.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרָבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הָיוּ מְבִיאִין דְּלָתוֹת כָּל עִיקָּר, מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל תִּינוֹק גַּסָּה עָלָיו, שֶׁמָּא יוֹצִיא רֹאשׁוֹ אוֹ אֶחָד מֵאֵבָרָיו וְיִטָּמֵא בְּקֶבֶר הַתְּהוֹם. אֶלָּא מְבִיאִין שְׁוָורִים הַמְצָרִים שֶׁכְּרֵיסוֹתֵיהֶן רְחָבוֹת, וְהַתִּינוֹקוֹת יוֹשְׁבִין עַל גַּבֵּיהֶן, וְכוֹסוֹת שֶׁל אֶבֶן בִּידֵיהֶן. הִגִּיעוּ לַשִּׁילוֹחַ — יָרְדוּ וּמִלְּאוּם, וְעָלוּ וְיָשְׁבוּ לָהֶן עַל גַּבֵּיהֶן.

וַהֲרֵי מִטָּה, דְּיֵשׁ בָּהּ כַּמָּה אֻגְרוֹפִים, וּתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹהֲגִים הָיִינוּ שֶׁהָיִינוּ יְשֵׁנִים תַּחַת הַמִּטָּה בִּפְנֵי הַזְּקֵנִים! שָׁאנֵי מִטָּה, הוֹאִיל וּלְגַבָּהּ עֲשׂוּיָה. שְׁוָורִים נָמֵי לְגַבָּן עֲשׂוּיִם!

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: שָׁאנֵי שְׁוָורִים הוֹאִיל וּמְגִינִּים עַל הָרוֹעִים בַּחַמָּה מִפְּנֵי הַחַמָּה וּבְגֶשֶׁמִים מִפְּנֵי הַגֶּשֶׁמִים. אִי הָכִי, מִטָּה נָמֵי — הוֹאִיל וּמְגִינָּה עַל מְנָעֲלִים וְסַנְדָּלִים שֶׁתַּחְתֶּיהָ!

אֶלָּא אָמַר רָבָא: שָׁאנֵי שְׁוָורִים, הוֹאִיל וַעֲשׂוּיִם לְהָגֵּן עַל בְּנֵי מֵעַיִם שֶׁלָּהֶן, שֶׁנֶּאֱמַר: "עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבַעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסוֹכְכֵנִי".

וְאִי בָּעֵית אֵימָא: רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר: סוּכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן. וְהָוֶה לֵיהּ מִטָּה דִּירַת עֲרַאי, וְסוּכָּה אֹהֶל קֶבַע — וְלָא אָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע.

וְהָא רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר נָמֵי — סוּכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן, (הָא) וְאָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע! (אין) בְּהָא פְּלִיגִי, מָר סָבַר: אָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע, וּמַר סָבַר: לָא אָתֵי אֹהֶל עֲרַאי וּמְבַטֵּל אֹהֶל קֶבַע.

אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַעֲשֶׂה בְּטָבִי עַבְדּוֹ. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מִשִּׁיחָתוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל לְמַדְנוּ שְׁנֵי דְּבָרִים: לָמַדְנוּ שֶׁעֲבָדִים פְּטוּרִים מִן הַסּוּכָּה, וְלָמַדְנוּ שֶׁהַיְשֵׁן תַּחַת הַמִּטָּה לֹא יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ.

וְלֵימָא: "מִדְּבָרָיו שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל"? מִילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לַן, כִּי הָא דְּאָמַר רַב אַחָא בַּר אַדָּא, וְאָמְרִי לַהּ אָמַר רַב אַחָא בַּר אַדָּא אָמַר רַב הַמְנוּנָא אָמַר רַב: מִנַּיִן שֶׁאֲפִילּוּ שִׂיחַת תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, צְרִיכָה לִימּוּד — שֶׁנֶּאֱמַר: "וְעָלֶהוּ לֹא יִבּוֹל".

מַתְנִי' הַסּוֹמֵךְ סוּכָּתוֹ בְּכַרְעֵי הַמִּטָּה — כְּשֵׁרָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם אֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ — פְּסוּלָה.

גְּמָ' מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי זֵירָא וְרַבִּי אַבָּא בַּר מָמָל. חַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁאֵין לָהּ קֶבַע. וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידָהּ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? כְּגוֹן שֶׁנָּעַץ שַׁפּוּדִין שֶׁל בַּרְזֶל וְסִיכֵּךְ עֲלֵיהֶם. לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין לָהּ קֶבַע — הֲרֵי יֵשׁ לָהּ קֶבַע. וּמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידָהּ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה — הֲרֵי מַעֲמִידָהּ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה.

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא סָמַךְ. אֲבָל סִיכֵּךְ עַל גַּב הַמִּטָּה — כְּשֵׁרָה. מַאי טַעְמָא? לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין לָהּ קֶבַע — הֲרֵי יֵשׁ לָהּ קֶבַע. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּעֲמִידָהּ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה — הֲרֵי אֵין מַעֲמִידָהּ בְּדָבָר הַמְקַבֵּל טוּמְאָה.

דף כב.

מַתְנִי' סוּכָּה הַמְדוּבְלֶלֶת וְשֶׁצִּילָתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ — כְּשֵׁרָה. הַמְעוּבָּה כְּמִין בַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ — כְּשֵׁרָה.

גְּמָ' מַאי מְדוּבְלֶלֶת? אָמַר רַב: סוּכָּה עֲנִיָּיה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: קָנֶה עוֹלֶה וְקָנֶה יוֹרֵד.

רַב תְּנֵי חֲדָא, וּשְׁמוּאֵל תְּנֵי תַּרְתֵּי. רַב תְּנֵי חֲדָא: סוּכָּה מְדוּבְלֶלֶת, מַאי מְדוּבְלֶלֶת — מְדוּלְדֶּלֶת, שֶׁצֵּילָתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ — כְּשֵׁרָה. וּשְׁמוּאֵל תְּנֵי תַּרְתֵּי: מַאי מְדוּבְלֶלֶת — מְבוּלְבֶּלֶת, וְתַרְתֵּי קָתָנֵי: סוּכָּה מְבוּלְבֶּלֶת כְּשֵׁרָה, וְצֵילָתָהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ — כְּשֵׁרָה.

אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא שֶׁאֵין בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, אֲבָל יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — פְּסוּלָה. אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ יֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה שְׁלֹשָׁה טְפָחִים נָמֵי לָא אֲמַרַן, אֶלָּא שֶׁאֵין בְּגַגּוֹ טֶפַח, אֲבָל יֵשׁ בְּגַגּוֹ טֶפַח — כְּשֵׁרָה. דְּאָמְרִינַן: חֲבוֹט רְמִי.

אָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ דְּכִי אִית בֵּיהּ טֶפַח אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי, וְכִי לֵית בֵּיהּ לָא אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי? דְּתָנַן: קוֹרוֹת הַבַּיִת וְהָעֲלָיָיה שֶׁאֵין עֲלֵיהֶם מַעֲזִיבָה, וְהֵן מְכֻוָּונוֹת טוּמְאָה תַּחַת אֹהֶל מֵהֶן — תַּחְתֶּיהָ טְמֵא.

בֵּין הַתַּחְתּוֹנָה לָעֶלְיוֹנָה — בֵּינֵיהֶן טָמֵא, עַל גַּבֵּי הָעֶלְיוֹנָה — כְּנֶגְדָּהּ עַד לָרָקִיעַ טָמֵא. הָיוּ הָעֶלְיוֹנוֹת כְּבֵין הַתַּחְתּוֹנוֹת, טוּמְאָה תַּחְתֶּיהֶן — תַּחַת כּוּלָּן טָמֵא. עַל גַּבֵּיהֶן — כְּנֶגְדָּן עַד לָרָקִיעַ טָמֵא.

וְתָנֵי עֲלַהּ: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן טֶפַח וּבֵינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, אֲבָל אֵין בֵּינֵיהֶן פּוֹתֵחַ טֶפַח, טוּמְאָה תַּחַת אֹהֶל מֵהֶן — תַּחְתֶּיהָ טָמֵא, בֵּינֵיהֶן וְעַל גַּבֵּיהֶן — טָהוֹר. אַלְמָא כִּי אִית בֵּיהּ טֶפַח, אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי, וְכִי לֵית בֵּיהּ טֶפַח, לָא אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי! שְׁמַע מִינַּהּ.

יָתֵיב רַב כָּהֲנָא וְקָאָמַר לְהָא שְׁמַעְתָּא. אָמַר לֵיהּ רַב אָשֵׁי לְרַב כָּהֲנָא: וְכָל הֵיכָא דְּלֵית בֵּיהּ טֶפַח לָא אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי?

וְהָא תַּנְיָא: קוֹרָה הַיּוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאֵינָהּ נוֹגַעַת בְּכוֹתֶל זֶה, וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת אַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאַחַת יוֹצְאָה מִכּוֹתֶל זֶה וְאֵינָן נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ, פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה — אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, שְׁלֹשָׁה — צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

דף כב:

פָּחוֹת מֵאַרְבָּעָה — אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, אַרְבָּעָה — צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

וְכֵן שְׁתֵּי קוֹרוֹת הַמַּתְאִימוֹת, לֹא בָּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ וְלֹא בָּזוֹ כְּדֵי לְקַבֵּל אָרִיחַ, אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְרָחְבּוֹ טֶפַח — אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, וְאִם לָאו — צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מְקַבְּלוֹת אָרִיחַ לְאָרְכּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — אֵין צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת. וְאִם לָאו — צָרִיךְ לְהָבִיא קוֹרָה אַחֶרֶת.

הָיוּ אַחַת לְמַעְלָה וְאַחַת לְמַטָּה, רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: רוֹאִין הָעֶלְיוֹנָה כְּאִילּוּ הִיא לְמַטָּה, וְאֶת הַתַּחְתּוֹנָה כְּאִילּוּ הִיא לְמַעְלָה. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים

אַמָּה, וְהַתַּחְתּוֹנָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה. הָא זֶה וְזֶה בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים — אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי אַף עַל גַּב דְּלֵית בֵּיהּ טֶפַח!

אֲמַר לֵיהּ, תֵּרֵיץ וְאֵימָא הָכִי: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא עֶלְיוֹנָה לְמַעְלָה מֵעֶשְׂרִים, אֶלָּא בְּתוֹךְ עֶשְׂרִים, וְהַתַּחְתּוֹנָה סְמוּכָה לָהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. אִי נָמֵי: בִּלְבַד שֶׁלֹּא תְּהֵא תַּחְתּוֹנָה לְמַטָּה מֵעֲשָׂרָה, אֶלָּא לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה, וְעֶלְיוֹנָה סְמוּכָה לָהּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה, אֲבָל שְׁלֹשָׁה, כֵּיוָן דְּלֵית בֵּיהּ טֶפַח — לָא אָמְרִינַן חֲבוֹט רְמִי.

וְשֶׁצֵּילְתָּהּ מְרוּבָּה מֵחַמָּתָהּ כְּשֵׁרָה. הָא כִּי הֲדֵדֵי — פְּסוּלָה. וְהָא תְּנַן בְּאִידַּךְ פִּירְקִין: וְשֶׁחַמָּתָהּ מְרוּבָּה מִצֵּילָתָהּ פְּסוּלָה, הָא כִּי הֲדֵדֵי — כְּשֵׁרָה!

לָא קַשְׁיָא: כָּאן מִלְּמַעְלָה, כָּאן מִלְּמַטָּה. אָמַר רַב פָּפָּא, הֵיינוּ דְּאָמְרִי אִינָשֵׁי: כְּזוּזָא מִלְּעֵיל, כְּאִיסְתְּרָא מִלְּתַחַת.

מְעוּבָּה כְּמִין בַּיִת. תָּנוּ רַבָּנַן: הַמְעוּבָּה כְּמִין בַּיִת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַכּוֹכָבִים נִרְאִין מִתּוֹכָהּ — כְּשֵׁרָה. אֵין כּוֹכְבֵי חַמָּה נִרְאִין מִתּוֹכָהּ — בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין.

מַתְנִי' הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּרֹאשׁ הָעֲגָלָה אוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה — כְּשֵׁרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. בְּרֹאשׁ הָאֵילָן אוֹ עַל גַּבֵּי גָּמָל — כְּשֵׁרָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב.

שְׁתַּיִם בָּאִילָן וְאַחַת בִּידֵי אָדָם, אוֹ שְׁתַּיִם בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן — כְּשֵׁרָה, וְאֵין עוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב. שָׁלֹשׁ בִּידֵי אָדָם וְאַחַת בָּאִילָן — כְּשֵׁרָה, וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב.

דף כג.

זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁינָּטֵל הָאִילָן וְיכוֹלָה לַעֲמוֹד בִּפְנֵי עַצְמָהּ — כְּשֵׁרָה וְעוֹלִין לָהּ בְּיוֹם טוֹב.

גְּמָ' מַנִּי מַתְנִיתִין — רַבִּי עֲקִיבָא הִיא. דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה — רַבָּן גַּמְלִיאֵל פּוֹסֵל, וְרַבִּי עֲקִיבָא מַכְשִׁיר.

מַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאִין בִּסְפִינָה, עָמַד רַבִּי עֲקִיבָא וְעָשָׂה סוּכָּה בְּרֹאשׁ הַסְּפִינָה. לְמָחָר נָשְׁבָה רוּחַ וַעֲקָרַתְהָ. אָמַר לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל: עֲקִיבָא! הֵיכָן סוּכָּתְךָ? אָמַר אַבָּיֵי: דְּכוּלֵּי עָלְמָא, הֵיכָא דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה — לֹא כְּלוּם הִיא. יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּשֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דִּכְשֵׁרָה. כִּי פְּלִיגִי בְּדְיכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד (בְּרוּחַ שֶׁאֵינָהּ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה). רַבָּן גַּמְלִיאֵל סָבַר: סוּכָּה דִּירַת קֶבַע בָּעֵינַן, וְכֵיוָן דְּאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דִּיָּם — לֹא כְּלוּם הִיא. רַבִּי עֲקִיבָא סָבַר: סוּכָּה דִּירַת עֲרַאי בָּעֵינַן, וְכֵיוָן דִּיכוֹלָה לַעֲמוֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה דְּיַבָּשָׁה — כְּשֵׁרָה.

אוֹ עַל גַּבֵּי גָּמָל כּוּ׳. מַתְנִיתִין מַנִּי — רַבִּי מֵאִיר הִיא. דְּתַנְיָא: הָעוֹשֶׂה סוּכָתוֹ עַל גַּבֵּי בְּהֵמָה — רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר, וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: ״חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים״. סוּכָּה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה — שְׁמָהּ סוּכָּה. סוּכָּה שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לְשִׁבְעָה — לֹא שְׁמָהּ סוּכָּה.

וְרַבִּי מֵאִיר, הָא נָמֵי — מִדְּאוֹרָיְיתָא מְחֻזֵּא חֲזָיָא, וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזְרוּ בַּהּ.

עֲשָׂאָהּ לִבְהֵמָה דּוֹפֶן לְסוּכָּה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. שֶׁהָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, אֵין עוֹשִׂין אוֹתוֹ לֹא דוֹפֶן לְסוּכָּה, וְלֹא לֶחִי לְמָבוֹי, וְלֹא פַּסִּין לְבֵירָאוֹת, וְלֹא גוֹלֶל לְקֶבֶר. מְשׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אָמְרוּ: אַף אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו גִּיטֵּי נָשִׁים.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר? אַבְּיֵי אָמַר: שְׁמָא תָּמוּת. רַבִּי זֵירָא אָמַר: שְׁמָא תִּבְרַח. בְּפִיל קָשׁוּר כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, דְּאִי נָמֵי מָיֵית — יֵשׁ בְּנִבְלָתוֹ עֲשָׂרָה. כִּי פְּלִיגִי בְּפִיל שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר. לְמַאן דְּאָמַר שְׁמָא תָּמוּת — לָא חָיְישִׁינַן. לְמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תִּבְרַח — חָיְישִׁינַן. לְמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תָּמוּת, נֵיחוּשׁ שְׁמָא תִּבְרַח! אֶלָּא: בְּפִיל שֶׁאֵינוֹ קָשׁוּר, כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי. כִּי פְּלִיגִי בִּבְהֵמָה קְשׁוּרָה. לְמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תָּמוּת — חָיְישִׁינַן. וּלְמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תִּבְרַח — לָא חָיְישִׁינַן.

וּמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תִּבְרַח, נֵיחוּשׁ שְׁמָא תָּמוּת? מִיתָה לָא שְׁכִיחָא. וְהָאִיכָּא רַוּוחָא דְּבֵינֵי בֵּינֵי? דְּעָבֵיד לֵיהּ בְּהוּצָא וְדָפְנָא.

וְדִלְמָא רָבְעָה? דִּמְתִיחָה בְּאַשְׁלֵי מִלְּעֵיל. וּלְמַאן דְּאָמַר גְּזֵרָה שְׁמָא תָּמוּת נָמֵי, הָא מְתִיחָה בְּאַשְׁלֵי מִלְּעֵיל! זְמָנִין דְּמוֹקְמִים בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה סָמוּךְ לַסְּכָךְ,

דף כג:

וְכֵיוָן דְּמָיְיתָא — כָּווּצָא וְלָאו אַדַּעְתַּיהּ.

וּמִי אָמַר אַבָּיֵי רַבִּי מֵאִיר חָיֵישׁ לְמִיתָה וְרַבִּי יְהוּדָה לָא חָיֵישׁ? וְהָתְנַן: בַּת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּשֵּׂאת לְכֹהֵן וְהָלַךְ בַּעְלָהּ לִמְדִינַת הַיָּם — אוֹכֶלֶת בִּתְרוּמָה, בְּחֶזְקַת שֶׁהוּא קַיָּם.

וְרָמֵינַן עָלַהּ: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ שֶׁעָה אַחַת קוֹדֶם מִיתָתִי — אֲסוּרָה לָאֲכוֹל בִּתְרוּמָה מִיָּד! וְאָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: הָא רַבִּי מֵאִיר דְּלָא חָיֵישׁ לְמִיתָה, הָא רַבִּי יְהוּדָה דְּחָיֵישׁ לְמִיתָה. דְּתַנְיָא: הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִים, אוֹמֵר: שְׁנֵי לוּגִּין שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה, עֲשָׂרָה מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן, תִּשְׁעָה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וּמֵיחֵל וְשׁוֹתֶה מִיָּד, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר.

דף כד.

רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין!

אֵיפוֹךְ: רַבִּי מֵאִיר חָיֵישׁ לְמִיתָה, וְרַבִּי יְהוּדָה לָא חָיֵישׁ לְמִיתָה, דְּתַנְיָא: עֲשָׂאָהּ לַבְּהֵמָה דּוֹפֶן לַסּוּכָּה — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר.

קַשְׁיָא דְּרַבִּי מֵאִיר אַדְּרַבִּי מֵאִיר! אָמַר לָךְ רַבִּי מֵאִיר: מִיתָה שְׁכִיחָא, בְּקִיעַת הַנּוֹד לָא שְׁכִיחָא, אֶפְשָׁר דְּמָסַר לֵיהּ לְשׁוֹמֵר.

קַשְׁיָא דְּרַבִּי יְהוּדָה אַדְּרַבִּי יְהוּדָה!

טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה לָאו מִשּׁוּם דְּחָיֵישׁ לִבְקִיעַת נוֹד, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלֵית לֵיהּ "בְּרֵירָה".

וְלָא חָיֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה לִבְקִיעַת נוֹד? וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא: אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי מֵאִיר: אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד וְנִמְצָא זֶה שׁוֹתֶה טְבָלִים לְמַפְרֵעַ? וַאֲמַר לְהוּ: לִכְשֶׁיִּבָּקַע. מִכְּלָל דְּחָיֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה לִבְקִיעַת הַנּוֹד!

הָתָם רַבִּי יְהוּדָה הוּא דְּקָאָמַר לָרַבִּי מֵאִיר: לְדִידִי לֵית לִי בְּרֵירָה. אֶלָּא לְדִידָךְ דְּיֵישׁ בְּרֵירָה — אִי אַתָּה מוֹדֶה דְּשֶׁמָּא יִבָּקַע הַנּוֹד? אָמַר לֵיהּ: לִכְשֶׁיִּבָּקַע.

וְלָא חָיֵישׁ רַבִּי יְהוּדָה לְמִיתָה? וְהָא תְּנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף אִשָּׁה אַחֶרֶת מַתְקִינִין לוֹ, שֶׁמָּא תָּמוּת אִשְׁתּוֹ. הָא אִיתְּמַר עֲלָהּ, אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: מַעֲלָה עָשׂוּ בְּכַפָּרָה.

בֵּין לְמַאן דְּאָמַר שֶׁמָּא תָּמוּת, בֵּין לְמַאן דְּאָמַר שֶׁמָּא תִּבְרַח, מִדְּאוֹרְיְיתָא מְחִיצָה מְעַלְיָא הִיא, וְרַבָּנַן הוּא דְּגָזְרוּ בָּהּ. אֶלָּא מַעַתָּה, לְרַבִּי מֵאִיר תְּטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל? אַלְמָה תְּנַן: רַבִּי יְהוּדָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם גּוֹלֵל, וְרַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר?

אֶלָּא אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: קָסָבַר רַבִּי מֵאִיר: כָּל מְחִיצָה שֶׁעוֹמֶדֶת בְּרוּחַ — אֵינָהּ מְחִיצָה. אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: קָסָבַר רַבִּי מֵאִיר כָּל מְחִיצָה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה בִּידֵי אָדָם — אֵינָהּ מְחִיצָה.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאוֹקְמַהּ בְּנוֹד תָּפוּחַ. לְמַאן דְּאָמַר מְחִיצָה עוֹמֶדֶת בְּרוּחַ אֵינָהּ מְחִיצָה — הֲרֵי עוֹמֶדֶת בְּרוּחַ, לְמַאן דְּאָמַר אֵינָהּ עֲשׂוּיָה בִּידֵי אָדָם —

דף כד:

הֲרֵי עֲשׂוּיָה בִּידֵי אָדָם.

אָמַר מָר. מִשּׁוּם רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אָמְרוּ: אַף אֵין כּוֹתְבִין עָלָיו גִּיטֵּי נָשִׁים. מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי? דְּתַנְיָא: "סֵפֶר", אֵין לִי אֶלָּא סֵפֶר. מִנַּיִן לְרִבּוֹת כָּל דָּבָר — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְכָתַב לָהּ" מִכָּל מָקוֹם.

אִם כֵּן, מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "סֵפֶר"? לוֹמַר לָךְ: מָה סֵפֶר דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל, אַף כָּל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְאֵינוֹ אוֹכֵל.

וְרַבָּנַן? אִי כְּתַב "בְּסֵפֶר", כִּדְקָאָמְרַתְּ. הַשְׁתָּא דִּכְתִיב "סֵפֶר" — לִסְפִירַת דְּבָרִים בְּעָלְמָא הוּא דַּאֲתָא.

וְרַבָּנַן: הַאי ״וְכָתַב״ מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? הָהוּא מִיבָּעֵי לְהוּ, בִּכְתִיבָה מִתְגָּרֶשֶׁת וְאֵינָהּ מִתְגָּרֶשֶׁת בְּכֶסֶף. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמֵינָא: הוֹאִיל וְאִיתַּקַּשׁ יְצִיאָה לַחֲוָיָה, מָה חֲוָיָה בַּכֶּסֶף — אַף יְצִיאָה בְּכֶסֶף, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הַאי סְבָרָא מָנָא לֵיהּ? מִ״סֵּפֶר כְּרִיתוּת״ נָפְקָא לֵיהּ. סֵפֶר כּוֹרְתָהּ, וְאֵין דָּבָר אַחֵר כּוֹרְתָהּ.

וְאִידַּךְ? הַהוּא מִיבָּעֵי לֵיהּ לְדָבָר הַכּוֹרֵת בֵּינוֹ לְבֵינָהּ. כִּדְתַנְיָא: הֲרֵי זֶה גִּיטֵּיךְ עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן, וְעַל מְנָת שֶׁלֹּא תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ לְעוֹלָם — אֵין זֶה כְּרִיתוּת, כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם — הֲרֵי זֶה כְּרִיתוּת.

וְאִידַּךְ? מִ״כְּרֵת״ ״כְּרִיתוּת״ נָפְקָא. וְאִידַּךְ? ״כָּרֵת״ ״כְּרִיתוּת״ לָא דָּרְשִׁי.

מַתְנִי׳ הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בֵּין הָאִילָנוֹת וְהָאִילָנוֹת דְּפָנוֹת לָהּ — כְּשֵׁרָה.

גְּמָ׳ אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: כָּל מְחִיצָה שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לַעֲמוֹד בִּרוּחַ מְצוּיָה — אֵינָהּ מְחִיצָה.

תְּנַן: הָעוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ בֵּין הָאִילָנוֹת וְהָאִילָנוֹת דְּפָנוֹת לָהּ — כְּשֵׁרָה. וְהָא קָאֲזֵיל וְאָתֵי! הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — בְּקָשִׁין.

וְהָאֵיכָא נוֹפוֹ! דְּעָבֵיד לֵיהּ בְּהוּצָא וְדַפְנָא. אִי הָכִי, מַאי לְמֵימְרָא? מַהוּ דְּתֵימָא: נִיגְזַר דִּלְמָא אָתֵי לְאִשְׁתַּמּוֹשֵׁי בְּאִילָן, קָא מַשְׁמַע לַן.

תָּא שְׁמַע: הָיָה שָׁם אִילָן אוֹ גֶּדֶר אוֹ מְחִיצַת הַקָּנִים — נִידּוֹן מִשּׁוּם דִּיוֹמָד! הָתָם נָמֵי, מִשּׁוּם דְּעָבֵיד לֵיהּ בְּהוּצָא וְדַפְנָא.

תָּא שְׁמַע: אִילָן הַמֵּיסֵךְ עַל הָאָרֶץ, אִם אֵין נוֹפוֹ גָּבוֹהַּ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים — מְטַלְטְלִין תַּחְתָּיו. אַמַּאי, הָא קָא אָזֵיל וְאָתֵי? הָתָם נָמֵי, דְּעָבֵיד לֵיהּ בְּהוּצָא וְדַפְנָא.

אִי הָכִי, נִיטַּלְטֵל בְּכוּלֵּיהּ! אַלְמָה אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דְּרַב יְהוֹשֻׁעַ: אֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ

דף כה.

אֶלָּא בֵּית סָאתַיִם!

מִשּׁוּם דְּהָווּ דִּירָה שֶׁתַּשְׁמִישֶׁיהָ לָאֲוִיר, וְכָל דִּירָה שֶׁתַּשְׁמִישֶׁיהָ לָאֲוִיר אֵין מְטַלְטְלִין בּוֹ אֶלָּא סָאתַיִם.

תָּא שְׁמַע: שָׁבַת בְּתֵל שֶׁהוּא גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה, וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד בֵּית סָאתַיִם, וְכֵן בְּנָקַע שֶׁהוּא עָמוֹק עֲשָׂרָה, וְהוּא מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד בֵּית סָאתַיִם, וְכֵן קָמָה קְצוּרָה וְשִׁבּוֹלוֹת מַקִּיפוֹת אוֹתָהּ — מְהַלֵּךְ אֶת כּוּלָּהּ וְחוּצָה לָהּ אַלְפַּיִם אַמָּה. אַף עַל גַּב דְּקָאֲזֵיל וְאָתֵי! הָתָם נָמֵי, דְּעָבֵיד לֵיהּ בְּהוּצָא וְדַפְנָא.

מַתְנִי' שְׁלוּחֵי מִצְוָה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. חוֹלִין וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶן — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? תְּנוּ רַבָּנַן: "בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ" — פָּרַט לְעוֹסֵק בְּמִצְוָה, "וּבְלֶכְתְּךָ בַדָּרֶךְ" — פָּרַט לְחָתָן. מִכָּאן אָמְרוּ: הַכּוֹנֵס אֶת הַבְּתוּלָה — פָּטוּר, וְאֶת הָאַלְמָנָה — חַיָּיב.

מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רַב הוּנָא: כְּדֶרֶךְ. מָה דֶּרֶךְ רְשׁוּת, אַף כֹּל רְשׁוּת, לְאַפּוֹקֵי הַאי דִּבְמִצְוָה עָסוּק.

מִי לָא עָסְקִינַן דְּקָאָזֵיל לְדַבַּר מִצְוָה, וְקָא אָמַר רַחֲמָנָא לִיקְרֵי! אִם כֵּן לֵימָא קְרָא "בְּשָׁבְתּ וּבְלֶכְתְּ", מַאי "בְּשִׁבְתְּךָ" "וּבְלֶכְתְּךָ" — בְּלֶכְתְּךָ דִּידָךְ הוּא דְּמִיחַיְּיבַתְּ, הָא בְּלֶכְתָּ דְּמִצְוָה — פְּטִירַתְּ.

אִי הָכִי, אֲפִילּוּ כּוֹנֵס אֶת הָאַלְמָנָה נָמֵי? כּוֹנֵס אֶת הַבְּתוּלָה טָרִיד, כּוֹנֵס אַלְמָנָה לָא טָרִיד.

וְכָל הֵיכָא דְּטָרִיד, הָכִי נָמֵי דְּפָטוּר?! אֶלָּא מֵעַתָּה, טָבְעָה סְפִינָתוֹ בַּיָּם — דְּטָרִיד, הָכִי נָמֵי דְּפָטוּר?! וְכִי תֵּימָא הָכִי נָמֵי, וְהָאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: אָבֵל חַיָּיב בְּכָל הַמִּצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה חוּץ מִן הַתְּפִילִּין, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בָּהֶן "פְּאֵר"!

הָכָא טָרִיד טִירְדָּא דְמִצְוָה, הָתָם טָרִיד טִירְדָּא דִרְשׁוּת.

וְהָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה מֵהָכָא נָפְקָא? מֵהָתָם נָפְקָא, דְּתַנְיָא: "וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְגוֹ'" — אוֹתָם אֲנָשִׁים מִי הָיוּ? נוֹשְׂאֵי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי.

דף כה:

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן הָיוּ, שֶׁהָיוּ עוֹסְקִין בְּנָדָב וַאֲבִיהוּא. רַבִּי יִצְחָק אוֹמֵר: אִם נוֹשְׂאֵי אֲרוֹנוֹ שֶׁל יוֹסֵף הָיוּ, כְּבָר הָיוּ יְכוֹלִין לִיטָּהֵר. אִם מִישָׁאֵל וְאֶלְצָפָן הָיוּ, יְכוֹלִין הָיוּ לִיטָּהֵר.

אֶלָּא, עוֹסְקִין בְּמֵת מִצְוָה הָיוּ שֶׁחָל שְׁבִיעִי שֶׁלָּהֶן לִהְיוֹת בְּעֶרֶב פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא", בְּיוֹם הַהוּא אֵין יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת, הָא לְמָחָר — יְכוֹלִין לַעֲשׂוֹת!

צְרִיכָא, דְּאִי אַשְׁמְעִינַן הָתָם — מִשּׁוּם דְּלָא מָטָא זְמַן חִיּוּבָא דְּפֶסַח, אֲבָל הָכָא, דְּמָטָא זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע — אֵימָא לָא, צְרִיכָא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן הָכָא — מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא כָּרֵת, אֲבָל הָתָם, דְּאִיכָּא כָּרֵת — אֵימָא לָא, צְרִיכָא.

גּוּפָא, אָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: אָבֵל חַיָּיב בְּכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה חוּץ מִתְּפִילִּין, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בָּהֶן "פְּאֵר". מִדַּאֲמַר לֵיהּ רַחֲמָנָא לִיחֶזְקֵאל "פְּאֵרְךָ חָבוֹשׁ עָלֶיךָ וְגוֹ'" — אַתְּ הוּא דִּמְיַחַיְּיבַתְּ, אֲבָל כּוּלֵּי עָלְמָא פְּטִירִי.

וְהָנֵי מִילֵּי בְּיוֹם רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב: ״וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר״.
וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: אָבֵל חַיָּיב בַּסּוּכָּה. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: מִצְטַעֵר פָּטוּר מִן הַסּוּכָּה — הַאי נָמֵי מִצְטַעֵר הוּא, קָמַשְׁמַע לַן: הָנֵי מִילֵּי צַעֲרָא דְּמִמֵּילָא, אֲבָל הָכָא, אֵיהוּ הוּא דְּקָא מְצַעַר נַפְשֵׁיהּ, אֵיבְּעִי לֵיהּ לְיַתּוֹבֵי דַּעְתֵּיהּ.
וְאָמַר רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר רַב: חָתָן וְהַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי הַחוּפָּה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה כָּל שִׁבְעָה. מַאי טַעְמָא? מִשּׁוּם דְּבָעוּ לְמִיחְדֵּי. וְלֵיכְלוּ בַּסּוּכָּה וְלִיחְדּוּ בַּסּוּכָּה! אֵין שִׂמְחָה אֶלָּא בְּמָקוֹם סְעוּדָה.
וְלֵיעְבְּדוּ חוּפָּה בַּסּוּכָּה? אַבָּיֵי אָמַר: מִשּׁוּם יִיחוּד. וְרָבָא אָמַר: מִשּׁוּם צַעַר חָתָן. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דִּשְׁכִיחִי אִינָשֵׁי דְּנָפְקִי וְעָיְילִי לְהָתָם. לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם יִיחוּד — לֵיכָּא. לְמַאן דְּאָמַר מִשּׁוּם צַעַר חָתָן — אִיכָּא.
אָמַר רַבִּי זֵירָא: אֲנָא אָכֵלִי בַּסּוּכָּה וַחֲדֵי בַּחוּפָּה, וְכָל שֶׁכֵּן דְּחָדֵי לִיבַּאי דְּקָא עָבֵידְנָא תַּרְתֵּי.
תָּנוּ רַבָּנָן: חָתָן וְהַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי חוּפָּה, פְּטוּרִין מִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִילִּין, וְחַיָּיבִין בִּקְרִיאַת שְׁמַע.

דף כו.

מִשּׁוּם רַבִּי שֵׁילָא אָמְרוּ: חָתָן פָּטוּר, וְהַשּׁוֹשְׁבִינִין וְכָל בְּנֵי הַחוּפָּה חַיָּיבִין.
תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָא בֶּן עֲקַבְיָא: כּוֹתְבֵי סְפָרִים תְּפִילִּין וּמְזוּזוֹת, הֵן וְתַגְרֵיהֶן וְתַגְרֵי תַגְרֵיהֶן וְכָל הָעוֹסְקִין בְּמְלֶאכֶת שָׁמַיִם, לְאֻתּוֹיֵי מוֹכְרֵי תְכֵלֶת — פְּטוּרִין מִקְּרִיאַת שְׁמַע וּמִן הַתְּפִלָּה וּמִן הַתְּפִילִּין וּמִכָּל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, לְקַיֵּים דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, שֶׁהָיָה רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: הָעוֹסֵק בְּמִצְוָה פָּטוּר מִן הַמִּצְוָה.
תָּנוּ רַבָּנָן: הוֹלְכֵי דְּרָכִים בַּיּוֹם — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּיּוֹם, וְחַיָּיבִין בַּלַּיְלָה. הוֹלְכֵי דְּרָכִים בַּלַּיְלָה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּלַּיְלָה וְחַיָּיבִין בַּיּוֹם. הוֹלְכֵי דְּרָכִים בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. הוֹלְכִין לְדָבָר מִצְוָה — פְּטוּרִין בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. כִּי הָא דְּרַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא כִּי הֲווֹ עָיְילִי בְּשַׁבְּתָא דְּרִגְלָא לְבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, הֲווֹ גָּנוּ אַרְקְתָא דְּסוּרָא, אָמְרִי: אֲנַן שְׁלוּחֵי מִצְוָה אֲנַן וּפְטוּרִין.
תָּנוּ רַבָּנָן: שׁוֹמְרֵי הָעִיר בַּיּוֹם — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּיּוֹם, וְחַיָּיבִין בַּלַּיְלָה. שׁוֹמְרֵי הָעִיר בַּלַּיְלָה — פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה בַּלַּיְלָה, וְחַיָּיבִין בַּיּוֹם. שׁוֹמְרֵי הָעִיר בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה — פְּטוּרִים מִן הַסּוּכָּה בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה.

שׁוֹמְרֵי גַּנּוֹת וּפַרְדֵּסִים — פְּטוּרִין בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בַּלַּיְלָה. וְלִיעְבְּדוּ סוּכָּה הָתָם וְלִיתְּבוּ? אַבָּיֵי אָמַר: ״תֵּשְׁבוּ״ — כְּעֵין תְּדוּרוּ.

רָבָא אָמַר: פִּרְצָה קוֹרָאָה לַגַּנָּב. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּקָא מְנַטַּר כַּרְיָא דְּפֵירֵי. חוֹלִים וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶם. תָּנוּ רַבָּנָן: חוֹלֶה שֶׁאָמְרוּ, לֹא חוֹלֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה, אֶלָּא אֲפִילּוּ חוֹלֶה שֶׁאֵין בּוֹ סַכָּנָה. אֲפִילּוּ חָשׁ בְּעֵינָיו, וַאֲפִילּוּ חָשׁ בְּרֹאשׁוֹ. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: פַּעַם אַחַת חָשְׁתִּי בְּעֵינַי בְּקֵיסָרִי, וְהִתִּיר רַבִּי יוֹסֵי בְּרִיבִּי לִישַׁן אֲנִי וּמְשַׁמְּשַׁי חוּץ לַסּוּכָּה.

רַב שְׁרָא לְרַב אַחָא בַּרְדְּלָא לְמִגְנֵא בְּכִילְתָא בַּסּוּכָּה — מִשּׁוּם בָּקִי. רָבָא שְׁרָא לֵיהּ לְרַבִּי אַחָא בַּר אַדָּא לְמִגְנֵא בַּר מִמְטַלְלְתָא — מִשּׁוּם סִירְחָא דְּגַרְגִּישְׁתָּא.

רָבָא לְטַעְמֵיהּ, דְּאָמַר רָבָא: מְצַטַּעֵר — פָּטוּר מִן הַסּוּכָּה. וְהָא אָנַן תְּנַן: חוֹלִין וּמְשַׁמְּשֵׁיהֶם פְּטוּרִים מִן הַסּוּכָּה. חוֹלֶה אִין, מְצַטַּעֵר לָא! אָמְרִי: חוֹלֶה — הוּא וּמְשַׁמְּשָׁיו פְּטוּרִים, מְצַטַּעֵר — הוּא פָּטוּר, מְשַׁמְּשָׁיו לָא.

אוֹכְלִים אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה. וְכַמָּה אֲכִילַת עֲרַאי? אָמַר רַב יוֹסֵף: תַּרְתֵּי אוֹ תְּלָת בֵּיעֵי. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְהָא זִימְנִין סַגֵּי לֵיהּ לְאִינִישׁ בְּהָכִי, וְהָוֶה לֵיהּ סְעוּדַת קֶבַע! אֶלָּא אָמַר אַבָּיֵי: כִּדְטָעֵים בַּר בֵּי רַב וְעָיֵיל לְכַלָּה.

תָּנוּ רַבָּנָן: אוֹכְלִין אֲכִילַת עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה, וְאֵין יְשֵׁנִים שֵׁינַת עֲרַאי חוּץ לַסּוּכָּה. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב אָשֵׁי: גְּזֵרָה שֶׁמָּא יֵרֵדֵם.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, אֶלָּא הָא דְּתַנְיָא: יָשֵׁן אָדָם שֵׁינַת עֲרַאי בִּתְפִילִּין, אֲבָל לֹא שֵׁינַת קֶבַע, לֵיחוּשׁ שֶׁמָּא יֵרֵדֵם! אָמַר רַב יוֹסֵף בְּרֵיהּ דְּרַב עִילַּאי: בְּמוֹסֵר שְׁנָתוֹ לַאֲחֵרִים.

מַתְקֵיף לֵיהּ רַב מְשַׁרְשְׁיָא: עָרְבָיךְ עָרְבָא צְרִיךְ! אֶלָּא אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּמַנִּיחַ רֹאשׁוֹ בֵּין בִּרְכָּיו עָסְקִינַן. רָבָא אָמַר: אֵין קֶבַע לַשֵּׁינָה.

תָּנֵי חָדָא: יָשֵׁן אָדָם בִּתְפִילִּין שֵׁינַת עֲרַאי אֲבָל לֹא שֵׁינַת קֶבַע, וְתַנְיָא אִידַּךְ: בֵּין קֶבַע בֵּין עֲרַאי, וְתַנְיָא אִידַּךְ: לֹא קֶבַע וְלֹא עֲרַאי. לָא קַשְׁיָא: הָא — דְּנָקִיט לְהוּ בִּידֵיהּ. הָא — דְּמַנְּחִי בְּרֵישֵׁיהּ. הָא — דְּפָרֵיס סוּדְרָא עִלָּוֵיהּ.

וְכַמָּה שֵׁינַת עֲרַאי? תָּנֵי רָמֵי בַּר יְחֶזְקֵאל: כְּדֵי הֵילּוּךְ מֵאָה אַמָּה. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: הַיָּשֵׁן בִּתְפִילִּין וְרוֹאֶה קֶרִי — אוֹחֵז בָּרְצוּעָה

דף כו:

וְאֵינוֹ אוֹחֵז בַּקְּצִיצָה, דִּבְרֵי רַבִּי יַעֲקֹב. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יָשֵׁן אָדָם בִּתְפִילִּין שֵׁינַת עֲרַאי, אֲבָל לֹא שֵׁינַת קֶבַע. וְכַמָּה שֵׁינַת עֲרַאי — כְּדֵי הֵילּוּךְ מֵאָה אַמָּה.

אָמַר רַב: אָסוּר לָאָדָם לִישַׁן בַּיּוֹם יוֹתֵר מִשֵּׁינַת הַסּוּס. וְכַמָּה שֵׁינַת הַסּוּס — שִׁיתִּין נְשִׁמֵי.

אָמַר אַבָּיֵי: שִׁנְתֵּיהּ דְּמָר כִּדְרַב, וּדְרַב כִּדְרַבִּי, וּדְרַבִּי כִּדְדָוִד, וּדְדָוִד כִּדְסוּסְיָא, וּדְסוּסְיָא שִׁיתִּין נְשָׁמֵי.

אַבָּיֵי הֲוָה נָיֵים כְּדְמַעַיֵּיל מִפּוּמְבְּדִיתָא לְבֵי כוּבֵּי. קָרֵי עֲלֵיהּ רַב יוֹסֵף: ״עַד מָתַי עָצֵל תִּשְׁכָּב מָתַי תָּקוּם מִשְּׁנָתֶךָ״.

תָּנוּ רַבָּנָן: הַנִּכְנָס לִישַׁן בַּיּוֹם, רָצָה — חוֹלֵץ, רָצָה — מַנִּיחַ. בַּלַּיְלָה — חוֹלֵץ וְאֵינוֹ מַנִּיחַ, דִּבְרֵי רַבִּי נָתָן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַיְלָדִים, לְעוֹלָם חוֹלְצִין וְאֵינָן מַנִּיחִין, מִפְּנֵי שֶׁרְגִילִין בְּטוּמְאָה.

לֵימָא קָסָבַר רַבִּי יוֹסֵי בַּעַל קֶרִי אָסוּר לְהַנִּיחַ תְּפִילִּין? אָמַר אַבָּיֵי: בִּילָדִים וּנְשׁוֹתֵיהֶן עִמָּהֶן עָסְקִינַן, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ לִידֵי הֶרְגֵּל דָּבָר.

תָּנוּ רַבָּנָן: שָׁכַח וְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בִּתְפִילִּין — אֵינוֹ אוֹחֵז לֹא בָּרְצוּעָה וְלֹא בַּקְּצִיצָה עַד שֶׁיְּטוֹל יָדָיו וְיִטָּלֵם, מִפְּנֵי שֶׁהַיָּדַיִם עָסְקָנִיּוֹת הֵן.

מַתְנִי׳ מַעֲשֶׂה וְהֵבִיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לִטְעוֹם אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁנֵי כוֹתָבוֹת וּדְלִי שֶׁל מַיִם. וְאָמְרוּ: הַעֲלוּם לַסּוּכָּה.

וּכְשֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְרַבִּי צָדוֹק אוֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, נָטְלוֹ בַּמַּפָּה, וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסּוּכָּה, וְלֹא בֵּירֵךְ אַחֲרָיו.

גְּמָ׳ מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר?! חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אִם בָּא לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ — מַחְמִיר, וְלֵית בֵּיהּ מִשּׁוּם יוּהֲרָא. וּמַעֲשֶׂה נָמֵי וְהֵבִיאוּ לוֹ לְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי לִטְעוֹם אֶת הַתַּבְשִׁיל, וּלְרַבָּן גַּמְלִיאֵל שְׁתֵּי כוֹתָבוֹת וּדְלִי שֶׁל מַיִם,

דף כז.

וְאָמְרוּ: הַעֲלוּם לַסּוּכָּה.

וּכְשֶׁנָּתְנוּ לוֹ לְרַבִּי צָדוֹק אוֹכֶל פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה, נָטְלוֹ בְּמַפָּה וַאֲכָלוֹ חוּץ לַסּוּכָּה וְלֹא בֵּירֵךְ אַחֲרָיו. הָא כְּבֵיצָה, בָּעֵי סוּכָּה. לֵימָא תֵּיהֱוֵי תִּיובְתֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף וְאַבָּיֵי! דֵּילְמָא פָּחוֹת מִכְּבֵיצָה נְטִילָה וּבְרָכָה לָא בָּעֵי, הָא כְּבֵיצָה בָּעֵי נְטִילָה וּבְרָכָה.

מַתְנִי׳ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיָּיב אָדָם לֶאֱכוֹל בַּסּוּכָּה, אַחַת בְּיוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין לַדָּבָר קִצְבָּה, חוּץ מִלֵּילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שֶׁל חַג בִּלְבַד. וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מִי שֶׁלֹּא אָכַל [לֵילֵי] יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן — יַשְׁלִים לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין לַדָּבָר תַּשְׁלוּמִין, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: ״מְעֻוָּת לֹא יוּכַל לִתְקוֹן וְחֶסְרוֹן לֹא יוּכַל לְהִמָּנוֹת״.

גְּמָ׳ מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? ״תֵּשְׁבוּ״ כְּעֵין תָּדוּרוּ. מָה דִּירָה — אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה, אַף סוּכָּה — אַחַת בְּיוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה.

וְרַבָּנַן? כְּדִירָה. מָה דִּירָה — אִי בָּעֵי אָכֵיל אִי בָּעֵי לָא אָכֵיל, אַף סוּכָּה נָמֵי — אִי בָּעֵי אָכֵיל אִי בָּעֵי לָא אָכֵיל.

אִי הָכִי אֲפִילּוּ לֵילֵי יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן נָמֵי!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוֹצָדָק: נֶאֱמַר כָּאן "חֻמְשָׁה עָשָׂר", וְנֶאֱמַר "חֻמְשָׁה עָשָׂר" בְּחַג הַמַּצּוֹת. מָה לְהַלָּן — לַיְלָה הָרִאשׁוֹן חוֹבָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ רְשׁוּת, אַף כָּאן — לַיְלָה הָרִאשׁוֹן חוֹבָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ רְשׁוּת.

וְהָתָם מְנָלַן? אָמַר קְרָא: "בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצּוֹת", הַכָּתוּב קְבָעוֹ חוֹבָה.

וְעוֹד אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: וְהָא אָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת חַיָּיב אָדָם לֶאֱכוֹל בַּסּוּכָּה, אַחַת בַּיּוֹם וְאַחַת בַּלַּיְלָה! אָמַר בֵּירָא אָמַר רַבִּי אַמִּי: חָזַר בּוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.

מַשְׁלִים בְּמַאי? אִילֵימָא בְּרִיפְתָּא, סְעוּדָה דְּיוֹמֵיהּ קָא אָכֵיל. אֶלָּא, מַאי יַשְׁלִים — יַשְׁלִים בְּמִינֵי תַּרְגִּימָא. תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: אִם הִשְׁלִים בְּמִינֵי תַּרְגִּימָא — יָצָא.

שְׁאַל אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁל אַגְרִיפַּס הַמֶּלֶךְ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: כְּגוֹן אֲנִי, שֶׁאֵינִי רָגִיל לֶאֱכוֹל אֶלָּא סְעוּדָה אַחַת בַּיּוֹם, מַהוּ שֶׁאוֹכַל סְעוּדָה אַחַת וְאֶפְטֵר? אָמַר לוֹ: בְּכָל יוֹם וְיוֹם אַתָּה מַמְשִׁיךְ כַּמָּה פַּרְפְּרָאוֹת לִכְבוֹד עַצְמְךָ, וְעַכְשָׁיו אִי אַתָּה מַמְשִׁיךְ פַּרְפֶּרֶת אַחַת לִכְבוֹד קוֹנְךָ?

וְעוֹד שְׁאָלוֹ: כְּגוֹן אֲנִי שֶׁיֵּשׁ לִי שְׁתֵּי נָשִׁים, אַחַת בְּטִבֶּרְיָא וְאַחַת בְּצִיפּוֹרִי, וְיֵשׁ לִי שְׁתֵּי סוּכּוֹת אַחַת בְּטִבֶּרְיָא וְאַחַת בְּצִיפּוֹרִי, מַהוּ שֶׁאֵצֵא מִסּוּכָּה לְסוּכָּה וְאֶפְטֵר? אָמַר לוֹ: לֹא! שֶׁאֲנִי אוֹמֵר: כָּל הַיּוֹצֵא מִסּוּכָּה לְסוּכָּה בְּטֵל מִצְוָתָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה.

תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר:

דף כז:

אֵין יוֹצְאִין מִסּוּכָּה לְסוּכָּה, וְאֵין עוֹשִׂין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: יוֹצְאִין מִסּוּכָּה לְסוּכָּה, וְעוֹשִׂין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. וְשָׁוִין, שֶׁאִם נָפְלָה, שֶׁחוֹזֵר וּבוֹנָהּ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קְרָא: "חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים", עֲשֵׂה סוּכָּה הָרְאוּיָה לְשִׁבְעָה. וְרַבָּנַן? הָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא: עֲשֵׂה סוּכָּה בֶּחָג.

וְשָׁוִין שֶׁאִם נָפְלָה, שֶׁחוֹזֵר וּבוֹנָהּ אוֹתָהּ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא הַאי אַחֲרִיתִי הִיא וְאֵינָהּ לְשִׁבְעָה, קָא מַשְׁמַע לַן.

תַּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כֵּשֵׁם שֶׁאֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּיּוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלְבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, דִּכְתִיב: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפּוֹת תְּמָרִים" — מִשֶּׁלָּכֶם, כָּךְ אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, דִּכְתִיב: "חַג הַסֻּכּוֹת תַּעֲשֶׂה לְךָ שִׁבְעַת יָמִים" — מִשֶּׁלְּךָ.

וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, אֲבָל יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, דִּכְתִיב: ״כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת״, מְלַמֵּד שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל רְאוּיִם לֵישֵׁב בְּסוּכָּה אַחַת.

וְרַבָּנַן, הַאי ״לְךָ״, מַאי דָּרְשִׁי בֵּיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְמַעוֹטֵי גְּזוּלָה, אֲבָל שְׁאוּלָה כְּתִיב: ״כָּל הָאֶזְרָח״.

וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, הַאי ״כָּל הָאֶזְרָח״ מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְגֵר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר בֵּינְתַיִם וְקָטָן שֶׁנִּתְגַּדֵּל בֵּינְתַיִם. וְרַבָּנַן? כֵּיוָן שֶׁאָמְרוּ: עוֹשִׂין סוּכָּה בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, לָא אִצְטְרִיךְ קְרָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אִלְעַאי שֶׁהָלַךְ לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר רַבּוֹ בְּלוּד בָּרֶגֶל. אָמַר לוֹ: אִלְעַאי! אֵינְךָ מְשׁוּבָּתִי הָרֶגֶל. שֶׁהָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הָעַצְלָנִין, שֶׁאֵין יוֹצְאִין מִבָּתֵּיהֶן בָּרֶגֶל, דִּכְתִיב: ״וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ״.

אִינִי?! וְהָאָמַר רַבִּי יִצְחָק: מִנַּיִן שֶׁחַיָּיב לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בָּרֶגֶל, שֶׁנֶּאֱמַר: ״מַדּוּעַ אַתְּ הוֹלֶכֶת אֵלָיו הַיּוֹם לֹא חֹדֶשׁ וְלֹא שַׁבָּת״, מִכְּלָל דִּבְחֹדֶשׁ וְשַׁבָּת מִיחַיַּיב אִינִישׁ לְאַקְבּוֹלֵי אַפֵּי רַבֵּיהּ!

לָא קַשְׁיָא: הָא — דְּאָזֵיל וְאָתֵי בְּיוֹמֵיהּ, הָא — דְּאָזֵיל וְלָא אָתֵי בְּיוֹמֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל יוֹחָנָן בְּרַבִּי אִלְעַאי בְּקֵיסָרִי, וְאָמְרִי לַהּ בְּקֵיסָרְיוֹן, וְהִגִּיעַ חַמָּה לְסוּכָּה. אָמַר לוֹ: מַהוּ שֶׁאֶפְרוֹשׁ עָלֶיהָ סָדִין? אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הֶעֱמִיד מִמֶּנּוּ שׁוֹפֵט.

הִגִּיעַ חַמָּה לַחֲצִי הַסּוּכָּה, אָמַר לוֹ: מַהוּ שֶׁאֶפְרוֹשׁ עָלֶיהָ סָדִין? אָמַר לוֹ: אֵין לְךָ כָּל שֵׁבֶט וְשֵׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יָצְאוּ מִמֶּנּוּ נְבִיאִים. שֵׁבֶט יְהוּדָה וּבִנְיָמִין הֶעֱמִידוּ מִלָּכִים עַל פִּי נְבִיאִים. הִגִּיעַ חַמָּה לְמַרְגְּלוֹתָיו שֶׁל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, נָטַל יוֹחָנָן סָדִין וּפֵירַשׁ עָלֶיהָ, הִפְשִׁיל רַבִּי אֱלִיעֶזֶר טַלִּיתוֹ לַאֲחוֹרָיו וְיָצָא. לֹא מִפְּנֵי שֶׁהִפְלִיגוּ בִּדְבָרִים, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ לְעוֹלָם.

הֵיכִי עָבֵיד הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵין יוֹצְאִין מִסּוּכָּה לְסוּכָּה! רֶגֶל אַחַר הֲוֵאי.

וְהָאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מְשַׁבֵּחַ אֲנִי אֶת הָעַצְלָנִין שֶׁאֵין יוֹצְאִין מִבָּתֵּיהֶן בָּרֶגֶל! שַׁבָּת הֲוֵאי.

וְתִיפְשׁוֹט לֵיהּ מִדִּידֵיהּ דְּתָנֵי: פִּקֵּק הַחַלּוֹן, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בִּזְמַן שֶׁקְּשׁוּר וְתָלוּי — פּוֹקְקִין בּוֹ, וְאִם לָאו — אֵין פּוֹקְקִין בּוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ פּוֹקְקִין.

דף כח.

הָתָם הוּא דִּמְבַטֵּל, אֲבָל הָכָא דְּלָא מְבַטֵּל — לָא.

תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר שֶׁשָּׁבַת בַּגָּלִיל הָעֶלְיוֹן, וּשְׁאָלוּהוּ שִׁלְשִׁים הֲלָכוֹת בְּהִלְכוֹת סוּכָּה, שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה אָמַר לָהֶם: שָׁמַעְתִּי, שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה אָמַר לָהֶם: לֹא שָׁמַעְתִּי. רַבִּי יוֹסֵי

בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, חִילּוּף הַדְּבָרִים: שְׁמוֹנָה עָשְׂרֵה אָמַר לָהֶם: שְׁמַעְתִּי, שְׁתַּיִם עָשְׂרֵה אָמַר לָהֶם: לֹא שָׁמַעְתִּי.

אָמְרוּ לוֹ: כָּל דְּבָרֶיךָ אֵינָן אֶלָּא מִפִּי הַשְּׁמוּעָה! אָמַר לָהֶם: הִזְקִקְתּוּנִי לוֹמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַעְתִּי מִפִּי רַבּוֹתַי. מִיָּמַי לֹא קִדַּמַנִי אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא יָשַׁנְתִּי בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שֵׁינַת קֶבַע וְלֹא שֵׁינַת עֲרַאי, וְלֹא הִנַּחְתִּי אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְיָצָאתִי, וְלֹא שָׂחַקְתִּי שְׂחַת חוּלִּין, וְלֹא אָמַרְתִּי דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַעְתִּי מִפִּי רַבַּי מֵעוֹלָם.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: מִיָּמָיו לֹא שָׁח שִׂיחַת חוּלִּין, וְלֹא הָלַךְ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּלֹא תּוֹרָה וּבְלֹא תְּפִילִּין, וְלֹא קִדְּמוֹ אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא יָשַׁן בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ לֹא שֵׁינַת קֶבַע וְלֹא שֵׁינַת עֲרַאי, וְלֹא הֵרְהֵר בִּמְבוֹאוֹת הַמְטוּנָּפוֹת, וְלֹא הִנִּיחַ אָדָם בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְיָצָא, וְלֹא מְצָאוֹ אָדָם יוֹשֵׁב וְדוֹמֵם אֶלָּא יוֹשֵׁב וְשׁוֹנֶה, וְלֹא פָּתַח אָדָם דֶּלֶת לְתַלְמִידָיו, אֶלָּא הוּא בְּעַצְמוֹ, וְלֹא אָמַר דָּבָר שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ מֵעוֹלָם, וְלֹא אָמַר: הִגִּיעַ עֵת לֵעָמוֹד מִבֵּית הַמִּדְרָשׁ, חוּץ מֵעַרְבֵי פְסָחִים, וְעַרְבֵי יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְכֵן הָיָה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר תַּלְמִידוֹ נוֹהֵג אַחֲרָיו.

תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁמוֹנִים תַּלְמִידִים הָיוּ לוֹ לְהִלֵּל הַזָּקֵן. שִׁלְשִׁים מֵהֶן רְאוּיִם שֶׁתִּשְׁרֶה עֲלֵיהֶן שְׁכִינָה כְּמשֶׁה רַבֵּינוּ, וּשְׁלשִׁים מֵהֶן רְאוּיִם שֶׁתַּעֲמוֹד לָהֶם חַמָּה כִּיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן. עֶשְׂרִים בֵּינוֹנִים. גָּדוֹל שֶׁבְּכוּלָּן — יוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל, קָטָן שֶׁבְּכוּלָּן — רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי.

אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁלֹּא הִנִּיחַ מִקְרָא וּמִשְׁנָה, גְּמָרָא הֲלָכוֹת וְאַגָּדוֹת; דִּקְדּוּקֵי תוֹרָה וְדִקְדּוּקֵי סוֹפְרִים; קַלִּים וַחֲמוּרִים וּגְזֵרוֹת שָׁווֹת; תְּקוּפוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת; שִׂיחַת מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת וְשִׂיחַת שֵׁדִים וְשִׂיחַת דְּקָלִים; מְשָׁלוֹת כּוֹבְסִין, מְשָׁלוֹת שׁוּעָלִים; דָּבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן.

דָּבָר גָּדוֹל — מַעֲשֶׂה מֶרְכָּבָה. דָּבָר קָטָן — הֲוָיוֹת דְּאַבָּיֵי וְרָבָא. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "לְהַנְחִיל אוֹהֲבַי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמַלֵּא". וְכִי מֵאַחַר שֶׁקָּטָן שֶׁבְּכוּלָּן כָּךְ, גָּדוֹל שֶׁבְּכוּלָּן עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אָמְרוּ עָלָיו עַל יוֹנָתָן בֶּן עוּזִּיאֵל, בְּשָׁעָה שֶׁיּוֹשֵׁב וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה — כָּל עוֹף שֶׁפּוֹרֵחַ עָלָיו מִיָּד נִשְׂרָף.

מַתְנִי' מִי שֶׁהָיָה רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת — בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית הִלֵּל לְבֵית שַׁמַּאי: לֹא כָךְ הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָלְכוּ זְקֵנֵי בֵּית שַׁמַּאי וְזִקְנֵי בֵּית הִלֵּל לְבַקֵּר אֶת רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן הַחוֹרְנִית, וּמְצָאוּהוּ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב רֹאשׁוֹ וְרוּבּוֹ בַּסּוּכָּה וְשׁוּלְחָנוֹ בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְלֹא אָמְרוּ לוֹ דָּבָר. אָמְרוּ לָהֶם בֵּית שַׁמַּאי: מִשָּׁם רְאָיָה?! אַף הֵם אָמְרוּ לוֹ: אִם כֵּן הָיִיתָ נוֹהֵג, לֹא קִיַּמְתָּ מִצְוַת סוּכָּה מִיָּמֶיךָ.

נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה. קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ — חַיָּיב בְּסוּכָּה. מַעֲשֶׂה וְיָלְדָה כַּלָּתוֹ שֶׁל שַׁמַּאי הַזָּקֵן, וּפִיחֵת אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְסִיכֵּךְ עַל גַּבֵּי הַמִּטָּה בִּשְׁבִיל קָטָן.

גְּמָ׳ מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״אֶזְרָח״ — זֶה אֶזְרָח, ״הָאֶזְרָח״ — לְהוֹצִיא אֶת הַנָּשִׁים, ״כָּל״ — לְרַבּוֹת אֶת הַקְּטַנִּים.

אָמַר מָר: ״הָאֶזְרָח״ — לְהוֹצִיא אֶת הַנָּשִׁים. לְמֵימְרָא דְּ״אֶזְרָח״, בֵּין נָשִׁים בֵּין גְּבָרִי מַשְׁמַע? וְהָתַנְיָא: ״הָאֶזְרָח״ — לְרַבּוֹת אֶת הַנָּשִׁים הָאֶזְרָחִיּוֹת, שֶׁחַיָּיבוֹת בְּעִינּוּי. אַלְמָא ״אֶזְרָח״ — גַּבְרֵי מַשְׁמַע! אָמַר רַבָּה: הִלְכְתָא נִינְהוּ וְאַסְמְכִינְהוּ רַבָּנַן אַקְרָאֵי.

הֵי קְרָא וְהֵי הִלְכְתָא? וְתוּ: קְרָא לְמָה לִי, הִלְכְתָא לְמָה לִי? הָא סוּכָּה מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא, וְכָל מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא נָשִׁים פְּטוּרוֹת.

יוֹם הַכִּפּוּרִים, מִדְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נָפְקָא. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, וְכֵן תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אָמַר קְרָא: ״אִישׁ אוֹ אִשָּׁה״,

דף כח:

הִשְׁוָה הַכָּתוּב אִשָּׁה לְאִישׁ לְכָל עוֹנְשִׁין שֶׁבַּתּוֹרָה. אָמַר אַבָּיֵי: לְעוֹלָם סוּכָּה הִלְכְתָא, וְאִיצְטְרִיךְ: סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא ״תֵּשְׁבוּ״ — כְּעֵין תָּדוּרוּ, מָה דִּירָה — אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, אַף סוּכָּה — אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ, קָא מַשְׁמַע לַן.

רָבָא אָמַר: אִיצְטְרִיךְ, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא יְלִיף ״חֻמְשָׁה עָשָׂר״ ״חֻמְשָׁה עָשָׂר״ מֵחַג הַמַּצּוֹת. מָה לְהַלָּן — נָשִׁים חַיָּיבוֹת, אַף כָּאן — נָשִׁים חַיָּיבוֹת. קָא מַשְׁמַע לַן.

וְהַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ סוּכָּה הִלְכְתָא, קְרָא לְמָה לִי? לְרַבּוֹת אֶת הַגֵּרִים. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: ״הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל״ אָמַר רַחֲמָנָא — וְלֹא אֶת הַגֵּרִים, קָא מַשְׁמַע לַן.

יוֹם הַכִּפּוּרִים מִדְּרַב יְהוּדָה אָמַר רַב נָפְקָא. לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְתוֹסֶפֶת עִינּוּי. סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמֵינָא: הוֹאִיל וּמִיעֵט רַחֲמָנָא לְתוֹסֶפֶת עִינּוּי מֵעוֹנֶשׁ וּמֵאַזְהָרָה, לֹא נִתְחַיְּיבוּ נָשִׁים כְּלָל, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר מָר: ״כָּל״ לְרַבּוֹת אֶת הַקְּטַנִּים. וְהָתְנַן: נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִין מִן הַסּוּכָּה! לָא קַשְׁיָא כָּאן — בְּקָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ, כָּאן — בְּקָטָן שֶׁלֹּא הִגִּיעַ לְחִינּוּךְ. קָטָן שֶׁהִגִּיעַ לְחִינּוּךְ מִדְּרַבָּנַן הוּא! מִדְּרַבָּנַן, וּקְרָא — אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא.

קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ כּוּ'. הֵיכִי דָּמֵי קָטָן שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְאִמּוֹ? אָמְרִי דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי: כֹּל שֶׁנִּפְנָה וְאֵין אִמּוֹ מְקַנַּחְתּוֹ. רַבִּי (שִׁמְעוֹן) אוֹמֵר: כָּל שֶׁנַּעֲוֹר מִשְׁנָתוֹ וְאֵינוֹ קוֹרֵא ״אִמָּא, [אִמָּא]!״ גְּדוֹלִים נָמֵי קָרוּ? אֶלָּא: (אֵימָא) כָּל שֶׁנַּעֲוֹר וְאֵינוֹ קוֹרֵא: ״אִמָּא, אִמָּא!״.

מַעֲשֶׂה וְיָלְדָה כַּלָּתוֹ כּוּ׳. מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר? חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: וְשַׁמַּאי מַחְמִיר, וּמַעֲשֶׂה נָמֵי וְיָלְדָה כַּלָּתוֹ שֶׁל שַׁמַּאי הַזָּקֵן, וּפִתְּחוּ אֶת הַמַּעֲזִיבָה וְסִיכְּכוּ עַל הַמִּטָּה בִּשְׁבִיל הַקָּטָן.

מַתְנִי׳ כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים אָדָם עוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ קֶבַע, וּבֵיתוֹ עֲרַאי. יָרְדוּ גְּשָׁמִים, מֵאֵימָתַי מוּתָּר לְפַנּוֹת — מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה. מְשָׁלוּ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה — לְעֶבֶד שֶׁבָּא לִמְזוֹג כּוֹס לְרַבּוֹ, וְשָׁפַךְ לוֹ קִיתּוֹן עַל פָּנָיו.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים אָדָם עוֹשֶׂה סוּכָּתוֹ קֶבַע וּבֵיתוֹ עֲרַאי, כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ כֵּלִים נָאִים מַעֲלֶן לַסּוּכָּה, מַצָּעוֹת נָאוֹת — מַעֲלֶן לַסּוּכָּה, אוֹכֶל וְשׁוֹתֶה וּמְטַיֵּיל בַּסּוּכָּה, אוֹכֶל וְשׁוֹתֶה וּמְטַיֵּיל בַּסּוּכָּה. מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: ״תֵּשְׁבוּ״ — כְּעֵין תָּדוּרוּ, מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים עוֹשֶׂה אָדָם סוּכָּתוֹ קֶבַע וּבֵיתוֹ עֲרַאי. כֵּיצַד? הָיוּ לוֹ כֵּלִים נָאִים — מַעֲלֶן לַסּוּכָּה, מַצָּעוֹת נָאוֹת — מַעֲלֶן לַסּוּכָּה, אוֹכֶל וְשׁוֹתֶה וּמְטַיֵּיל בַּסּוּכָּה וּמְשַׁנֵּן בַּסּוּכָּה.

אִינִי?! וְהָאֲמַר רָבָא: מִקְרָא וּמִתְנֵא בְּמַטַּלְתָּא, וְתַנּוֹיֵי בַּר מִמַּטַּלְתָּא! לָא קַשְׁיָא: הָא — בְּמִגְרָס, הָא — בְּעַיּוֹנֵי.

דף כט.

כִּי הָא (דְּרַבָּה) בַּר חָמָא כִּי הֲווֹ קָיְימִי מִקַּמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא מַרְהֲטִי בִּגְמָרָא בַּהֲדֵי הֲדָדֵי, וַהֲדַר מְעַיְּינִי בְּסָבָרָא.

אָמַר רָבָא: מָאנִי מִשְׁתְּיָא — בְּמַטַּלְתָּא, מָאנִי מֵיכְלָא — בַּר מִמַּטַּלְתָּא. חַצְבָּא וְשָׁחֵיל — בַּר מִמַּטַּלְתָּא, וּשְׁרָנָא — בְּמַטַּלְתָּא. וְאָמְרִי לַהּ: בַּר מִמַּטַּלְתָּא. וְלָא פְּלִיגִי: הָא — בְּסוּכָּה גְּדוֹלָה, הָא — בְּסוּכָּה קְטַנָּה.

יָרְדוּ גְּשָׁמִים. תָּנָא: מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה שֶׁל גְּרִיסִין.

אַבָּיֵי הֲוָה קָא יָתֵיב קַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף בְּמַטַּלְתָּא, נְשַׁב זִיקָא וְקָא מַיְיתֵי צִיבְעָתָא. אֲמַר לְהוּ רַב יוֹסֵף: פַּנּוּ לִי מָאנֵי מֵהָכָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּיֵי, וְהָא תְּנַן: מִשֶּׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה! אֲמַר לֵיהּ: לְדִידִי, כֵּיוָן דַּאֲנִינָא דַּעְתַּאי — כְּמִי שֶׁתִּסְרַח הַמִּקְפָּה דְּמֵי לִי.

תָּנוּ רַבָּנַן: הָיָה אוֹכֵל בַּסּוּכָּה וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים וְיָרַד — אֵין מַטְרִיחִין אוֹתוֹ לַעֲלוֹת עַד שֶׁיִּגְמוֹר סְעוּדָתוֹ. הָיָה יָשֵׁן תַּחַת הַסּוּכָּה וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים וְיָרַד — אֵין מַטְרִיחִין אוֹתוֹ לַעֲלוֹת עַד שֶׁיֵּאוֹר. אִיבַּעְיָא לְהוּ: עַד שֶׁיֵּעוֹר אוֹ עַד שֶׁיֵּאוֹר? תָּא שְׁמַע: עַד שֶׁיֵּאוֹר וְיַעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. תַּרְתֵּי?! אֶלָּא אֵימָא: עַד שֶׁיֵּעוֹר וְיַעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר.

מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מִי שָׁפַךְ לְמִי? תָּא שְׁמַע דְּתַנְיָא: שָׁפַךְ לוֹ רַבּוֹ קִיתּוֹן עַל פָּנָיו, וְאָמַר לוֹ: אִי אֶפְשִׁי בְּשִׁמּוּשֶׁךָ.

תָּנוּ רַבָּנַן: בִּזְמַן שֶׁהַחַמָּה לוֹקָה — סִימָן רַע לְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ. מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁעָשָׂה סְעוּדָּה לַעֲבָדָיו וְהִנִּיחַ פָּנָס לִפְנֵיהֶם, כָּעַס עֲלֵיהֶם וְאָמַר לְעַבְדּוֹ: טוֹל פָּנָס מִפְּנֵיהֶם וְהוֹשִׁיבֵם בַּחוֹשֶׁךְ.

תַּנְיָא רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּל זְמַן שֶׁמְּאוֹרוֹת לוֹקִין — סִימָן רַע לְשׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, מִפְּנֵי שֶׁמִּלּוּמָּדִין בְּמַכּוֹתֵיהֶן. מָשָׁל לְסוֹפֵר שֶׁבָּא לְבֵית הַסֵּפֶר וּרְצוּעָה בְּיָדוֹ, מִי דּוֹאֵג — מִי שֶׁרָגִיל לְלָקוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם הוּא דּוֹאֵג.

תָּנוּ רַבָּנַן: בִּזְמַן שֶׁהַחַמָּה לוֹקָה — סִימָן רַע לַגּוֹיִם. לְבָנָה לוֹקָה — סִימָן רַע לְשׂוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל מוֹנִין לַלְּבָנָה, וְגוֹיִם לַחַמָּה. לוֹקָה בַּמִּזְרָח — סִימָן רַע לְיוֹשְׁבֵי מִזְרָח. בַּמַּעֲרָב — סִימָן רַע לְיוֹשְׁבֵי מַעֲרָב. בְּאֶמְצַע הָרָקִיעַ — סִימָן רַע לְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ.

פָּנָיו דּוֹמִין לְדָם — חֶרֶב בָּא לָעוֹלָם. לְשַׁק — חִיצֵּי רָעָב בָּאִין לָעוֹלָם. לָזוֹ וְלָזוֹ — חֶרֶב וְחִיצֵּי רָעָב בָּאִין לָעוֹלָם. לָקָה בִּכְנִיסָתוֹ — פּוּרְעָנוּת שׁוֹהָה לָבֹא. בִּיצִיאָתוֹ — מְמַהֶרֶת לָבֹא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים חִילּוּף הַדְּבָרִים.

וְאֵין לְךָ כָּל אוּמָּה וְאוּמָּה שֶׁלּוֹקָה, שֶׁאֵין אֱלֹהֶיהָ לוֹקֶה עִמָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים״. וּבִזְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מָקוֹם אֵין מִתְיָרְאִין מִכָּל אֵלּוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״כֹּה אָמַר ה׳ אֶל דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל תִּלְמָדוּ וּמֵאוֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל תֵּחָתּוּ כִּי יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה״ — גּוֹיִם יֵחַתּוּ, וְאֵין יִשְׂרָאֵל יֵחַתּוּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: בִּשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים חַמָּה לוֹקָה: עַל אָב בֵּית דִּין שֶׁמֵּת וְאֵינוֹ נִסְפָּד כַּהֲלָכָה, וְעַל נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה שֶׁצָּעֲקָה בָּעִיר וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָהּ, וְעַל מִשְׁכַּב זְכוּר, וְעַל שְׁנֵי אַחִין שֶׁנִּשְׁפַּךְ דָּמָן כְּאֶחָד.

וּבִשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים מְאוֹרוֹת לוֹקִין: עַל כּוֹתְבֵי פְּלָסְתֵּר, וְעַל מְעִידֵי עֵדוּת שֶׁקֶר, וְעַל מְגַדְּלֵי בְּהֵמָה דַּקָּה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְעַל קוֹצְצֵי אִילָנוֹת טוֹבוֹת.

וּבִשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי בָתִּים נִמְסָרִין לַמַּלְכוּת: עַל מַשְׁהֵי שְׁטָרוֹת פְּרוּעִים, וְעַל מַלְוֵי בְּרִבִּית,

דף כט:

וְעַל שֶׁהָיָה סִפֵּק בְּיָדָם לִמְחוֹת וְלֹא מִיחוּ, וְעַל שֶׁפּוֹסְקִים צְדָקָה בָּרַבִּים וְאֵינָן נוֹתְנִין.

אָמַר רַב: בִּשְׁבִיל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי בָתִּים יוֹצְאִין לְטִמְיוֹן: עַל כּוֹבְשֵׁי שְׂכַר שְׂכִיר, וְעַל עוֹשְׁקֵי שְׂכַר שָׂכִיר, וְעַל שֶׁפּוֹרְקִין עוֹל מֵעַל צַוָּארֵיהֶן וְנוֹתְנִין עַל חַבְרֵיהֶן, וְעַל גַּסּוּת הָרוּחַ. וְגַסּוּת הָרוּחַ — כְּנֶגֶד כּוּלָּן. אֲבָל בַּעֲנָוִים כְּתִיב: ״וַעֲנָוִים יִירְשׁוּ אָרֶץ וְהִתְעַנְּגוּ עַל רֹב שָׁלוֹם״.

הֲדַרַן עֲלָךְ הַיָּשֵׁן

לוּלָב הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ — פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁירָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת — פָּסוּל. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו — פָּסוּל. נִפְרְדוּ עָלָיו — כָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יַאֲגֶדְנּוּ מִלְמַעְלָה. צִינֵי הַר הַבַּרְזֶל — כְּשֵׁירוֹת. לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ — כָּשֵׁר.

גְּמָ' קָא פָּסֵיק וְתָנֵי, לָא שְׁנָא בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְלָא שְׁנָא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי.

בִּשְׁלָמָא יָבֵשׁ — "הֲדָר" בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא. אֶלָּא גָּזוּל, בִּשְׁלָמָא יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, דִּכְתִיב: "לָכֶם" — מִשֶּׁלָּכֶם. אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי אַמַּאי לָא?

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי:

דף ל.

מִשּׁוּם דְּהַוָּה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת הַפִּסֵּחַ וְאֶת הַחוֹלֶה".

גָּזוּל דּוּמְיָא דְּפִסֵּחַ, מָה פִּסֵּחַ לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא — אַף גָּזוּל לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא, לָא שְׁנָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ וְלָא שְׁנָא לְאַחַר יֵאוּשׁ.

בִּשְׁלָמָא לִפְנֵי יֵאוּשׁ — "אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם" אָמַר רַחֲמָנָא, וְלָאו דִּידֵיהּ הוּא. אֶלָּא לְאַחַר יֵאוּשׁ — הָא קָנְיֵיהּ בְּיֵאוּשׁ! אֶלָּא לָאו, מִשּׁוּם דְּהַוָּה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: מַאי דִּכְתִיב: "כִּי אֲנִי ה' אוֹהֵב מִשְׁפָּט שׂוֹנֵא גָזֶל בְּעוֹלָה" — מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁהָיָה עוֹבֵר עַל בֵּית הַמֶּכֶס, אָמַר לַעֲבָדָיו: תְּנוּ מֶכֶס לַמּוֹכְסִים. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כָּל הַמֶּכֶס כּוּלּוֹ שֶׁלְּךָ הוּא? אָמַר לָהֶם: מִמֶּנִּי יִלְמְדוּ כָּל עוֹבְרֵי דְּרָכִים וְלֹא יַבְרִיחוּ עַצְמָן מִן הַמֶּכֶס. אַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא אָמַר: "אֲנִי ה' שׂוֹנֵא גָזֶל בְּעוֹלָה", מִמֶּנִּי יִלְמְדוּ בָּנַי וְיַבְרִיחוּ עַצְמָן מִן הַגָּזֵל.

אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי אַמִּי: יָבֵשׁ פָּסוּל מִפְּנֵי שֶׁאֵין הֲדָר, גָּזוּל פָּסוּל מִשּׁוּם דְּהַוָּה לֵיהּ מִצְוָה הַבָּאָה בַּעֲבֵירָה.

וּפְלִיגָא דְּרַבִּי יִצְחָק. דְּאָמַר רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָנִי אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ, אֶלָּא בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, אֲבָל בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, מִתּוֹךְ שֶׁיּוֹצֵא בְּשָׁאוּל — יוֹצֵא נָמֵי בְּגָזוּל.

מֵתִיב רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לוּלָב הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ — פָּסוּל, הָא שָׁאוּל — כָּשֵׁר. אֵימַת? אִילֵימָא בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, הָא כְּתִיב: "לָכֶם" — מִשֶּׁלָּכֶם, וְהַאי לָאו דִּידֵיהּ הוּא. אֶלָּא לָאו, בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, וְקָתָנֵי גָּזוּל — פָּסוּל!

(רַבָּא אָמַר:) לְעוֹלָם בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, וְלָא מִיבַּעְיָא קָאָמַר: לָא מִיבַּעְיָא שָׁאוּל דְּלָאו דִּידֵיהּ הוּא, אֲבָל גָּזוּל, אֵימָא: סְתָם גְּזֵילָה יֵאוּשׁ בְּעָלִים הוּא, וּכְדִידֵיהּ דָּמֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.
אָמַר לְהוּ רַב הוּנָא לְהָנְהוּ אֲוונְכָרֵי: כִּי זָבְנִיתוּ אָסָא מִגּוֹיִם — לָא תִּגְזְזוּ אַתּוּן, אֶלָּא לְגָזְזוּהּ אִינְהוּ וְיָהֲבוּ לְכוּ. מַאי טַעְמָא — סְתָם גּוֹיִם גַּזְלָנֵי אַרְעָתָא נִינְהוּ

דף ל:

וְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת. הִלְכָּךְ לְגָזְזוּהּ אִינְהוּ, כִּי הֵיכִי דְּלִיהְוֵי יֵאוּשׁ בְּעָלִים בִּידַיְיהוּ דִּידְהוּ וְשִׁינּוּי הָרְשׁוּת בִּידַיְיכוּ.
סוֹף סוֹף כִּי גָּזְזוּ אֲוונְכָרֵי, לֵיהֱוֵי יֵאוּשׁ בְּעָלִים בִּידַיְיהוּ וְשִׁינּוּי הָרְשׁוּת בִּידַן! לָא צְרִיכָא, בְּהוֹשַׁעְנָא דַּאֲוונְכָרֵי גּוּפַיְיהוּ.
וְלִיקְנְיוּהּ בְּשִׁינּוּי מַעֲשֶׂה! קָא סָבַר לוּלְב אֵין צָרִיךְ אֶגֶד.
וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר לוּלְב צָרִיךְ אֶגֶד, שִׁינּוּי הַחוֹזֵר לִבְרִיָּיתוֹ הוּא, וְשִׁינּוּי הַחוֹזֵר לִבְרִיָּיתוֹ — לָא שְׁמֵיהּ שִׁינּוּי.
וְלִיקְנְיוּהּ בְּשִׁינּוּי הַשֵּׁם, דְּמֵעִיקָּרָא הֲוָה לֵיהּ אַסָּא וְהַשְׁתָּא

דף לא.

הוֹשַׁעְנָא! מֵעִיקָּרָא, נָמֵי לְאַסָּא "הוֹשַׁעְנָא" קָרוּ לֵיהּ.
תָּנוּ רַבָּנָן: סוּכָּה גְּזוּלָה, וְהַמְסַכֵּךְ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים — רַבִּי אֱלִיעֶזֶר פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין.
אָמַר רַב נַחְמָן: מַחְלוֹקֶת בְּשֶׁתּוֹקֵף אֶת חֲבֵירוֹ וְהוֹצִיאוֹ מִסּוּכָּתוֹ. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. אִי קַרְקַע נִגְזֶלֶת — סוּכָּה גְּזוּלָה הִיא.
וְאִי נָמֵי קַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת — סוּכָּה שְׁאוּלָה הִיא.
וְרַבָּנָן לְטַעְמַיְיהוּ, דְּאָמְרִי: אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּסוּכָּתוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וְקַרְקַע אֵינָהּ נִגְזֶלֶת, וְסוּכָּה שְׁאוּלָה הִיא.
אֲבָל גָּזַל עֵצִים וְסִיכֵּךְ בָּהֶן — דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין לוֹ אֶלָּא דְּמֵי עֵצִים.
מַמַּאי?
מִדְּקָתָנֵי: דִּוּמְיָא דִּרְשׁוּת הָרַבִּים. מָה רְשׁוּת הָרַבִּים — קַרְקַע לָאו דִּידֵיהּ הוּא, סוּכָּה נָמֵי — לָאו קַרְקַע דִּידֵיהּ הוּא.
הֲהִיא סָבְתָא דַּאֲתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן, אֲמַרָה לֵיהּ: רֵישׁ גָּלוּתָא וְכוּלְּהוּ רַבָּנַן דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא בְּסוּכָּה גְּזוּלָה הֲווֹ יָתְבִי. צָוְוחָה וְלָא אַשְׁגַּח בָּהּ רַב נַחְמָן. אֲמַרָה לֵיהּ: אִיתְּתָא דַּהֲוָה לֵיהּ לַאֲבוּהָא תִּלְתָּ מְאָה וְתַמְנֵי סְרֵי עַבְדֵי עָוְוחָא קַמַּיְיכוּ וְלָא אַשְׁגְּחִיתוּ בַּהּ?! אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: פָּעִיתָא הִיא דְּא, וְאֵין לָהּ אֶלָּא דְּמֵי עֵצִים בִּלְבַד.

אָמַר רָבִינָא: הַאי כְּשׁוּרָא דְּמָטַלֵּלְתָּא דְּגָזוּלָה, עָבְדִי לֵיהּ רַבָּנַן תַּקָּנְתָּא, מְשׁוּם תַּקָּנַת מָרִישׁ. פְּשִׁיטָא, מַאי שְׁנָא מֵעֵצִים? מַהוּ דְּתֵימָא עֵצִים שְׁכִיחִי, אֲבָל הַאי לָא שְׁכִיחָא — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

הָנֵי מִילֵּי בְּגוֹ שִׁבְעָה, אֲבָל לְבָתַר שִׁבְעָה — הָדַר בְּעֵינֵיהּ. וְאִי חִבְּרוֹ בְּטִינָא, וַאֲפִילּוּ לְאַחַר שִׁבְעָה נָמֵי, יָהֵיב לֵיהּ דְּמֵי.

תָּנָא: יָבֵשׁ — פָּסוּל, רַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. אָמַר רָבָא: מַחֲלוֹקֶת בְּלוּלָב, דְּרַבָּנַן סָבְרִי: מַקִּשִׁינַן לוּלָב לְאֶתְרוֹג, מָה אֶתְרוֹג בָּעֵי "הָדָר" — אַף לוּלָב בָּעֵי "הָדָר". וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: לָא מַקִּשִׁינַן לוּלָב לְאֶתְרוֹג. אֲבָל בְּאֶתְרוֹג — דִּבְרֵי הַכֹּל הָדָר בָּעֵינַן.

וּבְלוּלָב לָא בָּעֵי רַבִּי יְהוּדָה "הָדָר"? וְהָתְנַן, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: יַאגְּדֶנּוּ מִלְמַעְלָה. מַאי טַעְמָא — לְאוֹ מִשּׁוּם דְּבָעֵי "הָדָר"?

לָא, כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: "כַּפּוֹת תְּמָרִים" — כְּפוֹת, וְאִם הָיָה פָּרוּד יְכַפְּתֶנּוּ.

וְלָא בָּעֵי "הָדָר"? וְהָתְנַן: אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב אֶלָּא בְּמִינוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מַאי טַעְמָא, לְאוֹ מִשּׁוּם דְּבָעֵי "הָדָר"?

לָא, דְּהָא אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ בְּסִיב, וַאֲפִילּוּ בְּעִיקָּרָא דְּדִיקְלָא. [וְאֶלָּא] מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה הָתָם? דְּקָא סָבַר לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, וְאִי מַיְיתֵי מִינָא אַחֲרִינָא — הָוֶה לְהוּ חֲמִשָּׁה מִינִין. וּבְאֶתְרוֹג מִי בָּעֵי רַבִּי יְהוּדָה הָדָר? וְהָתַנְיָא: אַרְבַּעַת מִינִין שֶׁבַּלּוּלָב, כְּשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן כָּךְ אֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. לֹא מָצָא אֶתְרוֹג — לֹא יָבִיא לֹא פָּרִישׁ וְלֹא רִמּוֹן וְלֹא דָּבָר אַחֵר. כְּמוּשִׁין — כְּשֵׁרִין, יְבֵשִׁין — פְּסוּלִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף יְבֵשִׁין.

וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מַעֲשֶׂה

דף לא:

בִּבְנֵי כְרַכִּין, שֶׁהָיוּ מוֹרִישִׁין אֶת לוּלְבֵיהֶן לִבְנֵי בְנֵיהֶן! אָמְרוּ (לָהֶם): מִשָּׁם רְאָיָה? אֵין שִׂעַת הַדְּחָק רְאָיָה.

קָתָנֵי מִיהַת, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף יְבֵשִׁין כְּשֵׁרִין, מַאי לָאו, אֶאֶתְרוֹג! לָא, אַלּוּלָב.

אָמַר מָר: כְּשֵׁם שֶׁאֵין פּוֹחֲתִין מֵהֶן, כָּךְ אֵין מוֹסִיפִין עֲלֵיהֶן. פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, וְאִי מַיְיתֵי מִינָא אַחֲרִינָא, הַאי לְחוֹדֵיהּ קָאֵי וְהַאי לְחוֹדֵיהּ קָאֵי, קָא מַשְׁמַע לַן.

אָמַר מָר: לֹא מָצָא אֶתְרוֹג — לֹא יָבִיא לֹא רִמּוֹן וְלֹא פָּרִישׁ וְלֹא דָּבָר אַחֵר. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: לַיְיתֵי, כִּי הֵיכִי שֶׁלֹּא תִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֶתְרוֹג, קָא מַשְׁמַע לַן, זִימְנִין דְּנָפֵיק חוּרְבָּא מִינַּיהּ, דְּאָתֵי לְמִסְרַךְ.

תָּא שְׁמַע: אֶתְרוֹג הַיָּשָׁן — פָּסוּל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. תְּיוּבְתָּא דְּרָבָא, תְּיוּבְתָּא.
וְלָא בָּעֵי הָדָר? וְהָא אֲנַן תְּנַן: הַיָּרוֹק כְּכַרְתֵּי — רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵי הָדָר? לָא, מִשּׁוּם דְּלָא גְּמַר פֵּירָא.
תָּא שְׁמַע: שִׁיעוּר אֶתְרוֹג קָטָן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כֶּאֱגוֹז, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבֵיצָה. לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵי הָדָר? לָא, מִשּׁוּם דְּלָא גְּמַר פֵּירָא.
תָּא שְׁמַע: וּבְגָדוֹל כְּדֵי שֶׁיֵּאָחוֹז שְׁנַיִם בְּיָדוֹ אַחַת, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֲפִילּוּ אֶחָד בְּשִׁתֵּי יָדָיו. מַאי טַעְמָא, לָאו מִשּׁוּם דְּבָעֵי הָדָר? לָא, כֵּיוָן דְּאָמַר רַבָּה: לוּלָב בְּיָמִין וְאֶתְרוֹג בִּשְׂמֹאל, זִימְנִין דְּמַחֲלְפִי לֵיהּ וְאָתֵי לְאַפּוּכֵינְהוּ וְאָתֵי לְאִיפְּסוּלֵי.
וְאֶלָּא לְרַבִּי יְהוּדָה, הָא כְּתִיב "הָדָר"?
הַהוּא הָדָר בְּאֵילָנוֹ מִשְּׁנָה לְשָׁנָה.
שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת. וְשֶׁל אֲשֵׁרָה — פָּסוּל? וְהָאָמַר רָבָא: לוּלָב שֶׁל עֲבוֹדָה זָרָה — לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל — כָּשֵׁר.
הָכָא בַּאֲשֵׁרָה דְּמִשָּׁה עָסְקִינַן, דִּכְתוֹתֵי מִיכְתַּת שִׁיעוּרֵיהּ.
דַּיְקָא נָמֵי, דְּקָתָנֵי: דּוּמְיָא דְּעִיר הַנִּדַּחַת. שְׁמַע מִינַּהּ.
נִקְטַם רֹאשׁוֹ. אָמַר רַב הוּנָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא נִקְטַם, אֲבָל נִסְדַּק — כָּשֵׁר.
וְנִסְדַּק כָּשֵׁר? וְהָתַנְיָא: לוּלָב כָּפוּף,

דף לב.

קָווֹץ, סָדוּק, עָקוֹם דּוֹמֶה לְמַגָּל — פָּסוּל. חָרוּת — פָּסוּל. דּוֹמֶה לְחָרוּת — כָּשֵׁר. אָמַר רַב פָּפָּא: דַּעֲבִיד כְּהֵימְנָךְ.
עָקוֹם דּוֹמֶה לְמַגָּל, אָמַר רָבָא: לֹא אָמְרָן אֶלָּא לְפָנָיו, אֲבָל לְאַחֲרָיו — בִּרְיֵיתֵיהּ הוּא.
אָמַר רַב נַחְמָן: לִצְדָדִין — כִּלְפָנָיו דָּמֵי. וְאָמְרִי לַהּ: כִּלְאַחֲרָיו דָּמֵי.
וְאָמַר רָבָא: הַאי לוּלָבָא דְּסָלֵיק בְּחַד הוּצָא — בַּעַל מוּם הוּא, וּפָסוּל.
נִפְרְצוּ עָלָיו כּוּ'. אָמַר רַב פָּפָּא: נִפְרְצוּ — דְּעָבֵיד כִּי חוּפְיָא. נִפְרְדוּ — דְּאִיפְּרוּד אִפְּרוֹדֵי.
בָּעֵי רַב פָּפָּא: נָחְלְקָה הַתְּיוֹמֶת, מַהוּ? תָּא שְׁמַע, דְּאָמַר (רַבִּי יוֹחָנָן) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נִיטְּלָה הַתְּיוֹמֶת — פָּסוּל. מַאי לָאו, הוּא הַדִּין נָחְלְקָה? לָא, נִיטְּלָה שָׁאנֵי, דְּהָא חָסַר לֵיהּ.
אֵיכָּא דְּאָמְרִי: אָמַר (רַבִּי יוֹחָנָן) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: נָחְלְקָה הַתְּיוֹמֶת, נַעֲשָׂה כְּמִי שֶׁנִּיטְּלָה הַתְּיוֹמֶת וּפָסוּל.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר. תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: "כַּפּוֹת תְּמָרִים" — כְּפוֹת, אִם הָיָה פָּרוּד יִכְפְּתֶנּוּ.

אֲמַר לֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: מְמַאי דְּהַאי "כַּפּוֹת תְּמָרִים" דִּלּוּלַבָּא הוּא? אֵימָא חֲרוּתָא! בָּעֵינָא כְּפוֹת וְלֵיכָּא.

וְאֵימָא אוּפְתָּא! "כְּפוֹת" — מִכְּלָל דְּאִיכָּא פָּרוּד, וְהַאי כָּפוּת וְעוֹמֵד לְעוֹלָם.

וְאֵימָא כּוּפְרָא? אָמַר אַבָּיֵי: "דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נוֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שָׁלוֹם" כְּתִיב.

אֲמַר לֵיהּ רָבָא תּוֹסְפָאָה לְרָבִינָא: וְאֵימָא תַּרְתֵּי כַּפֵּי דְתַמְרֵי? "כַּפַּת" כְּתִיב. וְאֵימָא חֲדָא? לְהָהוּא — "כַּף" קָרֵי לֵיהּ.

צִינֵי הַר הַבַּרְזֶל — כְּשֵׁרָה. אָמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְצַד עִיקָּרוֹ שֶׁל זֶה, אֲבָל אֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְצַד עִיקָּרוֹ שֶׁל זֶה — פָּסוּל.

תַּנְיָא נָמֵי הָכִי: צִינֵי הַר הַבַּרְזֶל פְּסוּלָה. וְהָא אֲנַן תְּנַן כְּשֵׁרָה! אֶלָּא שְׁמַע מִינַּהּ כְּאַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ.

דף לב:

וְאִיכָּא דְּרָמֵי לֵיהּ מִירְמֵא: תְּנַן צִינֵי הַר הַבַּרְזֶל — כְּשֵׁר, וְהָתַנְיָא: פְּסוּלָה! אָמַר אַבָּיֵי, לָא קַשְׁיָא: כָּאן — שֶׁרֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְצַד עִיקָּרוֹ שֶׁל זֶה, כָּאן — שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל זֶה מַגִּיעַ לְצַד עִיקָּרוֹ שֶׁל זֶה.

אָמַר רַבִּי מָרִיּוֹן אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, וְאָמְרִי לַהּ תְּנֵי רַבָּה בַּר מָרִי מְשׁוּם רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: שְׁתֵּי תְמָרוֹת יֵשׁ בְּגֵיא בֶּן הִנֹּם, וְעוֹלֶה עָשָׁן מִבֵּינֵיהֶם. וְזֶהוּ שֶׁשָּׁנִינוּ: צִינֵי הַר הַבַּרְזֶל כְּשֵׁרוֹת, וְזוֹ הִיא פִּתְחָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם.

לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שִׁיעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה — שְׁלֹשָׁה, וְלוּלָב — אַרְבָּעָה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לוּלָב יוֹצֵא מִן הַהֲדַס טָפַח.

וְרַבִּי פָּרְנָךְ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁדְּרוֹ שֶׁל לוּלָב צָרִיךְ שֶׁיֵּצֵא מִן הַהֲדַס טָפַח.

תְּנַן: לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ כָּשֵׁר. אֵימָא: וּכְדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ, כָּשֵׁר. מָר כִּדְאִית לֵיהּ, וּמַר כִּדְאִית לֵיהּ.

תָּא שְׁמַע: שִׁיעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה — שְׁלֹשָׁה, וְלוּלָב — אַרְבָּעָה. מַאי לָאו בַּהֲדֵי עִלָּוֵין! לָא, לְבַד מֵעִלָּוֵין.

גּוּפָא: שִׁיעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה — שְׁלֹשָׁה, וְלוּלָב — אַרְבָּעָה. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: בְּאַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים.

אָמַר רָבָא: שְׁרָא לֵיהּ מָרֵיהּ לְרַבִּי טַרְפוֹן. הַשְׁתָּא עֲבוֹת שְׁלֹשָׁה לָא מַשְׁכְּחִינַן, בַּת חֲמִשָּׁה מְבַעְיָא!

כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר: אַמָּה בַּת שִׁשָּׁה טְפָחִים עֲשָׂה אוֹתָהּ בַּת חֲמִשָּׁה, צֵא מֵהֶן שְׁלֹשָׁה לַהֲדַס, וְהַשְּׁאָר לַלּוּלָב. כַּמָּה הָווּ לְהוּ — תְּלָתָא וּתְלָתָא חוּמְשֵׁי.

קַשְׁיָא דִּשְׁמוּאֵל אַדִּשְׁמוּאֵל: הָכָא אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: שִׁיעוּר הֲדַס וַעֲרָבָה — שְׁלִשָּׁה, וְהָתָם אָמַר רַב הוּנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן! לָא דַּק. אֵימַר דְּאָמְרִינַן לָא דַּק לְחוּמְרָא, לְקוּלָּא מִי אָמְרִינַן לָא דַּק?!

כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר: אַמָּה בַּת חֲמִשָּׁה טְפָחִים עֲשֵׂה אוֹתָהּ שִׁשָּׁה. צֵא מֵהֶן שְׁלִשָּׁה לַהֲדַס, וְהַשְׁאָר לַלּוּלָב. כַּמָּה הֲוֵי לְהוּ — תְּרֵי וּפַלְגָא.

סוֹף סוֹף קַשְׁיָא דִּשְׁמוּאֵל אַדִּשְׁמוּאֵל! לָא דַּק, וְהַיְינוּ לְחוּמְרָא לָא דַּק. דְּאָמַר רַב הוּנָא אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן.

מַתְנִי' הֲדַס הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ — פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת — פָּסוּל. נִקְטַם רֹאשׁוֹ, נִפְרְצוּ עָלָיו, אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו מְרוּבּוֹת מֵעָלָיו — פָּסוּל. וְאִם מִיעֲטָן — כָּשֵׁר, וְאֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב.

גְּמ' תְּנוּ רַבָּנַן: "עֲנַף עֵץ עָבוֹת" — שֶׁעֲנָפָיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ. וְאֵי זֶה הוּא? הֱוֵי אוֹמֵר זֶה הֲדַס. וְאֵימָא זַיְתָא! בְּעֵינַן "עָבוֹת", וְלֵיכָּא.

וְאֵימָא דּוּלְבָּא! בְּעֵינַן עֲנָפָיו חוֹפִין אֶת עֵצוֹ, וְלֵיכָּא.

וְאֵימָא הִירְדּוּף! אָמַר אַבָּיֵי: "דְּרָכֶיהָ דַּרְכֵי נוֹעַם", וְלֵיכָּא. רָבָא אָמַר, מֵהָכָא: "הָאֱמֶת וְהַשָּׁלוֹם אֱהָבוּ".

תְּנוּ רַבָּנַן: קְלוּעַ כְּמִין קְלִיעָה וְדוֹמֶה לְשַׁלְשֶׁלֶת, זֶהוּ הֲדַס. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: "עֲנַף עֵץ עָבוֹת" — עֵץ שֶׁטִּבְעוֹ עֵצוֹ וּפִרְיוֹ שָׁוֶה, הֱוֵי אוֹמֵר זֶה הֲדַס.

תָּנָא: עֵץ עָבוֹת — כָּשֵׁר, וְשֶׁאֵינוֹ עָבוֹת — פָּסוּל.

הֵיכִי דָּמֵי עָבוֹת? אָמַר רַב יְהוּדָה: וְהוּא דְּקָיְימִי תְּלָתָא תְּלָתָא טַרְפֵי בְּקִינָּא. רַב כָּהֲנָא אָמַר: אֲפִילּוּ תְּרֵי וְחַד. רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מְהַדַּר אַתְּרֵי וְחַד, הוֹאִיל וּנְפֵיק מִפּוּמֵיהּ דְּרַב כָּהֲנָא.

אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא לְהָהוּא — הֲדַס שׁוֹטֶה קָרֵי לֵיהּ.

תָּנוּ רַבָּנַן: נָשְׂרוּ רוֹב עָלָיו וְנִשְׁתַּיְירוּ בּוֹ מִיעוּט — כָּשֵׁר, וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא עֲבוֹתוֹ קַיֶּימֶת.

הָא גּוּפָא קַשְׁיָא: אָמְרַתְּ נָשְׂרוּ רוֹב עָלָיו כָּשֵׁר, וַהֲדַר תָּנֵי וּבִלְבַד שֶׁתְּהֵא עֲבוֹתוֹ קַיֶּימֶת. כֵּיוָן דְּנָתְרֵי לְהוּ תְּרֵי, עֲבוֹת הֵיכִי מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ?

אָמַר אַבָּיֵי: מַשְׁכַּחְתְּ לַהּ

דף לג.

בְּאַסָּא מִצְרָאָה דְּקָיְימִי שִׁבְעָה שִׁבְעָה בְּחַד קִינָּא, דְּכִי נָתְרֵי אַרְבְּעָה, פָּשׁוּ לְהוּ תְּלָתָא. אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ הַאי אַסָּא מִצְרָאָה כָּשֵׁר לְהוֹשַׁעְנָא.

פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא הוֹאִיל וְאִית לֵיהּ שֵׁם לְוַוי, לָא מִתַּכְשַׁר — קָא מַשְׁמַע לַן. וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! "עֵץ עָבוֹת" אָמַר רַחֲמָנָא, מִכָּל מָקוֹם.

תָּנוּ רַבָּנָן: יָבְשׁוּ רוֹב עָלָיו וְנִשְׁאֲרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה בַּדֵּי עָלִין לַחִין כָּשֵׁר. וְאָמַר רַב חִסְדָּא: וּבְרֹאשׁ כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

נִקְטַם רֹאשׁוֹ. תָּנֵי עוּלָּא בַּר חִינָּנָא: נִקְטַם רֹאשׁוֹ וְעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה — כָּשֵׁר.

בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: נִקְטַם רֹאשׁוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב וְעָלְתָה בּוֹ תְּמָרָה בְּיוֹם טוֹב, מַהוּ? יֵשׁ דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת, אוֹ לֹא?

וְתִפְשׁוֹט לֵיהּ מֵהָא דְּתָנַן: כִּסָּהוּ וְנִתְגַּלָּה — פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת. כִּסָּהוּ הָרוּחַ — חַיָּיב לְכַסּוֹת. וְאָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁחָזַר וְנִתְגַּלָּה, אֲבָל לֹא חָזַר וְנִתְגַּלָּה — פָּטוּר מִלְּכַסּוֹת.

וְהָוֵינַן בָּהּ: כִּי חָזַר וְנִתְגַּלָּה אַמַּאי חַיָּיב לְכַסּוֹת? הוֹאִיל וְאִידְּחִי אִידְּחִי!

וְאָמַר רַב פָּפָּא: זֹאת אוֹמֶרֶת אֵין דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת.

דְּרַב פָּפָּא גּוּפָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ: מִיפְּשָׁטִיט פְּשִׁיט לֵיהּ דְּאֵין דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת — לָא שָׁנָא לְקוּלָּא וְלָא שָׁנָא לְחוּמְרָא, אוֹ דִלְמָא סַפּוֹקֵי מְסַפְּקָא לֵיהּ — לְחוּמְרָא אָמְרִינַן, לְקוּלָּא לָא אָמְרִינַן. תֵּיקוּ.

לֵימָא כְּתַנָּאֵי: עֵבֶר וְלִקְּטָן — פָּסוּל, דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר (בֶּן) צָדוֹק, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. סַבְרוּהָ דְּכוּלֵי עָלְמָא, לוּלָב אֵין צָרִיךְ אֶגֶד. וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר צָרִיךְ אֶגֶד, לָא יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה דִּכְתִיב בָּהּ: "תַּעֲשֶׂה" — וְלֹא מִן הֶעָשׂוּי.

מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּפָסֵיל סָבַר: אָמְרִינַן יֵשׁ דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת, וּמַאן דְּמַכְשֵׁיר סָבַר: לָא אָמְרִינַן יֵשׁ דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת?

לָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא אָמְרִינַן יֵשׁ דְּחוּי אֵצֶל מְצוֹת, וְהָכָא בְּמֵילַף לוּלָב מִסּוּכָּה קָא מִיפַּלְגִי.

מָר סָבַר: יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה, וּמַר סָבַר: לָא יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה.

וְאִיבָּעֵית אֵימָא: אִי סָבִירָא לַן לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, דְּכוּלֵי עָלְמָא יָלְפִינַן לוּלָב מִסּוּכָּה, וְהָכָא בְּלוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד קָא מִיפַּלְגִי, וּבְפָלוּגְתָּא דְּהָנֵי תַּנָּאֵי, דְּתַנְיָא: לוּלָב, בֵּין אָגוּד, בֵּין שֶׁאֵינוֹ אָגוּד — כָּשֵׁר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אָגוּד — כָּשֵׁר, שֶׁאֵינוֹ אָגוּד — פָּסוּל.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? יָלֵיף "לְקִיחָה" "לְקִיחָה" מֵאֲגוּדַּת אֶזּוֹב. כְּתִיב הָכָא: "וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן", וּכְתִיב הָתָם: "וּלְקַחְתֶּם אֲגוּדַּת אֵזוֹב". מָה לְהַלָּן — אֲגוּדָּה, אַף כָּאן — אֲגוּדָּה. וְרַבָּנַן לֵית לְהוּ "לְקִיחָה" "לְקִיחָה".

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: לוּלָב מִצְוָה לְאוֹגְדוֹ, וְאִם לֹא אֲגָדוֹ כָּשֵׁר. מַנִּי? אִי רַבִּי יְהוּדָה, כִּי לֹא אֲגָדוֹ אַמַּאי כָּשֵׁר? אִי רַבָּנַן, מַאי מִצְוָה קָא עָבֵיד? לְעוֹלָם רַבָּנַן, וּמִצְוָה מִשּׁוּם "זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ".

אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו מְרוּבִּין. אָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה, רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל אָמָרוֹ, וְהַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — כָּשֵׁר.

אָמַר לֵיהּ רָבָא:

דף לג:

שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָוֵי מְנוּמָּר, וּפְסוּל.

אֶלָּא, אִי אִתְּמַר הָכִי אִתְּמַר: אוֹ שֶׁהָיוּ עֲנָבָיו מְרוּבִּין מֵעָלָיו — פָּסוּל. אָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל אָמָרוֹ, וְהַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא עֲנָבָיו שְׁחוֹרוֹת. אֲבָל עֲנָבָיו יְרוּקוֹת — מֵינֵי דַּהֲדַס הוּא, וְכָשֵׁר.

אָמַר רַב פָּפָּא: אֲדוּמּוֹת כִּשְׁחוֹרוֹת דְּמָיְין, דְּאָמַר רַבִּי חֲנִינָא: הַאי דָּם שְׁחוֹר — אָדוֹם הוּא, אֶלָּא שֶׁלָּקָה.

אִם מִיעֲטָן — כָּשֵׁר. דְּמַעֲטִינְהוּ אִימַּת? אִילֵּימָא מִקַּמֵּיהּ דְּלֹאגְּדֵיהּ — פְּשִׁיטָא! אֶלָּא לְבָתַר דְּלֹאגְּדֵיהּ — דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הוּא! תִּפְשׁוֹט מִינַּהּ: דְּחוּי מֵעִיקָּרָא — לָא הָוֵי דְּחוּי!

לְעוֹלָם בָּתַר דְּאַגְּדֵיהּ, וְקָסָבַר: אֶגֶד הַזְמָנָה בְּעָלְמָא הוּא, וְהַזְמָנָה בְּעָלְמָא — לָאו כְּלוּם הוּא.

וְאֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב. הָא עָבַר וְלִקְטָן מַאי? כָּשֵׁר. דְּאַשְׁחוּר אִימַּת? אִילֵּימָא דְּאַשְׁחוּר מֵאָתְמוֹל — דְּחוּי מֵעִיקָּרָא הוּא. תִּפְשׁוֹט מִינַּהּ דְּחוּי מֵעִיקָּרָא דְּלָא הָוֵי דְּחוּי!

אֶלָּא לָאו, דְּאַשְׁחוּר בְּיוֹם טוֹב, נִרְאֶה וְנִדְחֶה הוּא. שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ: נִרְאֶה וְנִדְחֶה — חוֹזֵר וְנִרְאֶה!

לָא, לְעוֹלָם דְּאַשְׁחוּר מֵעִיקָּרָא, דְּחוּי מֵעִיקָּרָא דְּלָא הָוֵי דְּחוּי תִּפְשׁוֹט מִינַּהּ, אֲבָל נִרְאֶה וְנִדְחֶה חוֹזֵר וְנִרְאֶה, לָא תִּפְשׁוֹט.

תָּנוּ רַבָּנַן: אֵין מְמַעֲטִין בְּיוֹם טוֹב. מִשּׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ: מְמַעֲטִין. וְהָא קָא מְתַקֵּן מָנָא בְּיוֹם טוֹב!

אָמַר רַב אַשֵׁי: כְּגוֹן שֶׁלִּקְטָן לַאֲכִילָה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן סָבַר לַהּ כַּאֲבוּהּ, דְּאָמַר: דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּין — מוּתָּר.

וְהָא אַבָּיֵי וְרָבָא דְּאָמְרִי תַּרְוַיְיהוּ: מוֹדָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בִּ"פְּסִיק רֵישֵׁיהּ וְלָא יָמוּת"!

הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן — דְּאִית לֵיהּ הוֹשַׁעְנָא אַחֲרִיתִי.

תָּנוּ רַבָּנַן: הוּתַּר אֲגֻדּוֹ בְּיוֹם טוֹב — אוֹגְדוֹ כַּאֲגוּדָּה שֶׁל יָרָק. וְאַמַּאי? לֵיעָנְבֵיהּ מֵיעָנַב! הָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: עֲנִיבָה — קְשִׁירָה מְעַלַּיְיתָא הִיא.

אִי רַבִּי יְהוּדָה, אֶגֶד מְעַלְּיֶיתָא בָּעֵי! הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

מַתְנִי׳ עֲרָבָה גְּזוּלָה וִיבֵשָׁה — פְּסוּלָה. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת — פְּסוּלָה. נִקְטַם רֹאשָׁהּ, נִפְרְצוּ עֶלֶיהָ, וְהַצַּפְצָפָה — פְּסוּלָה. כְּמוּשָׁה, וְשֶׁנִּשְׁרוּ מִקְצָת עֶלֶיהָ, וְשֶׁל בַּעַל — כְּשֵׁרָה.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: ״עַרְבֵי נַחַל״ — הַגְּדֵילִין עַל הַנַּחַל. דָּבָר אַחֵר: ״עַרְבֵי נַחַל״, שֶׁעָלָה שְׁלֹהֹ מָשׁוּךְ כְּנַחַל.

תַּנְיָא אִידַּךְ: ״עַרְבֵי נַחַל״, אֵין לִי אֶלָּא עַרְבֵי נַחַל. שֶׁל בַּעַל וְשֶׁל הָרִים מִנַּיִן — תַּלְמוּד לוֹמַר: ״עַרְבֵי נַחַל״ מִכָּל מָקוֹם.

דף לד.

אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: ״עַרְבֵי״ — שְׁתַּיִם. אַחַת לַלּוּלָב, וְאַחַת לַמִּקְדָּשׁ.

וְרַבָּנַן, לַמִּקְדָּשׁ מְנָא לְהוּ? הִלְכְתָא גְּמִירִי לְהוּ. דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

תְּנוּ רַבָּנַן: ״עַרְבֵי נַחַל״ — הַגְּדֵילוֹת עַל הַנַּחַל, פָּרָט לְצַפְצָפָה הַגְּדֵילָה בֵּין הֶהָרִים. אָמַר רַבִּי זֵירָא, מַאי קְרָאָה: ״קָח עַל מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שָׁמוֹ״.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: וְדִילְמָא פָּרוֹשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ — ״קָח עַל מַיִם רַבִּים״, וּמַאי נִיהוּ — צַפְצָפָה! אִם כֵּן, מַאי ״שָׁמוֹ״? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי אָמַרְתִּי שֶׁיִּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי כְּ״קָח עַל מַיִם רַבִּים״, וּמַאי נִיהוּ — עֲרָבָה, וְהֵן שָׁמוּ עַצְמָן כְּצַפְצָפָה שֶׁבֶּהָרִים.

אֵיכָא דְּמַתְנֵי לַהּ לְהַאי קְרָא אַמַּתְנִיתָא: ״קָח עַל מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שְׁמוֹ״. מַתְקֵיף לַהּ רַבִּי זֵירָא: וְדִילְמָא פָּרוֹשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ ״קָח עַל מַיִם רַבִּים״, מַאי נִיהוּ — צַפְצָפָה! אִם כֵּן — מַאי ״שָׁמוֹ״? אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ: אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: אֲנִי אָמַרְתִּי שֶׁיִּהוּ יִשְׂרָאֵל לְפָנַי כְּ״קָח עַל מַיִם רַבִּים״, וּמַאי נִיהוּ — עֲרָבָה, וְהֵן שָׁמוּ עַצְמָן כְּצַפְצָפָה שֶׁבֶּהָרִים.

תְּנוּ רַבָּנַן: אֵי זֶהוּ עֲרָבָה וְאֵיזֶהוּ צַפְצָפָה? עֲרָבָה, קָנֶה שֶׁלֹּהֹ אָדוֹם, וְעָלֶה שֶׁלֹּהֹ מָשׁוּךְ וּפִיהָ חָלָק. צַפְצָפָה, קָנֶה שֶׁלֹּהֹ לָבָן, וְעָלֶה שֶׁלֹּהֹ עָגוֹל וּפִיהָ דּוֹמֶה לְמַגָּל. וְהָא תַּנְיָא: דּוֹמֶה לְמַגָּל כָּשֵׁר, דּוֹמֶה לְמַסָּר — פָּסוּל! אָמַר אַבָּיֵי: כִּי תַּנְיָא הָהִיא, בְּחִילְפָא גִּילָא.

אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמַע מִינַּהּ הַאי חִילְפָא גִּילָא — כָּשֵׁר לְהוֹשַׁעְנָא. פְּשִׁיטָא! מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וְאִית לֵיהּ שֵׁם לְוַוי לָא נִתְכְּשַׁר, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! ״עַרְבֵי נַחַל״ אָמַר רַחֲמָנָא, מִכָּל מָקוֹם.

אָמַר רַב חִסְדָּא: הָנֵי תִּלְתָּא מִילֵּי אִשְׁתַּנִּי שְׁמַיְיהוּ מִכִּי חֲרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ: חֲלַפְתָּא — עֲרַבְתָּא, עֲרַבְתָּא — חֲלַפְתָּא. מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְלוּלָב.

שִׁיפּוּרָא — חֲצוֹצַרְתָּא, חֲצוֹצַרְתָּא — שִׁיפּוּרָא. מַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְשׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה.
פָּתוּרְתָּא — פָּתוּרָא, פָּתוּרָא — פָּתוּרְתָּא. לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמִקָּח וּמִמְכָּר.
אָמַר אַבָּיֵי, אַף אֲנִי אוֹמֵר: בֵּי כָּסֵי — הוּבְלִילָא, הוּבְלִילָא — בֵּי כָּסֵי.
לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמַחַט הַנִּמְצָא בְּעוֹבִי בֵּית הַכּוֹסוֹת.
אָמַר רָבָא בַּר יוֹסֵף, אַף אֲנִי אוֹמֵר: בָּבֶל — בּוֹרְסִיף, בּוֹרְסִיף — בָּבֶל. לְמַאי

דף לד:

נָפְקָא מִינַּהּ? לְגִיטֵּי נָשִׁים.

מַתְנִי' רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה הֲדַסִּים וּשְׁתֵּי עֲרָבוֹת, לוּלָב אֶחָד, וְאֶתְרוֹג אֶחָד. אֲפִילּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִים, וְאֶחָד אֵינוֹ קָטוּם. רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: אֲפִילּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁלּוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד — כָּךְ הֲדַס אֶחָד וַעֲרָבָה אַחַת.

גְּמָ' תַּנְיָא, רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: "פְּרִי עֵץ הָדָר" — אֶחָד. "כַּפֹּת תְּמָרִים" — אֶחָד. "עֲנַף עֵץ עָבוֹת" — שְׁלֹשָׁה. "עַרְבֵי נַחַל" — שְׁתַּיִם. וַאֲפִילּוּ שְׁנַיִם קְטוּמִים, וְאֶחָד שֶׁאֵינוֹ קָטוּם.
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה, וַאֲפִילּוּ שְׁלָשְׁתָּן קְטוּמִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁלּוּלָב אֶחָד וְאֶתְרוֹג אֶחָד, כָּךְ הֲדַס אֶחָד וַעֲרָבָה אַחַת.
אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: יָכוֹל יְהֵא אֶתְרוֹג עִמָּהֶן בַּאֲגוּדָּה אַחַת? אָמַרְתָּ, וְכִי נֶאֱמַר "פְּרִי עֵץ הָדָר וְכַפֹּת תְּמָרִים"? וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "כַּפֹּת"! וּמִנַּיִן שֶׁמִּעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּלְקַחְתֶּם" — שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה תְּמָה.
וְרַבִּי יִשְׁמָעֵאל, מָה נַפְשֵׁךְ? אִי שְׁלֵימִין בָּעֵי — לִיבְעֵי נְמֵי כּוּלְּהוּ, אִי לָא בָּעֵי שְׁלֵימִין — אֲפִילּוּ חַד נְמֵי לָא! אָמַר בֵּירָאָה אָמַר רַבִּי אַמִּי: חָזַר בּוֹ רַבִּי יִשְׁמָעֵאל.
אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: הֲלָכָה כְּרַבִּי טַרְפוֹן. וְאָזְדָּא שְׁמוּאֵל לְטַעְמֵיהּ, דַּאֲמַר לְהוּ שְׁמוּאֵל לְהָנְהוּ דְּמִזַּבְנֵי אַסָּא: אַשָּׁוו וְזַבִּינוּ, וְאִי לָא — דְּרֵישְׁנָא לְכוּ כְּרַבִּי טַרְפוֹן.
מַאי טַעְמָא? אִילֵימָא מִשּׁוּם דְּמֵיקֵל — וְלִידְרוֹשׁ לְהוּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא דְּמֵיקֵל טְפֵי! תְּלָתָא קְטִימֵי שְׁכִיחִי, חַד וְלָא קָטִים לָא שְׁכִיחַ.

מַתְנִי' אֶתְרוֹג הַגָּזוּל וְהַיָּבֵשׁ — פָּסוּל. שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת — פָּסוּל. שֶׁל עָרְלָה — פָּסוּל. שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה — פָּסוּל. שֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל — כָּשֵׁר. שֶׁל דְּמַאי — בֵּית שַׁמַּאי פּוֹסְלִין, וּבֵית הִלֵּל מַכְשִׁירִין. שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלַיִם — לֹא יִטּוֹל, וְאִם נָטַל — כָּשֵׁר.
עָלְתָה חֲזָזִית עַל רוּבּוֹ, נִטְלָה פִּטְמָתוֹ, נִקְלַף, נִסְדַּק, נִיקַּב וְחִסַּר כָּל שֶׁהוּא — פָּסוּל. עָלְתָה חֲזָזִית עַל מִיעוּטוֹ, נִטַּל עוּקְצוֹ, נִיקַּב וְלֹא חִסַּר כָּל שֶׁהוּא — כָּשֵׁר. אֶתְרוֹג הַכּוּשִׁי — פָּסוּל,

וְהַיְרוֹק כְּכַרְתֵּי — רַבִּי מֵאִיר מַכְשִׁיר וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹסֵל. שִׁיעוּר אֶתְרוֹג הַקָּטָן, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כֶּאֱגוֹז, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר כְּבֵיצָה. וּבַגָּדוֹל — כְּדֵי שֶׁיֹּאחַז שְׁנַיִם בְּיָדוֹ. דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה, וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֶפִילּוּ אֶחָד בִּשְׁתֵּי יָדָיו.

דף לה.

גְּמָ' תָּנוּ רַבָּנַן: "פְּרִי עֵץ הָדָר", עֵץ שֶׁטַּעַם עֵצוֹ וּפִרְיוֹ שָׁוֶה — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה אֶתְרוֹג.
וְאֵימָא פִּלְפְּלִין; כִּדְתַנְיָא, הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר "וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ", אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֵץ מַאֲכָל? מָה תַּלְמוּד לוֹמַר "עֵץ מַאֲכָל", עֵץ שֶׁטַּעַם עֵצוֹ וּפִרְיוֹ שָׁוֶה — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה פִּלְפְּלִין. לְלַמֶּדְךָ שֶׁהַפִּלְפְּלִין חַיָּיבִין בָּעָרְלָה. וְאֵין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל חֲסֵרָה כְּלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר: "לֹא תֶחְסַר כֹּל בָּהּ".
הָתָם מִשּׁוּם דְּלָא אֶפְשָׁר, הֵיכִי נַעֲבֵיד? נְנַקּוֹט חֲדָא — לָא מִינַּכְרָא לְקִיחָתֵהּ. נְנַקּוֹט תְּרֵי אוֹ תְלָתָא — (אֶחָד) אָמַר רַחֲמָנָא, וְלֹא שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פֵּירוֹת, הִלְכָךְ לָא אֶפְשָׁר.
רַבִּי אוֹמֵר: אַל תִּקְרֵי "הָדָר", אֶלָּא "הַדִּיר". מָה דִּיר זֶה יֵשׁ בּוֹ גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין — הָכִי נָמֵי יֵשׁ בּוֹ גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, תְּמִימִים וּבַעֲלֵי מוּמִין. אַטּוּ שְׁאָר פֵּירוֹת לֵית בְּהוּ גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, תְּמִימִין וּבַעֲלֵי מוּמִין?! אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: עַד שֶׁבָּאִין קְטַנִּים, עֲדַיִין גְּדוֹלִים קַיָּימִים.
רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר: אַל תִּקְרֵי "הָדָר", אֶלָּא "הַדָּר" — דָּבָר שֶׁדָּר בְּאֵילָנוֹ מִשָּׁנָה לְשָׁנָה. בֵּן עַזַּאי אוֹמֵר: אַל תִּקְרֵי "הָדָר", אֶלָּא "אִידּוֹר", שֶׁכֵּן בְּלָשׁוֹן יְוָונִי קוֹרִין לְמַיִם אִידּוֹר, וְאֵיזוֹ הִיא שֶׁגָּדֵל עַל כָּל מַיִם — הֱוֵי אוֹמֵר זֶה אֶתְרוֹג.
שֶׁל אֲשֵׁרָה וְשֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת — פָּסוּל. מַאי טַעְמָא? כֵּיוָן דִּלְשֻׁרְפָה קָאֵי — כַּתּוֹתֵי מִיכַּתַּת שִׁיעוּרֵיהּ.
וְשֶׁל עָרְלָה פָּסוּל. מַאי טַעְמָא? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי חִייָא בַּר אָבִין וְרַבִּי אַסִּי. חַד אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה, וְחַד אָמַר: לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן.
קָא סָלְקָא דַּעְתֵּיהּ מַאן דְּאָמַר הֶיתֵּר אֲכִילָה לָא בָּעֵי דִּין מָמוֹן, וּמַאן דְּאָמַר דִּין מָמוֹן לָא בָּעֵי הֶיתֵּר אֲכִילָה. תְּנַן: שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה — פְּסוּלָה, בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה — שַׁפִּיר. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן — אַמַּאי? הֲרֵי מַסִּיקָהּ תַּחַת תַּבְשִׁילוֹ!
אֶלָּא: בְּהֶיתֵּר אֲכִילָה כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּבָעֵינַן, כִּי פְּלִיגִי בְּדִין מָמוֹן. מָר סָבַר: הֶיתֵּר אֲכִילָה בָּעֵינַן, דִּין מָמוֹן לָא בָּעֵינַן, וּמָר סָבַר: דִּין מָמוֹן נָמֵי בָּעֵינַן. מַאי בֵּינַיְיהוּ?

אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. אַלְיבָּא דְּרַבִּי מֵאִיר, לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה — הָרֵי יֵשׁ בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה, לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן — מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מָמוֹן גָּבוֹהַּ הוּא.

תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי אַסִּי דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן. דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי: אֶתְרוֹג שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. תִּסְתַּיֵּים.

גּוּפָא. אָמַר רַבִּי אַסִּי: אֶתְרוֹג שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. לְדִבְרֵי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב. מַצָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — אֵין אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — אָדָם יוֹצֵא בָּהּ יְדֵי חוֹבָתוֹ בַּפֶּסַח. עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, לְדִבְרֵי רַבִּי מֵאִיר — פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, לְדִבְרֵי חֲכָמִים — חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה.

מַתְקִיף לַהּ רַב פָּפָּא: בִּשְׁלָמָא עִיסָּה, כְּתִיב: "רֵאשִׁית עֲרִיסוֹתֵיכֶם". אֶתְרוֹג נָמֵי — כְּתִיב: "לָכֶם", מִשֶּׁלָּכֶם. אֶלָּא מַצָּה, מִי כְּתִיב "מַצּוֹתֵיכֶם"? אָמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל, וְאִיתֵּימָא רַב יִימַר בַּר שֶׁלֶמְיָא: אָתְיָא "לֶחֶם" "לֶחֶם". כְּתִיב הָכָא "לֶחֶם עוֹנִי", וּכְתִיב הָתָם

דף לה:

"וְהָיָה בַּאֲכָלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ". מָה לְהַלָּן — מִשֶּׁלָּכֶם וְלֹא מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר, אַף כָּאן — מִשֶּׁלָּכֶם וְלֹא מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר.

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: עִיסָּה שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: חַיֶּיבֶת בַּחַלָּה. לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ? הֵיא הִיא!

אֶלָּא: מִדְּבָהָא פְּלִיגִי — בְּהָא נָמֵי פְּלִיגִי, אוֹ דִלְמָא: שָׁאנֵי עִיסָּה, דְּאָמַר קְרָא "עֲרִיסוֹתֵיכֶם" "עֲרִיסוֹתֵיכֶם" תְּרֵי זִימְנֵי.

שֶׁל תְּרוּמָה טְמֵאָה פְּסוּלָה. דְּלֵית בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה.

וְשֶׁל תְּרוּמָה טְהוֹרָה לֹא יִטּוֹל. פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי, חַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁירָהּ, וְחַד אָמַר: מִפְּנֵי שֶׁמַּפְסִידָהּ.

מַאי בֵּינַיְיהוּ? כְּגוֹן שֶׁקְּרָא עָלֶיהָ שֵׁם חוּץ מִקְּלִיפָּתָהּ חִיצוֹנָה. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁירָהּ — אִיכָּא. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּפְסִידָהּ — לֵיכָּא.

וְאִם נָטַל כְּשֵׁרָה. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה — הָרֵי יֵשׁ בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה, לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן — הָרֵי יֵשׁ בָּהּ דִּין מָמוֹן.

וְשֶׁל דְּמַאי. מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּבֵית הִלֵּל — כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְהוּ לְנִכְסֵיהּ וְהָוֵי עָנִי וַחֲזֵי לֵיהּ, הַשְׁתָּא נָמֵי "לָכֶם" קְרִינָא בֵּיהּ. דִּתְנַן: מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאֶת אַכְסַנְיָא דְּמַאי.

וּבֵית שַׁמַּאי, עָנִי לָא אָכֵיל דְּמַאי, דִּתְנַן: (אין) מַאֲכִילִין הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאֶת הָאַכְסָנָאִים דְּמַאי, וְאָמַר רַב הוּנָא: תָּנָא, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: אֵין מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים וְאֶת הָאַכְסָנָאִים דְּמַאי, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאֶת הָאַכְסָנָאִים דְּמַאי.

שֶׁל מַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁבִּירוּשָׁלַיִם. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּכְשִׁירָהּ — הֲרֵי מַכְשִׁירָהּ, לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁמַּפְסִידָהּ — הֲרֵי מַפְסִידָהּ.

וְאִם נָטַל — כְּשֵׁרָה. לְמַאן דְּאָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ הֶיתֵּר אֲכִילָה — דִּבְרֵי הַכֹּל. לְמַאן דְּאָמַר לְפִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין מָמוֹן — הָא מַנִּי רַבָּנַן הִיא.

עַלְתָּה חֲזָזִית. אָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה רַבִּינוּ הַגָּדוֹל אֲמָרוֹ, הַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — כָּשֵׁר. אָמַר לֵיהּ רָבָא: אַדְרַבָּה, בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת הָוֶה לֵיהּ כְּמָנוּמָר, וּפָסוּל.

אֶלָּא: אִי אִתְּמַר אַסִּיפָא אִתְּמַר. עַל מִיעוּטוֹ — כָּשֵׁר. אָמַר רַב חִסְדָּא: דָּבָר זֶה רַבִּינוּ הַגָּדוֹל אֲמָרוֹ, וְהַמָּקוֹם יִהְיֶה בְּעֶזְרוֹ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲבָל בִּשְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת — הָוֶה לֵיהּ כְּמָנוּמָר, וּפָסוּל. אָמַר רָבָא: וְעַל חוֹטְמוֹ — וַאֲפִילּוּ בְּמַשֶּׁהוּ נָמֵי פָּסוּל.

נִטְלָה פִּטְמָתוֹ. תָּנָא רַבִּי יִצְחָק בֶּן אֶלְעָזָר: נִטְלָה בּוּכְנָתוֹ.

נִקְלַף. אָמַר רָבָא: הַאי אֶתְרוֹגָא דְּאַגְלֵיד כַּאֲהִינָא סוּמָקָא — כְּשֵׁרָה. וְהָא אֲנַן תְּנַן: נִקְלַף — פָּסוּל! לָא קַשְׁיָא,

דף לו.

הָא בְּכוּלָּהּ, הָא בְּמִקְצָתָהּ.

נִסְדַּק, נִיקַּב. תָּנֵי עוּלָּא בַּר חָנִינָא: נִיקַּב נָקֵב מְפוּלָּשׁ — בְּמַשֶּׁהוּ, וְשֶׁאֵינוֹ מְפוּלָּשׁ — בְּכְאִיסָּר.

בָּעֵי רָבָא: נוֹלְדוּ בָּאֶתְרוֹג סִימָנֵי טְרֵפָה, מַהוּ? מַאי קָמִיבַּעְיָא לֵיהּ? אִי נִקְלַף — תְּנֵינָא! אִי נִסְדַּק — תְּנֵינָא! אִי נִיקַּב — תְּנֵינָא!

כִּי קָא מִיבַּעְיָא לֵיהּ כִּדְעוּלָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רֵיאָה שֶׁנִּשְׁפְּכָה כְּקִיתוֹן — כְּשֵׁרָה. וְאָמַר רָבָא: וְהוּא דְּקָיְימִי סִימְפּוֹנָהָא. הָא לָא קָיְימִי סִימְפּוֹנָהָא — טְרֵפָה. הָכָא מַאי? דִּלְמָא הָתָם הוּא דְּלָא שָׁלֵיט בַּהּ אַוִּירָא, הֲדַר בָּרְיָא, אֲבָל הָכָא דְּשָׁלֵיט בַּהּ אַוִּירָא — סָרוֹחֵי מַסְרְחָא, אוֹ דִּלְמָא לָא שְׁנָא?

תָּא שְׁמַע: אֶתְרוֹג תְּפוּחַ סָרוּחַ, כָּבוּשׁ, שָׁלוּק, כּוּשִׁי, לָבָן, וּמְנוּמָּר — פָּסוּל. אֶתְרוֹג כְּכַדּוּר — פָּסוּל, וְיֵשׁ אוֹמְרִים: אַף הַתְּיוֹם. אֶתְרוֹג הַבּוֹסֶר — רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵל, וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. גִּדְּלוֹ בְּדַפּוּס וַעֲשָׂאוֹ כְּמִין בְּרִיָּה אַחֶרֶת — פָּסוּל.

קָתָנֵי מִיהַת תְּפוּחַ סָרוּחַ, מַאי לָאו: תְּפוּחַ מִבַּחוּץ, וְסָרוּחַ מִבִּפְנִים! לָא, אִידִי וְאִידִי מִבַּחוּץ, וְלָא קַשְׁיָא: הָא דִּתְפַח אַף עַל גַּב דְּלָא סָרַח, הָא דִּסְרַח אַף עַל גַּב דְּלָא תְּפַח.

אָמַר מָר: אֶתְרוֹג כּוּשִׁי — פָּסוּל. וְהָתַנְיָא: כּוּשִׁי כָּשֵׁר, דּוֹמֶה לְכוּשִׁי — פָּסוּל! אָמַר אַבָּיֵי: כִּי תְּנַן נָמֵי מַתְנִיתִין, דּוֹמֶה לְכוּשִׁי תְּנַן. רָבָא אָמַר: לָא קַשְׁיָא הָא לַן, וְהָא לְהוּ.

אֶתְרוֹג הַבּוֹסֵר — רַבִּי עֲקִיבָא פּוֹסֵל וַחֲכָמִים מַכְשִׁירִין. אָמַר רַבָּה: רַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רַבִּי עֲקִיבָא — הָא דַּאֲמַרַן. רַבִּי שִׁמְעוֹן מַאי הִיא — (דְּתַנְיָא:) רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר אֶת הָאֶתְרוֹגִים בְּקוֹטְנָן.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי: דִּלְמָא לָא הִיא, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי עֲקִיבָא הָכָא, דְּבָעֵינַן "הָדָר" וְלֵיכָּא, אֲבָל הָתָם — כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ.

אִי נָמֵי, עַד כָּאן לָא קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן הָתָם, אֶלָּא דִּכְתִיב: "עֵשֶׂר תְּעַשֵּׂר אֵת כָּל תְּבוּאַת זַרְעֶךָ", כְּדֶרֶךְ שֶׁבְּנֵי אָדָם מוֹצִיאִין לְזָרִיעָה. אֲבָל הָכָא, כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ.

דף לו:

וְתוּ לָא מִידֵּי.

גִּדְּלוֹ בְּדָפוּס וַעֲשָׂאוֹ כְּמִין בְּרִיָּה אַחֶרֶת — פָּסוּל. אָמַר רָבָא: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא כְּמִין בְּרִיָּה אַחֶרֶת, אֲבָל כִּבְרִיָּיתוֹ — כָּשֵׁר. פְּשִׁיטָא! כְּמִין בְּרִיָּה אַחֶרֶת (תְּנַן)! לָא צְרִיכָא, דַּעֲבִידָא דְּפֵי דְּפֵי.

אִיתְּמַר אֶתְרוֹג שֶׁנִּקְבוּהוּ עַכְבָּרִים, אָמַר רַב: אֵין זֶה הָדָר. אִינִי? וְהָא רַבִּי חֲנִינָא מְטַבֵּיל בֵּהּ וְנָפֵיק בֵּהּ! וּלְרַבִּי חֲנִינָא קַשְׁיָא מַתְנִיתִין!

בְּשִׁלְמָא מַתְנִיתִין לְרַבִּי חֲנִינָא לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, כָּאן בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי. אֶלָּא לְרַב קַשְׁיָא! אָמַר לְךָ רַב: שָׁאנֵי עַכְבָּרִים דִּמְאִיסִי.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב: זֶה הָדָר, דְּהָא רַבִּי חֲנִינָא מְטַבֵּיל בֵּהּ וְנָפֵיק בֵּהּ. וּלְרַבִּי חֲנִינָא קַשְׁיָא מַתְנִיתִין! לָא קַשְׁיָא: כָּאן בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, כָּאן בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי.

אֶתְרוֹג קָטָן וְכוּ'. אָמַר רַפְרָם בַּר פָּפָּא: כְּמַחְלוֹקֶת כָּאן, כָּךְ מַחְלוֹקֶת בַּאֲבָנִים מְקוּרְזָלוֹת.

דְּתַנְיָא: בְּשַׁבָּת שֶׁלֹּשׁ אֲבָנִים מְקוּרְזָלוֹת מוּתָּר לְהַכְנִיס לְבֵית הַכִּסֵּא, וְכַמָּה שִׁיעוּרָן? רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כֶּאֱגוֹז, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבֵיצָה.

וּבַגְּדוֹל כְּדֵי שֶׁיֹּאחַז כּוּ'. תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַעֲשֶׂה בְּרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁבָּא לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְאֶתְרוֹגוֹ עַל כָּתֵפוֹ! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִשָּׁם רְאָיָה? אַף הֵם אָמְרוּ לוֹ: אֵין זֶה הָדָר.

מַתְנִי' אֵין אוֹגְדִין אֶת הַלּוּלָב אֶלָּא בְּמִינוֹ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֲפִילּוּ (בָּחוּט) בְּמִשְׁיחָה. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ אוֹגְדִין אֶת לוּלְבֵיהֶן בְּגִימוֹנִיּוֹת שֶׁל זָהָב. אָמְרוּ לוֹ: בְּמִינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ מִלְמַטָּה.

גְּמָ׳ אָמַר רָבָא: אֲפִילּוּ בְּסִיב, אֲפִילּוּ בְּעִיקָּרָא דְּדִיקְלָא. וְאָמַר רָבָא: מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה, קָסָבַר: לוּלָב צָרִיךְ אֶגֶד, וְאִי מַיְיתֵי מִינָא אַחֲרִינָא — הָוֵה חַמְשָׁה מִינֵי.

וְאָמַר רָבָא: מְנָא אָמֵינָא לַהּ דְּסִיב וְעִיקָּרָא דְּדִיקְלָא מִינָא דְּלוּלַבָּא הוּא — דְּתַנְיָא: ״בַּסּוּכוֹת תֵּשְׁבוּ״, סוּכָּה שֶׁל כָּל דָּבָר, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין סוּכָּה נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה מִינִים שֶׁבַּלּוּלָב. וְהַדִּין נוֹתֵן: וּמָה לוּלָב שֶׁאֵין נוֹהֵג בַּלֵּילוֹת כְּבַיָּמִים, אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּאַרְבַּעַת מִינִין, סוּכָּה שֶׁנּוֹהֶגֶת בַּלֵּילוֹת כְּבַיָּמִים — אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תְּהֵא אֶלָּא בְּאַרְבַּעַת מִינִין!

אָמְרוּ לוֹ: כָּל דִּין שֶׁאַתָּה דָּן תְּחִלָּתוֹ לְהַחְמִיר וְסוֹפוֹ לְהָקֵל — אֵינוֹ דִּין.

דף לז.

לֹא מָצָא אַרְבַּעַת מִינִין יְהֵא יוֹשֵׁב וּבָטֵל, וְהַתּוֹרָה אָמְרָה: ״בַּסּוּכוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים״ — סוּכָּה שֶׁל כָּל דָּבָר. וְכֵן בְּעֶזְרָא אוֹמֵר: ״צְאוּ הָהָר וְהָבִיאוּ עֲלֵי זַיִת וַעֲלֵי עֵץ שֶׁמֶן וַעֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ עָבוֹת (וַעֲשׂוּ) סוּכוֹת כַּכָּתוּב״!

וְרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: הָנֵי — לְדָפְנוֹת, עֲלֵי הֲדַס וַעֲלֵי תְמָרִים וַעֲלֵי עֵץ עָבוֹת — לְסֶכֶךְ. וּתְנַן: מְסַכְּכִין בִּנְסָרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. אַלְמָא סִיב וְעִיקָּרָא דְּדִיקְלָא מִינָא דְּלוּלַבָּא הוּא, שְׁמַע מִינַּהּ.

וּמִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אַרְבַּעַת מִינִין — אֵין, מִידֵּי אַחֲרִינָא — לָא? וְהָתַנְיָא: סִיכְּכָהּ בִּנְסָרִים שֶׁל אֶרֶז שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן אַרְבָּעָה טְפָחִים — דִּבְרֵי הַכֹּל פְּסוּלָּה. אֵין בָּהֶן אַרְבָּעָה טְפָחִים — רַבִּי מֵאִיר פּוֹסֵל, וְרַבִּי יְהוּדָה מַכְשִׁיר. וּמוֹדֶה רַבִּי מֵאִיר שֶׁאִם יֵשׁ בֵּין נָסָר לְנָסָר כִּמְלֹא נָסָר — שֶׁמַּנִּיחַ פְּסָל בֵּינֵיהֶן, וּכְשֵׁירָה!

מַאי ״אֶרֶז״ — הֲדַס, כִּדְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא. דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, אָמְרִי בֵּי רַב: עֲשָׂרָה מִינֵי אֲרָזִים הֵן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֶתֵּן בַּמִּדְבָּר אֶרֶז שִׁטָּה וַהֲדַס וְגוֹ׳״.

רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אֲפִילּוּ בְּמִשִּׁיחָה כּוּ׳. תָּנְיָא אָמַר רַבִּי מֵאִיר: מַעֲשֶׂה בְּיַקִּירֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁהָיוּ אוֹגְדִין אֶת לוּלְבֵיהֶן בְּגִימוֹנִיּוֹת שֶׁל זָהָב. אָמְרוּ לוֹ: מִשָּׁם רְאָיָה?! בְּמִינוֹ הָיוּ אוֹגְדִין אוֹתוֹ מִלְמַטָּה.

אָמַר לְהוּ רַבָּה לְהָנָהוּ מָגַדְלֵי הוֹשַׁעְנָא דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא: כִּי גָּדְלִיתוּ הוֹשַׁעְנָא דְּבֵי רֵישׁ גָּלוּתָא, שַׁיְירוּ בֵּיהּ בֵּית יָד — כִּי הֵיכִי דְּלָא תֶּיהֱוֵי חֲצִיצָה.

רָבָא אָמַר: כָּל לְנָאוֹתוֹ — אֵינוֹ חוֹצֵץ. וְאָמַר רַבָּה: לָא לִינְקוֹט אִינִישׁ הוֹשַׁעְנָא בְּסוּדָרָא, דְּבָעֵינָא לְקִיחָה תַּמָּה וְלֵיכָּא. וְרָבָא אָמַר: לְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁמָהּ לְקִיחָה.

אָמַר רָבָא: מָנָא אָמֵינָא לַהּ דִּלְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר שְׁמָהּ לְקִיחָה, דִּתְנַן: אֱזוֹב קָצָר — מְסַפְּקוֹ בְּחוּט וּבְכוּשׁ, וְטוֹבֵל וּמַעֲלֶה וְאוֹחֵז בָּאֱזוֹב וּמַזֶּה. אַמַּאי — "וְלָקַח" "וְטָבַל" אָמַר רַחֲמָנָא! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: לְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁמָהּ לְקִיחָה.

מְמַאי? דִּלְמָא שָׁאנֵי הָתָם, כֵּיוָן דְּחַבְּרֵיהּ — כְּגוּפֵיהּ דָּמֵי. אֶלָּא מֵהָכָא: נָפַל מִשְׁפּוֹפֶרֶת לַשּׁוֹקֶת — פָּסוּל.

דף לז:

הָא הִפִּילוֹ הוּא — כָּשֵׁר. אַמַּאי? "וְלָקְחוּ" "וְנָתַן" אָמַר רַחֲמָנָא! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ: לְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁמָהּ לְקִיחָה.

וְאָמַר רַבָּה: לָא לִדּוֹךְ אִינִישׁ לוּלַבָּא בְּהוֹשַׁעְנָא, דִּדְלְמָא נָתְרֵי טַרְפֵּי וְהָוֵי חֲצִיצָה. וְרָבָא אָמַר: מִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

וְאָמַר רַבָּה: לָא לִיגּוֹז אִינִישׁ לוּלַבָּא בְּהוֹשַׁעְנָא, דִּמְשְׁתַּיְירִי הוּצָא וְהָוֵי חֲצִיצָה. וְרָבָא אָמַר: מִין בְּמִינוֹ אֵינוֹ חוֹצֵץ.

וְאָמַר רַבָּה: הֲדַס שֶׁל מִצְוָה — אָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ, אֲתְרוֹג שֶׁל מִצְוָה — מוּתָּר לְהָרִיחַ בּוֹ. מַאי טַעְמָא? הֲדַס דִּלְרֵיחָא קָאֵי, כִּי אַקְצֵייֵיהּ — מֵרֵיחָא אַקְצֵייֵיהּ. אֲתְרוֹג דִּלְאָכְלָה קָאֵי כִּי אַקְצֵייֵיהּ — מֵאֲכִילָה אַקְצֵייֵיהּ.

וְאָמַר רַבָּה: הֲדַס בְּמְחוּבָּר — מוּתָּר לְהָרִיחַ בּוֹ, אֲתְרוֹג בְּמְחוּבָּר — אָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ. מַאי טַעְמָא? הֲדַס דִּלְהָרִיחַ קָאֵי, אִי שָׁרֵית לֵיהּ — לָא אָתֵי לְמִגְזְייֵיהּ. אֲתְרוֹג, דִּלְאָכְלָה קָאֵי, אִי שָׁרֵית לֵיהּ — אָתֵי לְמִגְזְייֵיהּ.

וְאָמַר רַבָּה: לוּלָב — בְּיָמִין, וְאֶתְרוֹג — בִּשְׂמֹאל. מַאי טַעְמָא? הָנֵי תְּלָתָא מִצְוֹת, וְהַאי חָדָא מִצְוָה. אָמַר לֵיהּ רַבִּי יִרְמְיָה לְרַבִּי זְרִיקָא: מַאי טַעַם לָא מָבָרְכִינַן אֶלָּא "עַל נְטִילַת לוּלָב" — הוֹאִיל וְגַבּוֹהַּ מִכּוּלָּן. וְלַגְּבוֹהַּ לֵיהּ לְאֶתְרוֹג וּלְבָרֵיךְ! אָמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וּבְמִינוֹ גָּבוֹהַּ מִכּוּלָּן.

מַתְנִי' וְהֵיכָן הָיוּ מְנַעְנְעִין? בְּ"הוֹדוּ לַה'" תְּחִילָּה וְסוֹף, וּבְ"אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא" — דִּבְרֵי בֵּית הִלֵּל. וּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין: אַף בְּ"אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא". אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: צוֹפָּה הָיִיתִי בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, שֶׁכָּל הָעָם הָיוּ מְנַעְנְעִין אֶת לוּלְבֵיהֶן, וְהֵם לֹא נָעְנְעוּ אֶלָּא בְּ"אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא".

גְּמָ' נִעְנוּעַ מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ? הָתָם קָאֵי: כָּל לוּלָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּדֵי לְנַעְנֵעַ בּוֹ — כָּשֵׁר, וְקָאָמַר: הֵיכָן מְנַעְנְעִין.

תְּנַן הָתָם: שְׁתֵּי הַלֶּחֶם וּשְׁנֵי כִּבְשֵׂי עֲצֶרֶת כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מַנִּיחַ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם עַל גַּבֵּי שְׁנֵי הַכְּבָשִׂין, וּמַנִּיחַ יָדוֹ תַּחְתֵּיהֶן, וּמֵנִיף וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד. שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲשֶׁר הוּנַף וַאֲשֶׁר הוּרָם״.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מוֹלִיךְ וּמֵבִיא לְמִי שֶׁהָאַרְבַּע רוּחוֹת שֶׁלּוֹ, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד לְמִי שֶׁהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ שֶׁלּוֹ. בְּמַעְרְבָא מַתְנוּ הָכִי: אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר עוּקְבָא אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: מוֹלִיךְ וּמֵבִיא כְּדֵי לַעֲצוֹר רוּחוֹת רָעוֹת, מַעֲלֶה וּמוֹרִיד כְּדֵי לַעֲצוֹר טְלָלִים רָעִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר אָבִין וְאִיתֵּימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר זְבִידָא: זֹאת אוֹמֶרֶת

דף לח.

שִׁירֵי מִצְוָה מְעַכְּבִין אֶת הַפּוּרְעָנוּת. שֶׁהֲרֵי תְּנוּפָה שִׁירֵי מִצְוָה הִיא — וְעוֹצֶרֶת רוּחוֹת וּטְלָלִים רָעִים. וְאָמַר רָבָא: וְכֵן בָּלוּלְבָ. רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב מַמְטֵי לֵיהּ וּמַיְיתֵי לֵיהּ, אָמַר: דֵּין גִּירָא בְּעֵינֵיהּ דְּסִטְנָא. וְלָאו מִלְּתָא הִיא, מְשׁוּם דְּאָתֵי לְאִינְּרוּיֵי בֵּיהּ.

מַתְנִי׳ מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְלֹא הָיָה בְּיָדוֹ לוּלָב לִיטּוֹל — לְכְשֶׁיְּכַנֵּס לְבֵיתוֹ, יִטּוֹל עַל שֶׁלְּחָנוֹ. לֹא נָטַל שַׁחֲרִית — יִטּוֹל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁכָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְלוּלָב.

גְּמָ׳ אָמְרִתְּ, נוֹטְלוֹ עַל שֶׁלְּחָנוֹ; לְמֵימְרָא דְּמַפְסֵיק? וּרְמִינְהִי: אִם הִתְחִילוּ — אֵין מַפְסִיקִין! אָמַר רַב סְפָרָא: לָא קַשְׁיָא, הָא — דְּאֵיכָּא שְׁהוּת בַּיּוֹם, הָא — דְּלֵיכָּא שְׁהוּת בַּיּוֹם.

אָמַר רָבָא: מַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא הָא דְּאוֹרְיְיתָא, הָא דְּרַבָּנַן. אֶלָּא אָמַר רָבָא: אִי קַשְׁיָא — הָא קַשְׁיָא: לְכְשֶׁיְּכַנֵּס לְבֵיתוֹ — נוֹטְלוֹ עַל שֶׁלְּחָנוֹ, אַלְמָא דְּמַפְסֵיק, וַהֲדַר תָּנֵי: לֹא נָטַל שַׁחֲרִית — יִטּוֹל בֵּין הָעַרְבַּיִם. אַלְמָא לָא מַפְסֵיק!

אָמַר רַב סְפָרָא: לָא קַשְׁיָא, הָא — דְּאֵיכָּא שְׁהוּת בַּיּוֹם, הָא — דְּלֵיכָּא שְׁהוּת בַּיּוֹם.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: מַאי קוּשְׁיָא? דִּילְמָא: מִצְוָה לְאַפְסוֹקֵי, וְאִי לָא פְּסִיק — יִטּוֹל בֵּין הָעַרְבַּיִם, שֶׁכָּל הַיּוֹם כָּשֵׁר לְלוּלָב. אֶלָּא אָמַר רַבִּי זֵירָא: לְעוֹלָם כִּדְאָמְרִינַן מֵעִיקָּרָא, וּדְקַשְׁיָא לָךְ הָא דְּאוֹרְיְיתָא הָא דְּרַבָּנַן — הָכָא בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי דְּרַבָּנַן עָסְקִינַן.

דַּיְקָא נָמֵי, מִדְּקָתָנֵי: מִי שֶׁבָּא בַּדֶּרֶךְ וְאֵין בְּיָדוֹ לוּלָב. דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן — מִי שְׁרֵי?!

מַתְנִי׳ מִי שֶׁהָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מַקְרִין אוֹתוֹ — עוֹנֶה אַחֲרֵיהֶן מַה שֶּׁהֵן אוֹמְרִין, וְתָבֹא לוֹ מְאֵירָה. אִם הָיָה גָּדוֹל מַקְרֶא אוֹתוֹ, עוֹנֶה אַחֲרָיו ״הַלְלוּיָהּ״. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפּוֹל — יִכְפּוֹל, לִפְשׁוֹט — יִפְשׁוֹט, לְבָרֵךְ — יְבָרֵךְ, הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

גְּמָ׳ תְּנוּ רַבָּנַן: בֶּאֱמֶת אָמְרוּ בֵּן מְבֹרָךְ לְאָבִיו. וְעֶבֶד מְבֹרָךְ לְרַבּוֹ, וְאִשָּׁה מְבֹרֶכֶת לְבַעְלָהּ, אֲבָל אָמְרוּ חֲכָמִים: תָּבֹא מְאֵירָה לְאָדָם שֶׁאִשְׁתּוֹ וּבָנָיו מְבָרְכִין לוֹ.

אָמַר רָבָא:

דף לח:

הִלְכָתָא גְּבָרָתָא אִיכָּא לְמִשְׁמַע מִמְּנָהֲגָא דְּהַלֵּילָא. הוּא אוֹמֵר: ”הַלְלוּיָהּ”, וְהֵן אוֹמְרִים: ”הַלְלוּיָהּ” — מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לַעֲנוֹת ”הַלְלוּיָהּ”.
הוּא אוֹמֵר: ”הַלְלוּ עַבְדֵי ה׳”, וְהֵן אוֹמְרִין: ”הַלְלוּיָהּ” — מִכָּאן שֶׁאִם הָיָה גָּדוֹל מַקְרֶא אוֹתוֹ, עוֹנֶה אַחֲרָיו ”הַלְלוּיָהּ”. הוּא אוֹמֵר: ”הוֹדוּ לַה׳”, וְהֵן אוֹמְרִים: ”הוֹדוּ לַה׳” — מִכָּאן שֶׁמִּצְוָה לַעֲנוֹת רָאשֵׁי פְּרָקִים. אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַב חָנָן בַּר רָבָא: מִצְוָה לַעֲנוֹת רָאשֵׁי פְּרָקִים.
הוּא אוֹמֵר: ”אָנָּא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָּא”, וְהֵן אוֹמְרִים: ”אָנָּא ה׳ הוֹשִׁיעָה נָּא”, — מִכָּאן שֶׁאִם הָיָה קָטָן מַקְרֶא אוֹתוֹ, עוֹנִין אַחֲרָיו מַה שֶּׁהוּא אוֹמֵר.
הוּא אוֹמֵר: ”אָנָּא ה׳ הַצְלִיחָה נָּא” וְהֵן אוֹמְרִים: ”אָנָּא ה׳ הַצְלִיחָה נָּא”, מִכָּאן שֶׁאִם בָּא לִכְפּוֹל — כּוֹפֵל. הוּא אוֹמֵר: ”בָּרוּךְ הַבָּא”, וְהֵן אוֹמְרִים: ”בְּשֵׁם ה׳” — מִכָּאן לְשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה.
בְּעוֹ מִינֵּיהּ מֵרַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא: שָׁמַע וְלֹא עָנָה, מַהוּ? אָמַר לְהוּ: חַכִּימַיָּא וְסָפְרַיָּא וְרֵישֵׁי עַמָּא וְדָרְשַׁיָּא אָמְרוּ: שָׁמַע וְלֹא עָנָה — יָצָא.
אִתְּמַר נָמֵי, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִשּׁוּם בַּר קַפָּרָא: מִנַּיִן לְשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה — דִּכְתִיב: ”אֶת (הַדְּבָרִים) אֲשֶׁר קָרָא (יֹאשִׁיָּהוּ)”. וְכִי יֹאשִׁיָּהוּ קָרָאן? וַהֲלֹא שָׁפָן קָרָאן, דִּכְתִיב: ”וַיִּקְרְאוּ שָׁפָן (אֵת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה) לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ”. אֶלָּא, מִכָּאן לְשׁוֹמֵעַ כְּעוֹנֶה.
וְדִילְמָא בָּתַר דִּקְרָאנְהוּ שָׁפָן קְרָא יֹאשִׁיָּהוּ? אָמַר רַב אַחָא בַּר יַעֲקֹב: לָא סָלְקָא דַּעְתָּךְ, דִּכְתִיב: ”יַעַן רַךְ לְבָבְךָ וַתִּכָּנַע לִפְנֵי ה׳ בְּשָׁמְעֲךָ (אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה)” — ”בְּשָׁמְעֲךָ” וְלָא ”בְּקָרְאֲךָ”.
אָמַר רָבָא: לָא לֵימָא אִינִישׁ ”בָּרוּךְ הַבָּא” וַהֲדַר ”בְּשֵׁם ה׳”, אֶלָּא ”בָּרוּךְ הַבָּא בְּשֵׁם ה׳”, בַּהֲדֵדֵי. (אֲמַר לֵיהּ רַב סָפְרָא:

דף לט.

מֹשֶׁה, שַׁפִּיר קָאָמְרַתְּ?! אֶלָּא הָתָם וְהָכָא אַסּוֹקֵי מִילְּתָא הִיא, וְלֵית לַן בַּהּ). אָמַר רָבָא: לָא לֵימָא אִינִישׁ ”יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא” וַהֲדַר ”מְבָרַךְ”, אֶלָּא ”יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ” בַּהֲדֵדֵי.
אָמַר לֵיהּ רַב סָפְרָא: מֹשֶׁה, שַׁפִּיר קָאָמְרַתְּ?! אֶלָּא, הָתָם וְהָכָא אַסּוֹקֵי מִילְּתָא הוּא, וְלֵית לַן בַּהּ.
מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִכְפּוֹל. תְּנָא: רַבִּי כּוֹפֵל בָּהּ דְּבָרִים. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן פְּרָטָא מוֹסִיף בָּהּ דְּבָרִים. מַאי מוֹסִיף? אָמַר אַבָּיֵי: מוֹסִיף לִכְפּוֹל מֵ”אוֹדְךָ” וּלְמַטָּה.

לְבָרֵךְ — יְבָרֵךְ. אֲמַר אַבָּיֵי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְאַחֲרָיו, אֲבָל לְפָנָיו — מִצְוָה לְבָרֵךְ. דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: כָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן עוֹבֵר לַעֲשׂיָתָן. וּמַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "עוֹבֵר", לִישָׁנָא דְּאַקְדּוֹמֵי הוּא? דְּאָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק דִּכְתִיב: "וַיָּרָץ אַחֲרֵי מַלְאַךְ הָרָךְ הַכָּבָר וַיַּעֲבוֹר אֶת הַכּוּשִׁי". אַבָּיֵי אָמַר, מֵהָכָא: "וְהוּא עָבַר לִפְנֵיהֶם". וְאִיבָּעֵית אֵימָא מֵהָכָא: "וַיַּעֲבוֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַה' בְּרֹאשָׁם".

מַתְנִי' הַלּוֹקֵחַ לוּלָב מֵחֲבֵירוֹ בַּשְּׁבִיעִית — נוֹתֵן לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה, לְפִי שֶׁאֵין רַשַּׁאי לְלוֹקְחוֹ בַּשְּׁבִיעִית.

גְּמָ' לֵא רְצָה לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה, מַהוּ? אָמַר רַב הוּנָא: מַבְלִיעַ לֵיהּ דְּמֵי אֶתְרוֹג בְּלוּלָב. וְלִיתֵּיב לֵיהּ בְּהֶדְיָא?

לְפִי שֶׁאֵין מוֹסְרִין דְּמֵי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לְעַם הָאָרֶץ. דְּתַנְיָא: אֵין מוֹסְרִין דְּמֵי פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לְעַם הָאָרֶץ יוֹתֵר מִמָּזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. וְאִם מָסַר, יֹאמַר: הֲרֵי מָעוֹת הַלָּלוּ יְהוּ מְחוּלָּלִין עַל פֵּירוֹת שֶׁיֵּשׁ לִי בְּתוֹךְ בֵּיתִי,

דף לט:

וּבָא וְאוֹכְלָן בִּקְדוּשַׁת שְׁבִיעִית.

בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים — בְּלוֹקֵחַ מִן הַמּוּפְקָר. אֲבָל בְּלוֹקֵחַ מִן הַמְשׁוּמָּר, אֲפִילּוּ בְּכִחֲצִי אִיסָּר — אָסוּר.

מֵתִיב רַב שֵׁשֶׁת: וּמִן הַמּוּפְקָר שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת וְתוּ לָא? וּרְמִינְהִי: הַפֵּיגָם וְהַיַּרְבּוּזִין וְהַשֵּׁיטִים וַחֲלִגְלוֹגוֹת וְהַכּוּסְבָּר שֶׁבָּהָרִים וְהַכַּרְפַּס שֶׁבַּנְּהָרוֹת וְהַגַּרְגִּיר שֶׁל אֶפֶר — פְּטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר, וְנִיקְּחִין מִכָּל אָדָם בַּשְּׁבִיעִית, לְפִי שֶׁאֵין כַּיּוֹצֵא בָּהֶן נִשְׁמָר.

הוּא מוֹתֵיב לַהּ וְהוּא מְפָרֵק לַהּ: בִּכְדֵי מָן שָׁנוּ. וְכֵן אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בִּכְדֵי מָן שָׁנוּ. מַאי מַשְׁמַע דְּהַאי "מָן" לִישָׁנָא דְּמִזּוֹנֵי הוּא — דִּכְתִיב: "וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ וְגוֹ'".

אִי הָכִי, לוּלָב נָמֵי! לוּלָב בַּר שִׁשִּׁית הַנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית הוּא. אִי הָכִי אֶתְרוֹג נָמֵי — בַּת שִׁשִּׁית הַנִּכְנֶסֶת לִשְׁבִיעִית הִיא! אֶתְרוֹג, בָּתַר לְקִיטָה אָזְלִינַן.

וְהָא בֵּין רַבָּן גַּמְלִיאֵל וּבֵין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לְעִנְיַן שְׁבִיעִית אֶתְרוֹג בָּתַר חֲנָטָה אָזְלִינַן! דִּתְנַן: אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים, וְלַיָּרָק בְּדֶרֶךְ אֶחָד.

שָׁוֶה לְאִילָן בִּשְׁלֹשָׁה דְּרָכִים — לְעָרְלָה וְלִרְבָעִי וְלִשְׁבִיעִית. וּלְיָרָק בְּדֶרֶךְ אֶחָד —

דף מ.

שֶׁבִּשְׁעַת לְקִיטָתוֹ עִישׁוּרוֹ, דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶתְרוֹג שָׁוֶה לְאִילָן לְכָל דָּבָר.

הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אַבְטוּלְמוֹס הֵעִיד מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה זְקֵנִים: אֶתְרוֹג אַחַר לְקִיטָה לַמַּעֲשֵׂר, וְרַבּוֹתֵינוּ נָמְנוּ בְּאוּשָׁא וְאָמְרוּ בֵּין לַמַּעֲשֵׂר בֵּין לַשְּׁבִיעִית.

שְׁבִיעִית מַאן דְּכַר שְׁמֵיהּ? חַסּוֹרֵי מִיחַסְּרָא וְהָכִי קָתָנֵי: אֶתְרוֹג אַחַר לְקִיטָה לַמַּעֲשֵׂר, וְאַחַר חֲנָטָה לַשְּׁבִיעִית. וְרַבּוֹתֵינוּ נָמְנוּ בְּאוּשָׁא וְאָמְרוּ: אֶתְרוֹג בָּתַר לְקִיטָה, בֵּין לַמַּעֲשֵׂר בֵּין לַשְּׁבִיעִית.

טַעְמָא דְּלוּלְבָ בַּר שִׁשִּׁית הַנִּכְנָס לִשְׁבִיעִית הוּא, הָא דִּשְׁבִיעִית קָדוֹשׁ, אַמַּאי? עֲצִים בְּעָלְמָא הוּא, וְעֲצִים אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית! (דִּתְנַן:) עֲלֵי קָנִים וַעֲלֵי גְפָנִים שֶׁגִּבְּבָן לְחוּבָּה עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה, לִקְּטָן לַאֲכִילָה — יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית, לִקְּטָן לְעֵצִים — אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם קְדוּשַּׁת שְׁבִיעִית.

שָׁאנֵי הָתָם, דְּאָמַר קְרָא: "לָכֶם" "לָכֶם". "לָכֶם" דּוּמְיָא דִּלְאָכְלָה — מִי שֶׁהֲנָאָתוֹ וּבִיעוּרוֹ שָׁוֶה. יָצְאוּ עֵצִים, שֶׁהֲנָאָתָן אַחַר בִּיעוּרָן.

וְהָאִיכָּא עֵצִים דְּמִשְׁחַן, דַּהֲנָאָתָן וּבִיעוּרָן שָׁוֶה! אָמַר רָבָא: סְתָם עֵצִים, לְהַסָּקָה הֵן עוֹמְדִין. וְעֵצִים לְהַסָּקָה, תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: אֵין מוֹסְרִין פֵּירוֹת שְׁבִיעִית לֹא לְמִשְׂרָה וְלֹא לִכְבוּסָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מוֹסְרִין.

מַאי טַעְמֵיהּ דְּתַנָּא קַמָּא — דְּאָמַר קְרָא: "לְאָכְלָה", וְלֹא לְמִשְׂרָה וְלֹא לִכְבוּסָה. מַאי טַעְמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי — אָמַר קְרָא: "לָכֶם", "לָכֶם" לְכָל צָרְכֵיכֶם, וַאֲפִילּוּ לְמִשְׂרָה וְלִכְבוּסָה. וְתַנָּא קַמָּא, הָא כְּתִיב "לָכֶם"! הַהוּא "לָכֶם" דּוּמְיָא דִּלְאָכְלָה: מִי שֶׁהֲנָאָתוֹ וּבִיעוּרוֹ שָׁוֶה, יָצְאוּ מִשְׂרָה וּכְבוּסָה — שֶׁהֲנָאָתָן אַחַר בִּיעוּרָן.

וְרַבִּי יוֹסֵי, הָא כְּתִיב "לְאָכְלָה"! הַהוּא מִיבְּעֵי לֵיהּ "לְאָכְלָה" וְלֹא לִמְלוּגְמָא. כִּדְתַנְיָא: "לְאָכְלָה" — וְלֹא לִמְלוּגְמָא. אַתָּה אוֹמֵר "לְאָכְלָה" וְלֹא לִמְלוּגְמָא, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא וְלֹא לִכְבוּסָה? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "לָכֶם", הֲרֵי לִכְבוּסָה אָמוּר. הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "לְאָכְלָה" — "לְאָכְלָה" וְלֹא לִמְלוּגְמָא. מָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת אֶת הַכִּבּוּסָה וּלְהוֹצִיא אֶת הַמְּלוּגְמָא?

דף מ:

מְרַבֶּה אֲנִי אֶת הַכִּבּוּסָה שֶׁשָּׁוֶה בְּכָל אָדָם, וּמוֹצִיא אֶת הַמְּלוּגְמָא שֶׁאֵינָהּ שָׁוָה לְכָל אָדָם.

מַאן תְּנָא לְהָא דְּתָנוּ רַבָּנַן: "לְאָכְלָהּ" — וְלֹא לִמְלוּגְמָא, "לְאָכְלָהּ" — וְלֹא לְזִילּוּף, "לְאָכְלָהּ" — וְלֹא לַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה אַפִּיקְטְוִיזִין? כְּמַאן — כְּרַבִּי יוֹסֵי. דְּאִי רַבָּנַן, הָא אִיכָּא נָמֵי מִשְׁרָה וּכְבוּסָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵין שְׁבִיעִית מִתְחַלֶּלֶת אֶלָּא דֶּרֶךְ מִקָּח. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: בֵּין דֶּרֶךְ מִקָּח בֵּין דֶּרֶךְ חִילּוּל.

מַאי טַעְמַיְיהוּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר? דִּכְתִיב: "בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת וְגוֹ'", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר", דֶּרֶךְ מִקָּח וְלֹא דֶּרֶךְ חִילּוּל. וְרַבִּי יוֹחָנָן מַאי טַעְמַיְיהוּ? דִּכְתִיב: "כִּי יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ". מָה קֹדֶשׁ — בֵּין דֶּרֶךְ מִקָּח בֵּין דֶּרֶךְ חִילּוּל, אַף שְׁבִיעִית — בֵּין דֶּרֶךְ מִקָּח בֵּין דֶּרֶךְ חִילּוּל.

וְרַבִּי יוֹחָנָן, הַאי "כִּי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר" מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְרַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא. דְּתַנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קָשֶׁה אֲבָקָהּ שֶׁל שְׁבִיעִית וְכוּ'. אָדָם נוֹשֶׂא וְנוֹתֵן בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית, לְסוֹף מוֹכֵר אֶת מִטַּלְטְלָיו וְאֶת כֵּלָיו, שֶׁנֶּאֱמַר: "בִּשְׁנַת הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשֻׁבוּ אִישׁ אֶל אֲחֻזָּתוֹ", וּסְמִיךְ לֵיהּ: "וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ וְגוֹ'".

וְרַבִּי אֶלְעָזָר, הַאי קְרָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן מַאי עָבֵיד לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "כִּי יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ". מָה קֹדֶשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמָיו — אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְתַנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן. תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר: שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יוֹבֵל הִיא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם", מָה קֹדֶשׁ תּוֹפֵס אֶת דָּמָיו — וְאָסוּר, אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ — וַאֲסוּרָה.

אִי, מָה קֹדֶשׁ תּוֹפֵס דָּמָיו — וְיוֹצֵא לְחוּלִּין, אַף שְׁבִיעִית תּוֹפֶסֶת אֶת דָּמֶיהָ — וְיוֹצֵאת לְחוּלִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר: "תִּהְיֶה", בַּהֲוָיָיתָהּ תְּהֵא.

הָא כֵּיצַד? לָקַח בְּפֵירוֹת שְׁבִיעִית בָּשָׂר — אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְבַּעֲרִין בַּשְּׁבִיעִית. לָקַח בַּבָּשָׂר דָּגִים — יָצָא בָּשָׂר וְנִכְנְסוּ דָּגִים. לָקַח בַּדָּגִים יַיִן — יָצְאוּ דָּגִים וְנִכְנַס יַיִן. לָקַח בַּיַּיִן שֶׁמֶן — יָצָא יַיִן וְנִכְנַס שֶׁמֶן.

הָא כֵּיצַד: אַחֲרוֹן אַחֲרוֹן נִכְנַס בַּשְּׁבִיעִית, וּפְרִי עַצְמוֹ אָסוּר. מִדְּקָתָנֵי "לָקַח" "לָקַח", אַלְמָא דֶּרֶךְ מִקָּח — אִין, דֶּרֶךְ חִילּוּל — לָא.

תַּנְיָא כְּוָותֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי מִתְחַלְּלִין עַל בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין חַיִּין בֵּין שְׁחוּטִין, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַל שְׁחוּטִין — מִתְחַלְּלִין, עַל חַיִּין — אֵין מִתְחַלְּלִין, גְּזֵירָה שֶׁמָּא יְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים.

אָמַר רָבָא: מַחְלוֹקֶת

דף מא.

בִּזְכָרִים, אֲבָל בִּנְקֵבוֹת — דִּבְרֵי הַכֹּל: עַל שְׁחוּטִין — מִתְחַלְּלִין, עַל חַיִּין — אֵין מִתְחַלְּלִין, גְּזֵרָה שֶׁמָּא יְגַדֵּל מֵהֶן עֲדָרִים.

אָמַר רַב אָשֵׁי: מַחֲלוֹקֶת בִּפְרִי רִאשׁוֹן, אֲבָל בִּפְרִי שֵׁנִי — דִּבְרֵי הַכֹּל: בֵּין דֶּרֶךְ מִקֹּח בֵּין דֶּרֶךְ חִילּוּל. וְהָא דְּקָתָנֵי "לְקַח" "לְקַח", אַיְידֵי דִּתְנָא רֵישָׁא "לָקַח", תְּנָא נָמֵי סֵיפָא "לְקַח".

אֵיתִיבֵיהּ רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ סֶלַע שֶׁל שְׁבִיעִית וּבִיקֵּשׁ לִיקַּח בּוֹ חָלוּק, כֵּיצַד יַעֲשֶׂה? יֵלֵךְ אֵצֶל חֶנְוָונִי הָרָגִיל אֶצְלוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ: תֵּן לִי בְּסֶלַע פֵּירוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי פֵּירוֹת הַלָּלוּ נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ: הֵא לְךָ סֶלַע זוֹ בְּמַתָּנָה, וְהַלָּה לוֹקֵחַ בָּהֶן מַה שֶּׁיִּרְצֶה. וְהָא הָכָא, דִּפְרִי שֵׁנִי הוּא, וְקָתָנֵי: דֶּרֶךְ מִקֹּח — אִין, דֶּרֶךְ חִילּוּל — לָאו!

אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי: מַחֲלוֹקֶת בִּפְרִי שֵׁנִי, אֲבָל בִּפְרִי רִאשׁוֹן, דִּבְרֵי הַכֹּל: דֶּרֶךְ מִקֹּח — אִין, דֶּרֶךְ חִילּוּל — לָא. וְהָא דְּקָתָנֵי: אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד מַעֲשֵׂר שֵׁנִי — מַאי שְׁבִיעִית? דְּמֵי שְׁבִיעִית.

דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי, "מַעֲשֵׂר" — מַעֲשֵׂר מַמָּשׁ? וְהָא כְּתִיב: "וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדֶךָ". אֶלָּא דְּמֵי מַעֲשֵׂר — הָכָא נָמֵי דְּמֵי שְׁבִיעִית.

מַתְנִי' בְּרִאשׁוֹנָה הָיָה לוּלָב נִיטָּל בַּמִּקְדָּשׁ שִׁבְעָה, וּבַמְּדִינָה יוֹם אֶחָד. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא לוּלָב נִיטָּל בַּמְּדִינָה שִׁבְעָה, זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ. וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כּוּלּוֹ אָסוּר.

גְּמָ' מְנָא לַן דְּעָבְדִינַן זֵכֶר לַמִּקְדָּשׁ? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, דְּאָמַר קְרָא: "כִּי אַעֲלֶה אֲרוּכָה לָךְ וּמִמַּכּוֹתַיִךְ אֶרְפָּאֵךְ נְאֻם ה' כִּי נִדָּחָה קָרְאוּ לָךְ צִיּוֹן הִיא דּוֹרֵשׁ אֵין לָהּ". "דּוֹרֵשׁ אֵין לָהּ", מִכְּלָל דְּבָעְיָא דְּרִישָׁה.

וְשֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף. מַאי טַעְמָא? מְהֵרָה יִבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְיֹאמְרוּ: אֶשְׁתַּקַּד מִי לֹא אָכַלְנוּ בְּהֵאִיר מִזְרָח? הַשְׁתָּא נָמֵי נֵיכוֹל. וְאִינְהוּ לָא יָדְעִי דְּאֶשְׁתַּקַּד דִּלְמָא הָוֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ — הֵאִיר מִזְרָח, הִתִּיר. הַשְׁתָּא דְּאִיכָּא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ — עוֹמֶר מַתִּיר.

דְּאִיבְּנִי אֵימַת? אִילֵּימָא דְּאִיבְּנִי בְּשִׁיתְּסַר, הָרֵי הִתִּיר הֵאִיר מִזְרָח! אֶלָּא דְּאִיבְּנִי בַּחֲמֵיסַר, מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן תִּשְׁתְּרֵי, דְּהָא תְּנַן: הָרְחוֹקִים, מוּתָּרִין מֵחֲצוֹת הַיּוֹם וּלְהַלָּן, לְפִי שֶׁאֵין בֵּית דִּין מִתְעַצְּלִים בּוֹ!

לָא צְרִיכָא, דְּאִיבְּנִי בְּלֵילְיָא, אִי נָמֵי סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה. (אָמַר) רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי בְּשִׁיטַת רַבִּי יְהוּדָה אֲמָרָהּ, דְּאָמַר: מִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר, דִּכְתִיב:

דף מא:

"עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" — עַד עִיצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם, וְקָסָבַר "עַד" וְעַד בִּכְלָל.
וּמִי סָבַר לֵיהּ כְּוָותֵיהּ? וְהָא מִפְלִיג פְּלִיג עֲלֵיהּ, (דְּתַנְיָא:) מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהֵא יוֹם הֶנֶף כּוּלּוֹ אָסוּר, אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: וַהֲלֹא מִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר, דִּכְתִיב: "עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה" — עַד עִיצּוּמוֹ שֶׁל יוֹם!
רַבִּי יְהוּדָה הוּא דְּקָא טָעֵי, הוּא סָבַר מִדְּרַבָּנַן קָאָמַר. וְלָא הִיא, מִדְּאוֹרְיְיתָא קָאָמַר. וְהָא "הִתְקִין" קָאָמַר! מַאי "הִתְקִין" — דָּרַשׁ וְהִתְקִין.

מַתְנִי' יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְבֵית הַכְּנֶסֶת. לַמָּחֳרָת מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, כָּל אֶחָד וְאֶחָד מַכִּיר אֶת שֶׁלּוֹ וְנוֹטְלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁאָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ, וּשְׁאָר יְמוֹת הַחַג — אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְשָׁכַח וְהוֹצִיא אֶת הַלּוּלָב לִרְשׁוּת הָרַבִּים — פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוֹצִיאוּ בְּרִשׁוּת.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "וּלְקַחְתֶּם", שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד. "לָכֶם", מִשֶּׁלָּכֶם — לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׁאוּל וְאֶת הַגָּזוּל. מִכָּאן אָמְרוּ חֲכָמִים: אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג בְּלוּלָבוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נָתְנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה.
וּמַעֲשֶׂה בְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיוּ בָּאִין בַּסְּפִינָה, וְלֹא הָיָה לוּלָב אֶלָּא לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בִּלְבַד, שֶׁלְּקָחוֹ בְּאֶלֶף זוּז. נְטָלוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה בְּמַתָּנָה. נְטָלוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה וְיָצָא בּוֹ, וּנְתָנוֹ בְּמַתָּנָה לְרַבִּי עֲקִיבָא. נְטָלוֹ רַבִּי עֲקִיבָא וְיָצָא בּוֹ, וְהֶחְזִירוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל.
לְמָה לִי לְמֵימַר הֶחְזִירוֹ? מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵיהּ קָא מַשְׁמַע לַן: מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחְזִיר — שְׁמָהּ מַתָּנָה.
כִּי הָא דְּאָמַר רָבָא: "הֵא לְךָ אֶתְרוֹג זֶה עַל מְנָת שֶׁתַּחְזִירֶהוּ לִי". נְטָלוֹ וְיָצָא בּוֹ, הֶחְזִירוֹ — יָצָא, לֹא הֶחְזִירוֹ — לֹא יָצָא.
לְמָה לִי לְמֵימַר שֶׁלְּקָחוֹ בְּאֶלֶף זוּז? לְהוֹדִיעֲךָ כַּמָּה מִצְוֹת חֲבִיבוֹת עֲלֵיהֶן.
אָמַר לֵיהּ מָר בַּר אַמֵּימָר לְרַב אָשֵׁי: אַבָּא צְלוֹיֵי קָא מְצַלֵּי בֵּיהּ. מֵיתִיבִי: לֹא יֹאחַז אָדָם תְּפִילִּין בְּיָדוֹ וְסֵפֶר תּוֹרָה בְּחֵיקוֹ וְיִתְפַּלֵּל. וְלֹא יַשְׁתִּין בָּהֶן מַיִם, וְלֹא יִישַׁן בָּהֶן לֹא שֵׁינַת קֶבַע וְלֹא שֵׁינַת עֲרַאי.
וְאָמַר שְׁמוּאֵל: סַכִּין וּקְעָרָה, כִּכָּר וּמָעוֹת — הֲרֵי אֵלּוּ כַּיּוֹצֵא בָּהֶן. הָתָם לָאו מִצְוָה נִינְהוּ, וּטְרִיד בְּהוּ. הָכָא מִצְוָה נִינְהוּ, וְלָא טָרִיד בְּהוּ.

תַּנְיָא, רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק אוֹמֵר: כָּךְ הָיָה מִנְהָגָן שֶׁל אַנְשֵׁי יְרוּשָׁלַיִם, אָדָם יוֹצֵא מִבֵּיתוֹ — וְלוּלָבוֹ בְּיָדוֹ. הוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת — לוּלָבוֹ בְּיָדוֹ. קוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְפַּלֵּל — וְלוּלָבוֹ בְּיָדוֹ. קוֹרֵא בַּתּוֹרָה וְנוֹשֵׂא אֶת כַּפָּיו — מַנִּיחוֹ עַל גַּבֵּי קַרְקַע. הוֹלֵךְ לְבַקֵּר חוֹלִים וּלְנַחֵם אֲבֵלִים — לוּלָבוֹ בְּיָדוֹ. נִכְנַס לְבֵית הַמִּדְרָשׁ — מְשַׁגֵּר לוּלָבוֹ בְּיַד בְּנוֹ, וּבְיַד עַבְדּוֹ, וּבְיַד שְׁלוּחוֹ.

מַאי קָא מַשְׁמַע לַן? לְהוֹדִיעֲךָ כַּמָּה הָיוּ זְרִיזִין בְּמִצְוֹת.

רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יוֹם טוֹב. אָמַר אַבָּיֵי:

דף מב.

לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יָצָא בּוֹ, אֲבָל יָצָא בּוֹ — חַיָּיב. הָא מִדְּאַגְּבֵּהּ הֵיכִי נָפֵק בֵּיהּ! אָמַר אַבָּיֵי: כְּשֶׁהֶפְכוֹ.

רָבָא אָמַר: אֲפִילּוּ תֵּימָא שֶׁלֹּא הֶפְכוֹ, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן: כְּגוֹן שֶׁהוֹצִיאוֹ בִּכְלִי. וְהָא רָבָא הוּא דְּאָמַר: לְקִיחָה עַל יְדֵי דָּבָר אַחֵר — שְׁמָהּ לְקִיחָה! הֲנֵי מִילֵּי דֶּרֶךְ כָּבוֹד, אֲבָל דֶּרֶךְ בִּזָּיוֹן — לָא.

אָמַר רַב הוּנָא: אוֹמֵר הָיָה רַבִּי יוֹסֵי, עוֹלַת הָעוֹף שֶׁנִּמְצֵאת בֵּין אֲגַפַּיִים, וּכְסָבוּר חַטַּאת הָעוֹף הִיא וַאֲכָלָהּ — פָּטוּר. מַאי קָא מַשְׁמַע לַן, דְּטָעָה בִּדְבַר מִצְוָה — פָּטוּר? הַיְינוּ הָךְ!

מַהוּ דְּתֵימָא: הָתָם הוּא דְּטָעָה בִּדְבַר מִצְוָה פָּטוּר — הַיְינוּ דַּעֲבַד מִצְוָה. אֲבָל הָכָא, דְּטָעָה בִּדְבַר מִצְוָה וְלָא עֲבַד מִצְוָה — אֵימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

מֵיתִיבִי, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הַשּׁוֹחֵט אֶת הַתָּמִיד שֶׁאֵינוֹ מְבוּקָּר כְּהִלְכָתוֹ בַּשַּׁבָּת — חַיָּיב חַטָּאת, וְצָרִיךְ תָּמִיד אַחֵר!

אָמַר לֵיהּ: בַּר מִינַּהּ דְּהַהִיא. דְּהָא אִתְּמַר עֲלַהּ, אָמַר רַב שְׁמוּאֵל בַּר חַתַּאי אָמַר רַב הַמְנוּנָא סָבָא אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אַשְׁיָאן אָמַר רַב הוּנָא אָמַר רַב: כְּגוֹן שֶׁהֶבִיאוֹ מִלִּשְׁכָּה שֶׁאֵינָן מְבוּקָּרִין.

מַתְנִי' מְקַבֶּלֶת אִשָּׁה מִיָּד בְּנָהּ וּמִיָּד בַּעְלָהּ, וּמַחְזִירָתוֹ לְמַיִם בְּשַׁבָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּשַּׁבָּת מַחְזִירִין, בְּיוֹם טוֹב מוֹסִיפִין, וּבַמּוֹעֵד מַחְלִיפִין.

קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ — חַיָּיב בְּלוּלָב.

גְּמָ' פְּשִׁיטָא? מַהוּ דְּתֵימָא: הוֹאִיל וְאִשָּׁה לָאו בַּת חִיּוּבָא הִיא, אֵימָא לָא תְּקַבֵּל, קָא מַשְׁמַע לַן.

קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ. תָּנוּ רַבָּנָן: קָטָן הַיּוֹדֵעַ לְנַעְנֵעַ — חַיָּיב בְּלוּלָב, לְהִתְעַטֵּף — חַיָּיב בְּצִיצִית, לִשְׁמוֹר תְּפִילִּין — אָבִיו לוֹקֶה לוֹ תְּפִילִּין, יוֹדֵעַ לְדַבֵּר — אָבִיו מְלַמְּדוֹ תּוֹרָה וּקְרִיאַת שְׁמַע.

תּוֹרָה מַאי הִיא? אָמַר רַב הַמְנוּנָא: ״תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב״. קְרִיאַת שְׁמַע מַאי הִיא? פָּסוּק רִאשׁוֹן.

הַיּוֹדֵעַ לִשְׁמוֹר גּוּפוֹ — אוֹכְלִין עַל גּוּפוֹ טְהָרוֹת. לִשְׁמוֹר אֶת יָדָיו — אוֹכְלִין עַל יָדָיו טְהָרוֹת. הַיּוֹדֵעַ לִישָּׁאֵל, בִּרְשׁוּת הַיָּחִיד — סְפֵיקוֹ טָמֵא, בִּרְשׁוּת הָרַבִּים — סְפֵיקוֹ טָהוֹר. הַיּוֹדֵעַ לִפְרוֹס כַּפָּיו — חוֹלְקִין לוֹ תְּרוּמָה בְּבֵית הַגָּרְנוֹת.

דף מב:

הַיּוֹדֵעַ לִשְׁחוֹט — אוֹכְלִין מִשְּׁחִיטָתוֹ. אָמַר רַב הוּנָא: וְהוּא שֶׁגָּדוֹל עוֹמֵד עַל גַּבָּיו. יָכוֹל לֶאֱכוֹל כְּזַיִת דָּגָן — מַרְחִיקִין מִצּוֹאָתוֹ וּמִמֵּימֵי רַגְלָיו אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר רַב חִסְדָּא: וְהוּא שֶׁיָּכוֹל לְאוֹכְלוֹ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. אָמַר רַב חִיָּיא בְּרֵיהּ דְּרַב יְיבָא: וּבַגָּדוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לֶאֱכוֹל בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס — דִּכְתִיב: ״וְיוֹסִיף דַּעַת יוֹסִיף מַכְאוֹב״.

יָכוֹל לֶאֱכוֹל כְּזַיִת צְלִי — שׁוֹחֲטִין עָלָיו אֶת הַפֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ״. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַד שֶׁיְּכוֹל לְבָרֵר אֲכִילָה. כֵּיצַד? נוֹתְנִין לוֹ צְרוֹר — וְזוֹרְקוֹ, אֱגוֹז — וְנוֹטְלוֹ.

הֲדַרַן עֲלָךְ לוּלָב הַגָּזוּל

לוּלָב וַעֲרָבָה — שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה. הַהַלֵּל וְהַשְּׁמָחָה — שְׁמוֹנָה. סוּכָּה וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם — שִׁבְעָה. הֶחָלִיל — חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה.

לוּלָב שִׁבְעָה, כֵּיצַד? יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — לוּלָב שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים — שִׁשָּׁה.

עֲרָבָה שִׁבְעָה, כֵּיצַד? יוֹם הַשְּׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת — עֲרָבָה שִׁבְעָה, וּשְׁאָר כָּל הַיָּמִים — שִׁשָּׁה.

מִצְוַת לוּלָב, כֵּיצַד (בַּשַּׁבָּת)? יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת, וְהַחַזָּנִין מְקַבְּלִין מֵהֶן וְסוֹדְרִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי אִיצְטְבָא, וְהַזְּקֵנִים מַנִּיחִין אֶת שֶׁלָּהֶן בְּלִשְׁכָּה. וּמְלַמְּדִין אוֹתָם לוֹמַר: כָּל מִי שֶׁמַּגִּיעַ לוּלָבִי לְיָדוֹ — הֲרֵי הוּא לוֹ בְּמַתָּנָה. לְמָחָר מַשְׁכִּימִין וּבָאִין, וְהַחַזָּנִין זוֹרְקִין אוֹתָם לִפְנֵיהֶם, וְהֵן מְחַטְּפִין וּמַכִּין אִישׁ אֶת חֲבֵירוֹ. וּכְשֶׁרָאוּ בֵּית דִּין שֶׁבָּאוּ לִידֵי סַכָּנָה — הִתְקִינוּ שֶׁיְּהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל בְּבֵיתוֹ.

גְּמָ׳ אַמַּאי? טִלְטוּל בְּעָלְמָא הוּא, וְלִידְחֵי שַׁבָּת! אָמַר רַבָּה: גְּזֵרָה שְׁמָא יִטְּלֶנּוּ בְּיָדוֹ וְיֵלֵךְ אֵצֶל בָּקִי לִלְמוֹד,

דף מג.

וְיַעֲבִירֻנוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים. וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּשׁוֹפָר, וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמִגִּילָּה.
אִי הָכִי יוֹם רִאשׁוֹן נָמֵי! רִאשׁוֹן, הָא תַּקִּינוּ לֵיהּ רַבָּנַן בְּבֵיתוֹ. הָתִינַח אַחַר תַּקָּנָה, קוֹדֶם תַּקָּנָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר!
אֶלָּא, רִאשׁוֹן דְּאִיתֵיהּ מִן הַתּוֹרָה בִּגְבוּלִין — לָא גְּזַרוּ בֵּהּ רַבָּנַן. הָנָךְ דְּלֵיתַנְהוּ מִן הַתּוֹרָה בִּגְבוּלִין — גְּזַרוּ בֵּהּ רַבָּנַן.
אִי הָכִי, הָאִידָּנָא נָמֵי! אָנַן לָא יָדְעִינַן בְּקִיבּוּעָא דְּיַרְחָא. אִינְהוּ, דְּיָדְעִי בְּקִיבּוּעָא דְּיַרְחָא, לִידְחוֹ!
אֵין הָכִי נָמֵי. (דְּתָנֵי) חֲדָא: בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת, (וְתַנְיָא) אִידַּךְ: לְבֵית הַכְּנֶסֶת. שְׁמַע מִינַּהּ: כָּאן — בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, כָּאן — בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים. שְׁמַע מִינַּהּ.
דְּאִיתֵיהּ מִן הַתּוֹרָה בִּגְבוּלִין מְנָא לַן? דְּתַנְיָא: "וּלְקַחְתֶּם". שֶׁתְּהֵא לְקִיחָה בְּיַד כָּל אֶחָד וְאֶחָד.
"לָכֶם" — מִשֶּׁלָּכֶם, לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׁאוּל וְאֶת הַגָּזוּל. "בַּיּוֹם" — וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת. "רִאשׁוֹן" — אֲפִילּוּ בִּגְבוּלִין. "הָרִאשׁוֹן" — מְלַמֵּד שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה אֶלָּא יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד.
אָמַר מָר: "בַּיּוֹם" — וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת. מִכְּדֵי טִלְטוּל בְּעָלְמָא הוּא, אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמִישְׁרֵי טִלְטוּל? אָמַר רָבָא: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא לְמַכְשִׁירֵי לוּלָב, וְאַלִּיבָּא דְּהַאי תַּנָּא, דְּתַנְיָא: לוּלָב וְכָל מַכְשִׁירָיו דּוֹחִין אֶת הַשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר? אָמַר קְרָא: "בַּיּוֹם", וַאֲפִילּוּ בַּשַּׁבָּת. וְרַבָּנַן—הַאי בַּיּוֹם מַאי עָבְדִי לֵיהּ? מִיבְּעֵי לֵיהּ: "בַּיּוֹם", וְלֹא בַּלַּיְלָה. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר "בַּיּוֹם" וְלֹא בַּלַּיְלָה מְנָא לֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִיפֵּיפָא דִּקְרָא: "וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים" — יָמִים וְלֹא לֵילוֹת. וְרַבָּנַן — אִי מֵהָתָם הֲוָה אָמֵינָא: לֵילַף "יָמִים" "יָמִים" מִסּוּכָּה. מָה לְהַלָּן — יָמִים וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת, אַף כָּאן נָמֵי יָמִים — וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת.
וְסוּכָּה גּוּפָהּ מְנָלַן? דְּתָנוּ רַבָּנַן: "בַּסּוּכוֹת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים", "יָמִים" — וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת. אַתָּה אוֹמֵר "יָמִים" — וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא "יָמִים" וְלֹא לֵילוֹת? וְדִין הוּא: נֶאֱמַר כָּאן "יָמִים", וְנֶאֱמַר בְּלוּלָב "יָמִים", מָה לְהַלָּן — "יָמִים" וְלֹא לֵילוֹת, אַף כָּאן — "יָמִים" וְלֹא לֵילוֹת.
אוֹ כְּלָךְ לַדָּרֶךְ זוֹ: נֶאֱמַר כָּאן "יָמִים" וְנֶאֱמַר בְּמִלּוּאִים "יָמִים". מָה לְהַלָּן — "יָמִים" וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת, אַף כָּאן — "יָמִים" וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת.

נִרְאֶה לְמִי דּוֹמֶה: דָּנִין דָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ כָּל הַיּוֹם מִדָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ כָּל הַיּוֹם, וְאַל יוֹכִיחַ דָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ שָׁעָה אַחַת. אוֹ כְּלָךְ לְדָרֶךְ זוֹ: דָּנִין דָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ לְדוֹרוֹת מִדָּבָר שֶׁמְּצָוָתוֹ לְדוֹרוֹת, וְאַל יוֹכִיחוּ מִלּוּאִים שֶׁאֵין נוֹהֲגִין לְדוֹרוֹת.

תַּלְמוּד לוֹמַר:

דף מג:

"תֵּשְׁבוּ" "תֵּשְׁבוּ" — לִגְזֵרָה שָׁוָה. נֶאֱמַר כָּאן "תֵּשְׁבוּ", וְנֶאֱמַר בְּמִלּוּאִים "תֵּשְׁבוּ". מָה לְהַלָּן — "יָמִים" וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת, אַף כָּאן — "יָמִים" וַאֲפִילּוּ לֵילוֹת.

עֲרָבָה שִׁבְעָה. כֵּיצַד? עֲרָבָה בִּשְׁבִיעִי מַאי טַעְמָא דְּחֵיָא שַׁבָּת? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּדֵי לְפַרְסְמָהּ שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה. אִי הָכִי, לוּלָב נָמֵי לִידְחֵי, כְּדֵי לְפַרְסְמוֹ שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה!

לוּלָב — גְּזֵרָה מִשּׁוּם דְּרַבָּה. אִי הָכִי, עֲרָבָה נָמֵי נִגְזוֹר! עֲרָבָה — שְׁלוּחֵי בֵּית דִּין מַיְיתִי לַהּ.

לוּלָב — לַכֹּל מָסוּר.

אִי הָכִי, כָּל יוֹמָא נָמֵי לִידְחֵי! אָתֵי לְפַקְפּוֹקֵי בְּלוּלָב. וְלִידְחֵי בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן! לָא מוֹכְחָא מִלְּתָא, אָמְרִי: לוּלָב הוּא דְּקָא דָחֵי.

וְלִידְחֵי בְּחַד מֵהֲנָךְ? כֵּיוָן דְּקָא מַפְקְקָתְּ לַהּ מֵרִאשׁוֹן, אוֹקְמַהּ אַשְּׁבִיעִי.

אִי הָכִי, הָאִידָּנָא נָמֵי לִידְחֵי! אֲנַן לָא יָדְעִינַן בְּקִיבּוּעָא דְּיַרְחָא.

אִינְהוּ, דְּיָדְעִי בְּקִיבּוּעָא דְּיַרְחָא — לִידְחֵי! כִּי אֲתָא בַּר הֶדְיָא, אָמַר: לָא אִיקְּלַע. כִּי אֲתָא רָבִין וְכָל נָחוֹתֵי, אָמְרִי: אִיקְּלַע וְלָא דָחֵי.

וְאֶלָּא קַשְׁיָא? אָמַר רַב יוֹסֵף: מַאן לֵימָא לַן דַּעֲרָבָה בִּנְטִילָה? דִּלְמָא בִּזְקִיפָה!

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: לוּלָב וַעֲרָבָה שִׁשָּׁה וְשִׁבְעָה. מַאי לָאו, כְּלוּלָב: מָה לוּלָב בִּנְטִילָה — אַף עֲרָבָה בִּנְטִילָה! מִידֵּי אִירְיָא? הָא כְּדְאִיתֵיהּ וְהָא כְּדְאִיתֵיהּ.

אֵיתִיבֵיהּ אַבָּיֵי: בְּכָל יוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁבַע פְּעָמִים. מַאי לָאו, בַּעֲרָבָה? לָא, בְּלוּלָב. וְהָא אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: בַּעֲרָבָה! אֶמַר לֵיהּ: הוּא אָמַר לָךְ בַּעֲרָבָה, וַאֲנָא אֲמִינָא בְּלוּלָב. אִתְּמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בְּלוּלָב. רַב שְׁמוּאֵל [בַּר נָתָן] אָמַר רַבִּי חֲנִינָא: בַּעֲרָבָה. וְכֵן אָמַר רַב נַחְמָן אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ: בַּעֲרָבָה.

אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה: בַּר אוּרְיָא, תָּא וְאֵימָא לָךְ מִלְּתָא מְעַלְּיָתָא דַּהֲוָה אָמַר אֲבוּךְ. הָא דְּתָנַן: כָּל הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים, הָכִי אָמַר אֲבוּךְ מִשְּׁמֵיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר: בְּלוּלָב.

אֵיתִיבֵיהּ: לוּלָב דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת בִּתְחִלָּתוֹ, וַעֲרָבָה בְּסוֹפוֹ. פַּעַם אַחַת חָל שְׁבִיעִי שֶׁל עֲרָבָה לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, וְהֵבִיאוּ מֵרְבִיעִית שֶׁל עֲרָבָה מֵעֶרֶב שַׁבָּת וְהִנִּיחוּם בָּעֲזָרָה. וְהִכִּירוּ בְּהֶן בַּיְיתוֹסִין, וּנְטָלוּם וּכְבָשׁוּם תַּחַת אֲבָנִים.

לְמָחָר הִכִּירוּ בָּהֶן עַמֵּי הָאָרֶץ, וּשְׁמָטוּם מִתַּחַת הָאֲבָנִים, וְהֲבִיאוּם הַכֹּהֲנִים וּזְקָפוּם בְּצִידֵי הַמִּזְבֵּחַ. לְפִי שֶׁאֵין בַּיְיתוֹסִין מוֹדִים שֶׁחִיבּוּט עֲרָבָה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת.

אַלְמָא בִּנְטִילָה הִיא! תִּיובְתָּא.

וְאֶלָּא נִדְחוּ! כֵּיוָן דַּאֲנַן לָא דָּחֵינַן, אִינְהוּ נָמֵי לָא דָּחוּ. וְהָא יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, דִּלְדִידַן לָא דָּחֵי וּלְדִידְהוּ דָּחֵי!

דף מד.

אָמְרִי: לְדִידְהוּ נָמֵי לָא דָּחֵי. וְאֶלָּא קַשְׁיָא הֲנֵי תַּרְתֵּי; דְּתָנָא חֲדָא: כָּל הָעָם מוֹלִיכִין אֶת לוּלְבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת, וְתַנְיָא אִידַּךְ: לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמְתָרְצִינַן: כָּאן — בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, כָּאן — בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים.

לָא, אִידִי וְאִידִי בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, וְלָא קַשְׁיָא: כָּאן — בַּמִּקְדָּשׁ, כָּאן — בַּגְּבוּלִין.

אָמַר לֵיהּ אַבָּיֵי לְרָבָא: מַאי שְׁנָא לוּלָב דְּעָבְדִינַן לֵיהּ שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ, וּמַאי שְׁנָא עֲרָבָה דְּלָא עָבְדִינַן לַהּ שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ? אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְאָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב. אֲמַר לֵיהּ: הָהוּא מִשּׁוּם לוּלָב הוּא דְּקָא עָבֵיד לֵיהּ. וְכִי תֵּימָא דְּקָא מַגְבַּהּ לֵיהּ וַהֲדַר מַגְבַּהּ לֵיהּ, וְהָא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם דְּלָא קָא עָבְדִינַן הָכִי!

אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: לוּלָב דְּאוֹרְיְיתָא — עָבְדִינַן שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ, עֲרָבָה דְּרַבָּנַן — לָא עָבְדִינַן לַהּ שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ.

לְמַאן? אִילֵימָא אַבָּא שָׁאוּל, הָאָמַר "עַרְבֵי נַחַל" כְּתִיב — שְׁתַּיִם, אַחַת לַלּוּלָב וְאַחַת לַמִּקְדָּשׁ. אִי לְרַבָּנַן, הִלְכָתָא גְּמִירִי לַהּ, דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָא אִישׁ בִּקְעַת בֵּית חוֹרְתָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

אֶלָּא, אָמַר רַב זְבִיד מִשְׁמֵיהּ דְּרָבָא: לוּלָב דְּאִית לֵיהּ עִיקָּר מִן הַתּוֹרָה, — בַּגְּבוּלִין עָבְדִינַן לֵיהּ שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ, עֲרָבָה דְּלֵית לַהּ עִיקָּר מִן הַתּוֹרָה — בַּגְּבוּלִין לָא עָבְדִינַן שִׁבְעָה זֶכֶר לַמִּקְדָּשׁ.

אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: כֹּהֲנִים בַּעֲלֵי מוּמִין נִכְנָסִין בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ, כְּדֵי לָצֵאת בַּעֲרָבָה. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן: מִי אֲמָרָהּ? מִי אֲמָרָהּ?! הָא אִיהוּ אָמַר! דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָא אִישׁ בִּקְעַת בֵּית חוֹרְתָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי.

אֶלָּא: מִי אֲמָרָהּ בִּנְטִילָה, דִּלְמָא בִּזְקִיפָה! מִי אֲמָרָהּ בְּבַעֲלֵי מוּמִין, דִּלְמָא בִּתְמִימִים!

אִתְּמַר: רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, חַד אָמַר: עֲרָבָה יְסוֹד נְבִיאִים, וְחַד אָמַר: עֲרָבָה מְנַהֵג נְבִיאִים. תִּסְתַּיֵּים דְּרַבִּי יוֹחָנָן הוּא דְּאָמַר יְסוֹד נְבִיאִים, דְּאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עֲרָבָה יְסוֹד נְבִיאִים הוּא. תִּסְתַּיֵּים.

אֲמַר לֵיהּ רַבִּי זֵירָא לְרַבִּי אֲבָהוּ: מִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי נְחוּנְיָא אִישׁ בִּקְעַת בֵּית חוֹרְתָן: עֶשֶׂר נְטִיעוֹת, עֲרָבָה, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם — הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי? אֶשְׁתּוֹמַם כְּשָׂעָה חֲדָא וַאֲמַר, שְׁכֵחוּם וְחָזְרוּ וְיִסְּדוּם.

וּמִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן הָכִי? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּלְכוֹן אֲמַרִי: דִּלְהוֹן הֵיא! לָא קַשְׁיָא:

דף מד:

כָּאן בַּמִּקְדָּשׁ — כָּאן בַּגְּבוּלִין.

אָמַר רַבִּי אַמֵּי: עֲרָבָה צְרִיכָה שִׁיעוּר, וְאֵינָהּ נִיטֶּלֶת אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָהּ, וְאֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב. כֵּיוָן דְּאָמַר מָר אֵינָהּ נִיטֶּלֶת אֶלָּא בִּפְנֵי עַצְמָהּ, פְּשִׁיטָא דְּאֵין אָדָם יוֹצֵא בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב!

מַהוּ דְּתֵימָא: הָנֵי מִילֵּי הֵיכָא דְּלָא אַגְבְּהַיהּ וַהֲדַר אַגְבְּהַיהּ, אֲבָל אַגְבְּהַיהּ וַהֲדַר אַגְבְּהַיהּ — אִימָא לָא, קָא מַשְׁמַע לַן. וְרַב חִסְדָּא אָמַר רַבִּי יִצְחָק: אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בָּעֲרָבָה שֶׁבַּלּוּלָב (בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג).

וְכַמָּה שִׁיעוּרָהּ? אָמַר רַב נַחְמָן: שְׁלִשָּׁה בַּדֵּי עָלִין לַחִין. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֲפִילּוּ עָלֶה אֶחָד וּבַד אֶחָד. עָלֶה אֶחָד וּבַד אֶחָד סָלְקָא דַּעְתָּךְ?! אֶלָּא אִימָא: אֲפִילּוּ עָלֶה אֶחָד בְּבַד אֶחָד.

אָמַר אַיְיבוּ: הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק וְאַיְיתִי הָהוּא גַּבְרָא עֲרָבָה קַמֵּיהּ. שְׁקֵיל, חַבֵּיט חַבֵּיט, וְלָא בָּרִיךְ. קָסָבַר מִנְהָג נְבִיאִים הוּא. אַיְיבוּ וְחִזְקִיָּה בְּנֵי בְרַתֵּיהּ דְּרַב אַיְיתוּ עֲרָבָה לְקַמֵּיהּ דְּרַב, חַבֵּיט חַבֵּיט, וְלָא בָּרִיךְ. קָא סָבַר מִנְהָג נְבִיאִים הוּא.

אָמַר אַיְיבוּ: הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק, אֲתָא לְקַמֵּיהּ הָהוּא גַּבְרָא, אָמַר לֵיהּ: קְרֵיתָא אִית לִי, כַּרְמַיָּא אִית לִי, זֵיתַיָּא אִית לִי, וְאָתוּ בְּנֵי קְרֵיתָא וּמְקַשְׁקְשִׁין בְּכַרְמַיָּא וְאוֹכְלִין בְּזֵיתַיָּא — אֲרִיךְ אוֹ לָא אֲרִיךְ? אָמַר לֵיהּ: לָא אֲרִיךְ. הֲוָה קָא שָׁבֵיק לֵיהּ וְאָזֵיל. אָמַר: כְּדוּ הֲוֵיתִי דַּיַּיר בְּאַרְעָא הָדָא אַרְבְּעִין שְׁנִין, וְלָא חֲמֵיתִי בַּר אִינָשׁ מְהַלֵּךְ בְּאָרְחָן דְּתָקְנָן כְּדֵין. הָדַר וְאָתֵי וְאָמַר לֵיהּ: מַאי מֶיעְבַּד? אָמַר לֵיהּ: אַפְקַר זֵיתַיָּא לְחַשּׁוֹכַיָּא, וְתֵן פְּרִיטַיָּא לְקַשְׁקוֹשֵׁי כְּרָמִים.

וְקַשְׁקוֹשֵׁי מִי שְׁרֵי? וְהָא תַּנְיָא: "וְהַשְּׁבִיעִית תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ". "תִּשְׁמְטֶנָּה" — מִלְקַשְׁקֵשׁ, "וּנְטַשְׁתָּהּ" — מִלְּסַקֵּל! אָמַר רַב עוּקְבָא בַּר חָמָא: תְּרֵי קִשְׁקוּשֵׁי הָווּ. חַד — סַתּוֹמֵי פִּילֵי, וְחַד — אַבְרוֹיֵי אֵילָנֵי. אַבְרוֹיֵי אֵילָנֵי — אָסוּר, סַתּוֹמֵי פִּילֵי — שְׁרֵי.

אָמַר אַיְיבוּ מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: אַל יְהַלֵּךְ אָדָם בְּעַרְבֵי שַׁבָּתוֹת יוֹתֵר מִשָּׁלֹשׁ פַּרְסָאוֹת. אָמַר רַב כָּהֲנָא: לָא אֲמַרַן אֶלָּא לְבֵיתֵיהּ, אֲבָל לְאוּשְׁפִּיזֵיהּ — אַמַּאי דְּנָקֵיט סְמִיךְ.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב כָּהֲנָא: לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא אֲפִילּוּ לְבֵיתֵיהּ. אָמַר רַב כָּהֲנָא: בְּדִידִי הֲוָה עוֹבָדָא, וַאֲפִילּוּ כָּסָא דְּהַרְסָנָא לָא אַשְׁכַּחְי.

מְצָוַת לוּלָב כֵּיצַד? תְּנֵי תַּנָּא קַמֵּיהּ דְּרַב נַחְמָן: סוּדָרִין עַל גַּג הָאִיצְטְבָא. אֲמַר לֵיהּ:

דף מה.

וְכִי לְיֵיבְשָׁן הוּא צָרִיךְ? אֶלָּא אֵימָא: עַל גַּב הָאִיצְטְבָא. אָמַר רַחֲבָא אָמַר (רב) יְהוּדָה: הַר הַבַּיִת סְטָיו כָּפוּל הָיָה, סְטָיו לְפָנִים מִסְּטָיו.

מַתְנִי' מְצָוַת עֲרָבָה כֵּיצַד? מָקוֹם הָיָה לְמַטָּה מִירוּשָׁלַיִם וְנִקְרָא "מוֹצָא", יוֹרְדִין לְשָׁם וּמְלַקְּטִין מִשָּׁם מוּרְבִּיּוֹת שֶׁל עֲרָבָה, וּבָאִין וְזוֹקְפִין אוֹתָן בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְרֹאשֵׁיהֶן כְּפוּפִין עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. בְּכָל יוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ פַּעַם אַחַת וְאוֹמְרִים: "אָנָּא ה' הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּא ה' הַצְלִיחָה נָּא". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "אֲנִי וָהוּ הוֹשִׁיעָה נָּא". וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מַקִּיפִין אֶת הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים. בִּשְׁעַת פְּטִירָתָן מָה הֵן אוֹמְרִים: "יוֹפִי לְךָ מִזְבֵּחַ, יוֹפִי לְךָ מִזְבֵּחַ!" רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: "לְיָהּ וּלְךָ מִזְבֵּחַ, לְיָהּ וּלְךָ מִזְבֵּחַ".

כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיוּ מְלַקְּטִין אוֹתָן מֵעֶרֶב וּמַנִּיחִין אוֹתָן בְּגִיגִיּוֹת שֶׁל זָהָב, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכְמוֹשׁוּ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: חֲרִיּוֹת שֶׁל דֶּקֶל הָיוּ מְבִיאִין, וְחוֹבְטִין אוֹתָן בְּקַרְקַע בְּצִדֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִקְרָא חִבּוּט חֲרִיּוֹת. מִיַּד תִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן וְאוֹכְלִין אֶתְרוֹגֵיהֶן.

גְּמָ' תְּנָא: מְקוֹם קָלָנְיָא הֲוָה. וְתַנָּא דִּידַן מַאי טַעְמָא קָרֵי לֵיהּ "מוֹצָא"? אַיְידֵי דְּמִיפַּק מִכְּרָנָא דְּמַלְכָּא — קָרֵי לֵיהּ "מוֹצָא".

וּבָאִין וְזוֹקְפִין אוֹתָן בְּצִדֵּי כּוּ'. תָּנָא: רַבּוֹת, וַאֲרוּכוֹת, וּגְבוֹהוֹת אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ גוֹחוֹת עַל הַמִּזְבֵּחַ אַמָּה.

אָמַר מָרְיָמָר מִשּׁוּם מָר זוּטְרָא: שְׁמַע מִינַּהּ עַל הַיְסוֹד מַנַּח לְהוּ, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אַאַרְעָא מַנַּח לְהוּ, מִכְּדֵי: עֶלָּה אַמָּה וְכָנַס אַמָּה — זֶהוּ יְסוֹד. עֶלָּה חֲמֵשׁ וְכָנַס אַמָּה — זֶהוּ סוֹבֵב. עֶלָּה שָׁלֹשׁ — זֶהוּ מְקוֹם הַקְּרָנוֹת. גוֹחוֹת עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ! אֶלָּא לָאו, שְׁמַע מִינַּהּ אַיְסוֹד מַנַּח לְהוּ. שְׁמַע מִינַּהּ.

אָמַר רַבִּי אָבָּהוּ: מַאי קְרָאָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "אִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ". אָמַר רַבִּי אָבָּהוּ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הַנּוֹטֵל לוּלָב בְּאִגּוּדוֹ וַהֲדַס בַּעֲבוֹתוֹ, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר:

דף מה:

”אִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ”. אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי, וְרַבִּי יוֹחָנָן מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן הַמָּחוֹזִי מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן הַמַּכּוֹתִי: כָּל הָעוֹשֶׂה אִיסּוּר לֶחָג בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ בָּנָה מִזְבֵּחַ וְהִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אִסְרוּ חַג בַּעֲבוֹתִים עַד קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ”.

אָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: כָּל הַמִּצְוֹת כּוּלָּן אֵין אָדָם יוֹצֵא בְּהֶן אֶלָּא דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ”עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים”.

תָּנְיָא נָמֵי הָכִי: ”עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים” — שֶׁעוֹמְדִים דֶּרֶךְ גְּדִילָתָן. דָּבָר אַחֵר: ”עוֹמְדִים” — שֶׁמַּעֲמִידִין אֶת צִיפּוּיָן. דָּבָר אַחֵר: ”עוֹמְדִים” — שֶׁמָּא תֹּאמַר אֲבַד סִיבְּרָם וּבָטַל סִיכּוּיָן, תַּלְמוּד לוֹמַר: ”עֲצֵי שִׁטִּים עוֹמְדִים” — שֶׁעוֹמְדִים לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

וְאָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: יָכוֹל אֲנִי לִפְטוֹר אֶת כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ מִן הַדִּין — מִיּוֹם שֶׁנִּבְרֵאתִי עַד עַתָּה, וְאִילְמָלֵי אֱלִיעֶזֶר בְּנִי עִמִּי — מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְעַד עַכְשָׁיו, וְאִילְמָלֵי יוֹתָם בֶּן עוּזִּיָּהוּ עִמָּנוּ — מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם עַד סוֹפוֹ.

וְאָמַר חִזְקִיָּה אָמַר רַבִּי יִרְמְיָה מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי: רָאִיתִי בְּנֵי עֲלִיָּיה וְהֵן מוּעָטִין. אִם אֶלֶף הֵן — אֲנִי וּבְנֵי מֵהֶן, אִם מֵאָה הֵם — אֲנִי וּבְנֵי מֵהֶן, אִם שְׁנַיִם הֵן — אֲנִי וּבְנִי הֵן.

וּמִי זוּטְרֵי כּוּלֵּי הַאי? וְהָא אָמַר רָבָא: תַּמְנֵי סְרֵי אַלְפֵי הָווֹ דָּרָא דְּקַמֵּיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר: ”סָבִיב שְׁמֹנָה עָשָׂר אָלֶף”! לָא קַשְׁיָא: הָא דְּמִסְתַּכְּלִי בְּאַסְפַּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה, הָא דְּלָא מִסְתַּכְּלִי בְּאַסְפַּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה.

וּדְמִסְתַּכְּלִי בְּאַסְפַּקְלַרְיָא הַמְּאִירָה, מִי זוּטְרֵי כּוּלֵּי הַאי? וְהָא אָמַר אַבָּיֵי: לֹא פָּחֵית עָלְמָא מִתְּלָתִין וְשִׁיתָּא צַדִּיקֵי דִּמְקַבְּלִי אַפֵּי שְׁכִינָה בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”אַשְׁרֵי כָּל חוֹכֵי לוֹ”, ”לוֹ” בְּגִימַטְרִיָּא תְּלָתִין וְשִׁיתָּא הָווּ! לָא קַשְׁיָא: הָא דְּעַיְּילִי בְּבֵר, הָא דְּעַיְּילִי בְּלָא בַּר.

בְּשָׁעַת פְּטִירָתָן מָה הֵן אוֹמְרִים וְכוּ’. וְהָא קָא מִשְׁתַּתַּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר, וְתַנְיָא: כָּל הַמְשַׁתֵּף שֵׁם שָׁמַיִם וְדָבָר אַחֵר נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: ”בִּלְתִּי לַה’ לְבַדּוֹ”! הָכִי קָאָמַר: לְיָהּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים, וְלָךְ אֲנוּ מְשַׁבְּחִין. לְיָהּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים, וְלָךְ אֲנוּ מְקַלְּסִין.

כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל. אָמַר רַב הוּנָא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה, דִּכְתִיב: ”כַּפּוֹת”, שְׁנַיִם: אַחַת לַלּוּלָב וְאַחַת לְמִזְבֵּחַ. וְרַבָּנַן אָמְרִי: ”כַּפַּת” כְּתִיב.

רַבִּי לֵוִי אוֹמֵר, כְּתָמָר: מָה תָּמָר זֶה אֵין לוֹ אֶלָּא לֵב אֶחָד, אַף יִשְׂרָאֵל אֵין לָהֶם אֶלָּא לֵב אֶחָד לַאֲבִיהֶם שֶׁבַּשָּׁמַיִם.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: לוּלָב שִׁבְעָה, וְסוּכָּה יוֹם אֶחָד. מַאי טַעְמָא? לוּלָב דְּמַפְסְקִי לֵילוֹת מִיָּמִים, כָּל יוֹמָא מִצְוָה בְּאַפֵּיהּ נַפְשֵׁיהּ הוּא. סוּכָּה דְּלָא מַפְסְקִי לֵילוֹת מִיָּמִים, כּוּלְּהוּ שִׁבְעָה כְּחַד יוֹמָא אֲרִיכָא דָּמוּ.

וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: סוּכָּה שִׁבְעָה, וְלוּלָב יוֹם אֶחָד. מַאי טַעְמָא? סוּכָּה דְּאוֹרָיְיתָא — שִׁבְעָה, לוּלָב דְּרַבָּנַן — סַגֵּי לֵיהּ בְּחַד יוֹמָא.

כִּי אֲתָא רָבִין אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה שִׁבְעָה. אָמַר רַב יוֹסֵף: נְקוֹט דְּרַבָּה בַּר בַּר חָנָה בִּידָךְ, דְּכוּלְּהוּ אָמוֹרָאֵי קַיְימִי כְּוָותֵיהּ בְּסוּכָּה.

מֵיתִיבִי:

דף מו.

הָעוֹשֶׂה לוּלָב לְעַצְמוֹ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לִזְמַן הַזֶּה". נָטְלוֹ לָצֵאת בּוֹ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת לוּלָב". וְאַף עַל פִּי שֶׁבֵּירַךְ עָלָיו יוֹם רִאשׁוֹן, חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ כָּל שִׁבְעָה. הָעוֹשֶׂה סוּכָּה לְעַצְמוֹ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... שֶׁהֶחֱיָינוּ וְקִיְּמָנוּ כּוּ'", נִכְנַס לֵישֵׁב בָּהּ, אוֹמֵר: "אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לֵישֵׁב בַּסּוּכָּה", וְכֵיוָן שֶׁבֵּירַךְ יוֹם רִאשׁוֹן — שׁוּב אֵינוֹ מְבָרֵךְ.

קַשְׁיָא לוּלָב אַלּוּלָב, קַשְׁיָא סוּכָּה אַסּוּכָּה!

בְּשִׁלְמָא לוּלָב אַלּוּלָב לָא קַשְׁיָא: כָּאן בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, כָּאן בִּזְמַן שֶׁאֵין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים. אֶלָּא סוּכָּה אַסּוּכָּה קַשְׁיָא!

תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: תְּפִילִּין, כָּל זְמַן שֶׁמַּנִּיחָן — מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא שַׁחֲרִית בִּלְבַד.

אִתְּמַר, אַבָּיֵי אָמַר: הִלְכָתָא כְּרַבִּי, וְרָבָא אָמַר: הִלְכָתָא כְּרַבָּנַן. אָמַר רַב מָרִי בְּרֵהּ דְּבַת שְׁמוּאֵל: חֲזִינָא לֵיהּ לְרָבָא דְּלָא עָבֵיד כִּשְׁמַעְתֵּיהּ, אֶלָּא מַקְדֵּים וְקָאֵי וְעָיֵיל בֵּית הַכִּסֵּא, וְנָפֵיק וּמָשֵׁי יָדֵיהּ וּמַנַּח תְּפִילִּין וּמְבָרֵךְ. וְכִי אִצְטְרִיךְ זִימְנָא אַחֲרִינָא, עָיֵיל לְבֵית הַכִּסֵּא, וְנָפֵיק וּמָשֵׁי יָדֵיהּ וּמַנַּח תְּפִילִּין וּמְבָרֵךְ, וַאֲנַן נָמֵי כְּרַבִּי עֲבַדִינַן, וּמְבָרְכִין כָּל שִׁבְעָה.

אָמַר מָר זוּטְרָא: חֲזִינָא לֵיהּ לְרַב פַּפִּי, דְּכָל אִימַּת דְּמַנַּח תְּפִילִּין מְבָרֵךְ. רַבָּנַן דְּבֵי רַב אָשֵׁי, כָּל אִימַּת דְּמָ[מַ]שְׁמְשִׁי בְּהוּ מְבָרְכִי.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר שְׁמוּאֵל: מִצְוֹת לוּלָב כָּל שִׁבְעָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: יוֹם רִאשׁוֹן — מִצְוַת לוּלָב, מִכָּאן וְאֵילָךְ מִצְוַת זְקָנִים. וְרַבִּי יִצְחָק אָמַר: כָּל יוֹמָא מִצְוַת זְקָנִים. וַאֲפִילּוּ יוֹם רִאשׁוֹן?! וְהָא קַיְימָא לַן דְּיוֹם רִאשׁוֹן דְּאוֹרָיְיתָא! אִימָּא: בַּר מִיּוֹם רִאשׁוֹן. אִי הָכִי — הַיְינוּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי! אִימָּא: וְכֵן אָמַר רַבִּי יִצְחָק.

וְאַף רַב סָבַר: כָּל שִׁבְעָה מִצְוֹת לוּלָב. דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אָשֵׁי אָמַר רַב: הַמַּדְלִיק נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה — צָרִיךְ לְבָרֵךְ. רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר: הָרוֹאֶה נֵר שֶׁל חֲנוּכָּה — צָרִיךְ לְבָרֵךְ. מַאי מְבָרֵךְ? אָמַר רַב יְהוּדָה: יוֹם רִאשׁוֹן, הַמַּדְלִיק מְבָרֵךְ שָׁלֹשׁ, הָרוֹאֶה מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם. מִכָּאן וְאֵילָךְ, מַדְלִיק מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, וְרוֹאֶה מְבָרֵךְ אַחַת.

וּמַאי מְבָרֵךְ: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר (שֶׁל) חֲנוּכָּה". וְהֵיכָן צִוָּנוּ? מִ"לֹּא תָסוּר". וְרַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר: "שְׁאַל אָבִיךָ וְיַגֶּדְךָ".

(מַאי מְמַעֵט? — זְמַן. אֵימָא מְמַעֵט נֵס? נֵס כֹּל יוֹמָא אִיתֵּיהּ). רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק מַתְנֵי לַהּ בְּהֶדְיָא, אָמַר רַב: כָּל שִׁבְעָה מִצְוֹת לוּלָב.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָעוֹשֶׂה סוּכָּה לְעַצְמוֹ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... שֶׁהֶחֱיָינוּ כּוּ'". נִכְנַס לֵישֵׁב בָּהּ, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ כּוּ'". הָיְתָה עֲשׂוּיָה וְעוֹמֶדֶת, אִם יָכוֹל לְחַדֵּשׁ בָּהּ דָּבָר — מְבָרֵךְ. אִם לָאו, לְכִשֶּׁיִּכָּנֵס לֵישֵׁב בָּהּ — מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם. אָמַר רַב אָשֵׁי: חָזֵינָא לֵיהּ לְרַב כָּהֲנָא דְּקָאֲמַר לְהוּ לְכוּלְהוּ אַכָּסָא דְּקִדּוּשָׁא.

תָּנוּ רַבָּנָן: הָיוּ לְפָנָיו מִצְוֹת הַרְבֵּה, אוֹמֵר: "בָּרוּךְ ... אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַמִּצְוֹת". רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מְבָרֵךְ עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בִּפְנֵי עַצְמָהּ. אָמַר רַבִּי זֵירָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: הִלְכְתָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. וְאָמַר רַבִּי זֵירָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה — דִּכְתִיב: "בָּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם", וְכִי בַּיּוֹם מְבָרְכִין אוֹתוֹ, וּבַלַּיְלָה אֵין מְבָרְכִין אוֹתוֹ? אֶלָּא בָּא לוֹמַר לְךָ: בְּכָל יוֹם וְיוֹם תֵּן לוֹ מֵעֵין בִּרְכוֹתָיו, הָכָא נָמֵי — בְּכָל דָּבָר וְדָבָר תֵּן לוֹ מֵעֵין בִּרְכוֹתָיו.

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי חֲנִינָא בַּר פָּפָּא: בֹּא וּרְאֵה שֶׁלֹּא כְּמִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. מִדַּת בָּשָׂר וָדָם — כְּלִי רֵיקָן

דף מו:

מַחֲזִיק, מְלֵא — אֵינוֹ מַחֲזִיק. אֲבָל מִדַּת הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: מְלֵא — מַחֲזִיק, רֵיקָן — אֵינוֹ מַחֲזִיק, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע וְגוֹ'". "אִם שָׁמוֹעַ" — "תִּשְׁמַע". וְאִם לָאו — לֹא תִּשְׁמַע. דָּבָר אַחֵר: "אִם שָׁמוֹעַ" — בְּיָשָׁן, "תִּשְׁמַע" — בְּחָדָשׁ. "וְאִם יִפְּנֶה לְבָבְךָ" — שׁוּב לֹא תִשְׁמָע.

מֵיָד תִּינוֹקוֹת וְכוּ'. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי — אָסוּר, בַּשְּׁמִינִי — מוּתָּר. סוּכָּה — אֲפִילּוּ בַּשְּׁמִינִי, אֲסוּרָה. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: אֶתְרוֹג — אֲפִילּוּ בַּשְּׁבִיעִי נָמֵי מוּתָּר.

בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: לְמִצְוָתָהּ אִתְקְצַאי, וּמַר סָבַר: כּוּלֵּי יוֹמָא אִתְקְצַאי.

אֵיתִיבֵיהּ רֵישׁ לָקִישׁ לְרַבִּי יוֹחָנָן: מֵיָד תִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן וְאוֹכְלִין אֶתְרוֹגֵיהֶן. מַאי לָאו, הוּא הַדִּין לְגְדוֹלִים! לָא, תִּינוֹקוֹת דַּוְקָא.

אִיכָּא דְּאָמְרִי, אֵיתִיבֵיהּ רַבִּי יוֹחָנָן לְרֵישׁ לָקִישׁ: מֵיָד הַתִּינוֹקוֹת שׁוֹמְטִין אֶת לוּלְבֵיהֶן וְאוֹכְלִין אֶתְרוֹגֵיהֶן. תִּינוֹקוֹת — אִין, גְּדוֹלִים לָא! הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ גְּדוֹלִים, וְהַאי דְּקָתָנֵי תִּינוֹקוֹת — אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא קָתָנֵי.

אֲמַר לֵיהּ רַב פָּפָּא לְאַבָּיֵי: לְרַבִּי יוֹחָנָן, מַאי שְׁנָא סוּכָּה, מַאי שְׁנָא אֶתְרוֹג?

אֲמַר לֵיהּ: סוּכָּה דְּחַזְיָא לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, דְּאִי אִיתְרְמֵי לֵיהּ סְעוּדְתָּא בָּעֵי מֵיתַב בְּגַוַּוהּ וּמֵיכַל (בַּהּ) בְּגַוַּוהּ, אִתַּקְצַאי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וּמִיגּוֹ דְּאִתַּקְצַאי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת — אִתַּקְצַאי לְכוּלֵּי יוֹמָא דִּשְׁמִינִי. אֶתְרוֹג, דְּלָא חָזֵי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת — לָא אִתַּקְצַאי לְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְלָא אִתַּקְצַאי לְכוּלֵּי יוֹמָא דִּשְׁמִינִי.

וְלֵוִי אָמַר: אֶתְרוֹג אֲפִילּוּ בַּשְּׁמִינִי אָסוּר, וַאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל אָמַר: אֶתְרוֹג בַּשְּׁבִיעִי אָסוּר, בַּשְּׁמִינִי מוּתָּר. קָם אֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל בְּשִׁיטָתֵיהּ דְּלֵוִי, קָם רַבִּי זֵירָא בְּשִׁיטָתֵיהּ דַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל. דְּאָמַר רַבִּי זֵירָא: אֶתְרוֹג שֶׁנִּפְסְלָה — אָסוּר לְאוֹכְלָהּ כָּל שִׁבְעָה.

אָמַר רַבִּי זֵירָא: לָא לִיקְנֵי אִינִישׁ הוֹשַׁעְנָא לְיָנוֹקָא בְּיוֹמָא טָבָא קַמָּא. מַאי טַעְמָא? דְּיָנוֹקָא מִקְנָא קָנֵי, אַקְנוֹיֵי לָא מַקְנֵי. וְאִשְׁתְּכַח דְּקָא נָפֵיק בְּלוּלָב שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא: לָא לֵימָא אִינִישׁ לְיָנוֹקָא "דְּיָהֵיבְנָא לָךְ מִידֵּי" וְלָא יָהֵיב לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּאָתֵי לְאַגְמוֹרֵיהּ שִׁיקְרָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דַּבֶּר שֶׁקֶר".

וּבְפָלוּגְתָּא דְּרַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. דְּאִיתְּמַר: הִפְרִישׁ שִׁבְעָה אֶתְרוֹגִין לְשִׁבְעָה יָמִים, אָמַר רַב: כָּל אַחַת וְאַחַת יוֹצֵא בָּהּ וְאוֹכְלָהּ לְאַלְתַּר, וְרַב אַסִי אָמַר: כָּל אַחַת וְאַחַת יוֹצֵא בָּהּ וְאוֹכְלָהּ לְמָחָר. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? מָר סָבַר: לְמַצְוָתָהּ אִתַּקְצַאי. וּמַר סָבַר: לְכוּלֵּי יוֹמָא אִתַּקְצַאי.

וַאֲנַן דְּאִית לַן תְּרֵי יוֹמֵי, הֵיכִי עָבְדִינַן? אָמַר אַבָּיֵי: שְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי — אָסוּר, תְּשִׁיעִי סְפֵק שְׁמִינִי — מוּתָּר. מָרִימָר אָמַר: אֲפִילּוּ שְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי — מוּתָּר.

בְּסוּרָא עָבְדִי כְּמָרִימָר, רַב שִׁישָׁא בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי עָבֵיד כְּאַבָּיֵי. וְהִלְכְתָא כְּאַבָּיֵי.

אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב: שְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי, שְׁבִיעִי לְסוּכָּה וּשְׁמִינִי לְבָרָכָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: שְׁמִינִי לָזֶה וְלָזֶה. מֵיתַב כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּיָתְבִינַן, כִּי פְּלִיגִי

דף מז.

לְבָרוֹכֵי. לְמַאן דְּאָמַר שְׁבִיעִי לְסוּפָּה — בָּרוֹכֵי נָמֵי מְבָרְכִינַן, לְמַאן דְּאָמַר שְׁמִינִי לָזֶה וְלָזֶה — בָּרוֹכֵי לָא מְבָרְכִינַן. אָמַר רַב יוֹסֵף: נְקוֹט דְּרַבִּי יוֹחָנָן בְּיָדָךְ, דְּרַב הוּנָא בַּר בִּיזְנָא וְכָל גְּדוֹלֵי הַדּוֹר אִיקְּלַעוּ בְּסוּפָּה בִּשְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי. מֵיתַב הֲווֹ יָתְבִי, בָּרוֹכֵי לָא בָּרְכוּ. וְדִלְמָא סְבִירָא לְהוּ כְּמַאן דְּאָמַר: כֵּיוָן שֶׁבֵּירַךְ יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן שׁוּב אֵינוֹ מְבָרֵךְ? גְּמִירִי דְּמַאֲפֵר אָתוֹ.

אִיכָּא דְּאָמְרִי: בָּרוֹכֵי — כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא מְבָרְכִינַן. כִּי פְּלִיגִי, לְמֵיתַב. לְמַאן דְּאָמַר שְׁבִיעָה לְסוּפָּה — מֵיתַב יָתְבִינַן, וּלְמַאן דְּאָמַר שְׁמִינִי לָזֶה וְלָזֶה — מֵיתַב נָמֵי לָא יָתְבִינַן. אָמַר רַב יוֹסֵף: נְקוֹט דְּרַבִּי יוֹחָנָן בִּידָךְ, דְּמָרָא דִּשְׁמַעְתָּא מַנִּי — רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת, וּבִשְׁמִינִי סְפֵק שְׁבִיעִי לְבַר מִסּוּפָּה יָתֵיב. וְהִלְכָתָא: מֵיתַב יָתְבִינַן, בָּרוֹכֵי לָא מְבָרְכִינַן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹמְרִים זְמַן בִּשְׁמִינִי שֶׁל חַג, וְאֵין אוֹמְרִים זְמַן בִּשְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח.

וְאָמַר רַבִּי לֵוִי בַּר חָמָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי חָמָא בַּר חֲנִינָא: תֵּדַע, שֶׁהֲרֵי חָלוּק בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים: בְּסוּפָּה, וְלוּלָב, וְנִיסּוּךְ הַמַּיִם. וּלְרַבִּי יְהוּדָה דְּאָמַר: בַּלּוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה, הֲרֵי חָלוּק בִּשְׁנֵי דְּבָרִים.

אִי הָכִי, שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח נָמֵי: הֲרֵי חָלוּק בַּאֲכִילַת מַצָּה! דְּאָמַר מָר: לַיְלָה רִאשׁוֹנָה — חוֹבָה, מִכָּאן וְאֵילָךְ רְשׁוּת. הָכִי הַשְׁתָּא?! הָתָם — מִלֵּילָה חָלוּק, מִיּוֹם אֵינוֹ חָלוּק. הָכָא — אֲפִילּוּ מִיּוֹם נָמֵי חָלוּק.

רָבִינָא אָמַר: זֶה חָלוּק מִשֶּׁלְּפָנָיו, וְזֶה חָלוּק מִשֶּׁלְּפָנֵי פָּנָיו.

(אָמַר רַב פָּפָּא): הָכָא כְּתִיב "פַּר", הָתָם כְּתִיב "פָּרִים".

רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק אָמַר, הָכָא כְּתִיב: "בַּיּוֹם", הָתָם כְּתִיב: "וּבַיּוֹם".

רַב אָשֵׁי אָמַר, הָכָא כְּתִיב: "כַּמִּשְׁפָּט", הָתָם כְּתִיב: "כְּמִשְׁפָּטָם".

לֵימָא מְסַיֵּיע לֵיהּ: הַפָּרִים הָאֵילִים וְהַכְּבָשִׂים, מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה. וְרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: פָּרִים אֵין מְעַכְּבִין זֶה אֶת זֶה, שֶׁהֲרֵי מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין.

אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא כּוּלָּן מִתְמַעֲטִין וְהוֹלְכִין בַּשִּׁמְינִי! אָמַר לָהֶן: שִׁמְינִי רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ הוּא. שֶׁכְּשֵׁם שֶׁשִּׁבְעַת יְמֵי הַחַג טְעוּנִין קֻרְבָּן וְשִׁיר וּבְרָכָה וְלֵינָה, אַף שְׁמִינִי טָעוּן קֻרְבָּן וְשִׁיר וּבְרָכָה וְלֵינָה.

דף מז:

מַאי לָאו, זְמַן? לֹא, בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וּתְפִלָּה.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ זְמַן — זְמַן כָּל שִׁבְעָה מִי אִיכָּא? הָא לָא קַשְׁיָא: דְּאִי לָא בָּרֵיךְ הָאִידָּנָא — מְבָרֵךְ לְמָחָר, אוֹ לְיוֹמָא אַחֲרִינָא.

מִכָּל מָקוֹם כּוֹס בָּעֵינַן! לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ לְרַב נַחְמָן, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: זְמַן אוֹמְרוֹ אֲפִילּוּ בַּשּׁוּק. דְּאִי אָמְרַתְּ בָּעֵינַן כּוֹס — כּוֹס כֹּל יוֹמָא מִי אִיכָּא? דִּלְמָא דְּאִיקְלַע לֵיהּ כּוֹס.

וְסָבַר רַבִּי יְהוּדָה שְׁמִינִי טָעוּן לֵינָה? וְהָא תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִנַּיִן לְפֶסַח שֵׁנִי שֶׁאֵינוֹ טָעוּן לֵינָה — שֶׁנֶּאֱמַר: "וּפָנִיתָ בַבֹּקֶר וְהָלַכְתָּ לְאׇהָלֶיךָ", וּכְתִיב: "שִׁשֶּׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת".

אֶת שֶׁטָּעוּן שִׁשָּׁה — טָעוּן לֵינָה, אֶת שֶׁאֵינוֹ טָעוּן שִׁשָּׁה — אֵינוֹ טָעוּן לֵינָה. לְמַעוֹטֵי מַאי? לְאוֹ לְמַעוֹטֵי נָמֵי שְׁמִינִי שֶׁל חַג?

לָא, לְמַעוֹטֵי פֶּסַח שֵׁנִי דִּכְווֹתֵיהּ. הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּתָנַן: הַבִּיכּוּרִים טָעוּנִין קְרִבָּן וְשִׁיר וּתְנוּפָה וְלֵינָה. מַאן שְׁמַעַתְּ לֵיהּ דְּאָמַר תְּנוּפָה — רַבִּי יְהוּדָה, וְקָאָמַר: טָעוּן לֵינָה.

דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: "וְהִנַּחְתּוֹ" — זוֹ תְּנוּפָה. אַתָּה אוֹמֵר זוֹ תְּנוּפָה, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא הַנָּחָה מַמָּשׁ. כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "וְהִנִּיחוֹ", הֲרֵי הַנָּחָה אָמוּר. הָא מָה אֲנִי מְקַיֵּים "וְהִנַּחְתּוֹ" — זוֹ תְּנוּפָה.

וְדִלְמָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, דְּתַנְיָא: "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ" — לִימֵּד עַל הַבִּיכּוּרִים שֶׁטְּעוּנִין תְּנוּפָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? אָתְיָא "יָד" "יָד" מִשְּׁלָמִים, כְּתִיב הָכָא: "וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנֶא מִיָּדֶךָ", וּכְתִיב הָתָם: "יָדָיו תְּבִיאֶינָה אֵת אִשֵּׁי ה'".

מָה כָּאן — כֹּהֵן, אַף לְהַלָּן — כֹּהֵן. וּמָה לְהַלָּן — בְּעָלִים, אַף כָּאן — בְּעָלִים. הָא כֵּיצַד? כֹּהֵן מַנִּיחַ יָדוֹ תַּחַת יַד בְּעָלִים וּמֵנִיף.

מַאי הָוֵי עֲלָהּ? רַב נַחְמָן אָמַר: אוֹמְרִים זְמַן בִּשְׁמִינִי שֶׁל חַג, וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: אֵין אוֹמְרִים זְמַן בִּשְׁמִינִי שֶׁל חַג. וְהִלְכְתָא: אוֹמְרִים זְמַן בִּשְׁמִינִי שֶׁל חַג.

תַּנְיָא כְּווֹתֵיהּ דְּרַב נַחְמָן: שְׁמִינִי

דף מח.

רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ לְעִנְיַן פְּזִ"ר קְשֵׁ"ב. פַּיִס בִּפְנֵי עַצְמוֹ. זְמַן בִּפְנֵי עַצְמוֹ. רֶגֶל בִּפְנֵי עַצְמוֹ. קְרְבָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ. שִׁירָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

מַתְנִי' הַהַלֵּל וְהַשִּׂמְחָה — שְׁמוֹנָה. כֵּיצַד? מִלַּמֵּד שֶׁחַיָּיב אָדָם בְּהַלֵּל וּבְשִׂמְחָה וּבְכִבּוּד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג כְּשְׁאָר כָּל יְמוֹת הַחַג.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי — דְּתָנוּ רַבָּנַן: "וְהָיִיתָ אַךְ שָׂמֵחַ" — לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר "אַךְ" — חִלֵּק.

וּמָה רָאִיתָ לְרַבּוֹת לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן וּלְהוֹצִיא לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן? מְרַבֶּה אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן — שֶׁיֵּשׁ שִׂמְחָה לְפָנָיו, וּמוֹצִיא אֲנִי לֵילֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן — שֶׁאֵין שִׂמְחָה לְפָנָיו.

מַתְנִי' סוּכָּה — שִׁבְעָה. כֵּיצַד? גָּמַר מְלֶאֱכוֹל — לֹא יַתִּיר אֶת סוּכָּתוֹ. אֲבָל מוֹרִיד אֶת הַכֵּלִים מִן הַמִּנְחָה וּלְמַעְלָה, מִפְּנֵי כְּבוֹד יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג.

גְּמָ' אֵין לוֹ כֵּלִים לְהוֹרִיד, מַהוּ? אֵין לוֹ כֵּלִים?! אֶלָּא כִּי אִשְׁתַּמַּשׁ בְּמַאי אִשְׁתַּמַּשׁ? אֶלָּא: אֵין לוֹ מָקוֹם לְהוֹרִיד כֵּלָיו, מַהוּ? רַבִּי חִיָּיא בַּר (רַב) אָמַר: פּוֹתֵחַ בָּהּ אַרְבָּעָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: מַדְלִיק בָּהּ אֶת הַנֵּר.

וְלָא פְּלִיגִי: הָא לַן וְהָא לְהוּ.

הָא תִּינַח סוּכָּה קְטַנָּה, סוּכָּה גְּדוֹלָה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? דְּמַעַיֵּיל בַּהּ מָאנֵי מֵיכְלָא. דְּאָמַר רַבָּא: מָאנֵי מֵיכְלָא — בַּר מִמְּטַלְטְלָתָא. מָאנֵי מִשְׁתְּיָא — בְּמִטַּלְטְלָתָא.

מַתְנִי' נִיסּוּךְ הַמַּיִם כֵּיצַד? צְלוֹחִית שֶׁל זָהָב מַחְזֶקֶת שְׁלֹשָׁה לוֹגִין הָיְתָה מְמַלֵּא מִן הַשִּׁילוֹחַ. הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. עָלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לִשְׂמֹאלוֹ, שְׁנֵי סְפָלִים שֶׁל כֶּסֶף הָיוּ שָׁם. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שֶׁל סִיד הָיוּ, אֶלָּא שֶׁהָיוּ מוּשְׁחָרִין פְּנֵיהֶם מִפְּנֵי הַיַּיִן. וּמְנוּקָבִין

דף מח:

כְּמִין שְׁנֵי חוֹטָמִין דַּקִּין, (וְאֶחָד) מְעוּבֶּה וְאֶחָד דַּק, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶם כָּלִין בְּבַת אַחַת. מַעֲרָבוֹ — שֶׁל מַיִם, מִזְרָחוֹ — שֶׁל יַיִן. עֵירָה שֶׁל מַיִם לְתוֹךְ שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל יַיִן לְתוֹךְ שֶׁל מַיִם — יָצָא.

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּלּוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה. וְלַמְנַסֵּךְ אוֹמֵר לוֹ: הַגְבֵּהּ יָדֶךָ. שֶׁפַּעַם אֶחָד נִסֵּךְ אֶחָד עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן.

כְּמַעֲשֵׂהוּ בַּחוֹל כָּךְ מַעֲשֵׂהוּ בַּשַּׁבָּת, אֶלָּא שֶׁהָיָה מְמַלֵּא מֵעֶרֶב שַׁבָּת חֲבִית שֶׁל זָהָב שֶׁאֵינָהּ מְקוּדֶּשֶׁת מִן הַשִּׁילוֹחַ וּמַנִּיחָהּ בַּלִּשְׁכָּה. נִשְׁפְּכָה, נִתְגַּלְּתָה, הָיָה מְמַלֵּא מִן הַכִּיּוֹר. שֶׁהַיַּיִן וְהַמַּיִם מְגוּבְּלִין — פְּסוּלִין לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ.

גְּמָ' מְנָא הָנֵי מִילֵּי? אָמַר רַב עֵינָא, דְּאָמַר קְרָא: "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן וְגוֹ'".

הָנְהוּ תְּרֵי מִינֵי, חַד שְׁמֵיהּ שָׂשׂוֹן וְחַד שְׁמֵיהּ שִׂמְחָה. אֲמַר לֵיהּ שָׂשׂוֹן לְשִׂמְחָה: אֲנָא עָדִיפְנָא מִינָּךְ, דִּכְתִיב: "שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְגוֹ'". אֲמַר לֵיהּ שִׂמְחָה לְשָׂשׂוֹן: אֲנָא עָדִיפְנָא מִינָּךְ, דִּכְתִיב: "שִׂמְחָה וְשָׂשׂוֹן לַיְּהוּדִים". אֲמַר לֵיהּ שָׂשׂוֹן לְשִׂמְחָה: חַד יוֹמָא שָׂבְקוּךְ וְשַׁוְיוּךְ

פַּרְוָונְקָא, דִּכְתִיב: ״כִּי בְשִׂמְחָה תֵּצֵאוּ״. אֲמַר לֵיהּ שִׂמְחָה לְשֶׁשּׁוֹן: חַד יוֹמָא שָׁבְקוּךְ וּמָלוּ בָּךְ מַיָּא, דִּכְתִיב: ״וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן״.

אֲמַר לֵיהּ הָהוּא מִינָא דִּשְׁמֵיהּ שָׂשׂוֹן לְרַבִּי אֲבָהוּ: עֲתִידִיתוּ דִּתְמַלּוֹ לִי מַיִם לְעָלְמָא דְּאָתֵי, דִּכְתִיב: ״וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן״, אֲמַר לֵיהּ: אִי הֲוָה כְּתִיב ״לְשָׂשׂוֹן״ — כִּדְקָאָמְרַתְּ, הַשְׁתָּא דִּכְתִיב ״בְּשָׂשׂוֹן״ — מַשְׁכֵּיהּ דְּהָהוּא גַּבְרָא מְשַׁוֵּינַן לֵיהּ גּוֹדָא וּמָלֵינַן בֵּיהּ מַיָּא.

עָלָה בַּכֶּבֶשׁ וּפָנָה לִשְׂמֹאלוֹ כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן: כָּל הָעוֹלִים לְמִזְבֵּחַ — עוֹלִין דֶּרֶךְ יָמִין וּמַקִּיפִין וְיוֹרְדִין דֶּרֶךְ שְׂמֹאל. חוּץ מִן הָעוֹלֶה לִשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים הַלָּלּוּ, שֶׁעוֹלִין דֶּרֶךְ שְׂמֹאל וְחוֹזְרִין עַל הֶעָקֵב. וְאֵלּוּ הֵן: נִיסּוּךְ הַמַּיִם, וְנִיסּוּךְ הַיַּיִן, וְעוֹלַת הָעוֹף כְּשֶׁרְבָתָה בַּמִּזְרָח.

אֶלָּא, שֶׁהָיוּ מַשְׁחִירִין. בִּשְׁלָמָא דְּיַיִן מַשְׁחִיר, דְּמַיָּא אַמַּאי מַשְׁחִיר? כֵּיוָן דְּאָמַר מָר: עֵירָה שֶׁל מַיִם לְתוֹךְ שֶׁל יַיִן, וְשֶׁל יַיִן לְתוֹךְ שֶׁל מַיִם יָצָא — שֶׁל מַיִם אָתֵי לְאַשְׁחוֹרֵי.

וּמְנוּקָבִים כְּמִין שְׁנֵי חוֹטָמִין וְכוּ'. לֵימָא מַתְנִיתִין רַבִּי יְהוּדָה הִיא וְלָא רַבָּנָן, דְּתָנַן: רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּלּוֹג הָיָה מְנַסֵּךְ כָּל שְׁמוֹנָה. דְּאִי רַבָּנָן, — כִּי הֲדֵדֵי נִינְהוּ!

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנָן: חַמְרָא סְמִיךְ, מַיָּא קְלִישׁ.

הָכִי נָמֵי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי רַבִּי יְהוּדָה — ״רָחָב״ וְ״קָצָר״ אִית לֵיהּ. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁנֵי קַשְׁווֹאוֹת הָיוּ שָׁם, אֶחָד שֶׁל מַיִם וְאֶחָד שֶׁל יַיִן. שֶׁל יַיִן — פִּיהָ רָחָב, שֶׁל מַיִם — פִּיהָ קָצָר, כְּדֵי שֶׁיְּהוּ שְׁנֵיהֶם כְּלִין בְּבַת אַחַת, שְׁמַע מִינַּהּ.

מַעֲרְבוֹ שֶׁל מַיִם. תָּנוּ רַבָּנָן: מַעֲשֶׂה בְּצַדּוּקִי אֶחָד שֶׁנִּיסֵּךְ עַל גַּבֵּי רַגְלָיו, וּרְגָמוּהוּ כָּל הָעָם בְּאֶתְרוֹגֵיהֶן. וְאוֹתוֹ הַיּוֹם נִפְגְּמָה קֶרֶן הַמִּזְבֵּחַ, וְהֵבִיאוּ בּוּל שֶׁל מֶלַח וּסְתָמוּהוּ. לֹא מִפְּנֵי שֶׁהוּכְשַׁר לַעֲבוֹדָה, אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יֵרָאֶה מִזְבֵּחַ פָּגוּם.

דף מט.

שֶׁכָּל מִזְבֵּחַ שֶׁאֵין לוֹ לֹא כֶּבֶשׁ וְלֹא קֶרֶן וְלֹא יְסוֹד וְלֹא רִיבּוּעַ — פָּסוּל לַעֲבוֹדָה. רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַסּוֹבֵב.

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיתִּין, מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרְאוּ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן״. ״חֲמוּקֵי יְרֵכַיִךְ״ — אֵלּוּ הַשִּׁיתִּין. ״כְּמוֹ חֲלָאִים״ — שֶׁמְּחוֹלְלִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם. ״מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמָּן״ — זוֹ מַעֲשֵׂה יְדֵי אוּמָּנוּתוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: ״בְּרֵאשִׁית״, אַל תִּיקְרֵי ״בְּרֵאשִׁית״, אֶלָּא ״בָּרָא שִׁית״.

תַּנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שִׁיתִּין מְחוֹלְלִין וְיוֹרְדִין עַד תְּהוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״אֲשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ כֶּרֶם הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן שָׁמֶן. וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיִּטָּעֵהוּ שׂוֹרֵק וַיִּבֶן

מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ וְגַם יֶקֶב חָצֵב בּוֹ". "וַיִּטָּעֵהוּ שׂוֹרֵק" — זֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, "וַיִּבֶן מִגְדָּל בְּתוֹכוֹ" — זֶה מִזְבֵּחַ, "וְגַם יֶקֶב חָצֵב בּוֹ" — אֵלּוּ הַשִּׁיתִין.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק: לוּל קָטָן הָיָה בֵּין כֶּבֶשׁ לַמִּזְבֵּחַ בְּמַעֲרָבוֹ שֶׁל כֶּבֶשׁ, וְאַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה פִּרְחֵי כְהוּנָּה יוֹרְדִין לְשָׁם, וּמְלַקְּטִין מִשָּׁם יַיִן קָרוּשׁ שֶׁדּוֹמֶה לְעִיגּוּלֵי דְּבֵילָה, וּבָאִין וְשׁוֹרְפִין אוֹתוֹ בִּקְדוּשָּׁה, שֶׁנֶּאֱמַר: "בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה'" —

דף מט:

כְּשֵׁם שֶׁנִּיסּוּכוֹ בִּקְדוּשָּׁה, כָּךְ שְׁרִיפָתוֹ בִּקְדוּשָּׁה. מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רָבִינָא: אַתְיָא "קֹדֶשׁ" "קֹדֶשׁ". כְּתִיב הָכָא: "בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ", וּכְתִיב הָתָם: "וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא".

כְּמַאן אָזְלָא הָא (דְּתַנְיָא): נְסָכִים, בַּתְּחִילָּה מוֹעֲלִין בָּהֶן. יָרְדוּ לַשִּׁיתִין — אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶן. לֵימָא רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק הִיא, דְּאִי רַבָּנַן, הָא נָחֲתוּ לְהוּ לִתְהוֹם!

אָפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, בְּדְאִיקְּלַט.

וְאִיכָּא דְּאָמְרִי: לֵימָא רַבָּנַן הִיא, וְלָא רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צָדוֹק? דְּאִי רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲכַתִּי בִּקְדוּשְׁתַּיְיהוּ קָיְימִי! אָפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי אֶלְעָזָר, אֵין לְךָ דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה מִצְוָתוֹ וּמוֹעֲלִין בּוֹ. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: בְּזָמַן שֶׁמְּנַסְּכִין יַיִן עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, פּוֹקְקִין אֶת הַשִּׁיתִין. לְקַיֵּים מַה שֶּׁנֶּאֱמַר: "בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַה'".

מַאי מַשְׁמַע? אָמַר רַב פָּפָּא: "שֵׁכָר" — לְשׁוֹן שְׁתִיָּה, לְשׁוֹן שְׁבִיעָה, לְשׁוֹן שִׁכְרוּת. אָמַר רַב פָּפָּא: שְׁמַע מִינַּהּ כִּי שָׁבַע אִינִישׁ חַמְרָא — מִגְּרוֹנֵיהּ שָׁבַע. אָמַר רָבָא: צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן דְּלָא נְפִישָׁא לֵיהּ חַמְרָא, לֵימַּע גַּמּוֹעֵי. רָבָא אַכָּסָא דִּבְרָכְתָא אַגְמַע גַּמּוֹעֵי.

דָּרֵשׁ רָבָא, מַאי דִּכְתִיב: "מַה יָּפוּ פְעָמַיִךְ בַּנְּעָלִים בַּת נָדִיב" — מַה יָּפוּ פַּעֲמוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁעָה שֶׁעוֹלִין לָרֶגֶל. "בַּת נָדִיב" — בִּתּוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ שֶׁנִּקְרָא נָדִיב, שֶׁנֶּאֱמַר: "נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ עַם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם". "אֱלֹהֵי אַבְרָהָם", וְלֹא אֱלֹהֵי יִצְחָק וְיַעֲקֹב?! אֶלָּא: "אֱלֹהֵי אַבְרָהָם", שֶׁהָיָה תְּחִילָּה לְגֵרִים.

תָּנָא דְּבֵי רַב עָנָן, מַאי דִּכְתִיב: "חַמּוּקֵי יְרֵכַיִךְ" — לָמָּה נִמְשְׁלוּ דִּבְרֵי תוֹרָה כְּיָרֵךְ? לוֹמַר לְךָ: מָה יָּרֵךְ בַּסֵּתֶר, אַף דִּבְרֵי תוֹרָה בַּסֵּתֶר.

וְהַיְינוּ דְּאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב: "הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה טּוֹב וּמָה ה' דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ כִּי אִם עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ". "עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט" — זֶה הַדִּין, "וְאַהֲבַת חֶסֶד" — זוֹ גְּמִילוּת חֲסָדִים, "וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם אֱלֹהֶיךָ" — זוֹ הוֹצָאַת הַמֵּת וְהַכְנָסַת כַּלָּה

לַחוּפָּה. וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹתָן בְּפַרְהֶסְיָא, אָמְרָה תּוֹרָה "הַצְנֵעַ לֶכֶת", דְּבָרִים שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹתָן בְּצִנְעָא — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: גָּדוֹל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה יוֹתֵר מִכָּל הַקָּרְבָּנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: "עֲשֹׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט נִבְחָר לַה' מִזָּבַח". וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד". אִם אָדָם זוֹרֵעַ — סָפֵק אוֹכֵל סָפֵק אֵינוֹ אוֹכֵל, אָדָם קוֹצֵר — וַדַּאי אוֹכֵל.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אֵין צְדָקָה מִשְׁתַּלֶּמֶת אֶלָּא לְפִי חֶסֶד שֶׁבָּהּ, שֶׁנֶּאֱמַר: "זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה וְקִצְרוּ לְפִי חֶסֶד".

תָּנוּ רַבָּנָן: בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים גְּדוֹלָה גְּמִילוּת חֲסָדִים יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה. צְדָקָה — בְּמָמוֹנוֹ; גְּמִילוּת חֲסָדִים — בֵּין בְּגוּפוֹ, בֵּין בְּמָמוֹנוֹ. צְדָקָה — לָעֲנִיִּים; גְּמִילוּת חֲסָדִים — בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. צְדָקָה — לַחַיִּים; גְּמִילוּת חֲסָדִים — בֵּין לַחַיִּים בֵּין לַמֵּתִים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל הָעוֹשֶׂה צְדָקָה וּמִשְׁפָּט, כְּאִילּוּ מִילֵּא כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ חֶסֶד. שֶׁנֶּאֱמַר: "אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד ה' מָלְאָה הָאָרֶץ". שֶׁמָּא תֹּאמַר כָּל הַבָּא לִקְפוֹץ קוֹפֵץ, תַּלְמוּד לוֹמַר: "מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים (חֶסֶד ה' מָלְאָה הָאָרֶץ) וְגוֹ'". יָכוֹל אַף יְרֵא שָׁמַיִם כֵּן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְחֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו".

אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר פָּפָּא: כָּל אָדָם שֶׁיֵּשׁ עָלָיו חֵן, בְּיָדוּעַ שֶׁהוּא יְרֵא שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: "חֶסֶד ה' מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו". וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מַאי דִּכְתִיב: "פִּיהָ פָּתְחָה בְחָכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ", וְכִי יֵשׁ תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד וְיֵשׁ תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד? אֶלָּא: תּוֹרָה לִשְׁמָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד. אֵיכָא דְּאָמְרִי: תּוֹרָה לְלַמְּדָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁל חֶסֶד, שֶׁלֹּא לְלַמְּדָהּ — זוֹ הִיא תּוֹרָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל חֶסֶד.

כְּמַעֲשֶׂהוּ בַּחוֹל כּוּ'. וְאַמַּאי? נַיְיתֵי בִּמְקוּדֶּשֶׁת! אָמַר זְעֵירִי: קָסָבַר אֵין שִׁיעוּר לַמַּיִם, וּכְלֵי שָׁרֵת מְקַדְּשִׁין שֶׁלֹּא מִדַּעַת.

דף נ.

וְאִי מַיְיתֵי בִּמְקוּדֶּשֶׁת, אִיפְּסִילוּ לְהוּ בְּלִינָה. חִזְקִיָּה אָמַר: כְּלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא מִדַּעַת, וּגְזִירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לְדַעַת נִתְקַדְּשׁוּ.

אָמַר רַבִּי יַנַּאי אָמַר רַבִּי זֵירָא: אֲפִילּוּ תֵּימָא יֵשׁ שִׁיעוּר לַמַּיִם, וּכְלֵי שָׁרֵת אֵין מְקַדְּשִׁין אֶלָּא מִדַּעַת, וּגְזִירָה שֶׁמָּא יֹאמְרוּ לְקִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם מִלְּאָן.

נִשְׁפְּכָה אוֹ נִתְגַּלְּתָה כּוּ'. וְאַמַּאי? לִיעַבִּיר בְּמִסַּנֶּנֶת. לֵימָא מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי נְחֶמְיָה, דְּתַנְיָא: מְסַנֶּנֶת יֵשׁ בָּהּ מִשּׁוּם גִּילּוּי. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: אֵימָתַי — בִּזְמַן שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה מְגוּלָּה,

אֲבָל בְּזַמַּן שֶׁהַתַּחְתּוֹנָה מְכוּסָּה, אַף עַל פִּי שֶׁהָעֶלְיוֹנָה מְגוּלָּה — אֵין בָּהּ מִשּׁוּם גִּילּוּי. מִפְּנֵי שֶׁאֶרֶס נָחָשׁ דּוֹמֶה לִסְפוֹג צָף וְעוֹמֵד בִּמְקוֹמוֹ.
אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבִּי נְחֶמְיָה, אֵימַר דְּאָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה לְהֶדְיוֹט, אֲבָל לְגָבוֹהַּ מִי אָמַר? וְלֵית לֵיהּ לְרַבִּי נְחֶמְיָה: "הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר ה' צְבָאוֹת"?!

הֲדַרַן עָלָךְ לוּלָב וַעֲרָבָה

הֶחָלִיל — חֲמִשָּׁה וְשִׁשָּׁה. זֶהוּ הֶחָלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב.

דף נ:

גְּמָ' אִיתְּמַר: רַב יְהוּדָה וְרַב עֵינָא, חַד תָּנֵי: שׁוֹאֵבָה, וְחַד תָּנֵי: חֲשׁוּבָה. אָמַר מָר זוּטְרָא: מַאן דְּתָנֵי שׁוֹאֵבָה לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, וּמַאן דְּתָנֵי חֲשׁוּבָה לָא מִשְׁתַּבַּשׁ. מַאן דְּתָנֵי שׁוֹאֵבָה לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דִּכְתִיב: "וּשְׁאַבְתֶּם מַיִם בְּשָׂשׂוֹן". וּמַאן דְּתָנֵי חֲשׁוּבָה לָא מִשְׁתַּבַּשׁ, דְּאָמַר רַב נַחְמָן: מְצָוָה חֲשׁוּבָה הִיא, וּבָאָה מִשֵּׁשֶׁת יְמֵי בְּרֵאשִׁית.
תָּנוּ רַבָּנָן: הֶחָלִיל דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף יוֹם טוֹב אֵינוֹ דּוֹחֶה. אָמַר רַב יוֹסֵף: מַחְלוֹקֶת בְּשִׁיר שֶׁל קָרְבָּן, דְּרַבִּי יוֹסֵי סָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי, וַעֲבוֹדָה הִיא, וְדוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. וְרַבָּנָן סָבְרִי: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, וְלָאו עֲבוֹדָה הִיא, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אֲבָל שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, דִּבְרֵי הַכֹּל שִׂמְחָה הִיא, וְאֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.
אָמַר רַב יוֹסֵף: מָנָא אָמֵינָא דִּבְהָא פְּלִיגִי, דְּתַנְיָא: כְּלֵי שָׁרֵת שֶׁעָשָׂאן שֶׁל עֵץ, רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה מַכְשִׁיר. מַאי לָאו בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, מַאן דְּמַכְשִׁיר סָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי, וְיָלְפִינַן מֵאַבּוּבָא דְּמשֶׁה. וּמַאן דְּפָסֵיל סָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, וְלָא יָלְפִינַן מֵאַבּוּבָא דְּמשֶׁה.
לָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי, וְהָכָא בְּדָנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר קָמִיפַּלְגִי. מַאן דְּמַכְשִׁיר סָבַר: דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר, וּמַאן דְּפָסֵיל סָבַר: לָא דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר.
וְאִיבָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא דְּעִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה, וְאֵין דָּנִין אֶפְשָׁר מִשֶּׁאִי אֶפְשָׁר, וְהָכָא בְּמֵילַּף מְנוֹרָה בִּכְלָלֵי וּפְרָטֵי אוֹ בְּרִבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי קָא מִיפַּלְגִי. רַבִּי דָּרֵישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי, רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה דָּרֵישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי.

רַבִּי דָּרִישׁ כְּלָלֵי וּפְרָטֵי: ״וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת״ — כָּלַל, ״זָהָב טָהוֹר״ — פָּרַט, ״מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה״ — חָזַר וְכָלַל. כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל, אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. מָה הַפְּרָט מְפוֹרָשׁ שֶׁל מַתֶּכֶת, אַף כֹּל שֶׁל מַתֶּכֶת.

רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, דָּרִישׁ רִיבּוּיֵי וּמִיעוּטֵי: ״וְעָשִׂיתָ מְנוֹרַת״ — רִיבָּה, ״זָהָב טָהוֹר״ — מִיעֵט, ״מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה״ — חָזַר וְרִיבָּה, רִיבָּה וּמִיעֵט וְרִיבָּה — רִיבָּה הַכֹּל. מַאי רַבִּי — רַבִּי כֹּל מִילֵּי, מַאי מַיעֵט — מַיעֵט שֶׁל חֶרֶס.

אָמַר רַב פָּפָּא:

דף נא.

כְּתַנָּאֵי, (דְּתַנְיָא): עַבְדֵי כֹּהֲנִים הָיוּ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מִשְׁפַּחַת בֵּית הַפְּגָרִים וּמִשְׁפַּחַת בֵּית צִיפְּרַיָּא, וּמֵאֲמָאוּס הָיוּ, שֶׁהָיוּ מַשִּׂיאִין לַכְּהוּנָּה.

רַבִּי חֲנִינָא בֶּן אַנְטִיגְנוֹס אוֹמֵר: לְוִיִּם הָיוּ. מַאי לָאו בְּהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמַאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ, קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה. וּמַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ, קָסָבַר: עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי.

וְתִסְבְּרָא?! רַבִּי יוֹסֵי מַאי קָסָבַר? אִי קָסָבַר עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה — אֲפִילּוּ עֲבָדִים נָמֵי, אִי קָסָבַר עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי — לְוִיִּם אִין, יִשְׂרְאֵלִים לָא!

אֶלָּא: דְּכוּלֵּי עָלְמָא עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה. וּבְהָא קָא מִיפַּלְגִי, דְּמָר סָבַר: הָכִי הָווּ מַעֲשֶׂה, וּמָר סָבַר: הָכִי הָווּ מַעֲשֶׂה.

לְמַאי נָפְקָא מִינַּהּ? לְמַעֲלִין מִדּוּכָן לְיוּחֲסִין וּלְמַעֲשֵׂר קָא מִיפַּלְגִי.

מַאן דְּאָמַר עֲבָדִים הָיוּ, קָסָבַר: אֵין מַעֲלִין מִדּוּכָן לְיוּחֲסִין, וְלֹא לְמַעֲשֵׂר. וּמַאן דְּאָמַר יִשְׂרְאֵל הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוּכָן יוּחֲסִין, אֲבָל לֹא לְמַעֲשֵׂר. וּמַאן דְּאָמַר לְוִיִּם הָיוּ, קָסָבַר: מַעֲלִין מִדּוּכָן, בֵּין לְיוּחֲסִין בֵּין לְמַעֲשֵׂר.

וְרַבִּי יִרְמְיָה בַּר אַבָּא אָמַר: מַחְלוֹקֶת בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה סָבַר: שִׁמְחָה יְתֵירָה נָמֵי דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, וְרַבָּנַן סָבְרִי: שִׁמְחָה יְתֵירָה אֵינָהּ דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. אֲבָל בְּשִׁיר שֶׁל קָרְבָּן, דִּבְרֵי הַכֹּל עֲבוֹדָה הִיא, וְדוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

מֵיתִיבִי: שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַף יוֹם טוֹב אֵינוֹ דּוֹחֶה. תִּיובְתָּא דְּרַב יוֹסֵף! תִּיובְתָּא.

לֵימָא בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה הוּא דִּפְלִיגִי, אֲבָל בְּשִׁיר שֶׁל קָרְבָּן דִּבְרֵי הַכֹּל דּוֹחֶה אֶת הַשַּׁבָּת. לֵימָא תֵּיהֱוֵי תִּיובְתָּא דְּרַב יוֹסֵף בְּתַרְתֵּי!

אָמַר לְךָ רַב יוֹסֵף: פְּלִיגִי בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה, וְהוּא הַדִּין לְקָרְבָּן. וְהַאי דְּקָמִיפַּלְגִי בְּשִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה — לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחוֹ דְּרַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, דַּאֲפִילּוּ דְּשׁוֹאֵבָה נָמֵי דָּחֵי.

וְהָא קָתָנֵי: זֶהוּ חָלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה שֶׁאֵינוֹ דּוֹחֶה לֹא אֶת הַשַּׁבָּת וְלֹא אֶת יוֹם טוֹב: זֶהוּ דְּאֵינוֹ דּוֹחֶה, אֲבָל דְּקָרְבָּן דּוֹחֶה מַנִּי? אִי נִימָא רַבִּי יוֹסֵי בַּר יְהוּדָה, הָאָמַר שִׁיר שֶׁל שׁוֹאֵבָה נָמֵי דּוֹחֶה! אֶלָּא לָאו, רַבָּנַן — וּתְיוּבְתָּא דְּרַב יוֹסֵף בְּתַרְתֵּי! תְּיוּבְתָּא.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר עִיקַּר שִׁירָה בִּכְלִי? דִּכְתִיב: ״וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ לְהַעֲלוֹת הָעוֹלָה לְהַמִּזְבֵּחַ וּבְעֵת הֵחֵל הָעוֹלָה הֵחֵל שִׁיר ה׳ וְהַחֲצוֹצְרוֹת וְעַל יְדֵי כְּלֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל״.

מַאי טַעְמָא דְּמַאן דְּאָמַר עִיקַּר שִׁירָה בַּפֶּה? דִּכְתִיב: ״וַיְהִי כְאֶחָד לְמַחֲצְצְרִים וְלַמְשׁוֹרְרִים לְהַשְׁמִיעַ קוֹל אֶחָד״.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָא כְּתִיב: ״וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ״! הָכִי קָאָמַר: ״הֵחֵל שִׁיר ה׳״ — בַּפֶּה, ״עַל יְדֵי כְּלֵי דָּוִיד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל״ — לְבַסּוֹמֵי קָלָא.

וְאִידַּךְ נָמֵי, הָא כְּתִיב: ״וַיְהִי כְּאֶחָד לְמַחֲצְצְרִים וְלַמְשׁוֹרְרִים״! הָכִי קָאָמַר: מְשׁוֹרְרִים דְּמִיְּא דְּמְחַצְּצְרִים, מָה מְחַצְּצְרִים — בִּכְלִי, אַף מְשׁוֹרְרִים — בִּכְלִי.

מַתְנִי׳ מִי שֶׁלֹּא רָאָה שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאָה שִׂמְחָה מִיָּמָיו. בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג יָרְדוּ לְעֶזְרַת נָשִׁים, וּמְתַקְּנִין שָׁם תִּיקּוּן גָּדוֹל. מְנוֹרוֹת שֶׁל זָהָב הָיוּ שָׁם, וְאַרְבָּעָה סְפָלִים שֶׁל זָהָב בְּרֹאשֵׁיהֶם, וְאַרְבָּעָה סוּלָּמוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְאַרְבָּעָה יְלָדִים מִפִּירְחֵי כְהוּנָּה וּבִידֵיהֶם כַּדִּים שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג שֶׁהֵן מְטִילִין לְכָל סֵפֶל וְסֵפֶל. מִבְּלָאֵי מִכְנְסֵי כֹהֲנִים וּמֵהֶמְיְנֵיהֶן, מֵהֶן הָיוּ מַפְקִיעִין, וּבָהֶן הָיוּ מַדְלִיקִין. וְלֹא הָיָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁאֵינָהּ מְאִירָה מֵאוֹר בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה.

חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה הָיוּ מְרַקְּדִין בְּפְנֵיהֶם

דף נא:

בַּאֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר שֶׁבִּידֵיהֶן, וְאוֹמְרִים לְפְנֵיהֶם דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתוּשְׁבָּחוֹת. וְהַלְוִיִּם בְּכִנּוֹרוֹת וּבִנְבָלִים וּבִמְצִלְתַּיִם וּבַחֲצוֹצְרוֹת וּבִכְלֵי שִׁיר בְּלֹא מִסְפָּר, עַל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת הַיּוֹרְדוֹת מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים, כְּנֶגֶד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה (מַעֲלוֹת) שֶׁבַּתְּהִלִּים, שֶׁעֲלֵיהֶן לְוִיִּם עוֹמְדִין בִּכְלֵי שִׁיר וְאוֹמְרִים שִׁירָה.

וְעָמְדוּ שְׁנֵי כֹהֲנִים בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן שֶׁיּוֹרֵד מֵעֶזְרַת יִשְׂרָאֵל לְעֶזְרַת נָשִׁים, וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בִּידֵיהֶן, קָרָא הַגָּבֶר — תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. הִגִּיעוּ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית — תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ. הִגִּיעוּ לָעֶזְרָה — תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ.

(הִגִּיעוּ לַקֶּרֶקַע — תָּקְעוּ וְהֵרִיעוּ וְתָקְעוּ.) הָיוּ תּוֹקְעִין וְהוֹלְכִין עַד שֶׁמַּגִּיעִין לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרָח. הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַיּוֹצֵא מִמִּזְרָח — הָפְכוּ פְּנֵיהֶן מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב וְאָמְרוּ: אֲבוֹתֵינוּ שֶׁהָיוּ

בַּמָּקוֹם הַזֶּה — ״אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הַהֵיכָל וּפְנֵיהֶם קֶדֶמָה וּמִשְׁתַּחֲוִים קֶדֶמָה לַשֶּׁמֶשׁ״, וְאָנוּ לְיָהּ עֵינֵינוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, הָיוּ שׁוֹנִין וְאוֹמְרִין: אָנוּ לְיָהּ, וּלְיָהּ עֵינֵינוּ.

גְּמָ׳ תָּנוּ רַבָּנָן: מִי שֶׁלֹּא רָאָה שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה — לֹא רָאָה שִׂמְחָה מִימָיו. מִי שֶׁלֹּא רָאָה יְרוּשָׁלַיִם בְּתִפְאַרְתָּהּ — לֹא רָאָה כֶּרֶךְ נֶחְמָד מֵעוֹלָם. מִי שֶׁלֹּא רָאָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּבִנְיָנוֹ — לֹא רָאָה בִּנְיָן מְפוֹאָר מֵעוֹלָם. מַאי הִיא? אָמַר אַבָּיֵי וְאִיתֵּימָא רַב חִסְדָּא: זֶה בִּנְיַן הוֹרְדוֹס.

בְּמַאי בַּנְיֵהּ? אָמַר (רַבָּא): בְּאַבְנֵי שִׁישָׁא וּמַרְמָרָא. אִיכָּא דְּאָמְרִי: בְּאַבְנֵי שִׁישָׁא כּוּחְלָא וּמַרְמָרָא. אַפִּיק שָׂפָה וְעַיֵּיל שָׂפָה, כִּי הֵיכִי דִּלְקַבֵּל סִידָא. סָבַר לְמִשְׁעֵייהּ בְּדַהֲבָא, אֲמַרוּ לֵיהּ רַבָּנַן: שִׁבְקֵיהּ, דְּהָכִי שַׁפִּיר טָפֵי, דְּמִיתְחֲזֵי כְּאִדְוָתָא דְּיַמָּא.

תַּנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִי שֶׁלֹּא רָאָה דִּיוֹפְלוּסְטוֹן שֶׁל אֱלֶכְסַנְדְּרִיָּא שֶׁל מִצְרַיִם, לֹא רָאָה בִּכְבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ: כְּמִין בָּסִילְקֵי גְּדוֹלָה הָיְתָה, סָטְיוֹ לְפָנִים מִסָּטְיוֹ. פְּעָמִים שֶׁהָיוּ בָהּ (שִׁשִּׁים רִבּוֹא עַל שִׁשִּׁים רִבּוֹא), כְּפָלַיִם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְהָיוּ בָהּ שִׁבְעִים וְאַחַת קָתֶדְרָאוֹת שֶׁל זָהָב, כְּנֶגֶד שִׁבְעִים וְאַחַת שֶׁל סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, כָּל אַחַת וְאַחַת אֵינָהּ פְּחוּתָה מֵעֶשְׂרִים וְאֶחָד רִבּוֹא כִּכְרֵי זָהָב. וּבִימָה שֶׁל עֵץ בְּאֶמְצָעִיתָהּ, וְחַזָּן הַכְּנֶסֶת עוֹמֵד עָלֶיהָ וְהַסּוּדְרִין בְּיָדוֹ. וְכֵיוָן שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת אָמֵן, הַלָּה מֵנִיף בַּסּוּדָר וְכָל הָעָם עוֹנִין אָמֵן.

וְלֹא הָיוּ יוֹשְׁבִין מְעוֹרָבִין, אֶלָּא זָהָבִין בִּפְנֵי עַצְמָן וְכַסְפִּין בִּפְנֵי עַצְמָן וְנַפָּחִין בִּפְנֵי עַצְמָן וְטַרְסִיִּים בִּפְנֵי עַצְמָן וְגַרְדִיִּים בִּפְנֵי עַצְמָן. וּכְשֶׁעָנִי נִכְנָס שָׁם, הָיָה מַכִּיר בַּעֲלֵי אוּמָּנָתוֹ וְנִכְנָס שָׁם. וּמִשָּׁם פַּרְנָסָתוֹ וּפַרְנָסַת אַנְשֵׁי בֵּיתוֹ.

אָמַר אַבָּיֵי: וְכוּלְּהוּ קַטְלִינְהוּ אֶלֶכְסַנְדְּרוֹס מוֹקְדֹן. מַאי טַעְמָא אִיעֲנוּשׁ? מִשּׁוּם דְּעָבְרִי אַהַאי קְרָא: ״לָא תוֹסִיפוּן לְשׁוּב בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה עוֹד״, וְאִינְהוּ הֲדוּר אֲתוּ.

כִּי אֲתָא, אַשְׁכְּחִינְהוּ דַּהֲווֹ קָרוּ בְּסִיפְרָא: ״יְשָׁא ה׳ עָלֶיךָ גּוֹי מֵרָחוֹק״, אֲמַר: מִכְּדֵי הָהוּא גַּבְרָא בָּעֵי לְמֵיתֵי סְפִינְתָּא בְּעַשְׂרָה יוֹמֵי, דִּלְיֵהּ זִיקָא וְאָתֵי סְפִינְתָּא בְּחַמְשָׁא יוֹמֵי — נָפַל עָלַיְיהוּ וְקַטְלִינְהוּ.

בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב כּוּ׳. מַאי תִּיקּוּן גָּדוֹל? אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ: חֲלָקָה הָיְתָה בָּרְאשׁוֹנָה. וְהִקִּיפוּהָ גְּוּזְטְרָא, וְהִתְקִינוּ שָׁיְהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִלְמַעְלָה וַאֲנָשִׁים מִלְמַטָּה.

תָּנוּ רַבָּנַן: בָּרְאשׁוֹנָה הָיוּ נָשִׁים מִבִּפְנִים וַאֲנָשִׁים מִבַּחוּץ, וְהָיוּ בָאִים לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִבַּחוּץ וַאֲנָשִׁים מִבִּפְנִים, וַעֲדַיִין הָיוּ בָאִין לִידֵי קַלּוּת רֹאשׁ. הִתְקִינוּ שֶׁיְּהוּ נָשִׁים יוֹשְׁבוֹת מִלְמַעְלָה וַאֲנָשִׁים מִלְמַטָּה.

הֵיכִי עֲבִיד הָכִי? וְהָכְתִיב: ״הַכֹּל בִּכְתָב מִיַּד ה׳ עָלַי הִשְׂכִּיל״.

אָמַר רַב: קְרָא אַשְׁכַּחוּ וּדְרוּשׁ —

דף נב.

"וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד מִשְׁפַּחַת בֵּית דָּוִד לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד". אָמְרוּ: וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחוֹמֶר: וּמָה לֶּעָתִיד לָבֹא, שֶׁעוֹסְקִין בְּהֶסְפֵּד וְאֵין יֵצֶר הָרַע שׁוֹלֵט בָּהֶם — אָמְרָה תּוֹרָה אֲנָשִׁים לְבַד וְנָשִׁים לְבַד. עַכְשָׁיו, שֶׁעֲסוּקִין בְּשִׂמְחָה וְיֵצֶר הָרַע שׁוֹלֵט בָּהֶם — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

הָא הֶסְפֵּידָא מַאי עֲבִידְתֵּיהּ? פְּלִיגִי בַּהּ רַבִּי דּוֹסָא וְרַבָּנָן. חַד אָמַר: עַל מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנֶּהֱרַג, וְחַד אָמַר: עַל יֵצֶר הָרַע שֶׁנֶּהֱרַג.

בִּשְׁלָמָא לְמַאן דְּאָמַר עַל מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנֶּהֱרַג, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֵת אֲשֶׁר דָּקָרוּ וְסָפְדוּ עָלָיו כְּמִסְפֵּד עַל הַיָּחִיד". אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר עַל יֵצֶר הָרַע שֶׁנֶּהֱרַג — הַאי הֶסְפֵּידָא בָּעֵי לְמֶעְבַּד? שִׂמְחָה בָּעֵי לְמֶעְבַּד! אַמַּאי בָּכוּ?

כִּדְדָרֵשׁ רַבִּי יְהוּדָה: לֶעָתִיד לָבֹא, מְבִיאוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְיֵצֶר הָרַע, וְשׂוֹחֲטוֹ בִּפְנֵי הַצַּדִּיקִים וּבִפְנֵי הָרְשָׁעִים. צַדִּיקִים נִדְמֶה לָהֶם כְּהַר גָּבוֹהַּ, וּרְשָׁעִים נִדְמֶה לָהֶם כְּחוּט הַשַּׂעָרָה. הַלָּלוּ בוֹכִין וְהַלָּלוּ בוֹכִין. צַדִּיקִים בוֹכִין וְאוֹמְרִים: הֵיאַךְ יָכוֹלְנוּ לִכְבּוֹשׁ הַר גָּבוֹהַּ כָּזֶה! וּרְשָׁעִים בוֹכִין וְאוֹמְרִים: הֵיאַךְ לֹא יָכוֹלְנוּ לִכְבּוֹשׁ אֶת חוּט הַשַּׂעָרָה הַזֶּה! וְאַף הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּמֵהַּ עִמָּהֶם, שֶׁנֶּאֱמַר: "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם בְּעֵינַי יִפָּלֵא".

אָמַר רַב אַסִי: יֵצֶר הָרַע בַּתְּחִילָּה דּוֹמֶה לְחוּט שֶׁל בּוּכְיָא, וּלְבַסּוֹף דּוֹמֶה כַּעֲבוֹתוֹת הָעֲגָלָה, שֶׁנֶּאֱמַר: "הוֹי מוֹשְׁכֵי הֶעָוֹן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה חַטָּאָה".

תָּנוּ רַבָּנָן: מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד שֶׁעָתִיד לְהִגָּלוֹת בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ, אוֹמֵר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: שְׁאַל מִמֶּנִּי דָּבָר וְאֶתֵּן לְךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֶסַּפְּרָה אֶל חוֹק וְגוֹ' אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ. שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גּוֹיִם נַחֲלָתֶךָ". וְכֵיוָן שֶׁרָאָה מָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף שֶׁנֶּהֱרַג, אוֹמֵר לְפָנָיו: רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם! אֵינִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ אֶלָּא חַיִּים. אוֹמֵר לוֹ: חַיִּים, עַד שֶׁלֹּא אָמַרְתָּ כְּבָר הִתְנַבֵּא עָלֶיךָ דָּוִד אָבִיךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "חַיִּים שָׁאַל מִמְּךָ נָתַתָּה לוֹ וְגוֹ'".

דָּרַשׁ רַבִּי עוּיְרָא וְאִיתֵּימָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שִׁבְעָה שֵׁמוֹת יֵשׁ לוֹ לְיֵצֶר הָרַע. הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא קָרְאוֹ "רַע", שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יֵצֶר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו". מֹשֶׁה קָרְאוֹ "עָרֵל", שֶׁנֶּאֱמַר: "וּמַלְתֶּם אֵת עָרְלַת לְבַבְכֶם". דָּוִד קָרְאוֹ "טְמֵא", שֶׁנֶּאֱמַר: "לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים", מִכְּלָל דְּאִיכָּא טָמֵא.

שְׁלֹמֹה קָרְאוֹ "שׁוֹנֵא", שֶׁנֶּאֱמַר: "אִם רָעֵב שׂוֹנַאֲךָ הַאֲכִילֵהוּ לָחֶם וְאִם צָמֵא הַשְׁקֵהוּ מָיִם כִּי גֶחָלִים אַתָּה חוֹתֶה עַל רֹאשׁוֹ וַה' יְשַׁלֶּם לָךְ". אַל תִּקְרֵי "יְשַׁלֶּם לָךְ", אֶלָּא "יַשְׁלִימֶנּוּ לָךְ".

יְשַׁעְיָה קָרְאוּ "מִכְשׁוֹל", שֶׁנֶּאֱמַר: "סוֹלּוּ סוֹלּוּ פַּנּוּ דָּרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי". יְחֶזְקֵאל קָרְאוּ "אֶבֶן", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר". יוֹאֵל קָרְאוּ "צְפוֹנִי", שֶׁנֶּאֱמַר: "וְאֶת הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם". תָּנוּ רַבָּנָן: "וְאֶת הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם" — זֶה יֵצֶר הָרָע, שֶׁצָּפוּן וְעוֹמֵד בְּלִבּוֹ שֶׁל אָדָם.

"וְהִדַּחְתִּיו אֶל אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה" — לִמְקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם מְצוּיִין לְהִתְגָּרוֹת בָּהֶן. "אֶת פָּנָיו אֶל הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי" — שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּמִקְדָּשׁ רִאשׁוֹן וְהֶחֱרִיבוֹ, וְהָרַג תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁבּוֹ. "וְסוֹפוֹ אֶל הַיָּם הָאַחֲרוֹן" — שֶׁנָּתַן עֵינָיו בְּמִקְדָּשׁ שֵׁנִי וְהֶחֱרִיבוֹ, וְהָרַג תַּלְמִידֵי חֲכָמִים שֶׁבּוֹ. "וְעָלָה בָאְשׁוֹ וְתַעַל צַחֲנָתוֹ" — שֶׁמַּנִּיחַ אוּמּוֹת הָעוֹלָם, וּמִתְגָּרֶה בְּשׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל. "כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת" — אָמַר אַבָּיֵי: וּבְתַלְמִידֵי חֲכָמִים יוֹתֵר מִכּוּלָּם.

כִּי הָא דְּאַבָּיֵי שַׁמְעֵיהּ לְהָהוּא גַּבְרָא דְּקָאָמַר לְהַהִיא אִתְּתָא: נַקֵּדִים וְנֵיזִיל בְּאוֹרְחָא. אָמַר: אֵיזִיל אַפְּרְשִׁינְהוּ מֵאִיסּוּרָא. אֲזַל בָּתְרַיְיהוּ תְּלָתָא פַּרְסֵי בְּאַגְמָא. כִּי הֲווֹ פָּרְשִׁי מֵהֲדָדֵי, שַׁמְעִינְהוּ דְּקָא אָמְרִי: אוֹרְחִין רַחִיקָא, וְצַוָּותִּין בְּסִימָא.

אָמַר אַבָּיֵי: אִי מַאן דְּסָנֵי לִי הֲוָה, לָא הֲוָה מָצֵי לְאוֹקוֹמֵי נַפְשֵׁיהּ. אֲזַל תְּלָא נַפְשֵׁיהּ בְּעִיבּוּרָא דְּדָשָׁא וּמְצְטַעֵר. אֲתָא הָהוּא סָבָא, תְּנָא לֵיהּ: כָּל הַגָּדוֹל מֵחֲבֵירוֹ — יִצְרוֹ גָּדוֹל הֵימֶנּוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק: יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר: "רַק

דף נב:

רַע כָּל הַיּוֹם". אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: יִצְרוֹ שֶׁל אָדָם מִתְגַּבֵּר עָלָיו בְּכָל יוֹם וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "צוֹפֶה רָשָׁע לַצַּדִּיק וּמְבַקֵּשׁ לַהֲמִיתוֹ", וְאִלְמָלֵא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁעוֹזֵר לוֹ — אֵינוֹ יָכוֹל לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "ה' לֹא יַעַזְבֶנּוּ בְיָדוֹ וְלֹא יַרְשִׁיעֶנּוּ בְּהִשָּׁפְטוֹ".

תָּנָא דְּבֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: אִם פָּגַע בְּךָ מְנַוָּול זֶה — מְשָׁכֵהוּ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ. אִם אֶבֶן הוּא — נִימּוֹחַ, אִם בַּרְזֶל הוּא מִתְפּוֹצֵץ. אִם אֶבֶן הוּא נִימּוֹחַ, דִּכְתִיב: "הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם", וּכְתִיב: "אֲבָנִים שָׁחֲקוּ מַיִם". אִם בַּרְזֶל הוּא מִתְפּוֹצֵץ, דִּכְתִיב: "הֲלֹא כֹה דְּבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם ה' וּכְפַטִּישׁ יְפוֹצֵץ סָלַע".

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: יֵצֶר הָרָע מְסִיתוֹ לְאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּמֵעִיד עָלָיו לְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר: "מְפַגֵּעַ מְנוּעַר עַבְדּוֹ וְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה מָנוֹן" — שֶׁכֵּן בְּאַטְבַּ"ח שֶׁל רַבִּי חִיָּיא, קוֹרִין לְסָהֲדָה מָנוֹן.

רַב הוּנָא רָמֵי כְּתִיב: "כִּי רוּחַ זְנוּנִים הִתְעָה". וּכְתִיב: "בְּקִרְבָּם"! בַּתְּחִלָּה הִתְעָם, וּלְבַסּוֹף בְּקִרְבָּם.

אָמַר רָבָא: בַּתְּחִלָּה קְרָאוֹ "הֵלֶל", וּלְבַסּוֹף קְרָאוֹ "אוֹרֵחַ", וּלְבַסּוֹף קְרָאוֹ "אִישׁ", שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיָּבֹא הֵלֶל לְאִישׁ הֶעָשִׁיר וַיַּחְמוֹל לָקַחַת מִצֹּאנוֹ וּמִבְּקָרוֹ לַעֲשׂוֹת לָאוֹרֵחַ", וּכְתִיב: "וַיִּקַּח אֶת כִּבְשַׂת הָאִישׁ הָרָשׁ וַיַּעֲשֶׂהָ לָאִישׁ הַבָּא אֵלָיו".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵבֶר קָטָן יֵשׁ לוֹ לָאָדָם, מַרְעִיבוֹ — שָׂבֵעַ, מַשְׂבִּיעוֹ — רָעֵב, שֶׁנֶּאֱמַר: "כְּמַרְעִיתָם וַיִּשְׂבָּעוּ וְגוֹ'".

אָמַר רַב חָנָא בַּר אַחָא, אָמְרִי בֵּי רַב: אַרְבָּעָה מִתְחָרֵט עֲלֵיהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָאָם, וְאֵלּוּ הֵן: גָּוּוֹת, כַּשְׂדִּים, וְיִשְׁמְעֵאלִים, וְיֵצֶר הָרָע. גָּוּוֹת, דִּכְתִיב: "וְעַתָּה מַה לִּי פֹּה נְאֻם ה' כִּי לֻקַּח עַמִּי חִנָּם וְגוֹ'". כַּשְׂדִּים, דִּכְתִיב: "הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם לֹא הָיָה".

יִשְׁמְעֵאלִים, דִּכְתִיב: "יִשְׁלְוּ אׇהֳלֵים לְשׁוֹדְדִים וּבַטּוּחוֹת לְמַרְגִּיזֵי אֵל לַאֲשֶׁר הֵבִיא אֱלוֹהַּ בְּיָדוֹ". יֵצֶר הָרָע, דִּכְתִיב: "וַאֲשֶׁר הֲרַעֹתִי".

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אִלְמְלֵא שְׁלֹשׁ מִקְרָאוֹת הַלָּלוּ, נִתְמוֹטְטוּ רַגְלֵיהֶם שֶׁל שׁוֹנְאֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. חַד, דִּכְתִיב: "וַאֲשֶׁר הֲרַעֹתִי". וְחַד, דִּכְתִיב: "הִנֵּה כַחוֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן אַתֶּם וְגוֹ'". וְאִידַּךְ: "וַהֲסִרֹתִי אֶת לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר".

רַב פָּפָּא אָמַר, אַף מֵהַאי נָמֵי: "וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְגוֹ'".

"וַיַּרְאֵנִי ה' אַרְבָּעָה חָרָשִׁים", מַאן נִינְהוּ אַרְבָּעָה חָרָשִׁים? אָמַר רַב חָנָא בַּר בִּיזְנָא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן חֲסִידָא: מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, וּמָשִׁיחַ בֶּן יוֹסֵף, וְאֵלִיָּהוּ, וְכֹהֵן צֶדֶק. מֵיתִיב רַב שֵׁשֶׁת: אִי הָכִי, הַיְינוּ דִּכְתִיב: "וַיֹּאמֶר אֵלַי אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר זֵרוּ אֶת יְהוּדָה", הָנֵי לְשׁוּבָה אָתוּ!

אָמַר לֵיהּ, שְׁפִיל לְסֵיפֵיהּ דִּקְרָא: "וַיָּבוֹאוּ אֵלֶּה לְהַחֲרִיד אוֹתָם לְיַדּוֹת אֶת קַרְנוֹת הַגּוֹיִם הַנּוֹשְׂאִים קֶרֶן אֶל אֶרֶץ יְהוּדָה לְזָרוֹתָהּ וְגוֹ'". אָמַר לֵיהּ: בַּהֲדֵי חָנָא בְּאַגַּדְתָּא לְמָה לִי.

"וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם אַשּׁוּר כִּי יָבֹא בְאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרוֹךְ בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וַהֲקֵמנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רוֹעִים וּשְׁמֹנָה נְסִיכֵי אָדָם". מַאן נִינְהוּ "שִׁבְעָה רוֹעִים"? דָּוִד בָּאֶמְצַע, אָדָם שֵׁת וּמְתוּשֶׁלַח מִימִינוֹ, אַבְרָהָם יַעֲקֹב וּמֹשֶׁה בִּשְׂמֹאלוֹ. וּמַאן נִינְהוּ "שְׁמֹנָה נְסִיכֵי אָדָם"? יִשַׁי, וְשָׁאוּל, וּשְׁמוּאֵל, עָמוֹס, וּצְפַנְיָה, צִדְקִיָּה, וּמָשִׁיחַ, וְאֵלִיָּהוּ.

אַרְבָּעָה סוּלְמוֹת כּוּ'. תָּנָא: גּוֹבְהָהּ שֶׁל מְנוֹרָה חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאַרְבָּעָה יְלָדִים שֶׁל פְּרָחֵי כְּהוּנָּה, וּבִידֵיהֶם כַּדֵּי שֶׁמֶן שֶׁל מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג כּוּלְהוּ, אוֹ דִּלְמָא לְכָל חַד וְחַד? תָּא שְׁמַע: וּבִידֵיהֶם כַּדֵּי שֶׁמֶן שֶׁל שְׁלֹשִׁים שְׁלֹשִׁים לוֹג, שֶׁהֵם כּוּלָּם מֵאָה וְעֶשְׂרִים לוֹג.

תָּנָא: וְהֵן מְשׁוּבָּחִין הָיוּ יוֹתֵר מִבְּנָהּ שֶׁל מָרְתָּא בַּת בַּייְתוֹס. אָמְרוּ עַל בְּנָהּ שֶׁל מָרְתָּא בַּת בַּייְתוֹס שֶׁהָיָה נוֹטֵל שְׁתֵּי יְרֵיכוֹת שֶׁל שׁוֹר הַגָּדוֹל שֶׁלָּקוּחַ בְּאֶלֶף זוּז, וּמְהַלֵּךְ עֻקֵּב בְּצַד גּוּדָּל. וְלֹא הֶנִּיחוּהוּ אֶחָיו הַכֹּהֲנִים לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִשּׁוּם: "בְּרֹב עָם הַדְרַת מֶלֶךְ".

מַאי מְשׁוּבָּחִים? אִילֵימָא מְשׁוּם יוּקְרָא — הָנֵי יַקִּירֵי טְפֵי! אֶלָּא: הָתָם כָּבֵשׁ, וּמְרוּבָּע, וְלָא זְקִיף. הָכָא סוּלָּמוֹת, וּזְקִיף טוּבָא.
וְלֹא הָיָה חָצֵר בִּירוּשָׁלַיִם. תָּנָא:

דף נג.

אִשָּׁה הָיְתָה בּוֹרֶרֶת חִטִּים לְאוֹר שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה.
חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנָן, יֵשׁ מֵהֶן אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי יַלְדוּתֵנוּ שֶׁלֹּא בִּיְּשָׁה אֶת זְקֻנוּתֵנוּ — אֵלּוּ חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֶׂה. וְיֵשׁ מֵהֶן אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי זְקֻנוּתֵנוּ שֶׁכִּפְּרָה אֶת יַלְדוּתֵנוּ — אֵלּוּ בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה. אֵלּוּ וְאֵלּוּ אוֹמְרִים: אַשְׁרֵי מִי שֶׁלֹּא חָטָא, וּמִי שֶׁחָטָא — יָשׁוּב וְיִמְחוֹל לוֹ.
תַּנְיָא: אָמְרוּ עָלָיו עַל הִלֵּל הַזָּקֵן, כְּשֶׁהָיָה שָׂמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כָּאן — הַכֹּל כָּאן, וְאִם אֵינִי כָּאן — מִי כָּאן. הוּא הָיָה אוֹמֵר כֵּן: מָקוֹם שֶׁאֲנִי אוֹהֵב — שָׁם רַגְלַי מוֹלִיכוֹת אוֹתִי. אִם תָּבֹא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי אָבֹא אֶל בֵּיתֶךָ, אִם אַתָּה לֹא תָּבֹא אֶל בֵּיתִי — אֲנִי לֹא אָבֹא אֶל בֵּיתֶךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ".
אַף הוּא רָאָה גֻּלְגּוֹלֶת אַחַת שֶׁצָּפָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם, אָמַר לַהּ: עַל דְּאַטֵּפְתְּ אַטְפוּךְ וּמְטִיפַיִךְ יְטוּפוּן. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: רַגְלוֹהִי דְּבַר אִינִישׁ אִינּוּן עָרְבִין בֵּיהּ, לַאֲתַר דְּמִיתְבְּעֵי — תַּמָּן מוֹבִילִין יָתֵיהּ.
הָנְהוּ תַּרְתֵּי כּוּשָׁאֵי דַּהֲווֹ קָיְימִי קַמֵּי שְׁלֹמֹה, אֶלִּיחָרֵף וַאֲחִיָּה בְּנֵי שִׁישָׁא, סוֹפְרִים דִּשְׁלֹמֹה הֲווֹ. יוֹמָא חַד חֲזֵיֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת דַּהֲוָה קָא עָצִיב, אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי עָצִיבַתְּ? אֲמַר לֵיהּ: דְּקָא בָּעוּ מִינַּאי הָנֵי תַּרְתֵּי כּוּשָׁאֵי דְּיָתְבִי הָכָא. מַסְרִינְהוּ לִשְׂעִירִים, שַׁדְּרִינְהוּ לְמָחוֹזָא דְּלוּז. כִּי מְטוֹ לְמָחוֹזָא דְּלוּז — שְׁכִיבוּ.
לְמָחָר, חֲזֵיֵיהּ מַלְאַךְ הַמָּוֶת דַּהֲוָה קָבָדַח! אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי בְּדִיחַתְּ? אֲמַר לֵיהּ: בַּאֲתַר דְּבָעוּ מִינַּאי, תַּמָּן שַׁדַּרְתִּינְהוּ. מִיָּד פָּתַח שְׁלֹמֹה וְאָמַר: רַגְלוֹהִי דְּבַר אִינִישׁ אִינּוּן עָרְבִין בֵּיהּ, לַאֲתַר דְּמִיתְבְּעֵי — תַּמָּן מוֹבִילִין יָתֵיהּ.
תַּנְיָא: אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, כְּשֶׁהָיָה שָׂמֵחַ שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, הָיָה נוֹטֵל שְׁמֹנָה אֲבוּקוֹת שֶׁל אוֹר, וְזוֹרֵק אַחַת וְנוֹטֵל אַחַת וְאֵין נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ. וּכְשֶׁהוּא מְשְׁתַּחֲוֶה, נוֹעֵץ שְׁנֵי גוּדְלָיו בָּאָרֶץ וְשׁוֹחֶה וְנוֹשֵׁק אֶת הָרִצְפָּה וְזוֹקֵף, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְזוֹ הִיא קִידָּה.

לֵוִי אַחְוִי קִידָּה קַמֵּיהּ דְּרַבִּי וְאִיטְּלַע. וְהָא גְּרָמָא לֵיהּ? וְהָאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: לְעוֹלָם אַל יָטִיחַ אָדָם דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה, שֶׁהֲרֵי אָדָם גָּדוֹל הֵטִיחַ דְּבָרִים כְּלַפֵּי מַעְלָה וְאִיטְּלַע, וּמַנּוּ — לֵוִי. הָא וְהָא גְּרָמָא לֵיהּ.

לֵוִי הֲוָה מְטַיֵּיל קַמֵּיהּ דְּרַבִּי בְּתַמְנֵי סַכִּינֵי. שְׁמוּאֵל קַמֵּיהּ שַׁבּוּר מַלְכָּא בִּתְמָנְיָא מְזָגֵי חַמְרָא. אֲבָּיֵי קַמֵּיהּ (דְּרָבָא) בִּתְמָנְיָא בֵּיעֵי, וְאָמְרִי לַהּ בְּאַרְבָּעָה בֵּיעֵי.

תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנַנְיָה: כְּשֶׁהָיִינוּ שְׁמֵחִים שִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה, לֹא רָאִינוּ שֵׁינָה בְּעֵינֵינוּ. כֵּיצַד? שָׁעָה רִאשׁוֹנָה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר, מִשָּׁם לִתְפִלָּה, מִשָּׁם לְקָרְבַּן מוּסָף, מִשָּׁם לִתְפִלַּת הַמּוּסָפִין, מִשָּׁם לְבֵית הַמִּדְרָשׁ, מִשָּׁם לַאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, מִשָּׁם לִתְפִלַּת הַמִּנְחָה, מִשָּׁם לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, מִכָּאן וְאֵילָךְ לְשִׂמְחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה.

אִיני? וְהָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "שִׂבּוּעָה שֶׁלֹּא אִישַׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים" — מַלְקִין אוֹתוֹ וְיִשֵּׁן לְאַלְתַּר! אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: לֹא טָעַמְנוּ טַעַם שֵׁינָה, דַּהֲווֹ מְנַמְנְמִי אַכַּתְפָּא דַּהֲדֵדֵי.

חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת. אֲמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לְהָהוּא מִדְּרַבָּנַן דַּהֲוָה קָמְסַדַּר אַגַּדְתָּא קַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: שְׁמִיעַ לָךְ, הָנֵי חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת, כְּנֶגֶד מִי אֲמָרָם דָּוִד? אֲמַר לֵיהּ: הָכִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: בְּשָׁעָה שֶׁכָּרָה דָּוִד שִׁיתִּין, קָפָא תְּהוֹמָא וּבָעֵי לְמִשְׁטְפֵיהּ לְעָלְמָא. אָמַר דָּוִד חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת וְהוֹרִידָן. אִי הָכִי, חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה "מַעֲלוֹת" — "יוֹרְדוֹת" מִיבָּעֵי לֵיהּ!

אֲמַר לֵיהּ: הוֹאִיל וְאַדְכַּרְתַּן (מִלְּתָא), הָכִי אִתְּמַר: בְּשָׁעָה שֶׁכָּרָה דָּוִד שִׁיתִּין, קָפָא תְּהוֹמָא וּבָעָא לְמִשְׁטְפֵיהּ לְעָלְמָא. אָמַר דָּוִד: מִי אִיכָּא דְּיָדַע אִי שְׁרֵי לְמִכְתַּב שֵׁם

דף נג:

אַחַסְפָּא, וְנִשְׁדֵּיהּ בִּתְהוֹמָא וּמַנַּח! לֵיכָּא דְּקָאָמַר לֵיהּ מִידֵּי. אֲמַר דָּוִד: כָּל דְּיָדַע לְמֵימַר וְאֵינוֹ אוֹמֵר, יֵחָנֵק בִּגְרוֹנוֹ. נָשָׂא אֲחִיתוֹפֶל קַל וָחוֹמֶר בְּעַצְמוֹ: וּמָה לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, אָמְרָה תּוֹרָה: שְׁמִי שֶׁנִּכְתַּב בִּקְדוּשָּׁה יִמָּחֶה עַל הַמַּיִם, לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם לְכָל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ — עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה. אֲמַר לֵיהּ: שְׁרֵי.

כְּתֵב שֵׁם אַחַסְפָּא וְשַׁדֵּי לְתַהוֹמָא, וּנְחֵית תְּהוֹמָא שִׁיתְּסַר אַלְפֵי גַּרְמִידֵי. כִּי חָזֵי דְּנָחֵית טוּבָא, אֲמַר: כַּמָּה דְּמִידְּלֵי — טְפֵי מִירְטַב עָלְמָא. אֲמַר חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעֲלוֹת, וְאַסְּקֵיהּ חֲמֵיסַר אַלְפֵי גַּרְמִידֵי, וְאוֹקְמֵיהּ בְּאַלְפָּא גַּרְמִידֵי. אֲמַר עוּלָּא: שְׁמַע מִינַּהּ סוּמְכָא דְּאַרְעָא אַלְפָּא גַּרְמִידֵי. וְהָא חָזֵינַן דְּכָרֵינַן פּוּרְתָּא וְנָפְקִי מַיָּא! אָמַר רַב מְשַׁרְשְׁיָא: הָהוּא מִסּוּלְּמָא דִּפְרָת.

וְעָמְדוּ כֹּהֲנִים בְּשַׁעַר הָעֶלְיוֹן שֶׁיּוֹרֵד כּוּ'. בָּעֵי רַבִּי יִרְמְיָה: לְמַעֲלָה עֶשִׂירִית — דְּנָחֵית חַמְשָׁה וְקָאֵי אַעֲשָׂרָה, אוֹ דִלְמָא דְּנָחֵית עַשְׂרָה וְקָאֵי אַחַמְשָׁה? תֵּיקוּ.

תָּנוּ רַבָּנָן, מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר: ״וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה״, אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁ״אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל ה׳״? אֶלָּא מָה תַּלְמוּד לוֹמַר: ״אֲחוֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל ה׳״ — מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ פּוֹרְעִין עַצְמָן, וּמַתְרִיזִין כְּלַפֵּי מַטָּה.

אָנוּ לְיָהּ וּלְיָהּ עֵינֵינוּ כוּ׳. אִינִי?! וְהָאָמַר רַבִּי זֵירָא: כָּל הָאוֹמֵר ״שְׁמַע״ ״שְׁמַע״, כְּאִילּוּ אָמַר ״מוֹדִים״ ״מוֹדִים״! אֶלָּא הָכִי אָמְרִי: הֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִים קֵדְמָה, וְאָנוּ לְיָהּ (אֲנַחְנוּ מוֹדִים), וְעֵינֵינוּ לְיָהּ מְיַחֲלוֹת.

מַתְנִי׳ אֵין פּוֹחֲתִין מֵעֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ, וְאֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה. בְּכָל יוֹם הָיוּ שָׁם עֶשְׂרִים וְאַחַת תְּקִיעוֹת בַּמִּקְדָּשׁ: שָׁלֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם. וּבַמּוּסָפִין הָיוּ מוֹסִיפִין עוֹד תֵּשַׁע.

וּבְעֶרֶב שַׁבָּת הָיוּ מוֹסִיפִין שֵׁשׁ: שָׁלֹשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִמְּלָאכָה, וְשָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל.

עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה: שָׁלֹשׁ לִפְתִיחַת שְׁעָרִים, שָׁלֹשׁ לְשַׁעַר הָעֶלְיוֹן, וְשָׁלֹשׁ לְשַׁעַר הַתַּחְתּוֹן, וְשָׁלֹשׁ לְמִילּוּי הַמַּיִם, וְשָׁלֹשׁ עַל גַּבֵּי מִזְבֵּחַ, תֵּשַׁע לְתָמִיד שֶׁל שַׁחַר, וְתֵשַׁע לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם, וְתֵשַׁע לְמוּסָפִין, שָׁלֹשׁ לְהַבְטִיל אֶת הָעָם מִן הַמְּלָאכָה, וְשָׁלֹשׁ לְהַבְדִּיל בֵּין קוֹדֶשׁ לְחוֹל.

גְּמָ׳ מַתְנִיתִין דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה. דְּתַנְיָא, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפּוֹחֵת לֹא יִפְחוֹת מִשֶּׁבַע, וְהַמּוֹסִיף לֹא יוֹסִיף עַל שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה. בְּמַאי קָא מִיפַּלְגִי? רַבִּי יְהוּדָה סָבַר: תְּקִיעָה תְּרוּעָה תְּקִיעָה — אַחַת הִיא, וְרַבָּנַן סָבְרִי: תְּקִיעָה לְחוּד וּתְרוּעָה לְחוּד.

מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אָמַר קְרָא: ״וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה״ (וּכְתִיב: ״תְּרוּעָה יִתְקְעוּ״, הָא כֵּיצַד? תְּקִיעָה וּתְרוּעָה — אַחַת הִיא). וְרַבָּנַן: הַהוּא לִפְשׁוּטָה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ הוּא דַּאֲתָא (וְרַבִּי יְהוּדָה, לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ מְנָלֵיהּ? נָפְקָא לֵיהּ מִ״שֵׁנִית״).

וְרַבָּנַן, מַאי טַעְמַיְיהוּ? דִּכְתִיב: ״וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ״, וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ: תְּקִיעָה תְּרוּעָה — אַחַת הִיא, אָמַר רַחֲמָנָא פַּלְגָא דְּמִצְוָה עֲבִיד וּפַלְגָא לָא עֲבִיד?! וְרַבִּי יְהוּדָה: הַהוּא לְסֵימָנָא בְּעַלְמָא הוּא דַּאֲתָא.

וְרַבָּנַן: סֵימָנָא הוּא, וְרַחֲמָנָא שַׁוְּיֵהּ מִצְוָה. כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּאָמַר רַב כָּהֲנָא: אֵין בֵּין תְּקִיעָה לִתְרוּעָה וְלֹא כְּלוּם, כְּמַאן? כְּרַבִּי יְהוּדָה. (אִי רַבִּי יְהוּדָה) פְּשִׁיטָא!

דף נד.

מַהוּ דְּתֵימָא: אֲפִילּוּ כְּרַבָּנַן, וּלְאַפּוֹקֵי מִדְּרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמַר: שְׁמַע תֵּשַׁע תְּקִיעוֹת בְּתֵשַׁע שְׁעוֹת בַּיּוֹם — יְצָא, קָא מַשְׁמַע לַן.

וְאֵימָא הָכִי נָמֵי! אִם כֵּן, מַאי ״וְלֹא כְּלוּם״?
עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג כּוּ׳. וְאִילּוּ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית לָא קָתָנֵי. מַתְנִיתִין מַנִּי? רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא. דְּתַנְיָא: שָׁלֹשׁ לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: שָׁלֹשׁ עַל גַּבֵּי הַמְּזִבֵּחַ.
הָאוֹמֵר לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית — אֵינוֹ אוֹמֵר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְהָאוֹמֵר עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ — אֵינוֹ אוֹמֵר לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית.
מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב? כֵּיוָן דְּתַקַּע לִפְתִיחַת שְׁעָרִים, לְמַעֲלָה עֲשִׂירִית לְמָה לִי דְּתַקַּע? הַאי לָאו שַׁעַר הוּא! הִלְכָךְ, עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ עָדִיף. וְרַבָּנַן סָבְרִי: כֵּיוָן דְּתַקַּע לְמִילּוּי הַמַּיִם, עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ לְמָה לִי? הִלְכָךְ, לְמַעֲלָה הֲעֲשִׂירִית עָדִיף.
כִּי אֲתָא רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא מִדְּרוֹמָא, אַיְיתִי מַתְנִיתָא בִּידֵיהּ: ״וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצוֹצְרוֹת״, שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר ״יִתְקְעוּ״, שֶׁכְּבָר נֶאֱמַר ״וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצוֹצְרוֹת עַל עוֹלוֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם״. וּמָה תַּלְמוּד לוֹמַר ״יִתְקְעוּ״ — הַכֹּל לְפִי הַמּוּסָפִין תּוֹקְעִין.
הוּא תָּנֵי לַהּ, וְהוּא אָמַר לַהּ: לוֹמַר שֶׁתּוֹקְעִין עַל כָּל מוּסָף וּמוּסָף.
תָּנָן: עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה. וְאִם אִיתָא, לִיתְנֵי: שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ חֲמִשִּׁין וְחַד! אָמַר רַבִּי זֵירָא: לְפִי שֶׁאֵין תּוֹקְעִין לִפְתִיחַת שְׁעָרִים בְּשַׁבָּת.
אָמַר רָבָא: מַאן הַאי דְּלָא חָשׁ לְקִימְחֵיהּ! חָדָא: דְּ״בְכָל יוֹם״ תְּנַן, וְעוֹד: אִי נָמֵי כַּהֲדֵדֵי נִינְהוּ, לִיתְנֵי שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג הָיוּ שָׁם אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה, דְּשָׁמְעַתְּ מִינַּהּ תַּרְתֵּי: שָׁמְעַתְּ מִינַּהּ דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב, וְשָׁמְעַתְּ מִינַּהּ דְּרַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא.
אֶלָּא אָמַר רָבָא: לְפִי שֶׁאֵין תּוֹקְעִין לְמִילּוּי מַיִם בְּשַׁבָּת, דְּבָצְרִי טוּבָא. וְלִיתְנֵי נָמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, דְּהָא אִיכָּא תִּלְתָא מוּסְפִין: מוּסָף דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, מוּסָף דְּרֹאשׁ חוֹדֶשׁ, מוּסַף דְּשַׁבָּת.
עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ, לְאַשְׁמְעִינַן כִּדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. אַטּוּ מִי קָאָמַר — לִיתְנֵי הָא וְלָא לִיתְנֵי הָא? לִיתְנֵי הָא וְלִיתְנֵי הָא! תְּנָא וְשַׁיֵּיר. מַאי שַׁיֵּיר דְּהַאי שַׁיַּיר? שַׁיֵּיר עֶרֶב הַפֶּסַח.

דף נד:

אִי מְשׁוּם עֶרֶב הַפֶּסַח — לָאו שִׁיּוּרָא הוּא, דְּהָא מַנִּי רַבִּי יְהוּדָה הִיא, דְּאָמַר: מִימֵיהֶם שֶׁל כַּת שְׁלִישִׁית לֹא הִגִּיעָה לוֹמַר ״אַהֲבְתִּי כִּי יִשְׁמַע ה׳״, מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ עַמָּהּ מוּעָטִין.
(הָא אוֹקֵימְנָא) דְּלָא כְּרַבִּי יְהוּדָה! וְדִלְמָא הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כְּוָותֵיהּ בַּחֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּחֲדָא.

אֶלָּא: מַאי שַׁיֵּיר דְּהַאי שַׁיֵּיר? שַׁיֵּיר עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, אַפֵּיק שֵׁית וְעַיֵּיל שֵׁית.

וְאֵין מוֹסִיפִין עַל אַרְבָּעִים וּשְׁמֹנָה. וְלָא? וְהָא אִיכָּא עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, דְּאִי לְרַבִּי יְהוּדָה — חַמְשִׁין וַחֲדָא, אִי לְרַבָּנַן — חַמְשִׁין וּשְׁבַע!

כִּי קָתָנֵי, מִידֵּי דְּאִיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה. עֶרֶב הַפֶּסַח שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת, דְּלֵיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, לָא קָתָנֵי. אַטּוּ עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הַחַג מִי אִיתֵיהּ בְּכָל שָׁנָה? זִימְנִין דְּלָא מַשְׁכַּחַתְּ לֵיהּ. וְהֵיכִי דָּמֵי, כְּגוֹן שֶׁחָל יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעֶרֶב שַׁבָּת.

כִּי מִקַּלַּע יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בְּעֶרֶב שַׁבָּת — מִדְּחֵי דְּחֵינַן לֵיהּ. מַאי טַעְמָא, כֵּיוָן דְּאִיקְּלַע יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת, יוֹם הַכִּפּוּרִים אֵימַת הָוֵי — בְּחַד בְּשַׁבָּת, הִלְכָךְ דְּחֵינַן לֵיהּ.

וּמִי דְּחֵינַן לֵיהּ? וְהָא תְּנַן: חֲלְבֵי שַׁבָּת קְרֵיבִין בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים,

וְאָמַר רַבִּי זֵירָא: כִּי הֲוֵינַן בֵּי רַב בְּבָבֶל, הֲוָה אָמְרִי הָא דְּתַנְיָא: יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת עֶרֶב שַׁבָּת לֹא הָיוּ תוֹקְעִין, וּבְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא הָיוּ מַבְדִּילִין — דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. כִּי סְלֵיקִית לְהָתָם, אַשְׁכַּחְתֵּיהּ לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פַּזִּי, דְּיָתֵיב וְקָאָמַר: רַבִּי עֲקִיבָא הִיא! לָא קַשְׁיָא: הָא רַבָּנַן, הָא אֲחֵרִים הִיא.

דְּתַנְיָא, אֲחֵרִים אוֹמְרִים: אֵין בֵּין עֲצֶרֶת לַעֲצֶרֶת וְאֵין בֵּין רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֶלָּא אַרְבָּעָה יָמִים בִּלְבַד, וְאִם הָיְתָה שָׁנָה מְעוּבֶּרֶת — חֲמִשָּׁה.

מֵיתִיבִי: רֹאשׁ חֹדֶשׁ שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת — שִׁיר שֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ הוֹחֶה שִׁיר שֶׁל שַׁבָּת. וְאִי אִיתָא, לֵימָא דְּשַׁבָּת וְלֵימָא דְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ!

אָמַר רַב סָפְרָא: מַאי הוֹחֶה — הוֹחֶה לְקֻדֵּם. וְאַמַּאי? תְּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר — תָּדִיר קוֹדֵם!

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֵידַע שֶׁהוּקְבַּע רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ. וְהַאי הֵיכִּירָא עָבְדִינַן? הָא הֵיכִּירָא אַחֲרִינָא עָבְדִינַן! (דְּתַנְיָא) חֶלְבֵי תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר נִיתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה בַּמִּזְרָח, וְשֶׁל מוּסָפִין נִיתָּנִין מֵחֲצִי כֶּבֶשׂ וּלְמַטָּה בַּמַּעֲרָב, וְשֶׁל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִיתָּנִין תַּחַת כַּרְכּוֹב הַמִּזְבֵּחַ וּלְמַטָּה.

דף נה.

וְאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לֵידַע שֶׁהוּקְבַּע רֹאשׁ חוֹדֶשׁ בִּזְמַנּוֹ. תְּרֵי הֵיכִּירָא עָבְדִינַן. דְּחָזֵי הַאי — חָזֵי, וְחָזֵי בְּהַאי — חָזֵי.

מֵיתִיבִי, דְּתָנֵי רָבָא בַּר שְׁמוּאֵל: יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁתּוֹקְעִין עַל שַׁבָּת בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בִּפְנֵי עַצְמוֹ, כָּךְ יְהוּ תּוֹקְעִין עַל כָּל מוֹסָף וּמוֹסָף — תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבְרֹאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם", תְּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אַחָא! תְּיוּבְתָּא.

מַאי תַּלְמוּדָא? אָמַר אַבָּיֵי, אָמַר קְרָא: "וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם" — הוּקְשׁוּ כָּל חָדָשִׁים כּוּלָּם זֶה לָזֶה. רַב אָשֵׁי אָמַר: כְּתִיב "חָדְשְׁכֶם", וּכְתִיב "וּבְרָאשֵׁי" — וְאֵיזֶה חֹדֶשׁ שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁנֵי רָאשִׁים, הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְאָמַר רַחֲמָנָא "חָדְשְׁכֶם", חַד הִיא.

וְעוֹד, תַּנְיָא: בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, בָּרִאשׁוֹן מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "הָבוּ לַהּ' בְּנֵי אֵלִים". בַּשֵּׁנִי מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "וְלָרְשָׁע אָמַר אֱלֹהִים". בַּשְּׁלִישִׁי מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים". בָּרְבִיעִי מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "בִּינוּ בוֹעֲרִים בָּעָם". בַּחֲמִישִׁי מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "הֶסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ". בַּשִּׁשִּׁי מָה הָיוּ אוֹמְרִים: "יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ". וְאִם חָל שַׁבָּת בְּאֶחָד מֵהֶם, "יִמּוֹטוּ" יְדָחֶה.

רַב סָפְרָא מַנַּח בְּהוּ סִימָנָא: "הוּמְבָּהֵי"". רַב פָּפָּא מַנַּח בְּהוּ סִימָנָא: "הוּמְהַבֵּי"". וְסִימָנָךְ, "אַמְבּוּהָא דְסַפְּרֵי".

תִּיוּבְתָּא דְּרַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא! תִּיוּבְתָּא. וְהָא רַבִּי אַחָא בַּר חֲנִינָא קְרָא וּמַתְנִיתָא קָאָמַר?

אָמַר רָבִינָא: לוֹמַר שֶׁמַּאֲרִיכִין בִּתְקִיעוֹת. רַבָּנַן דְּקֵיסָרִי מִשְׁמֵיהּ דְּרַבִּי אַחָא אָמְרִי: לוֹמַר שֶׁמַּרְבֶּה בְּתוֹקְעִין.

וַאֲנַן, דְּאִית לַן תְּרֵי יוֹמֵי, הֵיכִי עָבְדִינַן? אַבָּיֵי אָמַר: שְׁנֵי יְדָחֶה.

רָבָא אָמַר: שְׁבִיעִי יְדָחֶה. תַּנְיָא כְּוָתֵיהּ דְּרָבָא: אִם חָל שַׁבָּת לִהְיוֹת בְּאֶחָד מֵהֶן, "יִמּוֹטוּ" יְדָחֶה.

אִתְקִין אַמֵּימָר בִּנְהַרְדְּעָא, דִּמְדַלְגִי דִּלּוּגֵי.

דף נה:

מַתְנִי' יוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חַג הָיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה עָשָׂר פָּרִים, אֵילִים שְׁנַיִם וְשָׂעִיר אֶחָד. נִשְׁתַּיְּירוּ שָׁם אַרְבָּעָה עָשָׂר כְּבָשִׂים לִשְׁמוֹנָה מִשְׁמָרוֹת. בְּיוֹם רִאשׁוֹן, שִׁשָּׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד.

בַּשֵּׁנִי, חֲמִשָּׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד. בַּשְּׁלִישִׁי, אַרְבָּעָה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד.

בָּרְבִיעִי, שְׁלֹשָׁה מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד. בַּחֲמִישִׁי, שְׁנַיִם מַקְרִיבִין שְׁנַיִם שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד. בַּשִּׁשִּׁי, אֶחָד מַקְרִיב שְׁנַיִם. וְהַשְּׁאָר, אֶחָד אֶחָד.

בַּשְּׁבִיעִי, כּוּלָּן שָׁוִין. בַּשְּׁמִינִי, חָזְרוּ לַפַּייֵס כְּבָרָגְלִים. אָמְרוּ: מִי שֶׁהִקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם — לֹא יַקְרִיב לְמָחָר, אֶלָּא חוֹזְרִין חֲלִילָה.

גְּמָ' נֵימָא מַתְנִיתִין רַבִּי הִיא וְלָא רַבָּנַן? דְּתַנְיָא: פַּר הַבָּא בַּשְּׁמִינִי — בַּתְּחִילָּה מְפַיְּסִין עָלָיו, דִּבְרֵי רַבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אַחַת מִשְּׁתֵּי מִשְׁמָרוֹת דִּלְּא שִׁלְּשׁוּ בְּפָרִים, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ.

אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן, אַטּוּ שְׁתֵּי מִשְׁמָרוֹת לָא אַפּוֹסֵי בָּעֵי?
כְּמַאן אָזְלָא הָא דְּתַנְיָא: כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוֹת וּמְשַׁלְּשׁוֹת, חוּץ מִשְּׁנֵי מִשְׁמָרוֹת שֶׁשָּׁוֹנוֹת וְאֵין מְשַׁלְּשׁוֹת? נֵימָא רַבִּי וְלָא רַבָּנַן! אֲפִילּוּ תֵּימָא רַבָּנַן: מַאי לֹא שִׁלְּשׁוּ — בְּפָרֵי הַחַג.
וּמַאי קָא מַשְׁמַע לַן! הָא קָא מַשְׁמַע לַן: מִי שֶׁהִקְרִיב פָּרִים הַיּוֹם — לֹא יַקְרִיב לְמָחָר, אֶלָּא חוֹזְרִין חֲלִילָה.
אָמַר רַבִּי (אֶלְעָזָר): הָנֵי שִׁבְעִים פָּרִים כְּנֶגֶד מִי — כְּנֶגֶד שִׁבְעִים אוּמּוֹת. פַּר יְחִידִי לָמָּה — כְּנֶגֶד אוּמָּה יְחִידָה.
מָשָׁל לְמֶלֶךְ בָּשָׂר וָדָם שֶׁאָמַר לַעֲבָדָיו: עֲשׂוּ לִי סְעוּדָה גְּדוֹלָה. לְיוֹם אַחֲרוֹן אָמַר לְאוֹהֲבוֹ: עֲשֵׂה לִי סְעוּדָה קְטַנָּה כְּדֵי שֶׁאֶהֱנֶה מִמְּךָ.
אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אוֹי לָהֶם לַגּוֹיִים, שֶׁאָבְדוּ — וְאֵין יוֹדְעִין מַה שֶּׁאִבְּדוּ. בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּים, מִזְבֵּחַ מְכַפֵּר עֲלֵיהֶן. וְעַכְשָׁיו, מִי מְכַפֵּר עֲלֵיהֶן?!
מַתְנִי' בִּשְׁלֹשָׁה פְּרָקִים בַּשָּׁנָה הָיוּ כָּל מִשְׁמָרוֹת שָׁוּוֹת: בְּאֵימוּרֵי הָרְגָלִים, וּבְחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים.
בָּעֲצֶרֶת, אוֹמֵר לוֹ: הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ. מִשְׁמָר שֶׁזְּמַנּוֹ קָבוּעַ, הוּא מַקְרִיב תְּמִידִין, נְדָרִים וּנְדָבוֹת, וּשְׁאָר קָרְבָּנוֹת צִבּוּר — וּמַקְרִיב אֶת הַכֹּל.
גְּמָ' אֵימוּרֵי הָרְגָלִים שֶׁל גְּבוֹהַּ נִינְהוּ! אָמַר רַב חִסְדָּא: מַה שֶּׁאָמוּר בָּרְגָלִים.
תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁכָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוּוֹת בְּאֵימוּרֵי הָרְגָלִים, תַּלְמוּד לוֹמַר: "וּבָא בְּכָל אַוַּת נַפְשׁוֹ ... וְשָׁרֵת". יָכוֹל אַף בִּשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה כֵּן — תַּלְמוּד לוֹמַר: "מֵאַחַד שְׁעָרִיף", לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל נִכְנָסִין בְּשַׁעַר אֶחָד.
וּבְחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים כּוּ'. תָּנוּ רַבָּנַן: מִנַּיִן שֶׁכָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁוּוֹת בְּחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים —

דף נו.

תַּלְמוּד לוֹמַר: "חֵלֶק כְּחֵלֶק יֹאכֵלוּ", כְּחֵלֶק עֲבוֹדָה כָּךְ חֵלֶק אֲכִילָה. וּמַאי אֲכִילָה? אִילֵּימָא קָרְבָּנוֹת, מֵהָתָם נָפְקָא: "לַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אוֹתוֹ לוֹ תִּהְיֶה"! אֶלָּא: לֶחֶם הַפָּנִים.
יָכוֹל אַף בְּחוֹבוֹת הַבָּאוֹת שֶׁלֹּא מֵחֲמַת הָרֶגֶל בָּרֶגֶל, תַּלְמוּד לוֹמַר: "לְבַד מִמְכָּרָיו עַל הָאָבוֹת" — מָה מָכְרוּ הָאָבוֹת זֶה לָזֶה, אֲנִי בְּשַׁבַּתִּי וְאַתָּה בְּשַׁבַּתְּךָ.
בָּעֲצֶרֶת אוֹמֵר לוֹ הֵילָךְ וְכוּ'. אִיתְּמַר, רַב אָמַר: סוּכָּה, וְאַחַר כָּךְ זְמַן. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: זְמַן, וְאַחַר כָּךְ סוּכָּה.
רַב אָמַר: סוּכָּה וְאַחַר כָּךְ זְמַן — חִיּוּבָא דְּיוֹמָא עָדִיף. רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר: זְמַן וְאַחַר כָּךְ סוּכָּה — תְּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תָּדִיר תָּדִיר קוֹדֵם.

לֵימָא רַב וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה בִּפְלוּגְתָּא דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל קָמִיפַּלְגִי, דְּתָנוּ רַבָּנָן: דְּבָרִים שֶׁב�ֵּין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל בַּסְּעוּדָה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן, וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם.

בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן — שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא, וּכְבָר קִידֵּשׁ הַיּוֹם וַעֲדַיִין יַיִן לֹא בָּא. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַיּוֹם — שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקִידּוּשָׁא שֶׁתֹּאמַר. דָּבָר אַחֵר: בִּרְכַּת הַיַּיִן תְּדִירָה, וּבִרְכַּת הַיּוֹם אֵינָהּ תְּדִירָה. תְּדִיר וְשֶׁאֵינוֹ תְּדִיר — תְּדִיר קוֹדֵם.

לֵימָא רַב דְּאָמַר כְּבֵית שַׁמַּאי, וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דְּאָמַר כְּבֵית הִלֵּל!

אָמַר לְךָ רַב: אֲנָא דַּאֲמָרִי אֲפִילּוּ לְבֵית הִלֵּל. עַד כָּאן לָא קָאָמְרִי בֵּית הִלֵּל הָתָם, אֶלָּא שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקִידּוּשָׁא שֶׁתֹּאמַר; אֲבָל הָכָא — אִי לָאו זְמַן, מִי לָא אָמְרִינַן סוּכָּה!

וְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה אָמַר לְךָ: אֲנָא דַּאֲמָרִי אֲפִילּוּ לְבֵית שַׁמַּאי. עַד כָּאן לָא אָמְרִי בֵּית שַׁמַּאי הָתָם, אֶלָּא שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שֶׁיָּבֹא; אֲבָל הָכָא — אִי לָאו סוּכָּה, מִי לָא אָמְרִינַן זְמַן!

תְּנַן, בָּעֲצֶרֶת אוֹמֵר לוֹ: הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ. וְהָא הָכָא, דְּחָמֵץ עִיקָּר וּמַצָּה טָפֵל, וְקָתָנֵי: הֵילָךְ מַצָּה וְהֵילָךְ חָמֵץ, תִּיּוּבְתָּא דְּרַב!

אָמַר לְךָ רַב: תַּנָּאֵי הִיא. דְּתַנְיָא: הֵילָךְ מַצָּה, הֵילָךְ חָמֵץ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: הֵילָךְ חָמֵץ, הֵילָךְ מַצָּה.

דָּרַשׁ רַב נַחְמָן בַּר רַב חִסְדָּא: לֹא כְּדִבְרֵי רַב, דְּאָמַר: סוּכָּה, וְאַחַר כָּךְ זְמַן — אֶלָּא: זְמַן, וְאַחַר כָּךְ סוּכָּה. וְרַב שֵׁשֶׁת בְּרֵיהּ דְּרַב אִידִי אָמַר: סוּכָּה, וְאַחַר כָּךְ זְמַן. וְהִלְכְתָא: סוּכָּה, וְאַחַר כָּךְ זְמַן.

מִשְׁמָע שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ [וְכוּ'], וּשְׁאָר קְרֻבָּנוֹת צִבּוּר. לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי פַּר הֶעְלֵם דָּבָר שֶׁל צִבּוּר וּשְׂעִירֵי עֲבוֹדָה זָרָה.

וְהוּא מַקְרִיב אֶת הַכֹּל. לְאֵתוֹיֵי מַאי? לְאֵתוֹיֵי קַיִץ הַמִּזְבֵּחַ.

מַתְנִי' יוֹם טוֹב הַסָּמוּךְ לְשַׁבָּת, בֵּין מִלְּפָנֶיהָ בֵּין לְאַחֲרֶיהָ — הָיוּ כָּל הַמִּשְׁמָרוֹת שָׁווֹת בְּחִילּוּק לֶחֶם הַפָּנִים. חָל לִהְיוֹת יוֹם אֶחָד [לְהַפְסִיק] בֵּינָתַיִם — מִשְׁמָר שֶׁזִּמְּנוּ קָבוּעַ הָיָה נוֹטֵל עֶשֶׂר חַלּוֹת, וְהַמִּתְעַכֵּב נוֹטֵל שְׁתַּיִם. וּבְשְׁאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה — הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֵׁשׁ, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל שֵׁשׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַנִּכְנָס נוֹטֵל שֶׁבַע, וְהַיּוֹצֵא נוֹטֵל חָמֵשׁ.

הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בַּצָּפוֹן, וְהַיּוֹצְאִין בַּדָּרוֹם. בֵּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם, וְטַבַּעְתָּהּ קְבוּעָה, וְחַלּוֹנָהּ סְתוּמָה.

גְּמָ' מַאי מִלְּפָנֶיהָ וּמַאי מִלְּאַחֲרֶיהָ? אִילֵימָא: לְפָנֶיהָ — יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, לְאַחֲרֶיהָ — יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן, הַיְינוּ שַׁבָּת שֶׁבְּתוֹךְ הֶחָג.

אֶלָּא: לְפָנָיהּ — יוֹם טוֹב אַחֲרוֹן. לְאַחֲרֶיהָ — יוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. מַאי טַעְמָא — כֵּיוָן דְּהָנֵי מְקַדְּמִי וְהָנֵי מְאַחֲרִי, תַּקִּינוּ רַבָּנַן מִילְּתָא כִּי הֵיכִי דְּנֵיכְלוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי.
חָל יוֹם אֶחָד.

דף נו:

וְהָנֵי תַּרְתֵּי מַאי עֲבִידְתַּיְיהוּ? אָמַר רַבִּי יִצְחָק: בִּשְׂכַר הַגָּפַת דְּלָתוֹת. וְנֵימָא לֵיהּ דַּל בְּדַל! אָמַר אַבָּיֵי: בּוּצִינָא טָבָא מִקָּרָא.
אָמַר רַב יְהוּדָה: וּבַמּוֹסָפִין חוֹלְקִין. מֵיתִיבִי: מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּמוֹסָפִין, מִשְׁמָרָה הַנִּכְנֶסֶת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּבָזִיכִין — וְאִילּוּ "מוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קָתָנֵי! הַאי תַּנָּא בַּהֲלוּקָה לָא קָא מַיְירֵי.
אָמַר רָבָא: וְהָא תְּנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל, דְּמַיְירִי בַּהֲלוּקָה, וּ"בַּמּוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קָתָנֵי? דְּתָנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל: מִשְׁמָרָה הַיּוֹצֵאת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל שַׁחַר וּמוֹסָפִין, מִשְׁמָרָה הַנִּכְנֶסֶת עוֹשָׂה תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּבָזִיכִין. אַרְבָּעָה כֹּהֲנִים הָיוּ נִכְנָסִין שָׁם. שְׁנַיִם מִמִּשְׁמָרָה זוֹ, וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁמָרָה זוֹ, וְחוֹלְקִין לֶחֶם הַפָּנִים. וְאִילּוּ "בַּמּוֹסָפִין חוֹלְקִין" לָא קָתָנֵי! תִּיּוּבְתָּא דְּרַב יְהוּדָה! תִּיּוּבְתָּא.
הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בַּצָּפוֹן. תָּנוּ רַבָּנַן: הַנִּכְנָסִין חוֹלְקִין בַּצָּפוֹן — כְּדֵי שֶׁיֵּרָאוּ שֶׁהֵן נִכְנָסִין, וְהַיּוֹצְאִין חוֹלְקִין בַּדָּרוֹם — כְּדֵי שֶׁיֵּרָאוּ שֶׁהֵן יוֹצְאִין.
בִּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם. תָּנוּ רַבָּנַן: מַעֲשֶׂה בְּמֵרִים בַּת בִּילְגָּה שֶׁהֵמִירָה דָּתָהּ, וְהָלְכָה וְנִשֵּׂאת לְסַרְדִּיוֹט אֶחָד מִמַּלְכֵי יְוָונִים. כְּשֶׁנִּכְנְסוּ יְוָונִים לַהֵיכָל, הָיְתָה מְבַעֶטֶת בְּסַנְדָּלָהּ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ, וְאָמְרָה: לוֹקוֹס לוֹקוֹס! עַד מָתַי אַתָּה מְכַלֶּה מָמוֹנָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְאִי אַתָּה עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בְּשָׁעַת הַדְּחָק! וּכְשֶׁשָּׁמְעוּ חֲכָמִים בַּדָּבָר, קָבְעוּ אֶת טַבַּעְתָּהּ וְסָתְמוּ אֶת חַלּוֹנָהּ.
וְיֵשׁ אוֹמְרִים: מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוֹהֶה לָבֹא, וְנִכְנָס יֶשֶׁבֶת אָחִיו עִמּוֹ וְשִׁימֵּשׁ תַּחְתָּיו. אַף עַל פִּי שֶׁשְּׁכֵינֵי הָרְשָׁעִים לֹא נִשְׁתַּכְּרוּ, שְׁכֵינֵי בִילְגָּה — נִשְׁתַּכְּרוּ, שֶׁבִּילְגָּה לְעוֹלָם חוֹלֶקֶת בַּדָּרוֹם, וְיֶשֶׁבֶת אָחִיו בַּצָּפוֹן.
בְּשִׁלְמָא לְמַאן דְּאָמַר מִשְׁמַרְתּוֹ שׁוֹהֶה לָבֹא, הַיְינוּ דְּקָנְסִינַן לְכוּלֵּהּ מִשְׁמָרָה. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר מְרִים בַּת בִּילְגָּה שֶׁהֵמִירָה דָּתָהּ, מִשּׁוּם בְּרִתֵּיהּ קָנְסִינַן לֵיהּ לְדִידֵיהּ? אָמַר אַבָּיֵי: אֵין, כְּדָאְמְרִי אִינָשֵׁי: שׁוּתָא דְּיָנוֹקָא בְּשׁוּקָא, אוֹ דַּאֲבוּהּ אוֹ דְּאִימֵּיהּ.
וּמִשּׁוּם אֲבוּהּ וְאִימֵּיהּ קָנְסִינַן לְכוּלֵּהּ מִשְׁמָרָה? אָמַר אַבָּיֵי: אוֹי לָרָשָׁע אוֹי לִשְׁכֵינוֹ, טוֹב לַצַּדִּיק טוֹב לִשְׁכֵינוֹ [שֶׁנֶּאֱמַר: "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְּרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ"].

הַדַּרַן עֲלָךְ הֶחָלִיל וּסְלִיקָא לַהּ מַסֶּכֶת סוּכָּה